

Županija

210.

Na temelju članka 13. stavka 1. Odluke o osnivanju Županijske uprave za ceste Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 10/97, 24/97, 3/02, 20/05, 26/05-pročišćeni tekst i 26/09), članka 19. stavka 1. Statuta Županijske uprave za ceste Primorsko-goranske županije (KLASA: 023-01/06-01/1, URBROJ: 2170-04-11-15-1 od 8. travnja 2015. godine – pročišćeni tekst), članka 28. točke 22. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 - pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 - pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13 – pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština je na 12. sjednici od 22. i 29. rujna 2022. godine donijela

ODLUKU

o davanju prethodne suglasnosti na Polugodišnji izvještaj o izvršenju Financijskog plana Županijske uprave za ceste Primorsko-goranske županije za 2022. godinu

I.

Daje se prethodna suglasnost na Polugodišnji izvještaj o izvršenju Financijskog plana Županijske uprave za ceste Primorsko-goranske županije za 2022. godinu kojeg je Upravno vijeće usvojilo na 12. sjednici od 27. srpnja 2022. godine.

II.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-38

Rijeka, 29. rujna 2022.

Izvor: 111 Porezni i ostali prihodi

311	Plaće (Bruto)	6.000.000,00
313	Doprinosi na plaće	1.000.000,00

Ukupno: 7.000.000,00 „

Članak 2.

Ovlašćuje se Župan Primorsko goranske Županije da u roku od 8 (osam) dana od dana donošenja ove Odluke zaključi ugovor sa Domom zdravlja Primorsko-goranske županije o korištenju raspoređenih sredstava prema članku 1. ove Odluke.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu prvog dana od dana objave u "Službenim novinama Primorsko-goranske županije".

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić, v. r.

211.

Na temelju članka 16. stavka 2. Odluke o izvršavanju Proračuna Primorsko-goranske županije za 2022. godinu („Službene novine“ broj 32/21 i 14/22), članka 28. točke 22. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 – pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13 – pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici održanoj 22. i 29. rujna 2022. godine donijela je

ODLUKU

o rasporedu sredstava za aktivnost „Dostupnost na primarnoj razini zdravstvene zaštite“ za Dom zdravlja Primorsko-goranske županije

Članak 1.

Raspoređuju se sredstva Domu zdravlja Primorsko-goranske županije u iznosu od 7.000.000,00 kuna s pozicije proračuna Upravnog odjela za zdravstvo, Glava 2 Županijske ustanove zdravstva, organizacijska jedinica 40200100 „Zdravstvena zaštita – neraspoređena sredstva“, program Sigurnost zdravlja i prava na zdravstvene usluge, aktivnost 420601 „Dostupnost na primarnoj razini zdravstvene zaštite“ iz izvora Porezni i ostali prihodi (111) za obavljanje redovne djelatnosti u 2022. godini prema ekonomskoj klasifikaciji kako slijedi:

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-40

Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić, v. r.

212.

Na temelju članka 16. stavka 2. Odluke o izvršavanju Proračuna Primorsko-goranske županije za 2022. godinu („Službene novine“ broj 32/21 i 14/22), članka 28. točke 22. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 – pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 - pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko – goranske županije, („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13 – pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici održanoj 22. i 29. rujna 2022. godine donijela je

ODLUKU
o rasporedu financijskih sredstava u sklopu projekta
MREŽA KOM5ENTNOSTI - EU PROJEKT

Izvor: 181 Prenesena sredstva - opći prihodi i primici	1.770.000,00
451 Dodatna ulaganja na građevinskim objektima	1.770.000,00
Ukupno:	1.770.000,00

Članak 3.

Ovlašćuje se Župan Primorsko-goranske županije da zaključi ugovor sa Ugostiteljskom školom Opatija o korištenju raspoređenih sredstava prema članku 1. ove Odluke.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu prvog dana od dana objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-42

Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić, v. r.

213.

Na temelju članka 58. Zakona o ustanovama („Narodne novine“ broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08 i 127/19), članka 2. stavka 2. Odluke o određivanju tijela za davanje suglasnosti školama čiji je osnivač Primorsko-goranska županija za raspolaganje imovinom („Službene novine“ broj 26/09), članka 28. točke 23. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 – pročišćeni tekst, 5/18, 8/18- pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13 – pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici održanoj dana 22. i 29. rujna 2022. godine, donijela je

ODLUKU
o davanju suglasnosti Osnovnoj školi Viktora Cara
Emina Lovran za prodaju nekretnine u Tuliševici

Članak 1.

Ugostiteljskoj školi Opatija raspoređuju se financijska sredstva u iznosu 1.770.000,00 kn za izvođenje radova na adaptaciji objekata Regionalnog centra kompetentnosti i partnerskih ustanova na području PGŽ, u sklopu projekta MREŽA KOM5ENTNOSTI.

Članak 2.

Sredstva iz članka 1. ove Odluke osigurana su u Proračunu Primorsko-goranske županije za 2022. godinu, u sklopu Razdjela: 005 Upravni odjel za odgoj i obrazovanje, Glava: 00505 Županijske ustanove srednjeg školstva, projekta K550214 MREŽA KOM5ENTNOSTI - EU projekt, na stavci 55021401:

Članak 1.

Daje se prethodna suglasnost Osnovnoj školi Viktora Cara Emina Lovran (nastavno: Škola) za prodaju nekretnine oznake grč. 504, upisane u zk.ul. 1235, k.o. Tuliševica, ukupne površine 810 m², u vlasništvu Škole. U naravi radi se o zgradi nekadašnje Područne škole u Tuliševici.

Članak 2.

Procjembenim elaboratom broj 66-22-PPK izrađenim od strane ovlaštenog sudskog vještaka građevinske struke Suzane Badžek u travnju 2022. godine, utvrđena je tržišna vrijednost nekretnine iz članka 1. ove Odluke u iznosu od 1.510.000,00 kuna.

Članak 3.

Škola je dužna objaviti javni natječaj za prodaju nekretnine iz članka 1. ove Odluke.

Početna prodajna vrijednost nekretnine iz članka 1. ove Odluke mora biti najmanje u visini procijene ovlaštenog sudskog vještaka iz članka 2. ove Odluke.

Članak 4.

Škola se obvezuje da će financijska sredstva ostvarena prodajom nekretnine iz članka 1. ove Odluke namjenski utrošiti za unaprjeđenje odgojno-obrazovnog standarda.

Članak 5.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-44

Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić, v. r.

214.

Na temelju članka 28. točke 23. Statuta Primorsko – goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 - pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13-pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici, održanoj 22. i 29. rujna 2022. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

1. Donosi se Plan razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022.-2027.
(Plan je sastavni dio ovog Zaključka)
2. Ovaj Zaključak i Plan iz točke 1. objavit će se u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-45

Rijeka, 29. rujna 2022.

Predsjednik

Marko Boras Mandić, v. r.

Na temelju članka 28. točke 23. Statuta Primorsko – goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 - pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13-pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici, održanoj 22. i 29. rujna 2022. godine, donijela je

PLAN RAZVOJA TEHNIČKE KULTURE PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2022. – 2027.

1. UVOD

Vrijeme je dinamičnih tehnoloških promjena i klimatskih izazova koji na novi i drukčiji način usmjeravaju razvoj društva, prostora i način života svakog pojedinca. Među ostalim, tehnička kultura, kao jedna od javnih potreba svake zajednice, odgovarajući na spomenute izazove postaje značajnija nego ikad. Prepoznavši važnost trenutka, Primorsko-goranska županija (u daljnjem tekstu Županija) pokrenula je izradu Plana razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije 2022. – 2027. (u daljnjem tekstu Plan razvoja).

Međutim, u skladu sa Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske,¹ izrada regionalnog plana razvoja tehničke kulture nije obvezan strateški dokument. Plan razvoja ima svrhu usmjeriti razvoj tehničke kulture u Županiji u predstojećem razdoblju kako bi tehnička kultura bila jedan od pokretača gospodarske i društvene preobrazbe društva. Njime će se osigurati preduvjeti za sustavan razvoj svih dionika tehničke kulture na području Županije, od školstva, visokog školstva, gospodarstva do civilnog sektora, radi razvoja tehničkih i prirodoslovnih vještina, inovativnosti, cjeloživotnog obrazovanja i gospodarstva regije.

Cilj je Plana razvoja analizirati dosadašnje rezultate provedbe aktualne Strategije razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije 2017. – 2020. kojoj je valjanost produžena do konca 2021. godine. Dobiveni rezultati Analize stanja i pripadajuća SWOT analiza, podloga su za donošenje Strateškog okvira s razvojnim smjerovima, posebnim ciljevima, mjerama i pokazateljima kako bi se financijske i ljudske resurse Županije iskoristilo na maksimalno učinkovit način.

Poseban je cilj Plana razvoja da su područja tehničke kulture koja su vezana uz digitalne i zelene preobrazbe u fokusu kao prioritetna područja Europske unije (EU) u nadolazećem razdoblju. Stoga su sastavnicom svih razvojnih razina, od europskih do nacionalnih, regionalnih i lokalnih. Navedena prioritetna područja koja streme pametnijoj i zelenijoj Europi, Hrvatskoj i Županiji uključena su u ovom strateškom dokumentu.

Plan razvoja sastoji se od nekoliko međusobno povezanih cjelina, analize stanja, rezultata provedbe prijašnjega strateškog dokumenta, vizije i strateškog okvira s ključnim pokazateljima za praćenje provedbe Plana razvoja, prikaza usklađenosti s hijerarhijski višim dokumentima te okvira za praćenje i vrednovanje.

¹ Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, NN 123/17

Izradi ovog dokumenta prethodila je izrada Analize stanja Plana razvoja (Analiza stanja), koja je sastavni dio dokumenta. Analiza stanja uzela je u obzir postojeće prostorno-planske i strateške dokumente i temeljni je dokument za izradu strateškog okvira. Svrha Analize stanja bila je istražiti i analizirati dosadašnji razvoj tehničke kulture u Županiji te utvrditi stanje tehničke kulture u odnosu na okruženje.

U izradi Plana razvoja, osobito u izradi strateškog okvira, sudjelovao je velik broj dionika. U Plan razvoja uključena su stručna mišljenja i prijedlozi kao rezultat provedenih radionica Tematske radne skupine i ostalih tijela.

Postupak izrade Plana razvoja sastoji se od više provedenih pojedinačnih aktivnosti:

- Županijska skupština Primorsko-goranske županije je na 25. sjednici (Službene novine 32/19) donijela Odluku o pokretanju postupka izrade Plana razvoja Primorsko-goranske županije.
- U okviru izrade Plana razvoja osnovana su sljedeća tijela za izradu i praćenje njegove izrade:
 1. Radni tim za izradu Plana razvoja sastavljen od pročelnika upravnih tijela Primorsko-goranske županije
 2. Tematska radna skupina (TRS) za izradu Plana razvoja.

Tijekom izrade održano je mnogo sastanaka/radionica/sjednica radnih tijela za izradu i praćenje izrade Plana razvoja te savjetovanje s javnošću.

2. METODOLOGIJA

Metodologija izrade temeljila se na prikupljanju i analizi podataka na znanstvenoj i praktičnoj razini te na detaljno razrađenim analitičkim podlogama svakoga pojedinog područja obrađenog u Analizi stanja. Korišteni su različiti izvori i dokumentacija: statistička izvješća Državnog zavoda za statistiku, podaci Fine, izvješća o poslovanju pravnih osoba, strategije, studije, analize, internetske stranice, podaci koje prikupljaju jedinice lokalne samouprave i upravna tijela Županije i ostali. Kako se radi o složenoj analizi, u obradi prikupljenih podataka primijenjeni su postupci analize i sinteze.

Metodološki je Analiza stanja obuhvatila veći broj dionika tehničke kulture u Županiji, te su utvrđene sljedeće ciljne skupine:

- udruge
- osnovne i srednje škole
- Sveučilište i Veleučilište u Rijeci
- poslovni subjekti
- jedinice lokalne samouprave
- Primorsko-goranska županija.

Anketama i ciljanim intervjuima obavljani su kontakti sa:

- 132 udruge
- 90 osnovnih i srednjih škola

- 9 sastavnica i odjela Sveučilišta i Veleučilišta
- 125 poslovnih subjekata
- Primorsko-goranskom županijom: Upravnim odjelom za kulturu, sport i tehničku kulturu, Upravnim odjelom za odgoj i obrazovanje, Upravnim odjelom za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj te
- 36 jedinica lokalne samouprave.

Odaziv na anketne upitnike bio je između 30-60 %, najviše u školstvu, a najmanje u poduzetništvu, što potvrđuje znakovitost rezultata, njihovu obradu i donošenje odgovarajućih zaključaka.

3. PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

U ovom se poglavlju analiziraju opća obilježja Županije, njezin teritorijalni ustroj, stanovništvo i ljudski potencijali te gospodarstvo. Svako navedeno obilježje u suodnosu je s tehničkom kulturom.

3.1. Teritorijalni ustroj Primorsko-goranske županije

Prema upravno-teritorijalnom ustroju, Županija obuhvaća 36 jedinica lokalnih samouprava: 14 gradova i 22 općine; u njihovom su sastavu 510 naselja.² Županija svojom prvenstveno prirodnim raznolikošću predstavlja jedinstvenu regiju u Republici Hrvatskoj. Prostire se na području od 3.582 km², što iznosi 6,3 % državnog teritorija. Površina obalnog mora iznosi 4.339 km².³

Županija se dijeli na četiri mikroregije: Gorski kotar, Priobalje, Otoci i Grad Rijeka. Gorski kotar zauzima najveći dio teritorija Županije, 37 % ukupne kopnene površine. Priobalje zajedno s Gradom Rijekom čini 34 %, a Otoci 29 % županijskoga kopnenog teritorija. Podjela jedinica lokalne samouprave prema mikroregijama Županije prikazana je u Tablici 1.

Tablica 1. Podjela jedinica lokalne samouprave prema mikroregijama Primorsko-goranske županije

SUBREGIJE			
Gorski kotar	Priobalje	Otoci	Grad Rijeka
Vrbovsko	Mošćenička Draga	Vrbnik	Rijeka
Delnice	Lovran	Lopar	
Čabar	Bakar	Baška	
Brod Moravice	Novi Vinodolski	Punat	
Skrad	Crikvenica	Dobrinj	
Ravna Gora	Kostrena	Cres	
Mrkopalj	Kraljevica	Omišalj	
Lokve	Opatija	Malinska-Dubašica	

² Primorsko-goranska županija, O Županiji, <http://www.pgz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/> (9. travnja 2021.)

³ Izvješće o stanju okoliša Primorsko-goranske županije za razdoblje 2006. – 2009. godine, Rijeka, Primorsko-goranska županija, 2011., str. 13.

Fužine	Kastav	Krk	
	Matulji	Rab	
	Jelenje	Mali Lošinj	
	Čavle		
	Klana		
	Viškovo		
	Vinodolska općina		

Izvor: Primorsko-goranska županija, <https://www.pgz.hr/o-zupaniji/gradovi-i-opcine/> (15. lipnja 2021.), obrada RRA PGŽ

3.2. Stanovništvo i ljudski potencijali

Potpoglavlje Stanovništvo i ljudski potencijali prikazuje županijsku demografsku strukturu, prirodno kretanje stanovništva i obrazovnu strukturu. Vremenski obuhvat analiziranih podataka podudara se s njihovom raspoloživošću u vrijeme izrade analize. Iako su početkom 2022. godine izašli prvi rezultati Popisa stanovništva 2021. godine, za vrijeme izrade ovog Plana razvoja nisu bili dostupni novi podaci o demografskoj strukturi, prirodnom kretanju stanovnika i obrazovnoj strukturi. Stoga su se za analizu demografske strukture i prirodnog kretanja koristili podaci Državnog zavoda za statistiku iz 2019. godine, a prigodom analize obrazovne strukture podaci iz Popisa stanovništva 2011. godine.

3.2.1. Demografska struktura

Prema prvim rezultatima Popisa stanovnika iz 2021. godine⁴, u Županiji je živjelo 266.503 stanovnika, od čega 108.622 ili 40,8 % u Gradu Rijeci; 100.262 ili 37,6 % u Priobalju; 38.587 ili 14,5 % na Otocima; te 19.032 ili 7,1 % u Gorskom kotaru. Udio Grada Rijeke u stanovništvu Županije utječe na udio riječkih aktivnosti u tehničkoj kulturi.

Tablica 2. obrađuje strukturu stanovništva Primorsko-goranske županije prema zadnjim dostupnim podacima iz 2019. godine.

Tablica 2. Broj i struktura stanovnika Primorsko-goranske županije u 2019. godini

Uzrast	Godine	Ukupno	Muškarci		Žene	
Predškolski	0-6	15.426	7.925	51,37 %	7.501	48,63 %
Školski	7-18	28.365	14.575	51,38 %	13.790	48,62 %
Akademski	19-24	16.150	8.440	52,26 %	7.710	47,74 %
Odrasli	25-59	131.580	66.314	50,40 %	65.266	49,60 %
Umirovljenici	>60	90.424	39.540	43,73 %	50.884	56,27 %
Ukupno		281.945	136.794	48,52 %	145.151	51,48 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, procjena, obrada RRA PGŽ

⁴ <https://popis2021.hr/> (10. ožujka 2022.)

Tablica 3. prikazuje kretanje broja stanovnika prema dobnim skupinama i usporedbu 2011. i 2019. godine.

Tablica 3. Usporedba ukupnog broja i strukture stanovništva Primorsko-goranske županije u 2011. i 2019. godini

Uzrast	Godine	2011.	2019.	Razlika	Indeks promjene 2011./2019.
Predškolski	0-6	17.323	15.426	-1.897	89,0
Školski	7-18	30.411	28.365	-2.046	93,3
Akademski	19-24	19.805	16.150	-3.655	81,5
Odrasli	25-59	149.830	131.580	-18.250	87,8
Umirovljenici	>60	78.831	90.424	11.593	114,7
Ukupno		296.200	281.945	-14.255	95,2

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. i procjena broja stanovnika 2019. godine, obrada RRA PGŽ

U Županiji je u 2021. godini živjelo 29.697 stanovnika manje, ili 10 % manje u odnosu na 2011. godinu. U razdoblju 2019. – 2011. u starosnoj je strukturi stanovništva povećanje broja stanovnika vidljivo jedino kod osoba starijih od 60 godina, dok se u svim ostalim dobnim kategorijama smanjio broj stanovnika. Tablica 3. prikazuje da ukoliko se ne uključi umirovljenike u aktivnosti tehničke kulture, znači da će se isključiti 1/3 populacije Županije. Udio ženskog stanovništva u ukupnom stanovništvu Županije u 2021. godini bio je 52,1 %.

3.2.2. Prirodno kretanje stanovništva

Stopa nataliteta (omjer živorođenih na 1.000 stanovnika) u 2019. godini u Republici Hrvatskoj iznosila je 8,9, dok je u Županiji nešto manja i iznosi 7,3.⁵

Promatrajući razdoblje od 2008. do 2019. godine, u Županiji je zabilježen neprekidni negativni trend prirodnog prirasta (razlika između nataliteta i mortaliteta). U 2008. godini prirodni prirast u Županiji u apsolutnim brojkama iznosio je -917, a u 2019. godini iznosio je -1.689⁶. Na razini jedinica lokalne samouprave pozitivan prirodni prirast u 2019. godini bilježile su jedino Općina Viškovo (49) i Općina Omišalj (4), dok su svi ostali gradovi i općine imali negativan prirodni prirast.

Vitalni indeks (omjer živorođenih na 100 umrlih) u Republici Hrvatskoj u 2019. godini iznosio je 69,8, u Županiji 54,9, a u Gorskotkom kotaru 32,18.⁷ U usporedbi s ostalim županijama u Republici Hrvatskoj, Primorsko-goranska županija spada među posljednje četiri, pri čemu je u odnosu na županije statističke regije Jadranske Hrvatske vitalni indeks niži samo u Ličko-senjskoj županiji.

⁵ Državni zavod za statistiku

⁶ Ibid.

⁷ Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva iz 2001. i 2011.

Očekivano trajanje života u 2019. godini u Županiji iznosilo je 78,9 godina⁸, a u Hrvatskoj 78,5⁹. Prema posljednjim dostupnim podacima za 2017. godinu u EU-28 očekivano trajanje života iznosilo je 81,3.¹⁰

Stopa smrtnosti (omjer umrlih na 1.000 stanovnika) u Županiji u 2019. godini iznosila je 13,29 i viša je od prosječne hrvatske stope koja je iznosila 12,7. Prosječna dob umrlih u Županiji je 77,36 godina, od čega kod muškaraca iznosi 75,04, a kod žena 79,76 godina.¹¹

3.2.3. Obrazovna struktura

Stupanj obrazovanja u izravnom je odnosu sa stupnjem razvoja tehničke kulture i inovacija. Slijedom navedenog, u Tablici 4. analizirat će se obrazovna struktura Županije i njezinih mikroregija prema dostupnim podacima prikupljenim pri Popisu stanovništva iz 2011. godine. Županija je 2011. godine imala najveći udio obrazovanih osoba na razini srednjoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj te je bila druga županija s najvećim udjelom visokoobrazovanih osoba nakon Grada Zagreba.

Tablica 4. Obrazovna struktura stanovništva starijeg od 15 godina u Primorsko-goranskoj županiji, njezinim mikroregijama i Republici Hrvatskoj u 2011. godini

	Bez škole	1. – 3. razred	4. – 7. razred	Osnovna škola	Srednja škola	Viša škola	Fakulteti	Magisterij	Doktorat	Nepoznato	UKUPNO
Rijeka	771	458	4.535	17.412	63.298	8.911	16.600	888	641	145	113.659
	0,68 %	0,40 %	3,99 %	15,32 %	55,69 %	7,84 %	14,61 %	0,78 %	0,56 %	0,13 %	100,00 %
Otoci	193	131	1.422	6.254	20.902	2.481	2.863	137	53	67	34.503
	0,56 %	0,38 %	4,12 %	18,13 %	60,58 %	7,19 %	8,30 %	0,40 %	0,15 %	0,19 %	100,00 %
Priobalje	546	326	3.914	13.799	54.614	6.595	9.691	534	269	352	90.640
	0,60 %	0,36 %	4,32 %	15,22 %	60,25 %	7,28 %	10,69 %	0,59 %	0,30 %	0,39 %	100,00 %
Gorski kotar	222	193	944	5.803	10.854	1.029	1.239	48	24	38	20.394
	1,09 %	0,95 %	4,63 %	28,45 %	53,22 %	5,05 %	6,08 %	0,24 %	0,12 %	0,19 %	100,00 %
PGŽ	1.732	1.108	10.815	43.267	149.668	19.059	30.393	1.607	977	602	259.228
	0,67 %	0,43 %	4,17 %	16,69 %	57,74 %	7,35 %	11,72 %	0,62 %	0,38 %	0,23 %	100,00 %
RH	62.092	34.786	249.081	773.489	1.911.815	212.059	352.145	19.327	11.702	5.965	3.632.461
	1,71 %	0,96 %	6,86 %	21,29 %	52,63 %	5,84 %	9,69 %	0,53 %	0,32 %	0,16 %	100,00 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva iz 2011. godine

U razdoblju od 2001. do 2011. značajno je unaprijeđena obrazovna struktura Županije. Udio stanovnika samo s osnovnoškolskim obrazovanjem smanjen je s 18,49 % na 16,69 %, dok je rastao udio stanovnika s višom školom s 5,3 % na 7,35 %. Udio fakultetski obrazovanih

8 Zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije

9 Državni zavod za statistiku

10 Eurostat

11 Državni zavod za statistiku

osoba¹² narastao je s 9,87 % na 12,72 %. Udio visokoobrazovanih je viši od nacionalnog prosjeka koji je u 2011. godini iznosio 10,54 %. Udio stanovnika bez škole u Županiji iznosio je u 2011. godini 0,67 % i manji je od prosjeka Republike Hrvatske koji je iste godine iznosio 1,71 %.

Analiziranjem obrazovnih razreda na razini mikroregija, utvrđeno je da najviši stupanj obrazovanja ima Grad Rijeka – 15,95 % visokoobrazovanih i jedini je iznad županijskog prosjeka. Najlošija obrazovna slika je u Gorskom kotaru koji ima 6,44 % visokoobrazovanog stanovništva starijeg od 15 godina (dvostruko ispod županijskog prosjeka). Istodobno Gorski kotar je 2011. godine imao 28,45 % stanovništva starijeg od 15 godina koje je završilo samo osnovnu školu, dok je županijski prosjek 16,69 %, a nacionalni 21,29 %. Iako je općenito obrazovna slika u Županiji dobra i iznad nacionalnog prosjeka, postoje značajne razlike među mikroregijama: najlošiji je Gorski kotar, a slijede Otoci.

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, stupanj informatičke pismenosti kod stanovništva starijeg od 10 godina bio je povoljan u odnosu na prosjek Republike Hrvatske. Prema statističkim podacima, internet je koristilo 61,64 % stanovnika Županije starijih od 10 godina (prosijek Republike Hrvatske bio je 57,45 %); e-mail 58,08 % stanovnika (prosijek Hrvatske bio je 53,14 %); obradom teksta koristilo se njih 56,78 % (prosijek Hrvatske iznosio je 52,05 %); dok se tabličnim izračunima koristilo 49,25 % stanovnika (prosijek Hrvatske bio je 45,20 %). I tu postoje razlike između mikroregija što prikazuje Tablica 5.

Tablica 5. Stanovništvo Primorsko-goranske županije, njezinih mikroregija i Republike Hrvatske iznad 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti

	Obrada teksta	Tablični izračuni	Korištenje el. poštom	Korištenje internetom
Rijeka	61,16 %	51,62 %	60,25 %	63,58 %
Priobalje	57,14 %	49,83 %	58,56 %	62,20 %
Otoci	55,80 %	47,02 %	58,23 %	61,71 %
Gorski kotar	44,44 %	37,29 %	43,62 %	48,26 %
PGŽ	56,78 %	49,25 %	58,08 %	61,64 %
RH	52,05 %	45,20 %	53,14 %	57,45 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva iz 2011. godine

Prema informatičkoj pismenosti, koja je u izravnoj vezi s područjem tehničke kulture, zaostaje samo regija Gorski kotar.

Prema pokazatelju pismenosti, Primorsko-goranska županija ima najnižu stopu nepismenosti u Hrvatskoj i iznosi 0,3 %.¹³

3.3. Gospodarstvo

Snaga i struktura privrede pojedine regije u izravnom su odnosu s razvijenošću tehničke kulture.

¹² Fakultet, magisterij i doktorat zajedno

¹³ Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. godine

Bruto domaći proizvod Županije u 2018. godini iznosio je 32.153,787 milijuna kuna, ili 4.270,441 milijun eura i čini 8,3 % hrvatskog BDP-a. Županija je prema tom pokazatelju, bila treća županija u Republici Hrvatskoj, nakon Grada Zagreba (34,3 %) i Splitsko-dalmatinske županije (8,4 %).

Bruto domaći proizvod po stanovniku u 2018. godini iznosio je 111.413 kuna ili 14.797 eura, te je Županija prema tom pokazatelju isto treća, nakon Grada Zagreba (22.695 eura) i Istarske županije (15.570 eura). Ako se uspoređuje BDP po stanovniku u Županiji s prosječnim BDP-om po stanovniku EU-a u 2018. godini, vidljivo je da je BDP po stanovniku u Županiji iznosio 80,6 % prosječnog BDP-a po stanovniku EU-a, dok je iste godine BDP po stanovniku za cijelu Republiku Hrvatsku iznosio 66,8 % prosječnog BDP-a po stanovniku EU-a.

Prema NKD 2007.¹⁴, u bruto dodanoj vrijednosti 2018. godine prevlada Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije (B, C, D i E) s 26,1 %; slijedi Trgovina na veliko i malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane (G,H i J) sa 25,6 %; Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (O, P i Q) s 12,7 %; Poslovanje nekretninama (L) s 11,4 %; Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (N i M) sa 7,6 %; Građevinarstvo (F) sa 6,4 %; Ostale uslužne djelatnosti (R, S, T i U) s 3,8 %; Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (K) s 3,1 %; Informacije i komunikacije (J) s 2,2 %; i Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (A) s 1 %.

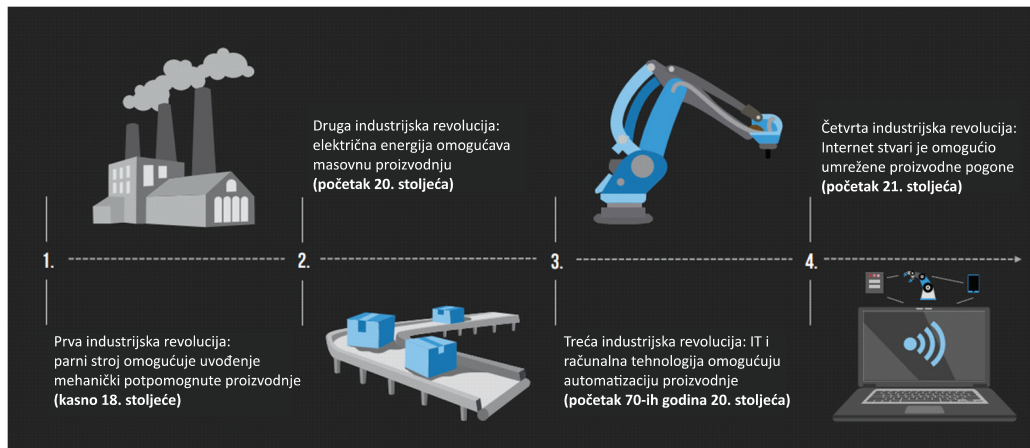
Prema indeksu specijalizacije, u 2018. godini Županija je u hrvatskim okvirima specijalizirana u prerađivačkoj industriji (1,5), građevinarstvu (1,2), trgovini, turizmu i pratećim djelatnostima (1,1) te poslovanju nekretninama (1,25).

Svi pokazatelji ukazuju da je Županija u okvirima Hrvatske iznadprosječno razvijena regija u kojoj prevladava industrijska proizvodnja koja je uzročno-posljedično vezana uz tehničku kulturu i zahtijeva kadrove tehničkih znanja. Činjenica je da industrijska proizvodnja u većoj mjeri treba preobrazbu s razine utvrđene industrijskom revolucijom 3.0, te u nekim slučajevima i 2.0 na razinu utvrđenu industrijskom revolucijom 4.0, uz pripreme za nadolazeću industrijsku revoluciju 5.0. Razvojni koraci od industrije 1.0 do 4.0 prikazani su na Slici 1. Također, vidljivo je da je u 2018. godini udio IKT industrije (Informacije i komunikacije prema NKD 2007.) u županijskoj bruto dodanoj vrijednosti svega 2,2 %, dok je prosječni udio u Hrvatskoj iznosio 4,9 %.¹⁵

14 Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007.

15 Državni zavod za statistiku, Služba agregata nacionalnih računa

Slika 1. Razvojni koraci od industrije 1.0 do industrije 4.0

3.4. Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture vezani uz teritorijalni ustroj, stanovništvo i gospodarstvo

Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture u Županiji vezani uz županijski teritorijalni ustroj, stanovništvo i gospodarstvo navedeni su u Tablici 6.

Tablica 6. Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture Primorsko-goranske županije vezani uz županijski teritorijalni ustroj, stanovništvo i gospodarstvo

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Razvedenost Županije otežava razvoj tehničke kulture i dostupnost opreme na rubnim i slabije naseljenim dijelovima Županije kao što su Otoci i Gorski kotar	Poticati ravnomjeran razvoj obrazovne strukture i informatičku pismenost na području Županije
Gorski kotar ima najnižu obrazovnu strukturu u Županiji i najnižu razinu informatičke pismenosti	Tranzicija prerađivačke industrije u industriju 4.0
Industrijska proizvodnja čini značajan udio županijske bruto dodane vrijednosti, ali poduzeća koja djeluju u tom sektoru većinom su u razvojnoj fazi industrije 3.0	Povećati udio sektora J - Informacije i komunikacije u bruto dodanoj vrijednosti Primorsko-goranske županije
Udio sektora J – Informacije i komunikacije iznosi samo 2,2 % županijske bruto dodane vrijednosti u 2018. godini i ispod je hrvatskog prosjeka	

4. ANALIZA STANJA TEHNIČKE KULTURE

Analiza stanja temelj je za izradu strateškog okvira Plana razvoja. Svrha je Analize stanja bila istražiti i analizirati dosadašnji razvoj tehničke kulture u Županiji analizom zakonodavnog okvira i ustroja tehničke kulture, financiranja, infrastrukture, civilnog društva, inovacija, tehničke kulture u sustavu odgoja i obrazovanja, kadrova u tehničkoj kulturi, nagrada, manifestacija, natjecanja i izložaba iz područja tehničke kulture.

4.1. Zakonodavni okvir i ustroj tehničke kulture

Tehnička kultura je disciplina čiji je cilj podizati razinu tehničke pismenosti stanovništva preko različitih polja djelovanja. Razumijevanjem tehničke kulture izravno se osnažuju pojedinci za život u suvremenom svijetu na način da su sposobni prepoznati koristiti tehničkih znanja i vještina radi poboljšanja vlastitih života, te poslovanja poduzeća u kojima rade, zajednice u kojoj djeluju i društva u cjelini. Uz razvijene kulturne i sportske sadržaje, razvijenost tehničke kulture pokazatelj je razvijenosti i blagostanja društva nekog područja.

Zakon o tehničkoj kulturi¹⁶ određuje odgoj, obrazovanje i osposobljavanje za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina, inventivni rad i širenje znanstvenih i tehničkih dostignuća, kao osnovne djelatnosti tehničke kulture. Istodobno su razvoj i promidžba tehničke kulture, poticanje na stvaralački i znanstveni rad, tehnički odgoj i obrazovanje, znanstveno i tehničko opismenjavanje, s posebnim usmjerenjem na mlade, istaknuti kao temeljni ciljevi djelatnosti. Prema Zakonu, tehničku kulturu Republike Hrvatske čine udruge, gradske i općinske zajednice tehničke kulture, županijske zajednice tehničke kulture, Hrvatska zajednica tehničke kulture, nacionalni savezi, odgojno-obrazovne institucije, osobe koje samostalnim radom obavljaju djelatnost tehničke kulture (inovatori) te privatni subjekti s registriranom djelatnosti iz područja tehničke kulture.

Zakonsko uređenje tehničke kulture u Hrvatskoj uređeno je Ustavom Republike Hrvatske¹⁷, Zakonom o tehničkoj kulturi te različitim pravilnicima i aktima.

Člankom 135., stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske određuje se pravo lokalne samouprave na obavljanje poslova lokalnog djelokruga koji se, među ostalim, odnose i na tehničku kulturu.

Zakon o tehničkoj kulturi usvojen je 1993. godine te aktualiziran izmjenama i dopunama 1994. i 2009. godine. Zakonom su utvrđeni djelatnost tehničke kulture, temeljni ciljevi djelatnosti, subjekti koji obavljaju djelatnost tehničke kulture i financiranje. Utvrđen je i sustav nadzora pri čemu nadzor nad stručnim radom u tehničkoj kulturi obavljaju osobe koje određuje Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Upravni nadzor nad udrugama tehničke kulture provodi upravno tijelo županije, Grada Zagreba, grada odnosno općine, nadležno za poslove tehničke kulture. Upravni nadzor nad radom Hrvatske zajednice tehničke kulture i nacionalnih saveza obavlja Ministarstvo znanosti i obrazovanja.¹⁸

¹⁶ Zakon o tehničkoj kulturi, NN 76/93, 11/94, 38/09

¹⁷ Ustav Republike Hrvatske, NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14

¹⁸ Zakon o tehničkoj kulturi, članak 35., NN 76/93, 11/94, 38/09

Pravilnikom o uvjetima za obavljanje djelatnosti tehničke kulture¹⁹ utvrđuju se uvjeti za obavljanje djelatnosti tehničke kulture, način utvrđivanja programa za izvođenje djelatnosti tehničke kulture, stručna sprema djelatnika koji obavljaju stručne poslove u tehničkoj kulturi te sadržaj i oblik uvjerenja o stručnoj osposobljenosti ili usavršavanju.

Kriteriji i rokovi za utvrđivanje programa javnih potreba Hrvatske u tehničkoj kulturi za koja se sredstva osiguravaju i u Državnom proračunu, način njihova raspoređivanja i dodjele te način praćenja njihova korištenja, određuju se Pravilnikom o kriterijima i rokovima za utvrđivanje programa i osiguravanje sredstava za financiranje javnih potreba Hrvatske u tehničkoj kulturi.²⁰

Pravilnikom o Državnoj nagradi tehničke kulture „Faust Vrančić“²¹ određuju se kriteriji i postupak njezine dodjele pojedincima, poduzećima i ostalim pravnim osobama za iznimna postignuća u djelatnosti tehničke kulture.

Zakonom o tehničkoj kulturi²², Hrvatska zajednica tehničke kulture (HZTK) određena je kao krovna organizacija koja okuplja županijske, gradske i općinske Zajednice tehničke kulture i saveze pojedinih grana tehničke kulture čija je djelatnost od značenja za promicanje svekolike tehničke kulture u Republici Hrvatskoj. Zajednica je 2021. godine obilježila 75 godina neprekidnog i organiziranog djelovanja jer je povijesni sljednik Republikanske komisije Tehnika i sport pri Glavnom odboru Fiskulturnog saveza Hrvatske, utemeljene 23. lipnja 1946. godine u Zagrebu. Prvi predsjednik Republikanske komisije Tehnika i sport bio je akademik Andrija Mohorovičić, geofizičar i znanstvenik iz područja seizmologije i meteorologije. Zajednica je pravni sljednik društvene organizacije Narodna tehnika Hrvatske osnovane 17. travnja 1948. godine u Zagrebu, koja je 3. srpnja 1992. godine preimenovana u Hrvatsku zajednicu tehničke kulture te je preuzela sva njezina prava, obveze i imovinu.

Uz Tehnički muzej Nikola Tesla u Zagrebu, Zajednica danas okuplja 19 županijskih, 32 gradske i općinske zajednice tehničke kulture te 18 nacionalnih saveza tehničke kulture. To su:

- Hrvatska udruga učeničkog zadrugarstva
- Hrvatski astronautički i raketni savez
- Hrvatski astronomski savez
- Hrvatski auto modelarski savez
- Hrvatski filmski savez
- Hrvatski fotosavez
- Hrvatski jedriličarski savez
- Hrvatski kajakaški savez
- Hrvatski radioamaterski savez
- Hrvatski robotički savez
- Hrvatski ronilački savez
- Hrvatski savez brodomaketara

19 Pravilnik o uvjetima za obavljanje djelatnosti tehničke kulture, NN 31/94

20 Pravilnik o kriterijima i rokovima za utvrđivanje programa i osiguravanje sredstava za financiranje javnih potreba Republike Hrvatske u tehničkoj kulturi, NN 60/94

21 Pravilnik o Državnoj nagradi tehničke kulture „Faust Vrančić“, NN 1/94

22 Zakon o tehničkoj kulturi, NN 76/93, 11/94, 38/09

- Hrvatski savez CB²³ radioklubova
- Hrvatski savez informatičara
- Savez izviđača Hrvatske
- Hrvatski savez pedagoga tehničke kulture
- Hrvatski zrakoplovni savez i
- Udruga inovatora Hrvatske.

Zakonom o tehničkoj kulturi²⁴, člankom 29., utvrđena je uloga zajednica i saveza tehničke kulture. Krovna županijska organizacija, **Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije** ima zadaću poticati i promicati ukupne aktivnosti tehničke kulture na području Županije, usklađivati aktivnosti svojih članica, skrbiti o unaprjeđivanju stručnog rada i osposobljavanju stručnih djelatnika te unaprjeđivati dostignuća u tehničkoj kulturi. Zajednica tehničke kulture može obavljati i gospodarske, društvene i ostale izvangospodarske aktivnosti, koje u skladu sa zakonom mogu obavljati udruge tehničke kulture.

Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije okuplja:

- 5 saveza:
 - Savez inovatora Primorsko-goranske županije²⁵
 - Fotosavez Primorsko-goranske županije²⁶
 - Savez udruga inovatora Rijeka
 - Savez riječkih inovatora²⁷
 - Hrvatski astronomski savez;
- 3 gradske zajednice:
 - Zajednica tehničke kulture Rijeka
 - Zajednica tehničke kulture Mali Lošinj
 - Zajednica tehničke kulture Opatija;
- ustanovu u tehničkoj kulturi: Dom mladih – Rijeka
- tvrtku Teh-nova d. o. o. Rijeka²⁸
- 36 udruga građana.

Sve udruge koje djeluju u području tehničke kulture u Županiji nisu članice Zajednice tehničke kulture Primorsko-goranske županije (već njih 36), dok dio udruga tehničke kulture ostvaruje posredno svoja prava prema Zajednici tehničke kulture Primorsko-goranske županije članstvom u strukovnim savezima i gradskim zajednicama koji su članovi Zajednice.

23 CB, Citizen Band ili građanski opseg, označava sustav radiokomunikacije namijenjen građanima.

24 Zakon o tehničkoj kulturi, NN 76/93, 11/94, 38/09

25 Nije aktivna članica Zajednice tehničke kulture Primorsko-goranske županije niti sudjeluje u radu njezinih tijela.

26 Ibid.

27 Ibid.

28 Ibid.

Tablica 7. daje prikaz razvojnih problema i potreba tehničke kulture vezanih uz zakonodavni okvir i ustroj.

Tablica 7. *Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture Primorsko-goranske županije vezani uz zakonodavni okvir, ustroj i rasprostranjenost udruga*

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Zastarjelost zakonskog okvira i njegova neusklađenost s globalnim STEM trendovima	Pokrenuti usklađenje zakonskog okvira tehničke kulture i uskladiti ga sa Zakonom o udrugama, posredstvom Hrvatske zajednice tehničke kulture
Nedovoljna suradnja i udruživanje udruga u strukovne saveze i gradske zajednice	Osnažiti suradnju udruga i udruživanje, stvarajući nove strukovne saveze i gradske zajednice
	Osnažiti Zajednicu tehničke kulture Primorsko-goranske županije i županijske strukovne saveze

4.2. Financiranje tehničke kulture

Financiranje tehničke kulture regulirano je Zakonom o tehničkoj kulturi²⁹ koji člankom 4. određuje tri izvora financiranja organizacija u tehničkoj kulturi:

1. obavljanje vlastite djelatnosti, prodaja usluga na tržištu, članarina, donacija ili ostali izvori u skladu sa zakonom
2. predlaganje projekata i/ili programa javnih potreba u tehničkoj kulturi za koje se sredstva izdvajaju iz Državnog proračuna, proračuna županija, gradova i općina
3. predlaganje projekata i/ili programa na natječaje koji se financiraju sredstvima od igara na sreću i zabavnih igara.

Uz Zakon o tehničkoj kulturi³⁰, financiranje udruga u tehničkoj kulturi regulirano je i Zakonom o udrugama³¹ te Uredbom o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge³². Prema Zakonu o udrugama, udruge se financiraju iz Državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, fondova Europske unije i ostalih javnih izvora, poštujući odredbe Uredbe. Sve udruge koje ostvaruju financiranje iz javnih izvora dužne su najmanje jednom godišnje o svome radu, opsegu, načinu stjecanja i korištenja sredstava izvještavati davatelja sredstava te širu javnost preko mrežne stranice ili na drugi odgovarajući način.

Sredstva za zadovoljenje javnih potreba Republike Hrvatske u tehničkoj kulturi izdvajaju se iz proračuna Ministarstva znanosti i obrazovanja radi financiranja djelatnosti Hrvatske zajednice tehničke kulture i nacionalnih saveza tehničke kulture. Javne potrebe jedinica lokalne i regionalne samouprave financiraju se iz proračuna županija, gradova i općina temeljem Programa javnih potreba u tehničkoj kulturi koji donose župani, gradonačelnici i općinski načelnici nakon donošenja godišnjeg proračuna. Sredstva se dodjeljuju županijskim i

²⁹ Zakon o tehničkoj kulturi, NN 76/93, 11/94, 38/09

³⁰ Ibid.

³¹ Zakon o udrugama, NN 74/14, 70/17, 98/19

³² Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge, NN 26/15, 37/21

gradskim/općinskim zajednicama tehničke kulture, ustanovama i udrugama koje su registrirane za obavljanje djelatnosti tehničke kulture.

Sredstva koja dodjeljuju jedinice lokalne samouprave u Županiji za javne potrebe u tehničkoj kulturi ovise o razvijenosti te djelatnosti u lokalnoj sredini. Većina jedinica lokalne samouprave nema posebno istaknute natječaje za javne potrebe u tehničkoj kulturi, već su oni navedeni zajedno s ostalim natječajima za javne potrebe.³³ Najveći apsolutni iznos od svih jedinica lokalne samouprave za javne potrebe u tehničkoj kulturi dodjeljuje Grad Rijeka. Namijenjena sredstva za 2021. godinu iznosila su 1.600.000 kuna što se opravdava velikom koncentracijom udruga iz područja tehničke kulture i vještinama iz područja tehničke kulture u Gradu Rijeci. Udio riječkog iznosa namijenjenog za tehničku kulturu (u ukupnom iznosu za javne potrebe u kulturi, sportu i tehničkoj kulturi) iznosi 9,65 % u 2021. godini. Pritom treba naglasiti da je dugoročna strategija tehničke kulture u Gradu Rijeci posebno usmjerena na:

- osnaženje Zajednice tehničke kulture Rijeka kao mjesta administrativno-logističke potpore, te
- Centar tehničke kulture Rijeka kao mjesta edukativno-projektne potpore svim gradskim udrugama iz ovog područja.

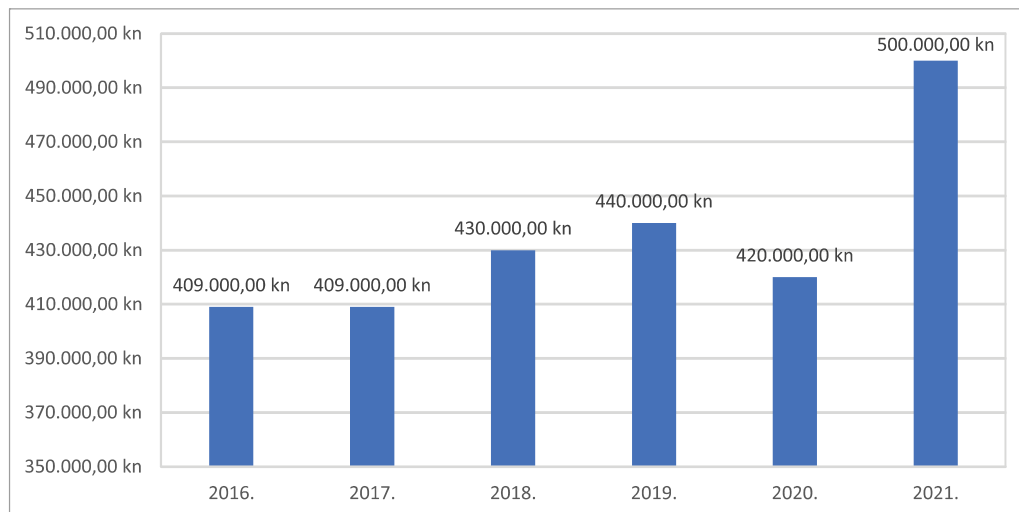
Županijski udio sredstava namijenjenih za javne potrebe u tehničkoj kulturi u 2021. godini iznosi 8,25 % ukupno namijenjenih sredstava za javne potrebe u kulturi, sportu i tehničkoj kulturi.

Ulaganja Županije za javne potrebe u tehničkoj kulturi u razdoblju od 2016. do 2021. godine porasla su za 22,25 %³⁴ (Grafikon 1.).

³³ Samo gradovi Rijeka, Opatija i Mali Lošinj imaju posebne natječaje za javne potrebe u tehničkoj kulturi.

³⁴ 2016. godina = 409.000,00 kn, 2021. godina = 500.000,00 kn

Grafikon 1. Proračun javnih potreba u tehničkoj kulturi Primorsko-goranske županije od 2016. do 2021. godine

Izvor: Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, Program javnih potreba, obrada RRA PGŽ

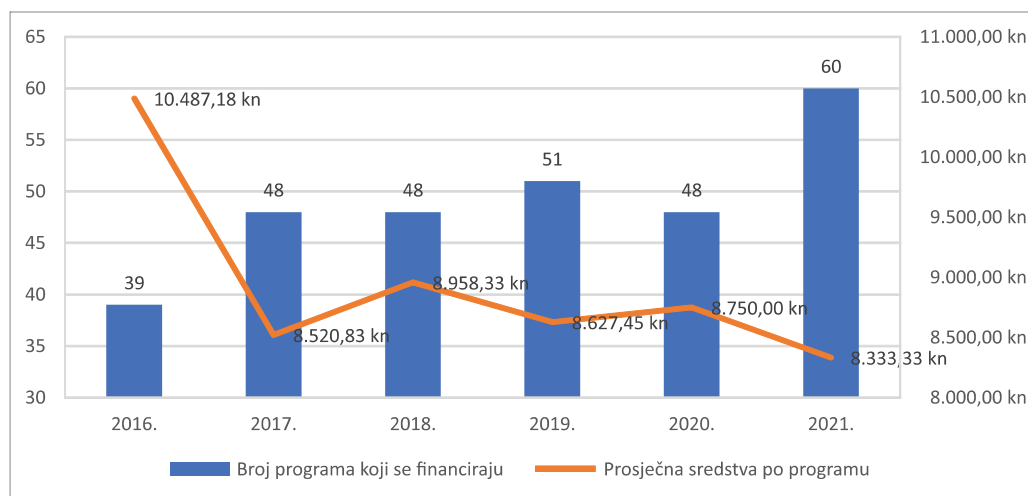
Temeljem Pravilnika o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode županijske udruge³⁵, Županijska je skupština u 2021. godini³⁶ donijela Pravilnik o kriterijima za odabir programa javnih potreba u području tehničke kulture³⁷. Njime su propisani uvjeti financiranja i kriteriji za procjenu kvalitete projekata. Iz tih je dokumenata vidljivo usmjerenje Županije prema projektima za djecu i mlade na području inovatorstva, informatike, robotike i sličnih djelatnosti. Također je određen raspon sredstava namijenjenih financiranju pojedinog programa od 5.000 kuna do 50.000 kuna po programu. Navedene izmjene dovele su do smanjenja broja financiranih programa, ali i do povećanja ukupnog sufinanciranja po pojedinom programu. Od 2017. do 2021. godine prosječni iznos po programu iznosio je od 8.333,33 kuna do 8.958,33 kuna. Jedino su u 2016. godini, zbog manjeg broja programa, prosječna sredstva po programu iznosila 10.487,18 kuna (Grafikon 2.).

Grafikon 2. Prosjek izdvojenih sredstava po programu i broj financiranih programa kroz Program javnih potreba Primorsko-goranske županije od 2016. do 2021. godine

35 Pravilnik o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge, SN PGŽ 34/15, 18/21

36 SN PGŽ XII/21

37 [Pravilnik o kriterijima za odabir programa javnih potreba u području tehničke kulture](#), SN PGŽ 32/21

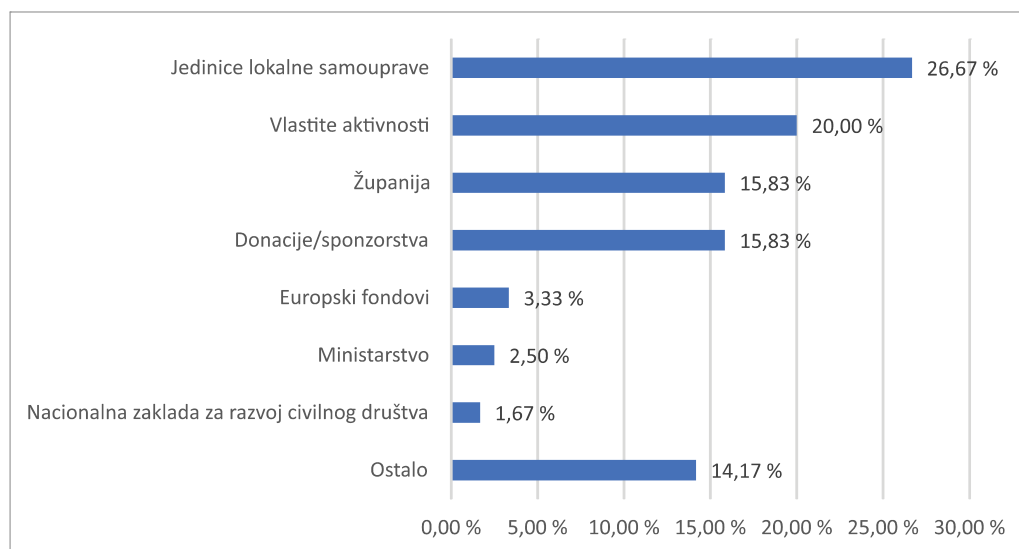

Izvor: Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, Program javnih potreba, obrada RRA PGŽ

Sredstva od igara na sreću i zabavnih igara, udrugama su dostupna preko natječaja Ministarstva znanosti i obrazovanja, Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike te Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva. Uz sredstva iz Državnog proračuna, programi tehničke kulture mogu se financirati i sredstvima iz fondova EU-a, što otvara nove mogućnosti za razvoj dionika iz djelatnosti tehničke kulture.

Provedbom upitnika među udrugama u tehničkoj kulturi na području Županije utvrđeno je da najveći broj udruga ovisi o sredstvima jedinica lokalne samouprave i uprave (gradova i općina). Ukupna je ovisnost o sredstvima gradova i općina iznosila u 2020. godini 26,67 %, a zatim slijedi financiranje vlastitim aktivnostima (20 %). Zavisnost o sredstvima Županije iznosi 15,83 %. Istodobno udio sredstava europskih fondova u financiranju programa udruga iznosi samo 3,33 %. Detaljnijom analizom utvrđeno je da uspješno povlačenje sredstava na natjecanjima koji se provode na nacionalnoj i europskoj razini ovisi o postojanju zaposlenih osoba koje imaju vještine pisanja i provedbe projekata i kvalitetnoga financijskog praćenja poslovanja udruge. Sveukupno 87 % udruga koje su registrirane u Registru udruga u području tehničke kulture nema zaposlene osobe, već se njihovo djelovanje temelji na volontiranju članova. Kako bi se ostvario značajniji pomak u konkuriranju udruga u tehničkoj kulturi na nacionalnim i europskim natjecanjima, bitno je osnažiti vještinama pisanja i provedbe projekata članove Zajednice tehničke kulture Primorsko-goranske županije i sve udruge iz područja tehničke kulture koje djeluju na području Županije. U Grafikonu 3. dani su izvori financiranja udruga.

Grafikon 3. Izvori financiranja udruga u tehničkoj kulturi u Primorsko-goranskoj županiji

Izvor: Anketa RRA PGŽ, obrada RRA PGŽ

Programne s područja tehničke kulture Primorsko-goranska županija financira iz proračuna Upravnog odjela za odgoj i obrazovanje, prema Pravilniku o (su)financiranju izvannastavnih odgojno-obrazovnih programa/projekata i aktivnosti ustanova školstva (Školski kurikulum)³⁸. Županija je osnivač 31 osnovne škole, 32 srednje škole i 7 učeničkih domova. Programom *Sufinanciranje programa iznad zakonskog standarda osnovnih i srednjih škola te učeničkih domova*, sufinanciraju se izvannastavne aktivnosti (manifestacije, programi/projekti i kreativne radionice) koje provode osnovne i srednje škole te učenički domovi kojima je Županija osnivač. Dio je tih sufinanciranih aktivnosti, ovisno o preferencijama i izvannastavnim programima škola, iz područja tehničke kulture.

Županija financira tehničku kulturu i iz proračuna Upravnog odjela za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj, dodjeljujući svake godine potpore inovatorima zajedno sa Zakladom za financiranje izrade prototipova (FIPRO) projektom komercijalizacije inovacija. Za provedbu aktivnosti vezanih uz potpore inovatorima i udrugama inovatora u 2021. godini realizirana su sredstva u iznosu 150.000 kuna. Odobravanjem financijskih sredstava omogućava se kreativnim pojedincima da ostvare svoju ideju – inovaciju, te im se odaje priznanje za njihov rad na inovaciji. Za provedbu projekta komercijalizacije inovacija odvojena su u 2021. godini sredstva u iznosu 115.000 kuna s ciljem da se kvalitativne zamisli inovatora patentiraju i predstave gospodarstvu.

Također, Ured župana svake godine u više navrata donosi odluku o rasporedu sredstava za pokroviteljstva, financiranje manifestacija i ostalih događanja koja su od općeg značenja za Primorsko-goransku županiju. U 2021. godini iz tog je programa financiranja raspoređeno 90.000 kuna za tehničku kulturu.

³⁸ Pravilnik o (su)financiranju izvannastavnih odgojno-obrazovnih programa/projekata i aktivnosti ustanova školstva (Školski kurikulum) KLASA: 022-04/19-01/5; UR. BROJ: 2170/1-01-01/6-19-21 od 11. veljače 2019. godine

U Tablici 8. navedeni su razvojni problemi i prikazane razvojne potrebe za financiranje tehničke kulture u Županiji.

Tablica 8. Razvojni problemi i potrebe financiranja tehničke kulture Primorsko-goranske županije

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Manjak članova udruga u tehničkoj kulturi osposobljenih za financiranje projekata iz europskih fondova	Osposobljavati Zajednicu tehničke kulture Primorsko-goranske županije, strukovne saveze, gradske zajednice i udruge za prijavu i provedbu EU projekata
Snažno oslanjanje dionika u tehničkoj kulturi na lokalne i regionalne natječaje za javne potrebe u tehničkoj kulturi	Prepoznatljivost tehničke kulture kao javne potrebe u svim jedinicama lokalne samouprave Primorsko-goranske županije
Mali udio zaposlenih u udrugama, zajednicama i savezima koje djeluju u području tehničke kulture u Primorsko-goranskoj županiji	
Ne postoje natječaji za javne potrebe u tehničkoj kulturi u svim jedinicama lokalne samouprave Primorsko-goranske županije	

4.3. Infrastruktura tehničke kulture

Infrastrukturu u tehničkoj kulturi podrazumijevaju se svi značajniji prostori u javnom ili privatnom vlasništvu u kojima se provode aktivnosti tehničke kulture na području Županije.

Astronomski centar Rijeka jedini je astronomski centar u Hrvatskoj koji sjedinjuje zvjezdarnicu i planetarij te prvi digitalni planetarij u Hrvatskoj. S riječke zvjezdarnice otkrivene su dvije promjenjive zvijezde. Astronomski centar Rijeka dobitnik je priznanja International Property Awards 2014. godine u kategoriji objekata od javnog interesa (Public Services Development) za područje Europe. Riječki planetarij dio je Međunarodne udruge planetarija – IPS (International Planetarium Society). Centar je namijenjen prvenstveno popularizaciji astronomije, prirodnih i tehničkih znanosti te izobrazbi. Astronomskim centrom Rijeka upravlja tvrtka Rijeka sport d. o. o., u vlasništvu Grada Rijeke.

U prostorima Astronomskog centra Rijeka djeluje i Akademsko astronomsko društvo Rijeka. Od osnutka 2009. godine, djelatnici Astronomskog centra Rijeka provode cjelogodišnje znanstveno-edukativne programe za sve dobne skupine koji se sastoje od planetarij projekcija FD filmova i planetarij live prezentacija, tehničkih, likovnih i STEM radionica, igraonica, čitaonica i vođenih promatranja teleskopom. Uz redovite programe održavaju se i izvanredni tematski programi, astro događanja, sezonski programi, znanstveno-edukativni programi, manifestacije, izložbe uz mnoštvo izvanrednih događanja, kao što su bili npr. posjeti astronauta (Franz Viebock 2011., Marsha Ivins 2015., Anatolij Pavlovič Arcebarskij 2020., Sergey Ryazanskiy 2021.).

Korisnici Centra su osnovne i srednje škole iz cijele Hrvatske i susjednih zemalja te studenti iz Europe u izvanškolskim i terenskim aktivnostima, vrtići iz različitih županija na predškolskim programima planetarija, različite udruge građana, turisti iz više od 90 zemalja i građani na redovitim tjednim i izvanrednim programima. Prostor je prilagođen za pristup i kretanje osobama s invaliditetom. U Astronomskom centru Rijeka radi troje djelatnika.

Centar tehničke kulture Rijeka neprofitna je organizacija koja u Rijeci i širem području djeluje gotovo 30 godina radi pružanja tehničkog obrazovanja svim članovima zajednice, s naglaskom na digitalno i STEM obrazovanje. Organizacija je smještena na Školjiću, u prostoru od 457,87 m² na dva kata. U prizemlju se nalaze Edukacijsko-izložbeni prostor CTK Rijeka, Centar za mlade RI connect i Laboratorij znanja.

Edukacijsko-izložbeni prostor CTK Rijeka je multifunkcionalni prostor koji se može koristiti u edukacijske i izložbene svrhe te za organizaciju događanja. Prostor je moguće koristiti u cjelokupnom opsegu ili ga se pregradama dijeli na manje prostorije. Centar za mlade RI connect mjesto je susreta mladih osoba u kojem oni mogu koristiti prostor i njegovu opremu kako bi se povezali, tražili posao, pokrenuli nove inicijative, organizirali zajedničke aktivnosti i sl.

Laboratorij znanja je mjesto okupljanja svih zainteresiranih članova zajednice koji žele biti u kontaktu s novim tehnologijama, pratiti njihov napredak, te razumjeti njihovu svrhu i primjenu u svakodnevnom životu. Sastoji se od računalne učionice i modelarske radionice.

Na katu se nalaze uredski prostori i dvije učionice, jedna računalna i jedna multifunkcionalna. Cjelokupan prostor na Školjiću dostupan je osobama s poteškoćama u kretanju jer organizacija posjeduje vozilo za kretanje osoba s invaliditetom, tzv. gusjeničara, a toalet u prizemlju prilagođen je za korištenje osoba s invaliditetom. Potkraj 2020. godine Centru tehničke kulture Rijeka je Grad Rijeka ustupio prostor od 165 m² na Korzu kako bi se tehničke aktivnosti približile još više građankama i građanima. Taj se prostor zove PraktikUM i trenutačno se preinačuje. PraktikUM će sadržavati studio za snimanje (videomaterijala, online tečajeva i provedbu online aktivnosti što se pokazalo potrebnim tijekom pandemije izazvane koronavirusom), radionicu za tehničke aktivnosti, STEM laboratorij, računalnu učionicu te uredske prostorije. Svim tim prostorima, koji su u većinskom vlasništvu Grada Rijeke, upravlja Centar tehničke kulture Rijeka. Prostori i oprema unutar njega dostupni su za korištenje ostalim organizacijama i pojedincima iz lokalne zajednice. Centar tehničke kulture ima stalno zaposlenih 12 djelatnika.

Zajednica tehničke kulture – Rijeka ima prostor u Verdijevoj ulici 11, u središtu Grada Rijeke, koji koristi za vlastite potrebe, za izobrazbu, te radionice modelarstva, konstrukcije, elektronike, robotike i dizajna. Prostor je u vlasništvu Grada Rijeke i u njemu je uređena multifunkcionalna STEM radionica opremljena najmodernijim alatima i opremom u kojoj se provodi izobrazba polaznika tijekom godine uz pomoć najboljih mentora s područja Primorsko-goranske županije. U toj su STEM radionici izobrazbu proteklih godina prošli učenici osnovnih i srednjih škola, ali i profesori koji su svoja novostečena znanja iz STEM područja mogli prenijeti učenicima u školama u kojima rade.

Zajednica tehničke kulture – Rijeka ima i skladište u Zagrebačkoj ulici (oko 84 m²) koje se koristi, među ostalim, i za pohranu predmeta Muzeja tehničke kulture i inovacija, te prostor Kampa tehničke kulture na drugom katu u lučici Pećine (oko 70 m²). Svi programi koje provodi Zajednica tehničke kulture Rijeka otvoreni su za partnerstvo udrugama i savezima

tehničke kulture, a Zajednica potiče zajednički rad i ulaganja u programe radi kvalitetnije realizacije i veće atraktivnosti. Zajednica ima troje stalno zaposlenih djelatnika.

Dom mladih je riječka gradska ustanova koja se bavi organizacijom slobodnog vremena djece i mladih. Djeluje u dva objekta od kojih se jedan nalazi u središtu Rijeke, a drugi je u sklopu dvorca u Staroj Sušici (Gorski kotar). Oba su objekta u vlasništvu Grada Rijeke. Programi Doma mladih sjedinjuju glazbene, tehničke, likovne i informatičke radionice. Grad Rijeka financira osnovno poslovanje Doma mladih, dok se programi i projekti financiraju iz vlastitih prihoda. Dom mladih zapošljava 24 djelatnika.

Muzej informatike PEEK&POKE je muzej starih računala i informatičke tehnologije i u njemu je izloženo više od 1.000 izložaka svjetske i hrvatske računalne povijesti. Muzej se nalazi u Rijeci, a inicirali su ga Udruga Calculus u partnerstvu s Udrugom darovitih informatičara Rijeke (DIR) i multimedijском agencijom Kreativni odjel.

Proizvodni park Torpedo nastao je rekonstrukcijom Hale 14 (ex Torpedo) i otvaranjem Tehnološkog parka aditivnih tehnologija uz opremanje parka vrhunskom 3D tehnologijom. Svrha mu je omogućiti poduzetnicima pristup naprednim tehnologijama za unaprjeđenje njihova poslovanja, što rezultira povećanjem konkurentnosti, povećanjem broja novoosnovanih tvrtki, te rastom, razvojem i komercijalizacijom inovacija. Prostor može primiti 16 stanara (malih poduzetnika i start upova). Proizvodnim parkom upravlja Riječka razvojna agencija PORIN d. o. o., čiji je osnivač Grad Rijeka.

InoLAB Kastav je laboratorij za inovacije izgrađen i opremljen pomoću EU projekta koji provodi Grad Kastav s partnerima, Savezom inovatora Primorsko-goranske županije, Klubom inovatora Kastav i mrežom suradničkih organizacija. Prostor je opremljen najnovijom informatičkom i specijaliziranom opremom te nudi niz povezanih aktivnosti, poput izobrazbe učenika i studenata preko radionice o novim tehnologijama, karijernog usmjeravanja, izrade poslovnih planova i poduzetničkih profila, radionica i ljetne škole inovativnosti, inovacijskih konferencija i izložaba radi razvoja profesionalnih i osobnih kompetencija mladih inovatora na području Urbane aglomeracije Rijeke.

STARTUP inkubatoru Rijeka je osnivač Grad Rijeka, u suradnji sa Sveučilištem i Veleučilištem u Rijeci. Cilj je STARTUP inkubatora poticati mlade na ostvarivanje inovativnih poslovnih ideja na području informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Također i povećavati njihovo samozapošljavanje izobrazbom i mentorstvom. Koncentrirani su na informacijske tehnologije, izradu računalnih aplikacija i industrijski dizajn.

Smart RI d. o. o., odnosno **CEKOM** (Centar kompetencija za pametne gradove,) osnovao je Grad Rijeka radi provedbe projekta u kojem su projektni partneri osmislili 36 inovativnih proizvoda i usluga u području tehnologije pametnih gradova sa značajnim tržišnim

potencijalom. Razvoj proizvoda do razine spremnosti za komercijalizaciju u formatu pilot-projekata provodit će se upravo u Rijeci, čime će se pridonijeti razvoju Rijeke kao pametnog grada. Time se Centar kompetencija za pametne gradove u Rijeci pozicionira kao vodeća institucija u Hrvatskoj, ali i široj regiji koja tehničku kulturu koristi u razvoju i primjeni inteligentnih tehnologija u gradovima radi unaprjeđenja kvalitete života i standarda građana.

Energana je budući start up inkubator za kreativne tehnologije i IT industriju. Investitor je Grad Rijeka uz 85 % sufinanciranja iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Planira se urediti više od 2.700 m² korisnog prostora zgrade energane bivše Tvornice papira. Energana će pružati podršku poduzetnicima temeljem programskih aktivnosti u tri glavna tematska područja:

- umjetna inteligencija (AI) i internet stvari (Internet of Things – IoT)
- razvoj računalnih igara te
- foto i videoprodukcija.

Predviđa se da će prostor inkubatora biti opremljen i funkcionalan do 2023. godine.

U infrastrukturu tehničke kulture zbog svoje edukacijske svrhe pripadaju **osnovne i srednje škole, Sveučilište i Veleučilište u Rijeci, četiri otvorena učilišta, 16 narodnih knjižnica i Sveučilišna knjižnica u Rijeci.**

Posebno treba spomenuti centre koji djeluju u sklopu **Sveučilišta u Rijeci**:

- **Znanstveno-tehnološki park Sveučilišta u Rijeci (STeP Ri)** usmjeren je na poticanje poduzetništva temeljenog na znanju i novim tehnologijama te komercijalizaciju rezultata znanstvenog i stručnog rada znanstvenika. Podrška koju pružaju, među ostalim, uključuje subvencionirani uredski i laboratorijski prostor, izobrazbu o poduzetničkim vještinama te podršku suradnji znanstvene i poslovne zajednice.
- **Centar za napredno računanje i modeliranje (CNRM)** provodi multidisciplinarna znanstvena istraživanja uporabom naprednih rješenja visokih performansi temeljenih na CPU³⁹ i GPGPU⁴⁰ poslužiteljskim tehnologijama i tehnologijama za pohranu podataka. Unutar Centra djeluje nekoliko znanstvenih laboratorija (računalne i mrežne tehnologije, e-learning i e-business, AI tehnologije i modeliranja), kao i superračunalo Bura, primarno namijenjeno biotehnoškim i biomedicinskim istraživanjima. Centar za napredno računanje i modeliranje surađuje s brojnim domaćim i stranim znanstvenim institucijama i gospodarskim subjektima, pružajući im resurse i podršku pri realizaciji složenih proračuna u HPC okruženju. Centar ima tri djelatnika za rad samo u Centru te 18 profesora s Tehničkog fakulteta, Medicinskog fakulteta, Odjela za biotehnologiju, Odjela za informatiku i Odjela za fiziku.
- **Centar za mikro i nano znanosti i tehnologije (CMNZT)** obavlja i razvija znanstveno-istraživačke i visokostručne aktivnosti. Provodi projekte u suradnji s gospodarstvom te osigurava znanstvenu opremu i usluge ostalim znanstvenim i privrednim subjektima na

39 Centralna jedinica za procesiranje

40 Obrada opće namjene na grafičkim procesnim jedinicama

temelju znanstvene izvrsnosti ili na komercijalnim osnovama, na području mikro i nano znanosti i tehnologije te u multidisciplinarnim i interdisciplinarnim područjima znanosti. U radu je Centra angažirano 18 profesora i 4 asistenta.

- **Centar za umjetnu inteligenciju i kibernetičku sigurnost (AIRI)** Sveučilišta u Rijeci osnovan je u siječnju 2020. godine i okuplja 70 znanstvenika s različitih sastavnica Sveučilišta. Specifičnost Centra je njegova multidisciplinarnost, gdje se osim tehnološkog aspekta, razmatraju i pravni, etički, društveni i ostali aspekti implementacije umjetne inteligencije i ostalih naprednih digitalnih tehnologija. Tijekom prve godine rada djelatnici angažirani u radu Centra pokrenuli su 14 projekata ukupne vrijednosti oko 6 milijuna kuna (Horizon 2020, Erasmus+, Hrvatska zaklada za znanost, COST akcije, bilateralne i potpore Sveučilišta). Centar nudi svoje usluge i poduzećima i poduzetnicima prigodom implementiranja umjetne inteligencije i kibernetičke sigurnosti.
- **Ured za transfer tehnologije (UTT)** Sveučilišta u Rijeci ima za cilj promicati inovacije te zaštitu intelektualnog vlasništva nastalog radom članova Sveučilišta.
- **Edukativna radionica Torpedo** Pomorskog fakulteta nalazi se u hali od 700 m² u lučici Torpeda u Rijeci. Edukativna radionica sadrži brodske strojeve i uređaje za praktičnu obuku, prostor za zavarivanje, informatičku opremu, opremu za ispitivanje i mjerenje, uređaje i strojeve za obradu i testiranje modela i materijala i brojnu ostalu opremu. U njoj su smješteni i podvodni dron za snimanje video i fotomaterijala visoke rezolucije, te dvije bespilotne letjelice na koje se mogu montirati video i termalne kamere, kao i drugi uređaji, primjerice za određivanje kvalitete zraka ili mapiranje prostora. U sklopu radionice uređene su i dvije učionice, svlačionica, uredski i ostali prateći prostori.
- **Prostor APOLD RASTEM** u sklopu Sveučilišta u Rijeci (Studija politehnike) uređuje Udruga Akademsko politehničko društvo Rijeka u sklopu projekta RASTEM sufinanciranog sredstvima Europskoga socijalnog fonda. U prostoru se održavaju radionice *Rano učenje robotike* i *Projektna nastava u STEM području* koje su financirane sredstvima Županije. Prostor je namijenjen popularizaciji STEM-a i aktivnostima u tehničkoj kulturi održavanjem radionica za polaznike, primarno studente, ali i učenike završnih razreda strukovnih tehničkih škola.

RIMaP, regionalna je inovacijska platforma koju je Županija u suradnji sa Sveučilištem u Rijeci predstavila 9. ožujka 2021. godine u sklopu projekta *PGŽ – pametna regija*. Platforma je inovativno digitalno tehnološko rješenje za povezivanje i prijenos znanja između akademske zajednice i gospodarstva u Županiji, te ključni alat daljnjeg razvoja regionalnoga inovacijskog ekosustava. Na platformu se prijavilo 32 tvrtke, 36 istraživača i 9 predstavnika javnog sektora.

MarInn – Maritimni inovacijski klaster osnovali su potkraj 2021. godine Lürssen grupacija, ACI, Sveučilište u Rijeci, Primorsko-goranska županija te ostali partneri iz Hrvatske i inozemstva. Glavni cilj je pokretanje globalnog središta za inovacije i pametne vještine u pomorskoj industriji. Klaster će temeljiti svoj rad na četiri ključna segmenta: razvoju

autonomnih plovila i vozila; pametnim, zelenim i samoodrživim marinama; pretvaranju otpada u lukama i marinama u energiju; uz razvoj čistih, ekološki prihvatljivih pogona plovila, s naglaskom na vodik kao pogonsko gorivo. Klaster će razviti i zajedničku korisničku platformu za sve sudionike koji će na jednom mjestu moći dobiti sve potrebne informacije.

Širokopolasni internet velikog kapaciteta važan je infrastrukturni segment razvoja tehničke kulture. Županija je predvodnik dostizanja gigabitnog društva, posebno realizacijom projekta *e-Županija*, usmjerenog prema razvoju elektroničke komunikacijske mreže širokog pojasa radi omogućavanja korištenja e-usluga građanima i institucijama u „informatičkom oblaku“ Županije, te projekta RENE radi dovođenja optičke infrastrukture u ruralna područja Primorsko-goranske županije i Istarske županije.

Kao što je navedeno u ovom poglavlju, Županija ima razvijenu infrastrukturu u tehničkoj kulturi koju je potrebno još bolje umrežiti s raznim dionicima u tehničkoj kulturi kako bi se ostvarili značajniji učinci njezinoga korištenja.

U Tablici 9. prikazani su razvojni problemi i razvojne potrebe vezani uz infrastrukturu tehničke kulture u Županiji.

Tablica 9. Razvojni problemi i potrebe infrastrukture tehničke kulture u Županiji

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Centralizirana infrastruktura u tehničkoj kulturi (Grad Rijeka)	Osigurati infrastrukturu i resurse potrebne za rad na području cijele Županije
Slaba međusobna povezanost dionika tehničke kulture i njihove infrastrukture (komplementarnost)	Jače povezivanje postojeće infrastrukture s drugim dionicima tehničke kulture u Županiji (otvorenost i suradnja)
Nedostatak mobilne infrastrukture	Uspostava mobilne infrastrukture (kombi ili minibus) sa suvremenom STEM opremom koja bi periodički dolazila u male sredine koje su najudaljenije od Grada Rijeke radi održavanja izobrazbe i praktične nastave iz suvremenih STEM područja

4.4. Tehnička kultura u civilnom društvu

Na području Županije, prema Registru udruga Republike Hrvatske, registrirano je 194 udruga kojima je tehnička kultura djelatnost, od čega 117 sa sjedištem u Rijeci (60 %).⁴¹ Budući da je u Registru udruga uvršten dio udruga s vrlo širokom djelatnošću, od kojih neke još nisu djelovale u području tehničke kulture, broj stvarno aktivnih udruga je manji i teško odrediti izvan Registra. Regionalne udruge u tehničkoj kulturi registrirane su u djelatnostima kako je prikazano u Tablici 10. Također treba napomenuti da je svaka udruga koja je registrirana u području tehničke kulture najčešće registrirana u nekoliko poddjelatnosti unutar djelatnosti tehničke kulture. Stoga je u Registru udruga na 194 udruge registrirano 513 poddjelatnosti udruga.

41 Registar udruga Republike Hrvatske (3. ožujka 2021.)

Županija je s registrirane 194 udruge u području tehničke kulture, druga županija u Hrvatskoj, nakon Grada Zagreba, koji ima znatno više stanovnika. Kako bi se usporedilo sve županije na osnovi istog broja stanovnika, stvoren je indeks broja udruga na 10.000 stanovnika. Prema tom indeksu koji iznosi 7,3, Primorsko-goranska županija je na prvom mjestu te je za 62 % bolja od hrvatskoga prosječnog indeksa koji iznosi 4,5. U Tablici 11. dani su podaci koji pokazuju razvijenost civilnog sektora koji djeluje u području tehničke kulture u Županiji. Usprkos velikom broju udruga, radi se uglavnom o vrlo malim udrugama temeljenim na volonterizmu, bez želje za međusobnim udruživanjem i projektnom suradnjom kako bi zajedno umnogostučili tehničko-administrativne kapacitete. Rezultat je mali broj regionalnih strukovnih saveza i gradskih zajednica.

Tablica 10. Udruge u Primorsko-goranskoj županiji prema registriranim poddjelatnostima

Poddjelatnosti tehničke kulture	Broj udruga prema registriranim poddjelatnostima
Astronautika i astronomija	9
Audiovizualne tehničke djelatnosti	50
Cjeloživotno obrazovanje u tehničkoj kulturi	34
Elektrotehnika, elektronika, automatika i robotika	27
Graditeljstvo, modelarstvo i maketarstvo	54
Informatika i računalstvo	42
Inovatorstvo	40
Komunikacijska tehnika	25
Organiziranje i razvijanje tehničke kulture	44
Poticanje kreativnosti i stvaralaštva djece i mladih u tehničkoj kulturi	43
Strojarstvo i konstrukcije	14
Strukovne udruge u tehničkoj kulturi	102
Ostale djelatnosti iz područja tehničke kulture	29

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske (3. ožujka 2021.)

Napomena: Većina je udruga tehničke kulture registrirano za više djelatnost unutar područja tehničke kulture (npr. 40 udruga je registrirano uz ostalo i za inovatorstvo, a samo se njih 10 bavi tom djelatnošću i aktivno je u tri saveza inovatora).

Tablica 11. Broj registriranih udruga iz djelatnosti tehničke kulture u Republici Hrvatskoj i prema njezinim županijama

Županija	Broj udruga	Broj stanovnika 2021. godine	Indeks – broj udruga na 10.000 stanovnika
Istarska	103	195.794	5,3
Dubrovačko-neretvanska	65	115.862	5,6
Primorsko-goranska	194	266.503	7,3
Šibensko-kninska	41	96.624	4,2
Zadarska	38	160.340	2,4
Brodsko-posavska	23	130.782	1,8
Sisačko-moslavačka	87	140.549	6,2
Bjelovarsko-bilogorska	29	102.295	2,8
Zagrebačka	88	301.206	2,9
Ličko-senjska	20	42.893	4,7

Karlovačka	54	112.596	4,8
Virovitičko-podravska	14	70.660	2,0
Grad Zagreb	339	769.944	4,4
Splitsko-dalmatinska	175	425.412	4,1
Koprivničko-križevačka	45	101.661	4,4
Vukovarsko-srijemska	61	144.438	4,2
Požeško-slavonska	46	64.420	7,1
Međimurska	46	105.863	4,3
Osječko-baranjska	165	259.481	6,4
Krapinsko-zagorska	60	120.942	5,0
Varaždinska	58	160.264	3,6
Republika Hrvatska	1.751	3.888.529	4,5

Izvor: Registar udruga (3. ožujka 2021.), Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021., obrada RRA PGŽ

Strukturu rasprostranjenosti udruga unutar Županije daje Tablica 12. Kako bi se zbog razlika u broju stanovnika i veličini proračuna sve županijske mikroregije mogle usporediti prema broju udruga registriranih u području tehničke kulture, koristi se indeks broja udruga tehničke kulture na 10.000 stanovnika i indeks broja udruga tehničke kulture na 100 milijuna kuna proračunskih sredstava. Prema broju udruga tehničke kulture na 10.000 stanovnika, uvjerljivo je najuspješnija mikroregija Grad Rijeka s indeksom 10,8, dok su najlošije mikroregije Priobalje s indeksom 4,2 i Gorski kotar s indeksom 4,7. Nizak indeks Priobalja je djelomično nadoknađen s blizinom Grada Rijeke gdje dio potreba za tehničkom kulturom upotpunjuju njihovi stanovnici. Međutim, zbog veće udaljenosti, posebice područja gradova Čabra i Vrbovskog te Općine Brod Moravice od regionalnog središta Grada Rijeke, stanovništvu je tih krajeva znatno teže i nedostupnije baviti se tehničkom kulturom u riječkim udrugama. Prema indeksu broja udruga tehničke kulture na 100 milijuna kuna proračunskih sredstava, opet je najrazvijenija mikroregija Grad Rijeka s indeksom 8,9, a najnerazvijenija Gorski kotar s indeksom 3,7.

Tablica 12. Rasprostranjenost udruga iz djelatnosti tehničke kulture prema mikroregijama Primorsko-goranske županije

Mikroregije Primorsko-goranske županije	Broj registriranih udruga	Broj stanovnika 2021. godine	Indeks – broj udruga na 10.000 stanovnika	Ukupan proračun JLS-a u 2020. godini (000 kn)	Indeks – broj udruga na 100 milijuna kuna proračunskih
Grad Rijeka	117	108.622	10,8	1.318.882	8,9
Priobalje	42	100.262	4,2	1.054.920	4,0
Otoci	26	38.587	6,7	583.780	4,5
Gorski kotar	9	19.032	4,7	242.942	3,7

Izvor: Registar udruga (3. ožujka 2021.), Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021., proračuni JLS-a, obrada RRA PGŽ

Uloga civilnog sektora koji djeluje u području tehničke kulture u socijalnom uključivanju, rodnoj ravnopravnosti i volontiranju je velika. Prepoznate su sljedeće vodoravne poveznice vezane uz civilni sektor koje djeluju u području tehničke kulture:

- socijalno uključivanje
- rodna ravnopravnost
- volonterizam.

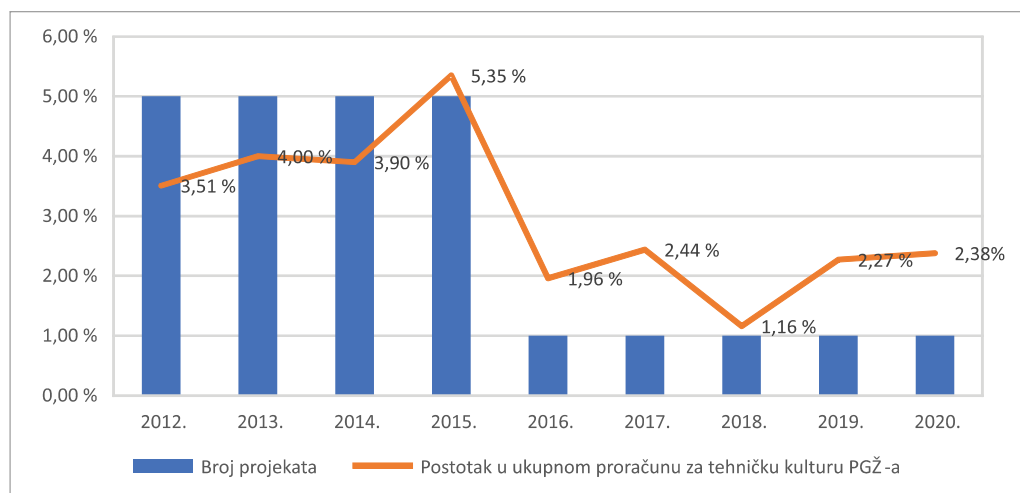
4.4.1. Socijalno uključivanje

Starije osobe, nezaposlene osobe i osobe s invaliditetom, tri su skupine s najvećim rizikom od socijalne isključenosti povezane s tehničkom kulturom. U Programu javnih potreba Županije, malo je prijavljenih programa namijenjenih starijim osobama i umirovljenicima, osobama s invaliditetom i nezaposlenim osobama. Od navedene tri skupine socijalno isključenih osoba, samo se osobe s invaliditetom spominju u Pravilniku o kriterijima za odabir programa javnih potreba u području tehničke kulture Primorsko-goranske županije. Međutim, većina udruga nije prepoznala svoju ulogu u izobrazbi osjetljivih skupina za zapošljavanje.

Među projektima sufinanciranim iz županijskih sredstava za javne potrebe u tehničkoj kulturi od 2012. do 2020. godine ističe se samo jedan projekt posebno usmjeren na starije osobe ili umirovljenike. Primjer uključivanja umirovljenika proveden je 2020. godine kada je Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije u suradnji s Hrvatskom zajednicom tehničke kulture i pod pokroviteljstvom Županije provela informatičko opismenjavanje umirovljenika pod nazivom "50+". Program je nastavljen i u 2021. godini i njegovom su se sufinanciranju pridružili Grad Kraljevica i Grad Kastav. Od 2012. do 2015. godine Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu financirao je pet projekata godišnje čija su ciljna skupina bile osobe s invaliditetom, a u ukupnom godišnjem proračunu javnih potreba u tehničkoj kulturi za takve projekte izdvajalo se oko 4 % sredstava. Od 2016. do 2020. godine sufinanciran je jedan projekt godišnje, čiji postotak u godišnjem proračunu za javne potrebe u tehničkoj kulturi iznosi oko 2 %, što ukazuje na smanjenje interesa udruga za kreiranjem sadržaja usmjerenih prema osobama s invaliditetom.

Grafikon 4. daje grafički prikaz kretanja sufinanciranih projekata iz Programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Županije u kojima su ciljna skupina osobe s invaliditetom.

Grafikon 4. Financirani projekti iz Programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Primorsko-goranske županije u kojima su ciljna skupina osobe s invaliditetom

Izvor: Program javnih potreba u području tehničke kulture Primorsko-goranske županije za 2012., 2013., 2014., 2015., 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godinu, obrada RRA PGŽ

4.4.2. Rodna ravnopravnost

Europski parlament u rezoluciji donesenoj u srpnju 2021. godine poziva sve države članice da promicanje rodne ravnopravnosti u STEM područjima uključe u svoje nacionalne strategije i akcijske planove, pružajući odgovarajuće poticaje.

Na vodećim mjestima u udrugama tehničke kulture u Županiji uvjerljivo prednjače **muškarci, koji su na čelnoj poziciji 80 % udruga** (156 muškaraca naspram 38 žena). Udio muškaraca na čelnom mjestu udruga u tehničkoj kulturi porastao je jer je 2016. godine iznosio 75 %. Na slabiju zastupljenost žena u tehničkoj kulturi ukazuju i podaci o osvojenim nagradama koje dodjeljuju Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije i Zajednica tehničke kulture Grada Rijeke. Od ukupnog broja nagrađenih Zajednice tehničke kulture Grada Rijeke (252 osobe), 39 puta nagradu su primile istaknute žene, što čini 15,5 % ukupnog broja dodijeljenih nagrada.⁴² Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije do 2021. godine dodijelila je 22 nagrade za životno djelo, od čega je samo jedna uručena ženi, te 71 godišnju nagradu, od čega je 13 uručeno uspješnim ženama. Do sada je 15 nagrađenih mladih natjecatelja, od čega su dvije natjecateljice.⁴³

4.4.3. Volonterizam

Volonteri imaju važnu ulogu u području tehničke kulture, jer oni vode većinu regionalnih udruga u tehničkoj kulturi. Aktivnosti udruga u najvećoj mjeri počivaju na njihovom entuzijazmu i mnoga područja uopće ne bi bila zastupljena da ne postoji volja volontera. No u bazi organiziranog volontiranja koju vodi Volonterski centar Rijeka u 2021. godini samo su 4 udruge⁴⁴ iz područja tehničke kulture koje su koristile njihove usluge pri raspisivanju poziva za volontere. Za usporedbu, u 2015. godini u bazi Volonterskog centra bilo

⁴² Anketa

⁴³ Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije, <https://ztk-pgz.hr/> (27. travnja 2021.)

je 6 organizacija iz područja tehničke kulture. Udruga SMART, pri kojoj djeluje Volonterski centar Rijeka, organizira besplatnu izobrazbu za koordinate volontera. Ta Udruga dodjeljuje svake godine nagrade za volontere godine. Na popisu organizatora volontiranja za 2019. godinu⁴⁵, koji je izradilo Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, od 1.502 organizatora volontiranja u Hrvatskoj, nalazi se pet udruga tehničke kulture iz Županije. One zajedno su u svoje aktivnosti uključile 111 volontera koji su volontirali 7.946 sati. Na istom su popisu i ostali dionici koji uz ostalo sudjeluju u tehničkoj kulturi, kao što su osnovne i srednje škole iz Županije te fakulteti Sveučilišta u Rijeci. Međutim, kako se ne može iz dostupnih podataka odrediti da li su njihovi volonteri volontirali u tehničkoj kulturi ili u nekom drugom području društveno-korisnog djelovanja, nisu uključeni u ovo istraživanje. Na istom je popisu iz 2015. godine 182 volontera iz udruga u tehničkoj kulturi Županije volontiralo 27.003 sata. Procjenjuje se da je volonterski angažman u području tehničke kulture u Županiji nekoliko puta veći, ali se vrlo teško prati. Razlog je u činjenici da se najčešće, zbog neznanja i već spomenutoga slaboga administrativnog kapaciteta udruga, angažman volontera ne prijavljuje u sustav Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, što bi trebalo biti uobičajeno i to u godišnjim izvješćima o organiziranom volontiranju.⁴⁶ Na taj način civilni sektor ne promovira vlastitu ulogu u razvoju volonterizma, a volonteri nemaju odgovarajuće reference koje potvrđuju njihov društveni angažman.

4.4.4. Razvojni problemi i razvojne potrebe udruga koje djeluju u području tehničke kulture

U Tablici 13. prikazani su razvojni problemi i razvojne potrebe udruga tehničke kulture na području Županije.

Tablica 13. Razvojni problemi i potrebe udruga koje djeluju u području tehničke kulture u Primorsko-goranskoj županiji

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Neravnomjerna rasprostranjenost udruga iz područja tehničke kulture na području Županije	Ravnomjernija rasprostranjenost udruga iz područja tehničke kulture na cijelom području Županije
Veliki broj malih udruga bez zaposlenih osoba	Udruživanje udruga i projektno surađivanje radi umnogostručenja tehničko-administrativnih kapaciteta
Udruge nedovoljno međusobno surađuju na projektima te stoga nedovoljno koriste zajedničku infrastrukturu	Sadržaji i programi iz područja tehničke kulture za socijalnu uključenost
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Udruge stvaraju nedovoljno sadržaja iz djelatnosti tehničke kulture namijenjenog socijalno isključenim stanovnicima, kao što su starije osobe, nezaposleni i osobe s invaliditetom	Poticati obrazovanje socijalno isključenih osoba u području tehničke kulture radi jačanja županijskih društvenih i gospodarskih kapaciteta

44 Volonterski centar Rijeka, Baza organizatora volontiranja, <http://www.volonterski-centar-ri.org/baza-organizatora-volontiranja/> (26. travnja 2021.)

45 Popis organizatora volontiranja u 2019. godini, <https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/MDOMSP%20dokumenti/POPIS%20ORGANIZATORA%20VOLONTIRANJA%20U%202019.%20GODINI.pdf>

46 Sukladno članku 33. Zakona o volonterstvu (NN 58/07, 22/13, 84/21) te Pravilniku o sadržaju izvješća o obavljenim uslugama ili aktivnostima organizatora volontiranja (NN 109/21)

Natječaji za sredstva iz javnih potreba za tehničku kulturu ne vrednuju odgovarajuće projekte socijalne uključenosti	Bolje vrednovati projekte socijalne uključenosti prigodom natječaja za sredstva iz javnih potreba za tehničku kulturu
Slabija zastupljenost žena u udrugama u tehničkoj kulturi	Poticati na veću uključenost žena u djelatnostima vezanim uz tehničku kulturu
Nedovoljan broj i slaba izobrazba koordinatora volontera	Izobrazba koordinatora volontera
Nedostatno društveno priznanje i vrednovanje volonterizma	Nagrađivanje volontera, priznavanje stručnosti stečenih volontiranjem te poticanje njihovog zapošljavanja
Većina dionika tehničke kulture ne ispunjava svoju zakonsku obvezu dostavljanja godišnjeg izvješća o volontiranju ⁴⁷	Poticati dionike tehničke kulture na zakonsku obvezu dostavljanja godišnjeg izvješća o volontiranju

4.5. Inovacije i tehnička kultura

U Županiji su inovatori okupljeni u deset udruga inovatora i tri saveza:

- Savez inovatora Primorsko-goranske županije
- Savez udruga inovatora Rijeka
- Savez riječkih inovatora.

IN klub inovatora Rijeka osnivač je poduzeća Teh-nova d. o. o. Rijeka koje djeluje u okviru Saveza inovatora PGŽ Rijeka. Poduzeće Teh-nova d. o. o. je ovlašteni zastupnik Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo za patente, za žigove, industrijski dizajn, oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti proizvoda i usluga, te topografiju poluvodičkih proizvoda. Pruža i savjetodavnu pomoć i uslugu zaštite inovacija prvenstveno udrugama članicama Saveza inovatora Primorsko-goranske županije.

Inovatori s područja Županije neprekidno su u vrhu prema broju prijavljenih patenata i prema broju priznatih patenata. U Tablicama 14. i 15. prikazan je broj prijavljenih i priznatih patenata županijskih inovatora Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo od 2016. do 2019. godine. Također su prikazani i udjeli patenata inovatora s područja Županije u ukupnom broju prijavljenih patenata i u ukupnom broju priznatih patenata.

Od 2016. do 2019. godine inovatori s područja Županije prijavili su 74 inovacije, što iznosi 11,58 % ukupno prijavljenih inovacija u Republici Hrvatskoj i Županiju svrstava na 2. mjesto, poslije Grada Zagreba i Zagrebačke županije koje Državni zavod za intelektualno vlasništvo promatra zajedno. Prema navedenoj statistici, Grad Zagreb i Zagrebačka županija prijavili su u razdoblju 2016. – 2019. 45,07 % svih prijavljenih patenata u Republici Hrvatskoj. Međutim Grad Zagreb i Zagrebačka županija imaju više stanovnika, i stoga se za potrebe usporedbe koristi indeks broja prijavljenih patenata na 10.000 stanovnika kako bi se sve županije svele na isti broj stanovnika. Prema navedenom indeksu, Primorsko-goranska županija s indeksom 2,62 najuspješnija je županija u Hrvatskoj.

Tablica 14. Broj prijavljenih patenata prema županijama u kojima su prijavljeni inovatori u razdoblju 2016. – 2019.

⁴⁷ Sukladno članku 33. Zakona o volonterstvu (NN 58/07, 22/13, 84/21), te Pravilniku o sadržaju izvješća o obavljenim uslugama ili aktivnostima organizatora volontiranja (NN 109/21), svaki organizator volontiranja dužan je dostaviti godišnje izvješće o volontiranju Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

	2016.	2017.	2018.	2019.	Ukupno 2016. – 2019.	Broj stanovnika 2019.	Indeks – broj patenata na 10.000 stanovnika
Zagrebačka županija i Grad Zagreb	78	65	56	89	288	1.116.423	2,58
	44,57 %	43,92 %	46,28 %	45,64 %	45,07 %		
Splitsko-dalmatinska županija	16	16	13	24	69	447.747	1,54
	9,14 %	10,81 %	10,74 %	12,31 %	10,80 %		
Primorsko-goranska županija	28	13	13	20	74	282.730	2,62
	16,00 %	8,78 %	10,74 %	10,26 %	11,58 %		
Istarska županija	8	11	11	14	44	209.573	2,10
	4,57 %	7,43 %	9,09 %	7,18 %	6,89 %		
Ostali	45	43	28	48	164	2.008.780	0,82
	25,71 %	29,05 %	23,14 %	24,62 %	25,67 %		
Ukupno RH	175	148	121	195	639	4.065.253	1,57

Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Godišnja izvješća 2016., 2017., 2018., 2019., Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

U promatranom razdoblju 2016. – 2019., Državni zavod za intelektualno vlasništvo priznao je 29 patenata inovatorima s područja Županije, što iznosi 10,86 % ukupno priznatih patenata u Hrvatskoj. Prema broju priznatih patenata, Županija se nalazi na trećem mjestu, poslije Grada Zagreba i Zagrebačke županije⁴⁸ te Splitsko-dalmatinske županije. Međutim Grad Zagreb zajedno sa Zagrebačkom županijom i Splitsko-dalmatinska županija imaju više stanovnika od Primorsko-goranske županije. Stoga se za potrebe statističke usporedbe koristi indeks broja priznatih patenata na 10.000 stanovnika. Prema tom indeksu, Primorsko-goranska županija s indeksom 1,03 je najuspješnija županija ispred Grada Zagreba i Zagrebačke županije, čiji je indeks 0,97.

Tablica 15. Priznati patenti prema županijama u kojima su prijavljeni inovatori u razdoblju 2016. – 2019.

	2016.	2017.	2018.	2019.	Ukupno 2016. – 2019.	Broj stanovnika 2019.	Indeks – broj patenata na 10.000 stanovnika
Zagrebačka županija i Grad Zagreb	38	21	19	30	108	1.116.423	0,97
	48,10 %	32,31 %	33,33 %	45,45 %	40,45 %		
Primorsko-goranska županija	7	9	6	7	29	282.730	1,03
	8,86 %	13,85 %	10,53 %	10,61 %	10,86 %		

48 Grad Zagreb i Zagrebačka županija zajedno čine jednu statističku cjelinu u izvještajima Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

Splitsko-dalmatinska županija	12	8	9	5	34	447.747	0,76
	15,19 %	12,31 %	15,79 %	7,58 %	12,73 %		
Istarska županija	4	6	4	5	19	209.573	0,91
	5,06 %	9,23 %	7,02 %	7,58 %	7,12 %		
Ostali	18	21	19	19	77	2.008.780	0,38
	22,78 %	32,31 %	33,33 %	28,79 %	28,84 %		
Ukupno RH	79	65	57	66	267	4.065.253	0,66

Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Godišnja izvješća 2016., 2017., 2018., 2019., Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

Inovatorima, prema prikupljenim podacima, osnovni je problem nedostatna financijska potpora pri razvoju inovacije i njezine komercijalizacije. Uočen je i nedostatak suradnje inovatora i gospodarstva.

U Tablici 16. prikazani su razvojni problemi i razvojne potrebe inovatora koji djeluju na području Županije.

Tablica 16. Razvojni problemi i potrebe inovatora Primorsko-goranske županije

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nedovoljna predodžba šire javnosti o značenju uspjeha županijskih inovatora	Jačati medijsku promociju inovatorstva i uspjeha inovatora s područja Županije
Nedostatni prostorni i tehnički uvjeti za rad	Poboljšati prostorno-tehničke uvjete za rad udruga i saveza inovatora
Nedostatna sredstva za razvoj inovacija	Povećati javne fondove koji potiču razvoj i komercijalizaciju inovacija
Slaba suradnja inovatora i gospodarstva	Postaviti inovacije i inovatore u fokus gospodarskog razvoja

4.6. Tehnička kultura u sustavu odgoja i obrazovanja

Danas su tehnologija, i sva područja tehničke kulture, sastavni dio ljudskih djelatnosti pa tako i obrazovanja. Visokokvalitetno, uključivo obrazovanje i osposobljavanje te formalno i neformalno učenje, mladima, ali i sudionicima svih dobi, pruža kvalifikacije i vještine potrebne za kreativno sudjelovanje u modernom visokotehnološkom društvu i uspješan prelazak na tržište rada. Djeca rastu sa suvremenim tehnologijama i svjedoče njihovom stalnom unaprjeđivanju. Istodobno, znanje i stručnost vezani uz tehničku kulturu, traženi su na tržištu rada i priznati u suvremenom, europskom i globalnom društvu.

U pandemiji bolesti COVID-19 postalo je još očitije koliko je digitalno obrazovanje važno te koliko je društvu potrebna digitalna preobrazba. U prvom se planu našla potreba za iskorištavanjem potencijala digitalnih tehnologija za poučavanje i učenje te za razvojem digitalnih vještina za sve.

Tehnička kultura je u sustavu odgoja i obrazovanja prisutna na tri razine obrazovanja u:

- osnovnim školama
- srednjim školama
- visokom školstvu.

Vještine iz nastavnih predmeta povezanih s tehničkom kulturom u osnovnim i srednjim školama najbolje vrednuju natjecanja koja organizira Agencija za odgoj i obrazovanje. Rezultati natjecanja analizirani su u daljnjem tekstu prema mikroregijama: Gorski kotar, Priobalje, Otoci i Grad Rijeka.

Treba spomenuti i neformalno obrazovanje te značenje civilnog društva i ostalih centara iz područja tehničke kulture. Također i značenje postojeće raspoložive infrastrukture⁴⁹ na izvanškolsko obrazovanje djece i mladih te cjeloživotno obrazovanje. Važno odličje neformalnog obrazovanja jest da ono nije obvezno, a sudjelovanje polaznika temelji se isključivo na njihovom interesu i motivaciji. Raznim aktivnostima neformalnog obrazovanja mladi imaju priliku učiti i baviti se temama s kojima se nisu imali priliku susresti u sklopu formalnog obrazovanja, zbog čega ono ima nadopunjujuću ulogu u odnosu na školu. Neformalno obrazovanje koristi se metodama participativnog i iskustvenog učenja, naglašava aktivnost i odgovornost osobe koja uči i stavlja naglasak na razvoj motivacije za cjeloživotno učenje i razvoj transverzalnih vještina⁵⁰.

4.6.1. Tehnička kultura u osnovnim školama

Na području Županije djeluje 61 osnovna škola, od kojih 27 u nadležnosti Grada Rijeke, dvije u nadležnosti Grada Crikvenice, jedna u nadležnosti Grada Opatije, te 31 u nadležnosti

⁴⁹ Astronomski centar Rijeka, Nacionalni centar tehničke kulture u Kraljevici, prostori Centra tehničke kulture Rijeka i Zajednice tehničke kulture Rijeka

⁵⁰ Transverzalne vještine su: digitalne vještine, poduzetništvo, kritičko mišljenje, rješavanje problema, učenje kako učiti, financijska pismenost,...

Županije, ne uključujući pritom osnovne glazbene škole, koje provode isključivo program glazbene naobrazbe.⁵¹

Matematika kao osnovni predmet svih tehničkih djelatnosti počinje se učiti u 1. razredu osnovne škole. U 5. razredu Matematici se pridružuju Informatika i nastavni predmet Tehnička kultura, dok se predmeti Biologija, Kemija i Fizika prema postojećem kurikulumu uče od 7. razreda. Međutim, treba naglasiti da Nacionalni okvirni kurikulum⁵² predlaže stjecanje osnovnih informatičkih znanja i vještina već od 1. razreda osnovne škole. Taj se cilj ostvaruje putem izbornog programa ranog učenja informatike, gdje se informatika može učiti u osnovnim školama već od prvog razreda. Od školske godine 2020./2021. taj izborni predmet financira Ministarstvo znanosti i obrazovanja, a do tada su ga u školama gdje se provodio financirale jedinice regionalne i lokalne samouprave te roditelji. Također, treba spomenuti da nastavni predmet Tehnička kultura koja mlade uvodi u svijet tehnike, dizajna, kreacije, poduzetništva, postupke izbora i obrade materijala, kritičkog razmišljanja, zaštite na radu, utjecaja tehnike na okoliš, učenici slušaju samo jedan sat tjedno što smatraju intervjuirani dionici nedostatnim. Taj se nedostatak osnovnoškolskog kurikuluma može nadoknaditi dodatnom nastavom i izvannastavnim aktivnostima iz predmeta Tehnička kultura.

Prema provedenoj anketi, 57,14 % osnovnih škola provodi programe povezane sa STEM područjem u obliku izvannastavnih aktivnosti. Na anketno pitanje u koju sastavnicu tehničke kulture treba najviše uložiti kako bi se ostvario razvoj vještina iz područja tehničke kulture, 49 % anketiranih dionika smatra u suvremenu opremu, 30 % u dodatnu edukaciju učitelja, a 21 % u dodatne i izvannastavne programe. Anketa je pokazala da je 32 % anketiranih škola u školskoj godini 2019./2020. surađivalo s udrugama iz područja tehničke kulture.

Učenici osnovnih škola s područja Županije sudjeluju na natjecanjima koje organizira Agencija za odgoj i obrazovanje u nekoliko područja od interesa za tehničku kulturu.

Tradicionalno shvaćanje tehničke kulture povezano je s dva natjecanja⁵³:

- **Mladi tehničari**
- **Informatika.**

Ta natjecanja imaju podršku u dugogodišnjim programima izvannastavnih aktivnosti u osnovnim školama na području Županije. Usmjeravaju i učenike na opis strukovnih i tehničkih programa i zanimanja, čime prepoznaju i uvećavaju društvenu vrijednost tehničkih zanimanja.

Na županijskim natjecanjima Mladi tehničari i Informatika, u školskoj godini 2019./2020., više od 56 % učenika bilo je iz osnovnih škola Grada Rijeke. Međutim, kako bi se mogle uspoređivati sve mikroregije, treba usporediti broj učenika koji sudjeluju na ranije navedenim natjecanjima i ukupan broj učenika u navedenoj mikroregiji. Na se taj način dobiva indeks udjela učenika na županijskom natjecanju na 1.000 učenika koji u Županiji prosječno iznosi 8,17 (Tablica 17.). Osnovne škole Grada Rijeke s indeksom 10,56 su za 29 % iznad

⁵¹ Ministarstvo znanosti i obrazovanja

⁵² Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Republika Hrvatska – Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2010., str. 115.-131.

⁵³ Natjecanje Sigurno u prometu, iako dijelom spada pod tehničku kulturu, nije analizirano.

županijskog prosjeka. Otočne osnovne škole su 3,5 puta ispod županijskog prosjeka s indeksom od 2,36.

Tablica 17. Struktura sudjelovanja prema mikroregijama na županijskim osnovnoškolskim natjecanjima Mladi tehničari i Informatika u školskoj godini 2019./2020.

Mikroregija	Broj učenika na županijskom natjecanju 2019./2020.	Udio u ukupnom broju natjecatelja 2019./2020.	Ukupan broj učenika 2019./2020.	Indeks – udio učenika na županijskom natjecanju na 1.000 učenika u toj mikroregiji (2019./2020.)
Grad Rijeka	88	56,05 %	8.337	10,56
Priobalje	53	33,76 %	6.763	7,84
Otoci	7	4,46 %	2.962	2,36
Gorski kotar	9	5,73 %	1.160	7,76
PGŽ	157	100,00 %	19.222	8,17

Izvor: Agencija za odgoj i obrazovanje, Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

U školskoj godini 2019./2020., od 157 učenika koji su sudjelovali na županijskim natjecanjima Mladi tehničari i Informatika, njih 22 ili 14 %, bilo je pozvano na državno natjecanje što je više u odnosu na školsku godinu 2015./2016. kada je taj postotak iznosio 8 %.

Najviši udio natjecatelja sa županijske razine iz područja Mladi tehničari i Informatika koji su dospjeli na državnu razinu ima regija Priobalje sa 16,98 postotnim udjelom koji je viši od ranije spomenutoga županijskog 14 postotnog udjela (Tablica 18.). Od malobrojnih predstavnika otočnih osnovnih škola, nitko nije dospio do državne razine. Ako se uspoređuju mikroregije prema indeksu koji predstavlja udio učenika na državnom natjecanju na 1.000 učenika u toj mikroregiji, najviši indeks imaju osnovne škole Grada Rijeke (1,44) i osnovne škole Priobalja (1,33). Njihov je indeks iznad županijskoga prosječnog indeksa koji iznosi 1,14. Istodobno, ispod prosjeka su osnovne škole Gorskog kotara (0,86) i Otoka (0).

U školskoj godini 2019./2020. na državnoj razini iz natjecanja Mladi tehničari i Informatika učenici osnovnih škola s područja Županije osvojili su jedno prvo mjesto (Mladi tehničari, 7. razred OŠ Trsat, Rijeka), tri druga mjesta (Informatika, 7. razred OŠ Fran Franković, Rijeka i OŠ Zamet, Rijeka) i jedno treće mjesto (Mladi tehničari, 7. razred OŠ Trsat, Rijeka). Svi najbolje plasirani osnovnoškolci na državnim natjecanjima iz Informatike i Mladih tehničara u školskoj godini 2019./2020. su iz osnovnih škola Grada Rijeke.

Tablica 18. Indeks zastupljenosti učenika prema mikroregijama na državnim osnovnoškolskim natjecanjima Mladi tehničari i Informatika u školskoj godini 2019./2020.

Mikroregija	Broj učenika na državnom natjecanju 2019./2020.	Udio natjecatelja sa županijske razine koji su dospjeli na državnu razinu	Ukupan broj učenika 2019./2020.	Indeks – udio učenika na državnom natjecanju na 1.000 učenika (2019./2020.)
Grad Rijeka	12	13,64 %	8.337	1,44
Priobalje	9	16,98 %	6.763	1,33
Otoci	0	0,00 %	2.962	0,00
Gorski kotar	1	11,11 %	1.160	0,86
PGŽ	22	14,01 %	19.222	1,14

Izvor: Agencija za odgoj i obrazovanje, Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

Tehnička kultura uključuje i prirodne znanosti. Stoga je bitno analizirati i to područje tehničke kulture u natjecanjima koja organizira Agencija za odgoj i obrazovanje. To su natjecanja iz:

- **Matematike**
- **Fizike**
- **Kemije**
- **Biologije**

Tablica 19. prikazuje da je gotovo 51 % natjecatelja na županijskim natjecanjima iz prirodoslovno-matematičkih područja u školskoj godini 2019./2020. bilo iz osnovnih škola Grada Rijeke. Međutim, kako bi se mogle uspoređivati sve mikroregije, treba usporediti broj učenika koji sudjeluju na ranije navedenim natjecanjima i ukupan broj učenika u navedenoj mikroregiji. Time se dobiva indeks udjela učenika na županijskom natjecanju na 1.000 učenika koji je u Županiji u školskoj godini 2019./2020. prosječno iznosio 9,1. Prema tom indeksu, najuspješnija mikroregija je Grad Rijeka s indeksom 10,68, što je 17 % iznad županijskog prosjeka i Priobalje s indeksom 10,20. Otoci i Gorski kotar s indeksima 4,39 i 3,45 znatno su ispod županijskoga prosječnog indeksa.

Tablica 19. Struktura sudjelovanja prema mikroregijama na županijskim osnovnoškolskim natjecanjima iz Matematike, Fizike, Kemije i Biologije u školskoj godini 2019./2020.

Mikroregija	Broj učenika na županijskom natjecanju 2019./2020.	Udio u ukupnom broju natjecatelja 2019./2020.	Ukupan broj učenika 2019./2020.	Indeks – udio učenika na županijskom natjecanju na 1.000 učenika (2019./2020.)
Grad Rijeka	89	50,85 %	8.337	10,68
Priobalje	69	39,43 %	6.763	10,20
Otoci	13	7,43 %	2.962	4,39
Gorski kotar	4	2,29 %	1.160	3,45
PGŽ	175	100,00 %	19.222	9,10

Izvor: Agencija za odgoj i obrazovanje, Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

U školskoj godini 2019./2020. je 175 učenika sudjelovalo na županijskom natjecanju koje je organizirala Agencija za odgoj i obrazovanje iz prirodoslovno-matematičkih predmeta (Matematike, Fizike, Kemije i Biologije), od čega je 14 učenika, ili 8 %, bilo pozvano na državno natjecanje, što je više u odnosu na 1,5 % u školskoj godini 2015./2016.

Iz Tablice 20. vidljivo je da je regija Priobalje najuspješnija prema udjelu natjecatelja koji su dospjeli na državnu razinu iz prirodoslovno-matematičkih područja u školskoj godini 2019./2020. i to s gotovo 10,14 postotnim prolaskom na državnu razinu. Od malobrojnih predstavnika otočnih i goranskih osnovnih škola nitko nije dospio na državnu razinu natjecanja. Ako se ocjenjuju mikroregije prema indeksu koji predstavlja udio učenika na državnom natjecanju na 1.000 učenika, u mikroregiji Priobalje najviši indeks imaju osnovne škole (1,04), pri čemu osnovne škole Grada Rijeke s 0,84, daju najveći broj učenika na natjecanjima.

Tablica 20. Indeks zastupljenosti učenika prema mikroregijama na državnim osnovnoškolskim natjecanjima iz Matematike, Fizike, Kemije i Biologije u školskoj godini 2019./2020.

Mikroregija	Broj učenika na državnom natjecanju 2019./2020.	Udio natjecatelja sa županijske razine koji su dospjeli na državnu razinu	Ukupan broj učenika 2019./2020.	Indeks – udio učenika na državnom natjecanju na 1.000 učenika u toj mikroregiji (2019./2020.)
Grad Rijeka	7	7,87 %	8.337	0,84
Priobalje	7	10,14 %	6.763	1,04
Otoci	0	0,00 %	2.962	0,00
Gorski kotar	0	0,00 %	1.160	0,00
PGŽ	14	8,00 %	19.222	0,73

Izvor: Agencija za odgoj i obrazovanje, Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

U školskoj godini 2019./2020. učenici osnovnih škola Županije na državnim natjecanjima Agencije za odgoj i obrazovanje iz prirodoslovno-matematičkog područja osvojili su jedno prvo mjesto (Kemija, 7. razred OŠ Fran Fraković, Rijeka) i jedno drugo mjesto (Biologija, 7. razred OŠ Kastav).

4.6.2. Tehnička kultura u srednjim školama

U Županiji djeluje 31 srednja škola. Za razliku od osnovnih, srednje škole zbog specifičnosti programa pružaju posve drugačiju sliku uključenosti u djelatnosti tehničke kulture. Može ih se podijeliti u dvije skupine: gimnazije i strukovne škole.

Prema provedenoj anketi, 45,45 % srednjih škola provodi programe povezane sa STEM područjem u obliku izvannastavnih aktivnosti. Na anketno pitanje u koju sastavnicu tehničke kulture treba najviše uložiti kako bi se ostvario razvoj vještina iz tehničke kulture, 48 % anketiranih dionika smatra u dodatnu izobrazbu učitelja, 28 % u suvremenu opremu, a 24 % u dodatne izvannastavne programe. Anketa je pokazala da je 36 % anketiranih škola u školskoj godini 2019./2020. surađivalo s ostalim dionicima iz područja tehničke kulture, uglavnom s udrugama i poduzećima.

Natjecanja za srednje škole organizira također Agencija za odgoj i obrazovanje i provode se na školskoj, županijskoj, državnoj te višim razinama natjecanja, ovisno o njegovoj međunarodnoj strukturi.

Gimnazije s područja Županije zajedno sa četverogodišnjim tehničkim i elektrotehničkim strukovnim školama sudjeluju na natjecanjima Agencije za odgoj i obrazovanje. Rezultati tih natjecanja daju se u daljnjem tekstu.

Natjecanja u polju **informatike** populariziraju i naglašavaju važnost informatičkih znanja i vještina koja su svakim danom sve potrebija, ne samo u radnom procesu, već i u svakodnevnom životu.

Tablica 21. Struktura sudjelovanja prema mikroregijama na srednjoškolskom županijskom natjecanju iz Informatike u školskoj godini 2019./2020.

Mikroregija	Broj učenika na županijskom natjecanju	Udio u ukupnom broju natjecatelja	Ukupan broj učenika	Indeks – udio učenika na županijskom natjecanju na 1.000 učenika u toj mikroregiji
Grad Rijeka	49	80,32 %	6.265	7,82
Priobalje	6	9,84 %	1.734	3,46
Otoci	4	6,56 %	819	4,88
Gorski kotar	2	3,28 %	331	6,04
PGŽ	61	100,00 %	9.149	6,67

Izvor: Agencija za odgoj i obrazovanje, Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

Na srednjoškolskom županijskom natjecanju iz Informatike u školskoj godini 2019./2020. iz riječkih je srednjih škola bilo 80 % učenika. Međutim, kako bi se moglo uspoređivati sve mikroregije, treba usporediti broj učenika koji sudjeluju na ranije navedenom natjecanju i ukupan broj učenika u navedenoj mikroregiji. Dobiveni indeks pokazuje udio učenika na županijskom natjecanju na 1.000 učenika, te je u školskoj godini 2019./2020. iznosio 6,67. Srednje škole Grada Rijeke su s indeksom 7,82 za 17 % iznad županijskog prosjeka. Srednje škole u Priobalju su s indeksom 3,46 gotovo dvostruko ispod županijskog prosjeka.

U školskoj godini 2019./2020. na županijskom natjecanju koje je organizirala Agencija za odgoj i obrazovanje iz Informatike sudjelovao je 61 srednjoškolac, od čega se 7 učenika, ili 11,5 %, kvalificiralo na državno natjecanje, što je više u odnosu na 9 % učenika iz školske godine 2015./2016. Svih 7 učenika koji su sudjelovali na državnom srednjoškolskom natjecanju iz Informatike su iz riječkih srednjih škola. Na državnoj razini osvojili su jedno prvo mjesto (Informatika, 4. razred Srednja škola za elektrotehniku i računalstvo, Rijeka) i dva treća mjesta (Informatika, 4. razred, Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci; 1. razred, Srednja škola za elektrotehniku i računalstvo, Rijeka).

Tehnička kultura uključuje i prirodoslovno-matematičku znanost, zbog čega je bitno analizirati i to područje u natjecanjima koja organizira Agencija za odgoj i obrazovanje. To su natjecanja iz:

- **Matematike**
- **Fizike**
- **Kemije**
- **Biologije**
- **Astronomije.**

Udio riječkih srednjih škola na županijskim natjecanjima iz Matematike, Fizike, Kemije, Biologije i Astrologije u školskoj godini 2019./2020. iznosio je 80 %. Za usporedbu svih mikroregija, važno je usporediti broj učenika koji sudjeluju na navedenim natjecanjima i ukupan broj učenika u pojedinoj mikroregiji. Na taj se način izračunava indeks koji je u Županiji u školskoj godini 2019./2020. iznosio prosječno 17,16. Postoje velike razlike između mikroregija. Dok srednje škole Gorskog kotara prvenstveno zbog maloga ukupnog broja učenika imaju indeks dvostruko viši od prosječnoga županijskog indeksa, srednje škole mikroregije Priobalje imaju samo jednog predstavnika na navedenim natjecanjima.

Tablica 22. Struktura sudjelovanja prema mikroregijama na srednjoškolskim županijskim natjecanjima iz Matematike, Fizike, Kemije, Biologije i Astronomije u školskoj godini 2019./2020.

Mikroregija	Broj učenika na županijskom natjecanju	Udio u ukupnom broju natjecatelja	Ukupan broj učenika	Indeks – udio učenika na županijskom natjecanju na 1.000 učenika u toj mikroregiji
Grad Rijeka	125	79,62 %	6.265	19,95
Priobalje	1	0,64 %	1.734	0,58
Otoci	19	12,10 %	819	23,20
Gorski kotar	12	7,64 %	331	36,25
PGŽ	157	100,00 %	9.149	17,16

Izvor: Agencija za odgoj i obrazovanje, Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

Od 157 sudionika županijskih srednjoškolskih natjecanja u školskoj godini 2019./2020. iz Matematike, Fizike, Kemije, Biologije i Astrologije, 15 učenika ili 9,6 %, kvalificiralo se na državno natjecanje, što je više nego u školskoj godini 2015./2016. kada je taj udio iznosio 8 %. Od 15 sudionika na državnim natjecanjima, 14 je iz riječkih srednjih škola, te jedan iz srednje škole u Gorskom kotaru. Od navedenih 15 sudionika državnih natjecanja, jedan je učenik osvojio prvo mjesto (Matematika, 1. razred, Srednja škola za elektrotehniku i računalstvo, Rijeka); dva učenika osvojila su drugo mjesto (Biologija i Astronomija, Srednja škola Andrije Mohorovičića, Rijeka); a tri učenika osvojila su treće mjesto (Matematika, Fizika i Astronomija, Srednja škola Andrije Mohorovičića, Rijeka).

Škole strukovnog usmjerenja, poglavito one tehničkih usmjerenja, programima praktično pristupaju specifičnim poljima tehničke kulture i učenike pripremaju za ulazak na tržište rada. Zbog toga opća kategorija tehničke kulture i pripadajuća joj natjecanja nisu uključena u svim strukovnim srednjim školama, prvenstveno zbog razlike u programima i razlikama u znanju. Natjecanja polaznika strukovnih škola *WorldSkills Croatia* provodi Agencija

za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih i odnose se na svaku struku pojedinačno. Discipline koje su vezane uz STEM područja su: administracija IT sustava, arhitektonske tehnologije, automehatronika, CNC i CAD/CAM tehnologije, ekolaboratorij, električne instalacije, geodezija, graditeljske tehnologije, grafička tehnologija i dizajn, izrada programskih rješenja, mehatronika, multimedija, prometna tehnologija, robotika, stolarstvo i strojarske tehnike.

Matematika je jedini predmet koji se iz područja tehničke kulture obvezno polaže na državnoj maturi. Rezultati iz Matematike učenika iz županijskih gimnazija i strukovnih srednjih škola u školskoj godini 2019./2020. dani su u Tablici 23.

Tablica 23. Usporedba prosječnih ocjena iz Matematike s državne mature u školskoj godini 2019./2020.

	Gorski kotar	Rijeka	Priobalje	Otoci	PGŽ	RH
Gimnazije						
Matematika A	2,75	2,91	2,28	2,57	2,82	2,95
Matematika B	2,86	3,36	2,91	3,18	3,25	3,24
Strukovno						
Matematika A	2	1,91	1,67	2	1,9	2
Matematika B	1,63	2,29	2,04	2,25	2,2	2,19

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Školski e-rudnik (2. rujna 2021.), obrada RRA PGŽ

Prema rezultatima državne mature, iz Matematike su županijske gimnazije u školskoj godini 2019./2020. bile ispod državnog prosjeka, dok su strukovne škole bile iznad. Pri analizi mikroregija vidljivo je da su i gimnazije i strukovne škole iz Grada Rijeke iznad županijskog prosjeka dok su sve goranske i sve srednje škole iz Priobalja ispod prosjeka. Otočne gimnazije su prema rezultatima državne mature iz Matematike, ispod, dok su otočne strukovne škole iznad županijskog prosjeka.

4.6.3. Tehnička kultura u visokom obrazovanju

Tehnička kultura u visokom obrazovanju na području Županije nalazi se u programima Sveučilišta i Veleučilišta u Rijeci.

Sveučilište u Rijeci sastoji se od 13 fakulteta, jedne akademije i dva sveučilišna odjela. Sveučilište u Rijeci, preciznije Tehnički fakultet, Građevinski fakultet, Pomorski fakultet, Fakultet za matematiku, Fakultet informatike i digitalnih tehnologija, sveučilišni Odjel za fiziku i sveučilišni Odjel za biotehnologiju, stvaraju i oblikuju visokoobrazovni kadar u polju tehničke kulture. Posebno treba istaknuti studij politehnike Sveučilišta u Rijeci koji obrazuje kompetentne edukatore, odnosno nastavnike i učitelje tehnike i tehničke kulture. Jedino na ovom studiju (koji postoji u Republici Hrvatskoj samo u Rijeci i Splitu) se vještine i znanja iz STEM područja upotpunjuju s nastavničkim osposobljenostima. Od ukupnog broja studenata koji su studirali u akademskoj godini 2018./2019. na Sveučilištu u Rijeci, njih 27 % je studiralo znanosti iz STEM područja što je hrvatski visokoškolski prosjek. Za usporedbu s ostalim

hrvatskim sveučilištima slične veličine, 31 % svih studenata Sveučilišta iz Splita te 33 % svih studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, studiralo je u akademskoj godini 2018./2019. znanosti iz STEM područja. Razlog nešto manjeg udjela studenata koji studiraju znanosti iz STEM područja je manji udio prirodoslovnih i biotehnoških studija te razvijeni fakulteti društvenih i biomedicinskih i zdravstvenih područja. Stoga samo 2 % studenata Sveučilišta u Rijeci studira prirodoslovne znanosti. Hrvatski prosjek studenata koji studiraju prirodne znanosti iznosi 5 %.⁵⁴ Pri Sveučilištu u Rijeci djeluju već spomenuti centri koji vlastitom infrastrukturom, inovacijama, istraživanjima i razvojem preobrazuju županijsku tehničku kulturu.

Veleučilište u Rijeci provodi stručne studije od kojih studiji Informatika, Promet, Telematika i Sigurnost na radu, ulaze u uže područje tehničkih znanosti, dok Poljoprivreda spada u biotehnoške znanosti. Temeljni zadatak Veleučilišta je izobrazba stručnjaka usmjerenih više prema praksi radi samostalne primjene stručnih i znanstvenih metoda specifičnih za pojedino područje izobrazbe, koje su od početka usmjerene prema budućem zvanju. U tu svrhu i programi pojedinih studija sadržajno obuhvaćaju teorijska i primijenjena znanja, uključujući i praksu u odgovarajućim radnim sredinama. Od ukupnog broja studenata Veleučilišta, njih 74,16 % je u akademskoj godini 2018./2019. te 76,23 % u akademskoj godini 2019./2020. studiralo znanosti iz STEM područja.⁵⁵

4.6.4. Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture u sustavu odgoja i obrazovanja

Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture u sustavu odgoja i obrazovanja dani su u Tablici 24.

Tablica 24. Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture u sustavu odgoja i obrazovanja Primorsko-goranske županije

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Neujednačeni uspjesi učenika prema mikroregijama na školskim natjecanjima iz područja tehničke kulture i na državnoj maturi iz Matematike	Unaprijediti STEM vještine učenika koji pohađaju osnovne i srednje škole u mikroregijama izvan Grada Rijeke kako bi ubuduće ostvarivali ujednačenije rezultate u usporedbi s rezultatima učenika iz škola Grada Rijeke na natjecanjima iz područja tehničke kulture i na državnoj maturi iz Matematike
Anketni upitnik u osnovnim školama ukazao je na nedostatak odgovarajuće opreme za izvođenje nastave iz predmeta s polja tehničke kulture	Nabaviti STEM opremu u svim školskim ustanovama. Tamo gdje to nije moguće (škole s malim brojem djece) dijeliti opremu između škola te ostvariti suradnju škola s ostalim dionicima tehničke kulture koji imaju tu opremu.
Jedan školski sat tjedno nastavnog predmeta Tehnička kultura u osnovnim školama	Povećati broj sati iz predmeta Tehnička kultura u svim osnovnim školama s područja Županije dodatnom nastavom i izvannastavnim aktivnostima
Anketni upitnik u srednjim školama ukazao je na	Povezati obrazovanje s ostalim dionicima u tehničkoj

54 Nacionalno izvješće – EUROSTUDENT-VI, <https://www.eurostudent.hr/userfiles/pdfs/Nacionalno-izvjesce-EUROSTUDENT-VI.pdf> (28. travnja 2021.)

55 Anketa (27. travnja 2021.)

problem vještina učitelja pri korištenju novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija i novih metoda rada s učenicima koje omogućuju spomenute tehnologije	kulturi koji imaju osigurane ljudske i infrastrukturne kapacitete radi trajne izobrazbe učitelja i učenika
U visokom školstvu uočen je manji udio studenata koji studiraju STEM područja u odnosu na sveučilišta iste veličine u Splitu i Osijeku, prvenstveno zbog manjeg broja prirodoslovnih i biotehnoloških programa	Povećati udio STEM sveučilišnih programa i studenata u ukupnom broju programa i studenata

4.7. Kadrovi u tehničkoj kulturi

Sustavno pratiti kadrove u tehničkoj kulturi na razini formalnog i neformalnog obrazovnog sustava, udruga, gospodarstva i inovatora nije moguće jer praćenje otežava nemogućnost pretraživanja digitalnih baza podataka prema kadrovima. Analiza civilnog sektora pokazala je mali postotak zaposlenih osoba u udrugama. Kadrovi u udrugama iz područja tehničke kulture većinom su volonteri.

Izazov razvoju udruga u tehničkoj kulturi predstavlja potreba za stručnim pristupom pisanju i provedbi projekata. Navedena potreba proizlazi iz ograničenih financijskih sredstava koje udruge mogu ostvariti natječajima za javne potrebe u tehničkoj kulturi općina, gradova i Županije, vlastitom djelatnošću, iz Državnog proračuna te donacijama i sponzorstvima poduzetnika. Stoga je potrebno pružiti pomoć udrugama u širenju izvora financiranja njihovih projekata i/ili programa prema sredstvima iz europskih fondova, koja će u narednom višegodišnjem financijskom razdoblju biti posebno usmjerena prema digitalnim i zelenim područjima. To su, naime, dobrim dijelom djelatnosti koje spadaju pod tehničku kulturu. Stoga je potrebno uključiti i ostale, netehničke kadrove, u udruge za obavljanje upravljačkih, organizacijskih i administrativnih poslova, te poslova pisanja prijave na razne pozive za dodjelu bespovratnih financijskih sredstava za sufinanciranje programa udruga. Također je potrebno uključiti i osobe s psihološko-pedagoškim i andragoškim vještinama radi prenošenja znanja djeci i mladima na zanimljiv način koji bi povećao interes korisnika.

Analizom **razvojnih potreba kadrova u gospodarstvu** utvrđeno je da 95 % anketiranih poduzetnika koji djeluju u području tehničke kulture smatra obrazovanu i stručnu radnu snagu ključnim čimbenikom za razvoj poslovanja. Vidljivo je to iz podatka da 84 % anketiranih poduzetnika redovito obrazuje svoje zaposlenike. Taj podatak ankete „iskače“ iz hrvatskog prosjeka od samo 3,5 % stanovnika u starosnoj skupini od 25 do 64 godina koji su pohađali u 2019. godini formalne i neformalne oblike cjeloživotnog učenja. Iste godine, 10,8 % stanovništva Europske unije pohađalo je cjeloživotno obrazovanje. Analiza je pokazala da 53 % anketiranih poduzeća koji djeluju u STEM djelatnostima surađuju u svom poslovanju s organizacijama iz tehničke kulture koje nisu iz privatnog sektora (npr. udrugama, inovatorima, fakultetima, institutima i srednjim školama). Svi anketirani poduzetnici smatraju da je jačanje kapaciteta tehničke kulture u Županiji u izravnoj uzajamnoj zavisnosti s gospodarskim rastom. Deficitarna zanimanja iz područja tehničke kulture, prema anketiranim poduzetnicima, su

inženjeri strojarstva, elektrotehnike, građevine, arhitekture i informatike. Posebno se naglašava nedostatak kadrova u strojarstvu i elektrotehnici s obzirom na strukturu županijske industrijske proizvodnje. Međutim, ukoliko se želi povećati broj informatičkih tvrtki i udio tog sektora u bruto dodanoj vrijednosti gospodarstva Županije, koji je ispod hrvatskog prosjeka, potrebno je formalnim i neformalnim obrazovanjem jačati informatičke vještine kadrova u tehničkoj kulturi te popularizacijom STEM-a među djecom i mladima potaknuti ih na odabir zanimanja u STEM područjima.

Studija *World Talent Ranking* koju svake godine izdaje IMD World Competitiveness Center, prema kvaliteti provedbe praktične nastave u razvoju vještina, svrstava Hrvatsku na 61. mjesto od 64 analizirane države⁵⁶.

Razvojne potrebe kadrova u formalnom obrazovnom sustavu utvrđene su na nacionalnoj razini Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije koja, među brojnim potrebama, prepoznaje potrebu za cjeloživotnim obrazovanjem odgojno-obrazovnih djelatnika na svim razinama, potrebu za usklađivanjem obrazovanja s tržištem rada te potrebu za modernizacijom opreme s kojom raspolažu institucije.

Razvojni problemi i potrebe kadrova tehničke kulture na području Županije dani su u Tablici 25.

Tablica 25. Razvojni problemi i potrebe kadrova tehničke kulture Primorsko-goranske županije

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Mali postotak netehničkog osoblja s upravljačkim, organizacijskim i projektnim vještinama	Snažnije uključivati ostale, netehničke kadrove u udruge za obavljanje upravljačkih, organizacijskih i administrativnih poslova, te poslova pisanja prijava na razne pozive za dodjelu bespovratnih financijskih sredstava za sufinanciranje programa udruga. Također je potrebno uključiti i osobe s psihološko-pedagoškim i andragoškim vještinama radi prenošenja znanja na zanimljiv način koji bi povećao interes korisnika.
Nedostatak inženjerskog kadra u gospodarstvu	Povećati dostupnost kadrova tehničke struke sukladno potrebama gospodarstva Jačati popularizaciju STEM-a među djecom i mladima kako bi ih se potaknulo na odabir zanimanja u STEM područjima

4.8. Nagrade, manifestacije, natjecanja i izložbe

Kako bi se postigla što veća prepoznatljivost uspjeha individualaca, udruga i ostalih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost tehničke kulture, ali i vidljivost Županije u podupiranju razvoja tehnike, znanosti i inovacija, prepoznata je važnost provedbe nagrađivanja uspjeha u tehničkoj kulturi preko natječaja. Nagrađivanjem se promoviraju aktivnosti radi popularizacije i povećanja aktivnog broja članova udruga tehničke kulture na području Županije. Do 2020.

⁵⁶ <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-talent-competitiveness/> (30. ožujka 2022.)

godine sredstva za nagrađivanje kvalitete u tehničkoj kulturi dodjeljivala je Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije na temelju provedenog natječaja iz sredstava redovitog poslovanja koja je dodjeljivala Županija. Od 2020. godine nagrade dodjeljuje, u organizaciji Županije, kroz aktivnosti Upravnog odjela za kulturu, sport i tehničku kulturu, u suradnji sa Zajednicom tehničke kulture Primorsko-goranske županije.

Nagrade se dodjeljuju za sljedeće kategorije:

- **Najuspješniji djelatnik u području tehničke kulture**
- **Najuspješniji mladi tehničar (osnovna i srednja škola)**
- **Najuspješniji mladi inovator (osnovna i srednja škola)**
- **Najuspješniji mentor**
- **Nagrada za životno djelo „Željko Orešković“.**

Nagrade se dodjeljuju jednom godišnje prema Pravilniku o nagrađivanju kvalitete u tehničkoj kulturi.⁵⁷ Za to nagrađivanje Županija u Proračunu osigurava godišnje 30.000 kuna.

Na području Županije tradicionalno se dodjeljuje **Nagrada Ivan Luppis** u organizaciji Saveza inovatora Primorsko-goranske županije. To je najviše godišnje priznanje koje Savez inovatora Primorsko-goranske županije dodjeljuje svake godine od 2006. za iznimna postignuća inventivnog rada na području Županije.

Značajnije manifestacije iz djelatnosti tehničke kulture, koje se održavaju na području Županije i/ili su u organizaciji lokalnih dionika tehničke kulture, su:

- **Festival znanosti**, kojeg od 2003. godine organizira Sveučilište u Rijeci s brojnim suorganizatorima. Održava se u nekoliko hrvatskih gradova radi popularizacije i približavanja znanosti široj javnosti ukazivanjem na prisutnost znanstvenih rezultata u svakodnevicu.
- **Dani tehničke kulture na Korzu**, u organizaciji Zajednice tehničke kulture Rijeka, na kojima sudjeluju i pripadajuće udruge članice. Predstavljaju se djelatnosti i aktivnosti raznih polja tehničke kulture, poput modelarstva, maketarstva, elektronike, informatike, robotike, inovacije i astronomije. Zbog pandemije koronavirusa, manifestacija nije održavana u 2020. i 2021. godini. Zadnja je održana 15. svibnja 2019. godine.
- **Izložba mladih inovatora MLADI@INOVACIJE**, koju već 13 godina organiziraju Savez inovatora Primorsko-goranske županije, Elektroindustrijska i obrtnička škola Rijeka, Srednja škola za elektrotehniku i računalstvo Rijeka, Tehnička škola Rijeka i Savez inovatora Zagreb uz potporu Saveza riječkih inovatora, KIN Kastva, Udruge inovatora Šterika iz Praputnjaka, Udruge inovatora INTERINOVA Matulji, IN kluba Rijeka i Zajednice tehničke kulture Rijeka. Na izložbi su izloženi najbolji radovi mladih inovatora iz cijele Hrvatske, a tom se prigodom organiziraju brojne radionice na kojima posjetitelji mogu aktivno sudjelovati.
- **Dan novih tehnologija (DaNTe)**, skup u organizaciji Sveučilišta u Rijeci i Hrvatske udruge za informacijsku i komunikacijsku tehnologiju, elektroniku i mikroelektroniku (MIPRO) koji se redovito održava uz pokroviteljstvo Županije. Cilj je skupa promidžba digitalne tehnologije

⁵⁷ Pravilnik o nagrađivanju kvalitete u tehničkoj kulturi, klasa: 022-04/21-01/39, urbroj: 2170/1-01-01/6-21-9 od 8. studenoga 2021. godine

u svakodnevnom životu s naglaskom na njezinu važnost kao pokretača ekonomskog i društvenog razvoja.

- **MIPRO**, međunarodni skup za informacijsku, komunikacijsku i elektroničku tehnologiju, koji se održava u Opatiji u organizaciji Hrvatske udruge za informacijsku i komunikacijsku tehnologiju, elektroniku i mikroelektroniku. Cilj je sajma predstaviti najvažnije trendove u informacijsko-komunikacijskim tehnologijama, dijeliti iskustava i dojmove, pružiti analize utjecaja novih tehnologija te informirati javnost o manje poznatim tehničkim područjima.
- **Međunarodni dan planetarija**, međunarodna manifestacija koja ima za cilj informirati javnost o planetarijima, što su i zašto postoje, educirati javnost o problemima svjetlosnog onečišćenja, promovirati međunarodnu razmjenu i suradnju između planetarija različitih zemalja. U Hrvatskoj se obilježava od 2010. godine u organizaciji Astronomskog centra Rijeka i brojnih suorganizatora iz Rijeke i svijeta. Manifestacija se organizira svake godine pod okriljem krovne svjetske organizacije, Međunarodne udruge planetarija (International planetarium society – IPS), koja broji više od 700 članova u oko 35 zemalja. Ona godinama na svojim stranicama ističe upravo Riječki planetarij kao najbolju praksu.
- **Tjedan tamnog neba**, kojeg od 2010. godine organizira Astronomski centar Rijeka radi informiranja javnosti o svjetlosnom onečišćenju i očuvanju tamnog neba u Hrvatskoj. U manifestaciji sudjeluju udruge, organizacije i djelatnici iz tehničkih znanosti, ekologije, energetike i astronomije cjelotjednim akcijama informiranja, izobrazbe i podizanja svijesti o pravilnom korištenju rasvjete, pozivanja građana na gašenje nepotrebnih rasvjetnih tijela, korištenja zasjenjenih (ekoloških) svjetiljka javne gradske rasvjete te kućanstava, reguliranja i definiranja svjetlosnog onečišćenja zakonskim regulativama, promoviranja tamnog neba, planetarij programe, tematska predavanja i noćna promatranja.
- **Sabor inovatora Primorsko-goranske županije**, dvodnevna manifestacija koja ima za cilj organizirati predavanja za najbolje mlade inovatore s područja Županije, njihovo upoznavanje sa STEM područjem, razmjenu iskustava i stvaranje planova za rad u idućem vremenskom razdoblju. U sklopu Sabora predstavljaju se trenutno najbolji radovi mladih inovatora s područja Županije, a najboljim sudionicima dodjeljuju se nagrade i priznanja. Sabor se u 2021. godini održao 3. put uz pokroviteljstvo Primorsko-goranske županije te bilježi iz godine u godinu sve veći interes, sve bolja predavanja i atraktivnije radionice. Organizator Sabora je Savez inovatora Primorsko-goranske županije.
- **AdriaTech**, specijalizirana izložba inovacija koja predstavlja najnovije inovacije i tehnologije iz određenih tematskih područja studentima, istraživačima, znanstvenicima, i ostaloj zainteresiranoj publici (npr. strukovnim srednjim školama), obrtnicima i poduzetnicima. U 2017. i 2018. godini održane su izložbe inovacija iz nautike, pomorstva i brodogradnje na Nautičkom sajmu u Rijeci. U 2019. godini na Tehničkom fakultetu u Rijeci postavljena je izložba inovacija u strojarstvu, brodogradnji i elektrotehnici, a u 2020. i 2021. godini održane su izložbe inovacija u građevinarstvu na Građevinskom fakultetu u Rijeci. Cilj je izložbe približiti inovacije akademskoj zajednici, uvažavajući aktivnosti koje provodi Nacionalno inovacijsko vijeće. Izložba AdriaTech pridonosi jačanju mehanizama transfera znanja, tehnologije i intelektualnog vlasništva s javnih sveučilišta u gospodarstvo

te komercijalizaciju rezultata istraživanja. Izložbu organizira Savez udruga inovatora Rijeke uz suorganizaciju nacionalnog Saveza inovatora UIH Zagreb i podršku Centra za inovacije i transfer tehnologije. Na izložbama se predstavljaju inovacije iz više hrvatskih županija.

- **Rijeka Boat Show**, nasljednik sajma Rijeka Nautic Show, u organizaciji tvrtke Thorax d. o. o., koji ima cilj kupcima izložiti, a posjetiteljima predstaviti suvremena nautička plovila, proizvode i aktivnosti, poput jedrenja i ronjenja. Pokrovitelji sajma su Grad Rijeka i Primorsko-goranska županija.
- **RI oktan sport fest – BK.nova 2020.**, međunarodna izložba sportskih i oldtimer automobila, kartinga i motocikala, u organizaciji Autokluba RI autosport, koja predstavlja trkaća, odnosno neuobičajena vozila, kao i uspjehe vozača s područja Županije, ali i šire.

Najznačajnija natjecanja iz tehničke kulture su ona u **organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje** koja se održavaju na razini osnovnih i srednjih škola, a prethodno su detaljnije obrazložena. Ostala značajnija natjecanja na kojima sudjeluju predstavnici tehničke kulture s područja Županije su:

- **Robokup**, ekipno natjecanje svih osnovnih škola u Hrvatskoj u robotici koje organizira Hrvatska zajednica tehničke kulture.
- **Državno natjecanje brodomaketara** koje organiziraju Hrvatski savez brodomaketara, Hrvatska zajednica tehničke kulture i Centar tehničke kulture Rijeka radi promidžbe i razvoja brodomaketarstva i s njim povezanoga tehničkog stvaralaštva.
- **Croatian Makers liga**, međuškolsko natjecanje u organizaciji Instituta za razvoj i inovativnosti mladih (IRIM) s ciljem da omogući široko uključivanje robotike, automatike i programiranja u izobrazbu osnovnoškolskog uzrasta. Platforma na kojoj se odvija liga je edukacijski robot mBot. U Croatian Makers ligu do sada se uključilo oko 600 škola, knjižnica, udruga i ostalih obrazovnih ustanova u Hrvatskoj te više od 12.000 učenika i učenica. Iz Županije je u Croatian Makers ligi u 2019. godini sudjelovalo 35 školskih ustanova, od čega 17 iz Rijeke, 7 s Otoka, 7 iz Priobalja i 4 iz Gorskog kotara.⁵⁸
- **Međunarodni auto rally**, utrka koju organizira Oldtimer klub Rijeka i čiji cilj je, osim natjecanja, promidžba tehničke kulture predstavljanjem očuvanih povijesnih automobila i motora.
- **Dabar**, međunarodno osnovnoškolsko i srednjoškolsko natjecanje iz informatike i računalnog razmišljanja koje za Republiku Hrvatsku organizira udruga Suradnici u učenju iz Siska. U 2020. godini, od 36.419 hrvatskih učenika koji su sudjelovali na natjecanju, njih 3.021, ili 8,3 %⁵⁹, bilo je iz osnovnih i srednjih škola s područja Primorsko-goranske županije.
- **Klokan**, u organizaciji Hrvatskoga matematičkog društva na kojem već tradicionalno sudjeluju sve osnovne i srednjoškolske obrazovne ustanove Županije. U 2020. godini osnovnoškolci primorsko-goranskih škola ostvarili su najznačajnije rezultate u kategoriji PČELICE (dva 2. mjesta te tri 3. mjesta); ECOLIER (dva 3. mjesta); BENJAMIN (2. mjesto i tri

58 Croatian Makers liga, <https://croatianmakers.hr/wp-content/uploads/2019/10/Raspodjela-ustanova-Lige-poregijama.pdf> (27. travnja 2021.)

59 Udruga Suradnici u učenju

3. mjesta); i CADET (1. i 3. mjesto). Svi najuspješniji predstavnici koji su osvojili prva tri mjesta u svojim kategorijama bili su iz osnovnih škola u Rijeci, Rabu i Kastvu, te iz riječkih srednjih škola.

- **Smotre učeničkih zadruga.** Hrvatska udruga učeničkog zadrugarstva (HUUZ) osnovana je u lipnju 2006. godine i kao neprofitna pravna osoba članica je Hrvatske zajednice tehničke kulture (HZTK). U 2021. u Županiji djeluje 45 učeničkih zadruga koje prednjače po aktivnosti i rezultatima u okviru HUUZ-a.

U 2020. godini županijski inovatori sudjelovali su na tri najznačajnija međunarodna sajma koji se održavaju u Hrvatskoj, s ukupno 46 inovacija, što iznosi 9 % ukupnog broja izloženih inovacija. Za usporedbu, u 2016. godini inovatori iz Županije su na istim sajmovima izložili 48 inovacija, što je tada iznosilo 15 % od ukupnog broja izloženih inovacija.

INOVA je tradicionalna nacionalna izložba inovacija koja od 1971. godine redovito svjedoči o najvećim uspjesima hrvatskoga inventivnog rada. Na sajmu INOVA 2020. godine inovatori iz Županije predstavili su četiri inovacije od 220 ukupno izloženih inovacija, dok je u 2016. godini bilo predstavljeno sedam inovacija. Organizatori nastupa županijskih inovatora na INOVA sajmu su Savez inovatora Primorsko-goranske županije i Savez riječkih inovatora.

INOVA-MLADI najveća je izložba inovacija mladih u Hrvatskoj, koja redovito od 2001. godine okuplja sva dostignuća mladih zagrebačkih inovatora uz goste iz cijele Hrvatske i prijatelje iz inozemstva. Na izložbi INOVA-MLADI mladi, 2020. godine, županijski mladi inovatori predstavili su 24 od ukupno 136 inovacija, dok su 2016. godine predstavili 25, od ukupno 74 inovacije. Organizatori nastupa županijskih mladih inovatora na izložbi INOVA-MLADI su Savez inovatora Primorsko-goranske županije Rijeka i IN klub inovatora Rijeka.

ARCA je međunarodna izložba inovacija koja već godinama po uzoru na najprestižnije svjetske sajmove i izložbe inovacija promiče inovatorstvo i inovacije i jedan je od najznačajnijih događaja u kalendaru Međunarodne federacije nacionalnih saveza inovatora (IFIA). Na sajmu ARCA 2020., od ukupno 182 inovacije, 18 inovacija (21 autor iz 9 pravnih subjekata) bilo je iz Županije (s područja Rijeke, Malog Lošinja, Opatije i Matulja), od čega su šest inovacija (sedam autora) predstavile mlade osobe. U 2016. godini od ukupno 127 izlagača, 16 ih je bilo s područja Županije, od čega dvije mlade osobe. Organizator nastupa inovacija iz Županije na ARCA međunarodnoj izložbi inovacija je Savez udruga inovatora Rijeka.

Tablica 26. daje prikaz županijskih razvojnih problema i potreba vezanih uz nagrade, manifestacije, natjecanja i izložbe iz područja tehničke kulture.

Tablica 26. Razvojni problemi i potrebe vezani uz nagrade, manifestacije, natjecanja i izložbe tehničke kulture

Primorsko-goranske županije

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Postojeće nagrade i manifestacije nisu dovoljno vidljive široj javnosti	Značajnija promidžba manifestacija, natjecanja i nagrada iz tehničke kulture
Neravnomjerna zastupljenost manifestacija tehničke kulture po mikroregijama Županije	Proširiti održavanje manifestacija ili njihovo gostovanje i u ostalim mikroregijama Primorsko-goranske županije izvan Grada Rijeke, čime bi se dodatno i šire popularizirala tehnička kultura i povećala njezina vidljivost

5. SWOT ANALIZA

Temeljem detaljne Analize stanja izrađena je SWOT analiza tehničke kulture u Županiji. U Tablici 27. nalazi se prikaz snaga, slabosti, prilika i prijetnji.

Tablica 27. SWOT analiza tehničke kulture Primorsko-goranske županije

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Tradicija tehničke kulture na ovim prostorima • Prerađivačka industrija koja se oslanja na znanje djelatnika iz područja tehničke kulture ima najveći udio u županijskoj bruto dodanoj vrijednosti (2018.) • Dobra obrazovna struktura i visok udio informatičke pismenosti stanovništva • Najveći broj udruga u području tehničke kulture u Republici Hrvatskoj na 10.000 stanovnika • Brojne manifestacije u tehničkoj kulturi i njihova dobra posjećenost • Dobro organizirana i strukturirana školska natjecanja • Uspjesi učenika osnovnih i srednjih škola PGŽ-a na školskim natjecanjima • Visok udio regionalnih inovacija predstavljenih na međunarodnim izložbama inovatora INOVA i ARCA • Najveći udio prijavljenih i priznatih patenata u Republici Hrvatskoj na 10.000 stanovnika • Visokoobrazovne institucije, znanstveni centri i znanstvena infrastruktura • Jedini digitalni planetarij u Republici Hrvatskoj • Velik interes mladih za informatikom i robotikom 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvedenost Županije otežava razvoj tehničke kulture i dostupnost opreme na njezinim rubnim i slabije naseljenim dijelovima (Otoci i Gorski kotar) • Udio informacijsko-komunikacijske industrije iznosi samo 2,2 % županijske bruto dodane vrijednosti (2018.) • Nekonkurentnost prerađivačke industrije koja tehnološki zaostaje za svjetskim trendovima • Udruge nedovoljno koriste sredstva EU fondova • Manjak vještina udruga u tehničkoj kulturi za pisanje i provedbu EU projekata • Mali udio zaposlenih u udrugama tehničke kulture • Manji udio studenata iz STEM područja u odnosu na sveučilišta iste veličine u Splitu i Osijeku • Slabija zastupljenost žena u tehničkoj kulturi • Nedovoljno sadržaja za socijalno isključene osobe (starije, nezaposlene i osobe s invaliditetom) • Poslodavcima nedostaje kadar s tehničkim znanjima i vještinama • Nedostatna organizacija praktične nastave i istraživanja u regionalnim gospodarskim subjektima • Nedovoljno korištenje svih raspoloživih ljudskih potencijala kroz manju zastupljenost žena, ljudskih resursa u dislociranim i ruralnim sredinama te socijalno isključenih stanovnika (invalida, starijih...) • Nesrazmjernost potreba tržišta s obrazovnim i znanstvenim sustavom u tehničkoj kulturi • Odljev stručne i visokoobrazovane radne snage • Nedovoljna društvena spremnost na promjene i inertnost stanovništva prema cjeloživotnom učenju • Nepovoljna demografska kretanja

Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Tehnička kultura kao pokretačka snaga razvoja gospodarstva više dodane vrijednosti • Digitalna pismenost danas je prisutna gotovo u svim poslovnim i društvenim aktivnostima • Nova generacija poduzetništva temelji se na naprednim tehnologijama i STEM vještinama • Sredstva EU fondova • Tehnička kultura sudjeluje u rješavanju ključnih izazova globalnog društva preko zelene i digitalne tranzicije • Digitalni alati mogu značajno unaprijediti procese društvenog uključivanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Brze tehnološke promjene • Nedostatak stručnjaka • Privlačenje stručnjaka od najrazvijenijih zemlja EU-a koje mogu plaćati višu cijenu rada • Prilagodba automatizaciji i robotizaciji • Fleksibilnost i brza prilagodba svih dionika tehničke kulture novim znanjima i vještinama • Spora prilagodba obrazovnog sustava STEM-u • Negativni aspekti primjene novih tehnologija (npr. zaštita privatnosti, kibernetička sigurnost, dehumanizacija, autoritativnost sustava) • Gospodarsko i tehnološko zaostajanje regija koje nemaju financijskih kapaciteta za razvoj STEM infrastrukture • Koncept urbanizacije negativno djeluje na ravnomjeren razvoj STEM infrastrukture

6. REZULTATI PROVEDBE PRIJAŠNJEGA STRATEŠKOG DOKUMENTA

Strategija razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije 2017. – 2020. s produljenom valjanosti do 31. prosinca 2021., prva je županijska strategija razvoja tehničke kulture. Ona daje okosnicu te metodološki okvir na čijim osnovama je učinjen i ovaj Plan razvoja.

Strateški razvoj tehničke kulture u Županiji u razdoblju 2017. – 2020. temeljio se na:

- poticanju organizacijskog razvoja dionika tehničke kulture
- povećanju interesa građana, posebno djece i mladih za uključivanje u dostupne aktivnosti tehničke kulture
- povećanju utjecaja tehničke kulture na gospodarski razvoj Županije.

Prema prihvaćenim patentima, na 10.000 stanovnika, u navedenom razdoblju inovatori Županije bili su najuspješniji u Hrvatskoj. Ostvaren je i velik broj izloženih i nagrađenih inovacija na međunarodnim izložbama. Uspjesi učenika osnovnih i srednjih škola iz Županije na natjecanjima, u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje, bili su značajniji 2019. nego 2016. godine. Također, u promatranom je razdoblju uspješno povećan interes, prvenstveno djece i mladih, za tehničku kulturu te je preko javnih potreba udio sufinanciranih programa namijenjenih toj dobnoj skupini bio neprekidno visok. Međutim, u navedenom razdoblju nisu se dogodili značajniji pomaci u ravnomjernom razvoju tehničke kulture u svim dijelovima Županije, socijalnoj uključenosti i rodnoj ravnopravnosti, povećanju broja zaposlenih u udrugama tehničke kulture, suradnji inovatora i gospodarstvenika te evidentiranju volontera.

Planom razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027. želi se zadržati i unaprijediti dobre rezultate prijašnje strategije te usmjeriti županijsku

politiku i resurse prema ravnomjernijem regionalnom razvoju tehničke kulture, većoj socijalnoj uključenosti i rodnoj ravnopravnosti, komercijalizaciji inovacija te daljnjem jačanju kapaciteta svih županijskih dionika tehničke kulture. U isto vrijeme treba jačati kapacitete i ulogu Zajednice tehničke kulture Primorsko-goranske županije koja usklađuje aktivnosti svojih članica, skrbi o unaprjeđenju stručnog rada i osposobljavanju stručnih djelatnika te potiče i promiče aktivnosti i dostignuća iz područja tehničke kulture.

7. STRATEŠKI OKVIR

U ovom se poglavlju obrazlaže usklađenost Plana razvoja tehničke kulture s hijerarhijski višim dokumentima, utvrđuje se vizija razvoja tehničke kulture i daje prikaz prioriteta područja. Obrazlažu se posebni ciljevi, mjere i pokazatelji.

7.1. Usklađenost Plana razvoja tehničke kulture

Plan razvoja usklađen je sa sljedećim strateškim dokumentima:

- Zakon o tehničkoj kulturi (NN 76/93, 11/94, 38/09)
- Nacionalna razvojna strategija 2030.⁶⁰
- Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.

Zakon o tehničkoj kulturi, kojim su utvrđene djelatnosti tehničke kulture, temeljni ciljevi djelatnosti, subjekti koji obavljaju djelatnost tehničke kulture te financiranje i sustav nadzora, osnovni je zakonodavni okvir.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske 2030., kao temeljni strateški dokument u Republici Hrvatskoj, daje uporište Planu razvoja kroz razvojni smjer, ravnomjeran regionalni razvoj i strateške ciljeve:

- SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima
- SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti.

Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027. kao hijerarhijski viši dokument pokriva područje tehničke kulture u svim svojim prioriteta područjima:

- Prioritet 1. Pametna regija konkurentnog gospodarstva temeljenog na znanju i naprednim tehnologijama
- Prioritet 2. Djeca i mladi u fokusu
- Prioritet 3. Zelena tranzicija temeljena na održivom upravljanju i korištenju resursa
- Prioritet 4. Obrazovani i kompetentni stanovnici (kadrovi) za poslove budućnosti
- Prioritet 5. Ravnomjernim razvojem do europskog standarda i visoke kvalitete života za sve građane.

⁶⁰ <https://hrvatska2030.hr/> (4. lipnja 2021.)

7.2. Vizija i prioritetna područja

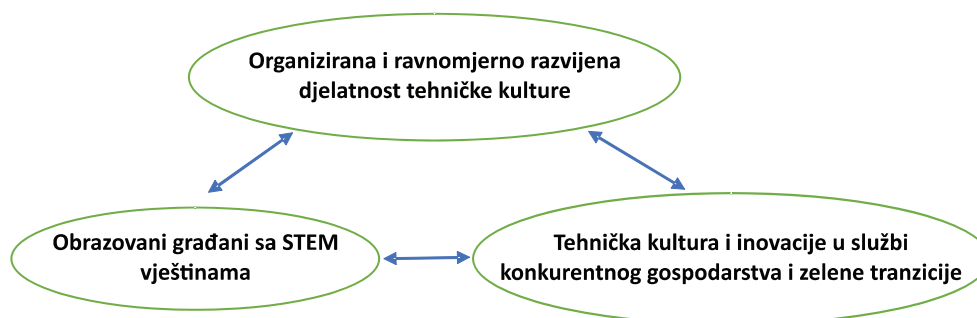
Plan razvoja ima za cilj uspostaviti razvojni okvir tehničke kulture i osigurati preduvjete za sustavan razvoj svih dionika radi unaprjeđenja te propulzivne grane čija su područja nositelji gospodarske i društvene transformacije k modernom društvu.

Kako bi mogla uskladiti napore svih javnih politika, Županija treba imati jasnu viziju svojega budućeg razvoja tehničke kulture i odrediti ciljeve koje će postići do 2027. godine. Svi dionici moraju zajednički djelovati kako bi se do 2027. godine ostvarila sljedeća vizija tehničke kulture Županije:

„Tehnička kultura Primorsko-goranske županije sustavno je organizirana djelatnost u službi visoko razvijenoga civilnog društva, tehničkog obrazovanja, konkurentnog, inovativnog i zelenog gospodarstva te jednakih prilika za sve.“

Ostvarenju vizije pridonijet će usklađena provedba politika u **tri prioritetna područja** koja su prikazana na Slici 2.

Slika 2. Prioriteti razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.

Sva tri prioritetna područja (Slika 2.) međusobno su povezana i utječu jedan na drugog. Samo organizirana i ravnomjerno razvijena djelatnost tehničke kulture će kroz aktivnosti njezinih dionika jačati STEM vještine cjelokupnog stanovništva Županije. Bolje educirano građanstvo stvara bolje gospodarstvo. I civilni sektor preko udruga inovatora također utječe na razvoj konkurentnog gospodarstva. Razvijeno gospodarstvo potražnjom za STEM vještinama poticat će obrazovni sustav, a poticanjem i financiranjem inovatora jačat će organizacije civilnog društva.

7.3. Prioriteti, posebni ciljevi, mjere i pokazatelji

U Planu razvoja prepoznata su tri prioritetna područja:

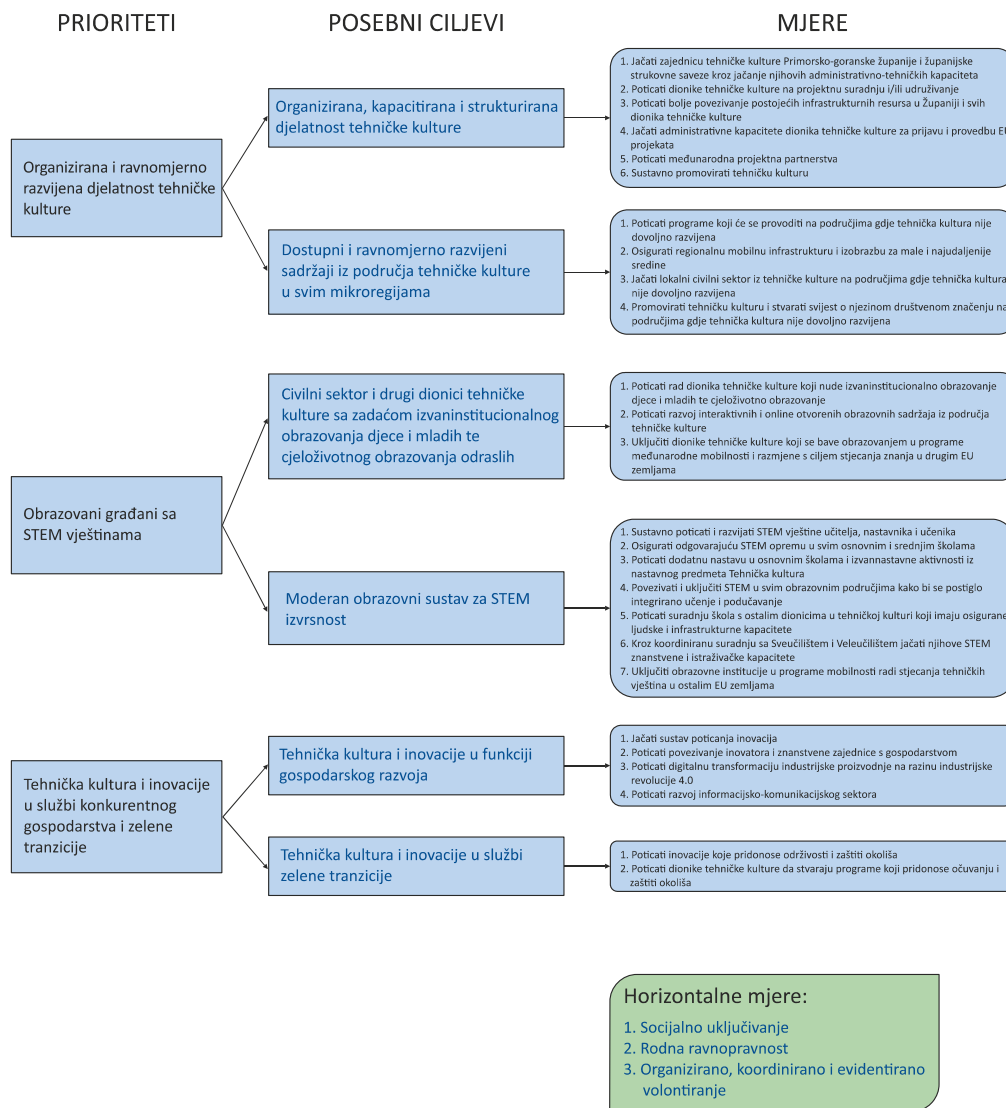
Prioritet 1. Organizirana i ravnomjerno razvijena djelatnost tehničke kulture

Prioritet 2. Obrazovani građani sa STEM vještinama

Prioritet 3. Tehnička kultura i inovacije u službi konkurentnog gospodarstva i zelene tranzicije.

Grafikon 5. prikazuje strateški okvir Plana razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027. sa svojim prioritetima, posebnim ciljevima i mjerama.

Grafikon 5. Strateški okvir Plana razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027.

7.3.1. Prioritet 1.: Organizirana i ravnomjerno razvijena djelatnost tehničke kulture

Organizirana djelatnost tehničke kulture koju čine udruge, savezi, zajednice i ostali dionici imat će veliku važnost u razvoju pametnog društva, digitalne pismenosti, prirodoslovnih i tehničkih znanosti te na pozicioniranju Županije kao razvijene STEM regije. Ravnomjeran razvoj tehničke kulture u svim županijskim mikroregijama dovest će do aktivacije svih županijskih resursa i do ujednačenog rasta kvalitete života i poslovanja.

Unutar prioritetnog područja 1. određena su dva posebna cilja:

- Organizirana, kapacitirana i strukturirana djelatnost tehničke kulture
- Dostupni i ravnomjerno razvijeni sadržaji iz područja tehničke kulture u svim mikroregijama.

7.3.1.1. Poseban cilj 1.1.: Organizirana, kapacitirana i strukturirana djelatnost tehničke kulture

Samo organizirana, kapacitirana i strukturirana djelatnost tehničke kulture može sustavno razvijati civilni sektor, saveze, zajednice i ostale dionike tehničke kulture radi ostvarenja njihovih punih potencijala. Županija svojim politikama želi stvoriti poticajno okruženje za razvoj djelatnosti tehničke kulture, posebice civilnoga društva kao važnog čimbenika društveno-ekonomskog razvoja. U narednom razdoblju poticat će se suradnja dionika tehničke kulture, zajedničko korištenje raspoložive infrastrukture, osnivanje i jačanje saveza i gradskih zajednica, razvijanje i unaprjeđenje županijske krovne zajednice te inovativnog kapaciteta regije. Pritom će sustavna promidžba tehničke kulture i isticanje njezine važnosti u modernom društvu postati prioritet. Promidžbom će se razviti pozitivno opažanje šire javnosti prema tehničkoj kulturi te povećati interes društva za veće sudjelovanje u aktivnostima prirodoslovnih i tehničkih djelatnosti.

U Tablici 28. navedene su poveznice Posebnog cilja 1.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 28. Poveznica Posebnog cilja 1.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 5.4. Unaprjeđenje i daljnji razvoj civilnog društva

U Tablici 29. prikazane su mjere kojima se želi ostvariti Poseban cilj 1.1. Jedna od zadaća Zajednice tehničke kulture Primorsko-goranske županije jest organizacija i koordinacija djelatnosti tehničke kulture te pružanje administrativno-logističke potpore svim svojim članicama (gradske zajednice, strukovni savezi, udruge...). Također, ima važnu ulogu u

provedbi programa od širega društvenog značenja koji još nisu odgovarajuće pokriveni aktivnostima civilnog sektora. Kako bi Zajednica kvalitetno obavljala svoje aktivnosti, bitno je ojačati njezine kapacitete i profesionalizirati rad.

Mjera poticanja boljeg povezivanja postojeće infrastrukture i svih dionika tehničke kulture ima za cilj stvoriti kulturu suradnje i otvorenosti koja rezultira optimizacijom resursa i umnožavanjem ishoda. Kako bi rasli kapaciteti djelatnosti tehničke kulture, razvoj vještina financiranja projekata iz raznih izvora, prvenstveno europskih, važna je mjera. Jedna od mjera je poticati dionike tehničke kulture da se uključe u međunarodna projektna partnerstva kako bi razmjena iskustava i znanja ojačala njihove kapacitete. Za kraj svakako treba naglasiti mjeru sustavne promidžbe tehničke kulture radi postizanja veće vidljivosti što pridonosi društvenom udjelu u svim njezinim aktivnostima.

Tablica 29. Mjere Posebnog cilja 1.1. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.

Mjere Posebnog cilja 1.1.	Mjere Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.
1. Jačati Zajednicu tehničke kulture Primorsko-goranske županije i županijske strukovne saveze kroz jačanje njihovih administrativno-tehničkih kapaciteta	5.4.1. Osnaživanje kapaciteta organizacija civilnog društva za doprinos društveno-ekonomskom razvoju
2. Poticati dionike tehničke kulture na projektnu suradnju i/ili udruživanje	5.4.4. Poticanje na umrežavanje raznih dionika civilnog, privatnog i javnog sektora
3. Poticati bolje povezivanje postojećih infrastrukturnih resursa u Županiji i svih dionika tehničke kulture	5.4.1. Osnaživanje kapaciteta organizacija civilnog društva za doprinos društveno-ekonomskom razvoju
4. Jačati administrativne kapacitete dionika tehničke kulture za prijavu i provedbu EU projekata	5.4.1. Osnaživanje kapaciteta organizacija civilnog društva za doprinos društveno-ekonomskom razvoju
5. Poticati međunarodna projektna partnerstva	5.4.4. Poticanje na umrežavanje raznih dionika civilnog, privatnog i javnog sektora
6. Sustavno promovirati tehničku kulturu	5.4.1. Osnaživanje kapaciteta organizacija civilnog društva za doprinos društveno-ekonomskom razvoju

Pokazatelji ishoda Posebnog cilja 1.1. prikazani su u Tablici 30. Početne vrijednosti u Tablici su one iz 2021. godine, a završne vrijednosti predstavljaju one koje će se ostvariti u 2027. godini.

Tablica 30. Pokazatelji Posebnog cilja 1.1.

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Broj zaposlenih u Zajednici tehničke kulture Primorsko-goranske županije i županijskim strukovnim savezima	Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije i županijski strukovni savezi	0 ⁶¹	2
Udio financiranja udruga iz EU fondova	Anketa	3,33 % ⁶²	7 %

61 2021. godina

62 Ibid.

7.3.1.2. Poseban cilj 1.2.: Dostupni i ravnomjerno razvijeni sadržaji iz područja tehničke kulture u svim mikroregijama

Posebnim ciljem 1.2. žele se stvoriti uvjeti za ravnomjeran razvoj tehničke kulture na području Županije. Kako bi svaki stanovnik imao jednake mogućnosti, suvremena STEM oprema, STEM sadržaji i programi bit će dostupni u cijeloj Županiji. U narednom razdoblju pružit će se svakom prilika da otkrije i razvije svoj talent unutar djelatnosti tehničke kulture. Taj se cilj posebno odnosi na područja Županije koja su unutar Republike Hrvatske prepoznata kao područja s razvojnim posebnostima, a to su Gorski kotar i Otoci.

U Tablici 31. navedene su poveznice Posebnog cilja 1.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 31. Poveznica Posebnog cilja 1.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 5.5. Razvoj mikroregija aktiviranjem razvojnih potencijala

U Tablici 32. prikazane su mjere kojima se želi ostvariti Poseban cilj 1.2. Mjera poticanja programa, koji će se provoditi na područjima gdje tehnička kultura nije dovoljno razvijena, ima za cilj potaknuti civilni sektor i druge dionike tehničke kulture da stvaraju i provode sadržaje na tim područjima. Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije svojom aktivnošću i primjerom potaknut će i ostale dionike na veći angažman, posebno izvan područja Grada Rijeke, i to na područja Gorskog kotara i Otoka. Radi pokrivanja najmanjih i najudaljenijih područja Županije osigurat će se regionalna mobilna infrastruktura, tj. STEM kombi/minibus, opremljen suvremenom STEM opremom. Mjera jačanja lokalnoga civilnog sektora u područjima gdje je tehnička kultura manje razvijena ima za cilj stvoriti temelje lokalnog razvoja te djelatnosti. Zadnja je mjera promidžba tehničke kulture na područjima gdje je tehnička kultura manje razvijena kako bi jedinice lokalne samouprave tog područja shvatile važnost djelatnosti tehničke kulture te je uvrstile u svoje javne potrebe.

Tablica 32. Mjere Posebnog cilja 1.2. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.

Mjere Posebnog cilja 1.2.	Mjere Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.
1. Poticati programe koji će se provoditi na područjima gdje tehnička kultura nije dovoljno razvijena	5.5.1. Kvaliteta i dostupnost javnih i društvenih usluga i sadržaja
2. Osigurati regionalnu mobilnu infrastrukturu i izobrazbu za male i najudaljenije sredine	5.5.3. Izgradnja održive infrastrukture u funkciji razvoja ruralnog područja, otoka i Gorskog kotara
3. Jačati lokalni civilni sektor iz tehničke kulture na područjima gdje tehnička kultura nije dovoljno razvijena	5.5.1. Kvaliteta i dostupnost javnih i društvenih usluga i sadržaja
4. Promovirati tehničku kulturu i stvarati svijest o njezinom društvenom značenju na područjima gdje tehnička kultura nije dovoljno razvijena	5.5.1. Kvaliteta i dostupnost javnih i društvenih usluga i sadržaja

Pokazatelji ishoda Posebnog cilja 1.2. prikazani su u Tablici 33. Početne vrijednosti u Tablici su vrijednosti pokazatelja iz 2021. godine, a završne vrijednosti predstavljaju one koje će se ostvariti u 2027. godini.

Tablica 33. Pokazatelji Posebnog cilja 1.2.

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Udio sredstava iz javnih potreba Županije za tehničku kulturu kojim se sufinanciraju programi koji se održavaju na području Gorskog kotara	Primorsko-goranska županija, UO za kulturu, sport i tehničku kulturu	7 % ⁶³	10 %
Udio sredstava iz javnih potreba Županije za tehničku kulturu kojim se sufinanciraju programi koji se održavaju na području Otoka	Primorsko-goranska županija, UO za kulturu, sport i tehničku kulturu	10 % ⁶⁴	15 %

7.3.2. Prioritet 2.: Obrazovani građani sa STEM vještinama

Prioritet 2., Obrazovani građani sa STEM vještinama, predstavlja drugi razvojni smjer Plana razvoja. Kvalitetno, uključivo obrazovanje i osposobljavanje dat će mladima i svim građanima Županije kvalifikacije i vještine potrebne za konstruktivno sudjelovanje u suvremenom digitalnom i zelenom društvu. Temeljni zadatak tehničke kulture jest podizati tehničku pismenost stanovništva, osobito mladih. Stoga, osiguranje jednakih uvjeta odgoja i obrazovanja iz područja tehničke kulture pridonijet će poboljšanju obrazovnih postignuća i ostvarenju potencijala svakog učenika. U skladu s politikom razvoja ljudskih potencijala, poticat će se usavršavanje nastavnog osoblja. Budući da danas živimo u vremenu brzih tehnoloških promjena, trajna su tehnološka izobrazba i cjeloživotno obrazovanje prijeko

⁶³ 2021. godina

⁶⁴ Ibid.

potrebni za život u pametnom i sigurnom društvu razvijenog i održivog gospodarstva i visoke kvalitete života.

Unutar prioritetnog područja definirana su dva posebna cilja:

- Civilni sektor i drugi dionici tehničke kulture sa zadaćom izvaninstitucionalnog obrazovanja djece i mladih te cjeloživotnog obrazovanja odraslih
- Moderan obrazovni sustav za STEM izvrsnost.

7.3.2.1. Poseban cilj 2.1.: Civilni sektor i drugi dionici tehničke kulture sa zadaćom izvaninstitucionalnog obrazovanja djece i mladih te cjeloživotnog obrazovanja odraslih

Županija će svojim politikama u narednom razdoblju nastaviti s poticanjem izvaninstitucionalnog obrazovanja djece i mladih radi razvoja njihovih STEM vještina, kreativnosti, stvaralaštva i poduzetništva. Također će poticati programe cjeloživotnog STEM obrazovanja odraslih sa svrhom povećanja udjela odraslog stanovništva koje sudjeluje u procesima cjeloživotnog STEM učenja radi sposobnosti prilagodbe brzim promjenama. Civilni sektor i ostali dionici tehničke kulture provodit će izvaninstitucionalno obrazovanje.

U Tablici 34. navedene su poveznice Posebnog cilja 2.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 34. Poveznica Posebnog cilja 2.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 4.3. Suvremeni regionalni koncept usavršavanja, prekvalifikacija i cjeloživotnog učenja

U Tablici 35. prikazane su mjere kojima se želi ostvariti Poseban cilj 2.1. Uključenje izvanškolskih dionika u STEM obrazovanje djece i mladih, te cjeloživotno obrazovanje odraslih, najvažnija je mjera ostvarenja Posebnog cilja 2.1. Naime, koncept suradnje u provedbi obrazovnih politika od neposrednog je interesa za opće dobro te među temeljnim obilježjima suvremenih regija. Sudjelovanje dionika tehničke kulture koji se bave cjeloživotnim obrazovanjem i njihovih korisnika u programima mobilnosti radi stjecanja vještina i razmjene dobre prakse sa suradnicima iz europskih zemalja, važna je mjera jačanja njihovih kapaciteta.

Tablica 35. Mjere Posebnog cilja 2.1. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.

Mjere Posebnog cilja 2.1.	Mjere Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.
1. Poticati rad dionika tehničke kulture koji nude izvaninstitucionalno obrazovanje djece i mladih te cjeloživotno obrazovanje	4.3.2 Podrška provedbi programa usavršavanja i cjeloživotnog učenja 4.3.3. Promicanje digitalne i medijske pismenosti
2. Poticati razvoj interaktivnih i online otvorenih obrazovnih sadržaja iz područja tehničke kulture	4.3.2. Podrška provedbi programa usavršavanja i cjeloživotnog učenja 4.3.3. Promicanje digitalne i medijske pismenosti
3. Uključiti dionike tehničke kulture koji se bave obrazovanjem u programe međunarodne mobilnosti i razmjene s ciljem stjecanja znanja u ostalim EU zemljama	4.3.1. Podizanje svijesti i odgovornosti o kontinuiranoj potrebi za usavršavanjem i cjeloživotnim obrazovanjem

Pokazatelji ishoda Posebnog cilja 2.1. prikazani su u Tablici 36. Početna vrijednost u Tablici je vrijednost pokazatelja iz 2021. godine, a završna vrijednost predstavlja onu koja će se ostvariti u 2027. godini.

Tablica 36. Pokazatelji Posebnog cilja 2.1.

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Udio sredstava javnih potreba Županije iz tehničke kulture za sufinanciranje programa koji se bave cjeloživotnim obrazovanjem odraslih	Primorsko-goranska županija, UO za kulturu, sport i tehničku kulturu	7 % ⁶⁵	10 %

7.3.2.2. Poseban cilj 2.2.: Moderan obrazovni sustav za STEM izvrsnost

Preduvjeti razvoja modernoga osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja bit će poboljšanje uvjeta školskog i nastavnog rada opremanjem škola suvremenom STEM opremom, digitalnom transformacijom i informatizacijom odgojno-obrazovnog sustava te jačanjem STEM vještina učitelja i nastavnika. STEM područje po svojoj definiciji nije skup nepovezanih disciplina, već se odnosi na integrirano učenje i poučavanje. Dakle, tendencija povezivanja i integracije bit će modalitet strateških promjena koje treba uvoditi, što je danas jedan od glavnih problema i prepreka razvoja tehničke kulture na razini obrazovanja. Razvoj modernog obrazovanja zahtijevat će otvorenost škola te snažnije povezivanje s ostalim dionicima tehničke kulture koji imaju osigurane ljudske i infrastrukturne kapacitete. Suradnja škola kroz praktičnu nastavu s ostalim dionicima tehničke kulture pridonijet će boljem pokrivanju nastavnih područja koja zahtijevaju specifičnu opremu i znanja. Moderno obrazovanje sve se više okreće mobilnosti, multikulturalnosti i digitalizaciji te se potiče europskim projektima.

U Tablici 37. navedene su poveznice Posebnog cilja 2.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

⁶⁵ 2021. godina

Tablica 37. Poveznica Posebnog cilja 2.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 4.1. Razvoj modernoga obrazovnog sustava prilagođenog društvenim izazovima PC 4.2. Konkurentne visokoškolske ustanove povezane s potrebama regionalnog gospodarstva

U Tablici 38. prikazane su mjere kojima se želi ostvariti Poseban cilj 2.2. Jedna od mjera je sustavno jačanje STEM vještina učitelja, nastavnika i učenika. Za provedbu te mjere potreban je multidisciplinarni pristup izobrazbi učitelja i nastavnika koji, osim tehničkih vještina, trebaju razvijati i pedagoške vještine prijenosa STEM znanja, te nove metode rada s učenicima. Osiguranje odgovarajuće STEM opreme u svim osnovnim i srednjim školama stvorit će uvjete kvalitetnog STEM školskog i nastavnog rada. Jačanje suradnje s gospodarstvom, civilnim sektorom i ostalim dionicima tehničke kulture razvijat će praktične STEM vještine učenika u područjima u kojima škole nemaju odgovarajuću opremu i/ili specifično znanje. U narednom će razdoblju Županija nastaviti koordiniranu suradnju sa Sveučilištem i Veleučilištem u Rijeci u svrhu razvoja inovacijskih klastera radi povezivanja znanstvene zajednice s javnim sektorom i gospodarstvom. Mjera postizanja modernog obrazovnog sustava jest uključivanje mladih, njihovih nastavnika i profesora u Erasmus+ programe radi razmjene iskustava i stjecanja novih vještina u ostalim EU zemljama.

Tablica 38. Mjere Posebnog cilja 2.2. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.

Mjere Posebnog cilja 2.2.	Mjere Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.
1. Sustavno poticati i razvijati STEM vještine učitelja, nastavnika i učenika	4.1.2. Sustavno ulaganje u kvalitetu obrazovanja i usavršavanja te uvjete rada djelatnika u obrazovanju
2. Osigurati odgovarajuću STEM opremu u svim osnovnim i srednjim školama	4.1.1. Izgradnja, adaptacija i opremanje osnovnih i srednjih škola
3. Poticati dodatnu nastavu u osnovnim školama i izvannastavne aktivnosti iz nastavnog predmeta Tehnička kultura	4.1.3. Prilagođeni školski programi za kvalitetnije obrazovanje
4. Povezivati i uključiti STEM u svim obrazovnim područjima kako bi se postiglo integrirano učenje i podučavanje	4.1.3. Prilagođeni školski programi za kvalitetnije obrazovanje

5. Poticati suradnju škola s ostalim dionicima u tehničkoj kulturi koji imaju osigurane ljudske i infrastrukturne kapacitete	4.1.4. Podizanje razine osnovnih i strukovnih znanja, kompetencija i vještina
6. Kroz koordiniranu suradnju sa Sveučilištem i Veleučilištem jačati njihove STEM znanstvene i istraživačke kapacitete	4.2.2. Usklađivanje i koordinacija strategija i prioriteta pametne specijalizacije Županije i Sveučilišta u Rijeci
7. Uključiti obrazovne institucije u programe mobilnosti radi stjecanja tehničkih vještina u ostalim EU zemljama	4.2.3. Otvorenost i internacionalizacija visokoškolskih ustanova

Pokazatelji ishoda Posebnog cilja 2.2. jesu uspjesi učenika na maturi, školskim natjecanjima i izložbama mladih inovatora i prikazani su u Tablici 39. Početne vrijednosti u Tablici su vrijednosti pokazatelja iz 2020. godine, a završne vrijednosti predstavljaju one koje će se ostvariti u 2027. godini.

Tablica 39. Pokazatelji Posebnog cilja 2.2.

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Rezultati iz Matematike na državnoj maturi – gimnazije	Ministarstvo znanosti i obrazovanja	MAT A 2,82 MAT B 3,25 ⁶⁶	MAT A 2,95 MAT B 3,30
Rezultati iz Matematike na državnoj maturi – strukovne škole	Ministarstvo znanosti i obrazovanja	MAT A 1,90 MAT B 2,20 ⁶⁷	MAT A 2,00 MAT B 2,30
Rezultati osnovnoškolskih natjecanja u organizaciji AOO – udio plasiranih učenika na državnu razinu	Agencija za odgoj i obrazovanje	11 % ⁶⁸	12 %
Rezultati srednjoškolskih natjecanja u organizaciji AOO – udio plasiranih učenika na državnu razinu	Agencija za odgoj i obrazovanje	10 % ⁶⁹	12 %
Broj inovacija mladih inovatora izloženih na međunarodnim izložbama inovatora INOVA-MLADI i ARCA	INOVA-MLADI i ARCA	30 ⁷⁰	35

7.3.3. Prioritet 3.: Tehnička kultura i inovacije u službi konkurentnog gospodarstva i zelene tranzicije

Transformacija gospodarstva prema većoj konkurentnosti i inovativnosti uvelike ovisi o stvaranju i usvajanju STEM znanja. Tehnološke promjene na kojima se temelji današnja industrija 4.0, posebno primjena umjetne inteligencije, zahvaća sve gospodarske grane i mijenja gospodarstvo na način koji je neusporediv s učincima ranijih industrijskih revolucija. Znanje, inovacije i komercijalizacija inovacija, karakteriziraju najrazvijenija tehnološka društva današnjice. Stoga će se politike Županije u narednom razdoblju usmjeriti na razvoj regionalnog gospodarstva razvojem djelatnosti tehničke kulture. Razvoju gospodarstva pridonijet će i poticanje komercijalizacije inovacija te povezivanje inovatora i gospodarstva. Svakako treba spomenuti klimatske izazove koji će se rješavati, među ostalim, i tehnološkim dostignućima i inovacijama. Digitalna i zelena tranzicija dva su reformska smjera Europske unije koji se

66 Školska godina 2019./2020.

67 Ibid.

68 2020. godina

69 Ibid.

70 Ibid.

preslikavaju i na sve ostale razvojne dokumente, od Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske 2030., Plana razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027., do Plana razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.

Unutar prioritarnog područja određena su dva posebna cilja:

- Tehnička kultura i inovacije u funkciji gospodarskog razvoja
- Tehnička kultura i inovacije u službi zelene tranzicije.

7.3.3.1. Poseban cilj 3.1.: Tehnička kultura i inovacije u funkciji gospodarskog razvoja

Tehnička kultura nikad nije bila toliko u fokusu gospodarskog razvoja kao danas. Regije u kojima će u narednom razdoblju udio informacijskih znanosti u bruto dodanoj vrijednosti rasti, bit će one iznadprosječnoga gospodarskog rasta i razvoja. Djelatnosti tehničke kulture kao što su informatika, robotika, automatizacija, umjetna inteligencija, imaju za cilj povećati produktivnost i dodanu vrijednost gospodarstva. Tim se ciljem povezuju županijski inovatori i gospodarstvo te prikazuje značenje tehničkih konkurencija stvorenih formalnim i neformalnim obrazovanjem.

U Tablici 40. navedene su poveznice Posebnog cilja 3.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 40. Poveznica Posebnog cilja 3.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 1.1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na znanju i inovacijama PC 1.2. Gospodarski rast usmjeren na jačanje izvoza podizanjem produktivnosti i digitalnu transformaciju

U Tablici 41. prikazane su mjere kojima se želi ostvariti Poseban cilj 3.1. Mjere koje potiču inovacije i povezuju regionalne inovatore i gospodarstvo pridonose ostvarenju cilja u kojem je tehnička kultura u funkciji gospodarskog razvoja. Također, mjere koje potiču osnivanje, dolazak i razvoj informatičkog sektora u Županiji, te pridonose digitalnoj transformaciji županijske industrijske proizvodnje, također stavljaju tehničku kulturu u službu gospodarskog razvoja Županije.

Tablica 41. Mjere Posebnog cilja 3.1. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.

Mjere Posebnog cilja 3.1.	Mjere Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.
1. Jačati sustav poticanja inovacija	1.1.1. Poticanje razvoja regionalnoga inovacijskog ekosustava transferom tehnologije i znanja umrežavanjem poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora
2. Poticati povezivanje inovatora i znanstvene zajednice s gospodarstvom	1.1.1. Poticanje razvoja regionalnoga inovacijskog ekosustava transferom tehnologije i znanja umrežavanjem poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora
3. Poticati digitalnu transformaciju industrijske proizvodnje na razinu industrijske revolucije 4.0	1.2.4. Podrška tranziciji prerađivačke industrije u industriju 4.0.
4. Poticati razvoj informacijsko-komunikacijskog sektora	1.1.2. Poticanje razvoja konkurentnih proizvoda i usluga ulaganjem u napredne tehnologije, razvoj, istraživanje i inovacije

Pokazatelji ishoda Posebnog cilja 3.1. prikazani su u Tablici 42. Početne vrijednosti u Tablici su vrijednosti pokazatelja iz 2018., 2019. i 2020. godine, a završne vrijednosti predstavljaju one koje će se moći prikupiti u 2027. godini.

Tablica 42. Pokazatelji Posebnog cilja 3.1.

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Udio djelatnosti J – Informacije i komunikacije u županijskoj bruto dodanoj vrijednosti (prema NKD-u 2007.)	Državni zavod za statistiku	2,2 % ⁷¹	5 %
Prosječan prihod po zaposlenom u djelatnosti C – Prerađivačka industrija na području Županije (prema NKD-u 2007.)	FINA	564.972 kn ⁷²	650.000 kn
Broj prijavljenih patenata iz Županije	Državni zavod za intelektualno vlasništvo	20 ⁷³	25
Broj priznatih patenata iz Županije	Državni zavod za intelektualno vlasništvo	7 ⁷⁴	10

7.3.3.2. Poseban cilj 3.2.: Tehnička kultura i inovacije u službi zelene tranzicije

Zelena tranzicija nema izbor između dviju mogućnosti. Prirodoslovna područja tehničke kulture promatraju i analiziraju utjecaj klimatskih promjena. Važnu ulogu za postizanje klimatske neutralnosti Županije imat će obrazovne institucije koje će u radu s mladima, učenicima i širom zajednicom prenositi znanje o klimatologiji i klimatskim promjenama. Tehnička područja, kao što su zelena energetika, pametna i zelena mobilnost,

71 2018. godina

72 2020. godina

73 2019. godina

74 Ibid.

suvremena obrada otpada i vode, stvarat će rješenja za klimatsku neutralnost. Stoga će tehnička kultura u nadolazećem razdoblju imati značajnu ulogu u praćenju i borbi protiv klimatskih promjena. U skladu s prioritetom Županije kako bi gospodarstvo postalo održivo, svi projekti županijskih dionika tehničke kulture trebali bi biti prihvatljivi za okoliš i uključivati zelenu praksu u svim stajalištima. Pri osmišljavanju projekata organizacije, sudionici će voditi računa o okolišu, što će ih potaknuti da raspravljaju i uče o zaštiti okoliša te će kreirati alternativne, zelenije načine provedbe svojih aktivnosti.

U Tablici 43. navedene su poveznice Posebnog cilja 3.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.

Tablica 43. Poveznica Posebnog cilja 3.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 3.2. Zelena i energetska tranzicija prema ugljičnoj neutralnosti

U Tablici 44. prikazane su mjere kojima se želi ostvariti Poseban cilj 3.2. Mjere koje potiču zelene inovacije i zelene projekte su one koje stavljaju tehničku kulturu u službu zelene tranzicije. Naime, poticanjem inovacija u zelenim tehnologijama te izobrazbi i programima dionika tehničke kulture, omogućit će se da pri svojim aktivnostima vode računa o okolišu. Na taj će se način tehnička kultura snažnije uključiti u proces stvaranja održive regije.

Tablica 44. Mjere Posebnog cilja 3.2. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.

Mjere Posebnog cilja 3.2.	Mjere Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.
1. Poticati inovacije koje pridonose održivosti i zaštiti okoliša	3.2.1. Sustavno jačanje koncepta kružnog gospodarstva 3.2.2. Poticanje transformacije svih gospodarskih sektora prema održivom niskougljičnom gospodarstvu
2. Poticati dionike tehničke kulture da stvaraju programe koji pridonose očuvanju i zaštiti okoliša	3.2.1. Sustavno jačanje koncepta kružnog gospodarstva 3.2.2. Poticanje transformacije svih gospodarskih sektora prema održivom niskougljičnom gospodarstvu

Pokazatelji ishoda Posebnog cilja 3.2. prikazani su u Tablici 45. Početne vrijednosti u Tablici su vrijednosti pokazatelja iz 2021. godine, a završne vrijednosti predstavljaju one koje će se ostvariti u 2027. godini.

Tablica 45. Pokazatelji Posebnog cilja 3.2.

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Udio zelenih patenata u ukupnom broju prijavljenih patenata iz Županije unutar godine dana	Državni zavod za intelektualno vlasništvo (Hrvatski glasnik intelektualnog vlasništva)	5 % ⁷⁵	10 %
Udio sredstava iz javnih potreba u tehničkoj kulturi Županije za sufinanciranje programa koji primjenom tehničke kulture pridonose očuvanju i zaštiti okoliša	Primorsko-goranska županija, UO za kulturu, sport i tehničku kulturu	4 % ⁷⁶	10 %

7.3.4. Horizontalne mjere

Strateški okvir Plana razvoja sadrži sljedeće horizontalne mjere:

- Socijalno uključivanje
- Rodna ravnopravnost
- Organizirano, koordinirano i evidentirano volontiranje.

7.3.4.1. Socijalno uključivanje

Socijalna pravda, jednakost i poštovanje ljudskih prava, najviše su vrijednosti ustavnog poretka Hrvatske. Stoga su sve javne politike Županije usmjerene prema cilju uspostavljanja ravnopravnosti i promicanja jednakih mogućnosti. Isto je i s djelatnošću tehničke kulture. Županija će ovom mjerom uključiti osobe s invaliditetom, starije osobe i trajno nezaposlene osobe u sve aktivnosti tehničke kulture te prilagođenom STEM izobrazbom pridonijeti njihovom socijalnom uključivanju.

U Tablici 46. prikazani su pokazatelji rezultata Horizontalne mjere 1. Početne vrijednosti su vrijednosti pokazatelja iz 2021. godine, a završne vrijednosti predstavljaju one koje će se ostvariti u 2027. godini.

⁷⁵ 2021. godina

⁷⁶ Ibid.

Tablica 46. Pokazatelji Horizontalne mjere 1.: Socijalno uključivanje

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Udio sredstava iz Programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Županije za sufinanciranje programa namijenjenih osobama s invaliditetom	Primorsko-goranska županija, UO za kulturu, sport i tehničku kulturu	2 % ⁷⁷	4 %
Udio sredstava iz Programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Županije za sufinanciranje programa namijenjenih starijim osobama	Primorsko-goranska županija, UO za kulturu, sport i tehničku kulturu	4 % ⁷⁸	5 %

7.3.4.2. Rodna ravnopravnost

Rodna ravnopravnost, isto kao i socijalna pravda, jedna je od najviših vrijednosti zajamčenih ustavnim poretom Hrvatske. Tom horizontalnom mjerom povećat će se sudjelovanje žena u tehničkoj kulturi promovirajući i potičući njihovo uključivanje u aktivnosti tehničke kulture i uklanjajući sve prepreke koje ograničavaju njihov interes i izbor.

U Tablici 47. prikazan je pokazatelj rezultata Horizontalne mjere 2. Početna vrijednost u Tablici je vrijednost pokazatelja iz 2021. godine, a završna vrijednost predstavlja onu koja će se ostvariti u 2027. godini.

Tablica 47. Pokazatelji Horizontalne mjere 2.: Rodna ravnopravnost

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Udio žena na čelnom mjestu udruga iz tehničke kulture u Županiji	Registar udruga	20 % ⁷⁹	30 %

7.3.4.3. Organizirano, koordinirano i evidentirano volontiranje

Bez volontera mnoga područja tehničke kulture ne bi postojala. Ta horizontalna mjera stvorit će do 2027. godine organizirano, koordinirano i evidentirano volontiranje. Evidencija volontiranja obavljat će se kroz izvješća o organiziranom volontiranju, a članovi udruga neprekidno će se obrazovati za koordinate volontera.

U Tablici 48. prikazani su pokazatelji rezultata Horizontalne mjere 3. Početne vrijednosti su vrijednosti pokazatelja iz 2019. godine, a završne vrijednosti bit će one koje će se ostvariti u 2027. godini.

772021. godina

78 Ibid.

79 Ibid.

Tablica 48. Pokazatelji Horizontalne mjere 3.: Organizirano, koordinirano i evidentirano volontiranje

Pokazatelj	Izvor	Početna vrijednost	Završna vrijednost
Broj evidentiranih volontera koje su županijski dionici angažirali u području tehničke kulture	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku – Popis organizatora volontiranja	111 ⁸⁰	200
Broj evidentiranih organizatora volontiranja iz tehničke kulture na području Županije	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku – Popis organizatora volontiranja	5 ⁸¹	20

8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Plan razvoja okvir je za oblikovanje i provedbu javnih politika u Primorsko-goranskoj županiji do kraja 2027. godine radi ostvarenja utvrđenih prioriteta razvoja tehničke kulture. Ostvarenje posebnih ciljeva Plana razvoja temeljit će se na provedbi mjera i aktivnosti.

Praćenje, vrednovanje i izvještavanje o provedbi Plana razvoja važan je dio procesa strateškog planiranja. Praćenje provedbe Plana razvoja obuhvaćat će proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojim će se sustavno pratiti uspješnost provedbe ciljeva i mjera praćenjem pokazatelja ishoda iz Plana razvoja. Nadležno županijsko upravno tijelo će jednom godišnje izvještavati o provedbi Plana razvoja, radi pružanja pravodobnih i relevantnih informacija kako bi se unaprijedila daljnja provedba ovoga važnoga planskog akta.

Postupak vrednovanja Plana razvoja planira se provoditi sukladno Pravilniku o provedbi postupka vrednovanja (NN 66/19) i ostaloj odgovarajućoj regulativi.

Sukladno Planu vrednovanja predviđena je provedba dva postupka vrednovanja navedenog akta:

1. vrednovanje tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) u razdoblju 2024. – 2025., te
2. vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje) koje se planira provesti tijekom 2028. godine.

Svaki od navedenih postupaka rezultirat će Izvješćem o vrednovanju čiji su zaključci o procjeni kvalitete izrade, djelotvornosti i učinkovitosti Plana razvoja i preporuke za poboljšanje primijenjeni ili će se primijeniti u daljnjoj provedbi Plana razvoja.

9. ZAKLJUČAK

Analiza stanja pokazala je da je Županija među najrazvijenijim hrvatskim regijama u području tehničke kulture, ako se promatra brojnost civilnog sektora u tehničkoj kulturi na 10.000 stanovnika i broj prijavljenih i priznatih patenata na 10.000 stanovnika. U bruto dodanoj vrijednosti Županije, u 2018. godini prevladavali su prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije (B, C, D i E) s 26,1 %. To su gospodarske grane vezane uz tehničku kulturu. Regija je razvijene infrastrukture gdje posebno treba spomenuti jedinstveni

80 2019. godina

81 Ibid.

Astronomski centar u Rijeci. Obrazovanje i uspjesi osnovnoškolaca i srednjoškolaca na nacionalnim natjecanjima iz nastavnih predmeta koji spadaju u STEM područje, sve su bolji. Sveučilište u Rijeci kao dio mreža YUFE i YERUN, znanstvena infrastruktura i priznata stručnost znanstvenika, također su reference za razvoj tehničke kulture.

Međutim, bez obzira na brojnost udruga, njihov rad nije dovoljno profesionaliziran i temelji se na volonterizmu. Mali broj regionalnih projekata iz područja tehničke kulture ostvaruje se preko europskih natječaja. Većina dionika tehničke kulture volonterski angažman ne shvaća kao volonterski rad te ne ispunjava svoju zakonsku obvezu dostavljanja godišnjeg izvješća o volontiranju.

Prisutnost tehničke kulture u svim dijelovima Županije nije jednaka kao ni uspjesi učenika na natjecanjima iz nastavnih predmeta koji spadaju u STEM područje. Najčešće zaostaju područja Gorskog kotara i Otoka. U bruto dodanoj vrijednosti Županije u 2018. godini sektor J – Informacije i komunikacije sudjelovao je sa samo 2,2 % dok je hrvatski prosjek iznosio 4,9 %.

Razvoj digitalnih vještina i stručnosti u područjima koja su usmjerena na budućnost, kao što su borba protiv klimatskih promjena, čista energija, umjetna inteligencija, robotika i analiza velike količine podataka, ključni su za održivi rast Županije u narednom razdoblju. To ulaganje u znanje bit će važno za pojedince, ustanove, organizacije i društvo u cjelini jer mogu pridonijeti održivom rastu, pravednosti, blagostanju i socijalnoj uključenosti. Poduzeća trebaju iskoristiti županijski znanstveni i inovacijski potencijal i talente da postanu konkurentnija. U narednom razdoblju ključno će biti u najvećoj mjeri iskoristiti potencijal EU fondova radi razvoja tehničke kulture i razvoja svih njezinih dionika. Svi navedeni izazovi i prilike obuhvaćeni su posebnim ciljevima i pripadajućim mjerama.

Planom razvoja kapaciteti svih županijskih dionika tehničke kulture usmjerit će se prema postizanju organizirane, kapacitirane i ravnomjerno raspoređene djelatnosti tehničke kulture na cijelom području Županije, prema razvoju obrazovnog sustava radi stvaranja STEM vještina i stavljanja tehničke kulture u službu županijskoga gospodarskog razvoja i zelene tranzicije. Također, Plan razvoja ima zadaću socijalne uključenosti, rodne ravnopravnosti i razvoja volonterizma u tehničkoj kulturi.

Rezultat provedbe Plana razvoja bit će tehnička kultura u Županiji s razvijenim i organiziranim civilnim društvom, naprednim tehničkim obrazovanjem, konkurentnim, inovativnim i zelenim gospodarstvom i jednakim prilikama za sve.

KLASA: 024-04/22-01/6
UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-46
Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić

10. POPIS TABLICA

Tablica 1.	Podjela jedinica lokalne samouprave prema mikroregijama Primorsko-goranske županije.....	4
Tablica 2.	Broj i struktura stanovnika Primorsko-goranske županije u 2019. godini.....	5
Tablica 3.	Usporedba ukupnog broja i strukture stanovništva Primorsko-goranske županije u 2011. i 2019. godini.....	6
Tablica 4.	Obrazovna struktura stanovništva starijeg od 15 godina u Primorsko-goranskoj županiji, njezinim mikroregijama i Republici Hrvatskoj u 2011. godini.....	7
Tablica 5.	Stanovništvo Primorsko-goranske županije, njezinih mikroregija i Republike Hrvatske iznad 10 i više godina prema informatičkoj pismenosti.....	8
Tablica 6.	Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture Primorsko-goranske županije vezani uz županijski teritorijalni ustroj, stanovništvo i gospodarstvo.....	11
Tablica 7.	Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture Primorsko-goranske županije vezani uz zakonodavni okvir, ustroj i rasprostranjenost udruga.....	15
Tablica 8.	Razvojni problemi i potrebe financiranja tehničke kulture Primorsko-goranske županije.....	20
Tablica 9.	Razvojni problemi i potrebe infrastrukture tehničke kulture u Županiji.....	25
Tablica 10.	Udruge u Primorsko-goranskoj županiji prema registriranim poddjelatnostima.....	26
Tablica 11.	Broj registriranih udruga iz djelatnosti tehničke kulture u Republici Hrvatskoj i prema njezinim županijama.....	27
Tablica 12.	Rasprostranjenost udruga iz djelatnosti tehničke kulture prema mikroregijama Primorsko-goranske županije.....	28
Tablica 13.	Razvojni problemi i potrebe udruga koje djeluju u području tehničke kulture u Primorsko-goranskoj županiji.....	31
Tablica 14.	Broj prijavljenih patenata prema županijama u kojima su prijavljeni inovatori u razdoblju 2016. – 2019.....	33
Tablica 15.	Priznati patenti prema županijama u kojima su prijavljeni inovatori u razdoblju 2016. – 2019.....	34
Tablica 16.	Razvojni problemi i potrebe inovatora Primorsko-goranske županije.....	34
Tablica 17.	Struktura sudjelovanja prema mikroregijama na županijskim osnovnoškolskim natjecanjima Mladi tehničari i Informatika u školskoj godini 2019./2020.....	37
Tablica 18.	Indeks zastupljenosti učenika prema mikroregijama na državnim osnovnoškolskim natjecanjima Mladi tehničari i Informatika u školskoj godini 2019./2020.....	38
Tablica 19.	Struktura sudjelovanja prema mikroregijama na županijskim osnovnoškolskim natjecanjima iz Matematike, Fizike, Kemije i Biologije u školskoj godini 2019./2020.....	38
Tablica 20.	Indeks zastupljenosti učenika prema mikroregijama na državnim osnovnoškolskim natjecanjima iz Matematike, Fizike, Kemije i Biologije u školskoj godini 2019./2020.....	39
Tablica 21.	Struktura sudjelovanja prema mikroregijama na srednjoškolskom županijskom natjecanju iz Informatike u školskoj godini 2019./2020.....	40
Tablica 22.	Struktura sudjelovanja prema mikroregijama na srednjoškolskim županijskim natjecanjima iz Matematike, Fizike, Kemije, Biologije i Astronomije u školskoj godini 2019./2020.....	41
Tablica 23.	Usporedba prosječnih ocjena iz Matematike s državne mature u školskoj godini 2019./2020.....	42
Tablica 24.	Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture u sustavu odgoja i obrazovanja Primorsko-goranske županije.....	44

Tablica 25.	Razvojni problemi i potrebe kadrova tehničke kulture Primorsko-goranske županije.....	46
Tablica 26.	Razvojni problemi i potrebe vezani uz nagrade, manifestacije, natjecanja i izložbe tehničke kulture Primorsko-goranske županije.....	50
Tablica 27.	SWOT analiza tehničke kulture Primorsko-goranske županije.....	51
Tablica 28.	Poveznica Posebnog cilja 1.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.....	57
Tablica 29.	Mjere Posebnog cilja 1.1. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.....	58
Tablica 30.	Pokazatelji Posebnog cilja 1.1.....	58
Tablica 31.	Poveznica Posebnog cilja 1.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.....	59
Tablica 32.	Mjere Posebnog cilja 1.2. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.....	60
Tablica 33.	Pokazatelji Posebnog cilja 1.2.....	60
Tablica 34.	Poveznica Posebnog cilja 2.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.....	61
Tablica 35.	Mjere Posebnog cilja 2.1. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.....	62
Tablica 36.	Pokazatelji Posebnog cilja 2.1.....	62
Tablica 37.	Poveznica Posebnog cilja 2.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.....	63
Tablica 38.	Mjere Posebnog cilja 2.2. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.....	64
Tablica 39.	Pokazatelji Posebnog cilja 2.2.....	64
Tablica 40.	Poveznica Posebnog cilja 3.1. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.....	66
Tablica 41.	Mjere Posebnog cilja 3.1. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.....	66
Tablica 42.	Pokazatelji Posebnog cilja 3.1.....	67
Tablica 43.	Poveznica Posebnog cilja 3.2. sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata.....	68
Tablica 44.	Mjere Posebnog cilja 3.2. i njihova veza s mjerama Plana razvoja PGŽ-a 2022. – 2027.....	68
Tablica 45.	Pokazatelji Posebnog cilja 3.2.....	69
Tablica 46.	Pokazatelji Horizontalne mjere 1.: Socijalno uključivanje.....	70
Tablica 47.	Pokazatelji Horizontalne mjere 2.: Rodna ravnopravnost.....	70
Tablica 48.	Pokazatelji Horizontalne mjere 3.: Organizirano, koordinirano i evidentirano volontiranje.....	71

11. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Proračun javnih potreba u tehničkoj kulturi Primorsko-goranske županije od 2016. do 2021. godine.....	17
Grafikon 2. Prosjek izdvojenih sredstava po programu i broj financiranih programa kroz Program javnih potreba Primorsko-goranske županije od 2016. do 2021. godine.....	18
Grafikon 3. Izvori financiranja udruga u tehničkoj kulturi u Primorsko-goranskoj županiji.....	19
Grafikon 4. Financirani projekti iz Programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Primorsko-goranske županije u kojima su ciljna skupina osobe s invaliditetom.....	29
Grafikon 5. Strateški okvir Plana razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027.....	56

12. POPIS SLIKA

Slika 1. Razvojni koraci od industrije 1.0 do industrije 4.0.....	10
Slika 2. Prioriteti razvoja tehničke kulture Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.....	55

NOSITELJ IZRADE

Primorsko-goranska županija
Zlatko Komadina, župan

KOORDINATORICA IZRADE

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije

IZRAĐIVAČI

Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Vedran Kružić
Sanjin Radunović
Mirjana Kovačić
Nikolina Pomenić

Primorsko-goranska županija, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu

Sonja Šišić
Suzana Badurina

Radni tim

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije
Ljudevit Krpan, Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima Primorsko-goranske županije
Vedran Kružić, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije
Ružica Kamenjašević, predsjednica Zajednice tehničke kulture Primorsko-goranske županije

Tematska radna skupina

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, voditeljica
Mladen Brajan, Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj Primorsko-goranske županije, član
Zdravko Ivanković, Odjel za sport i tehničku kulturu Grada Rijeke, član
Ružica Kamenjašević, Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije, članica
Damir Purković, Politehnika Sveučilišta u Rijeci, član
Sanjin Radunović, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, član
Suzana Badurina, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, članica
Svijetlana Grubišić, Nacionalni centar tehničke kulture Kraljevica, članica
Andrea Cvitan, Astronomski centar Rijeka, članica
Marin Čikeš, Dom mladih Rijeka, član
Andrija Mihelčić, Centar za robotiku, član
Kazimir Mihić, Zajednica tehničke kulture Rijeka, član
Mladen Štajduhar, Centar za inovacije i transfer tehnologije, član
Tomislav Šepić, Autoklub Rijeka, član
Zagorka Prce Veseli, Centar tehničke kulture Rijeka, članica

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. METODOLOGIJA.....	2
3. PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA.....	3
3.1. Teritorijalni ustroj Primorsko-goranske županije.....	3
3.2. Stanovništvo i ljudski potencijali.....	4
3.2.1. Demografska struktura.....	4
3.2.2. Prirodno kretanje stanovništva.....	5
3.2.3. Obrazovna struktura.....	6
3.3. Gospodarstvo.....	7
3.4. Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture vezani uz teritorijalni ustroj, stanovništvo i gospodarstvo.....	9
4. ANALIZA STANJA TEHNIČKE KULTURE.....	10
4.1. Zakonodavni okvir i ustroj tehničke kulture.....	10
4.2. Financiranje tehničke kulture.....	13
4.3. Infrastruktura tehničke kulture.....	18
4.4. Tehnička kultura u civilnom društvu.....	24
4.4.1. Socijalno uključivanje.....	26
4.4.2. Rodna ravnopravnost.....	27
4.4.3. Volonterizam.....	28
4.4.4. Razvojni problemi i razvojne potrebe udruga koje djeluju u području tehničke kulture.....	28
4.5. Inovacije i tehnička kultura.....	29
4.6. Tehnička kultura u sustavu odgoja i obrazovanja.....	32
4.6.1. Tehnička kultura u osnovnim školama.....	32
4.6.2. Tehnička kultura u srednjim školama.....	36
4.6.3. Tehnička kultura u visokom obrazovanju.....	39
4.6.4. Razvojni problemi i potrebe tehničke kulture u sustavu odgoja i obrazovanja.....	40
4.7. Kadrovi u tehničkoj kulturi.....	41
4.8. Nagrade, manifestacije, natjecanja i izložbe.....	42
5. SWOT ANALIZA.....	47
6. REZULTATI PROVEDBE PRIJAŠNJEGA STRATEŠKOG DOKUMENTA.....	48
7. STRATEŠKI OKVIR.....	49
7.1. Usklađenost Plana razvoja tehničke kulture.....	49
7.2. Vizija i prioritetna područja.....	49

7.3. Prioriteti, posebni ciljevi, mjere i pokazatelji.....	50
7.3.1. Prioritet 1.: Organizirana i ravnomjerno razvijena djelatnost tehničke kulture.....	52
7.3.2. Prioritet 2.: Obrazovani građani sa STEM vještinama.....	55
7.3.3. Prioritet 3.: Tehnička kultura i inovacije u službi konkurentnog gospodarstva i zelene tranzicije.....	59
7.3.4. Horizontalne mjere.....	63
8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE.....	65
9. ZAKLJUČAK.....	66
10. POPIS TABLICA.....	67
11. POPIS GRAFIKONA.....	69
12. POPIS SLIKA.....	69

215.

Na temelju članka 28. točke 23. Statuta Primorsko – goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 - pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13-pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici, održanoj 22. i 29. rujna 2022. godine, donijela je

ZAKLJUČAK

1. Donosi se Plan razvoja sporta Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022.-2027.

(Plan je sastavni dio ovog Zaključka)

2. Ovaj Zaključak i Plan iz točke 1. objavit će se u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-47

Rijeka, 29. rujna 2022.

Predsjednik

Marko Boras Mandić, v. r.

Na temelju članka 28. točke 23. Statuta Primorsko – goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 - pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13-pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici, održanoj 22. i 29. rujna 2022. godine, donijela je

PLAN RAZVOJA SPORTA PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE 2022. – 2027.

1. UVOD I METODOLOGIJA

Sport je više od fizičke i psihičke aktivnosti koju čovjek izvodi po utvrđenom skupu pravila, radi pojedinačnog ili timskog natjecanja, uz primjenu propisanog sustava bodovanja na osnovi kojeg se utvrđuje pobjednik.

Istodobno sport nadilazi kategoriju raširene i popularne društvena pojave ili društvene potrebe pojedinca. To je univerzalno sredstvo razumijevanja i suradnje među ljudima, te ima pozitivni utjecaj na fizički i duhovni odgoj, vitalnost i zdravlje, na razvoj socijalnih odnosa i stavova, te kvalitetu života. Sport je i ekonomska kategorija jer utječe na razvoj tržišta rada i stvara nova zanimanja, a moguć je pokretač gospodarskog rasta jačanjem proizvodnje u područjima turizma, transporta, medija, zabave i sl.

Primorsko-goranska županija u svojim je strateškim dokumentima prepoznala sport kao iznimno važnu kategoriju društvenih djelatnosti. Razvoj sporta i njegova povezanost s ostalim sastavnicama razvoja društva još su 2016. godine utvrđeni dokumentom Strategija razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020. (2021.) (u daljnjem tekstu: Strategija) te Planom razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2022. – 2027.

Plan razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2022. – 2027. (u daljnjem tekstu: Plan razvoja) u tom smislu predstavlja strategiju kontinuiteta. Planom razvoja osigurava se nastavak sustavnog rada na razvoju županijskog sporta, širenju društvenog značenja sporta te nastavak suradnje sa sportskim dionicima radi razvoja novih područja rada i stvaranja društvene koristi.

Uzimajući u obzir specifičnosti u području djelatnosti sporta, Plan razvoja obuhvaća elemente strateškog planiranja te, u najvećoj mogućoj mjeri, operacionalizaciju strateških planova.

Pristup izradi Plana razvoja uvažava multi sektorski strateški okvir, zadano vremensko razdoblje, te financijske okvire regionalne uprave i zajedničke politike Europske unije. Također, uzima u obzir utjecaje okruženja – gospodarske pokazatelje, postojeću i planiranu infrastrukturu, zemljopisni položaj i klimatske specifičnosti, sportsko nasljeđe, vezane društvene djelatnosti s naglaskom na zdravstvo i socijalnu skrb, te izloženost rizicima koji iz toga proizlaze.

Prilikom izrade dokumenta konzultirani su relevantni dionici na županijskoj razini, kako u prikupljanju numeričkih podataka, tako i u analizi stanja sportske djelatnosti te povezanosti sporta s ostalim gospodarskim i društvenim djelatnostima.

Zajednica sportova Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Zajednica sportova PGŽ) na godišnjoj razini obrađuje pokazatelje o sportašima i sportskim dostignućima u statističkim godišnjacima pa je od opsežnih i vrlo detaljnih prikaza odabran slijed podataka u osnovnim kategorijama, dok je znatno opsežnija statistička obrada dostupna po potrebi. Analiza stanja temelji se na usporedbi razdoblja 2015. – 2020. s razdobljem 2011. – 2014. razmatranim u prethodnoj Strategiji. Za prikupljanje podataka korišteni su različiti izvori: od službenih podataka Državnog zavoda za statistiku, zatim nacionalnih i regionalnih baza podataka o sportašima i sportskim udrugama, do anketa sportskih saveza i klubova.

Vremenski obuhvat analiziranih podataka podudara se s njihovom raspoloživošću u vrijeme izrade analize. U namjeri da konačna analiza bude čim kvalitetnija, Izrađivač je koristio sve objavljene službene podatke. Pritom, jedan je od ključnih podataka koji utječe na većinu zaključaka analize, podatak o broju stanovnika. U razdoblju do izrade Plana razvoja, a sa značajnom vremenskom odgodom zbog pandemije bolesti COVID-19, tek početkom 2022. godine postao je dostupan očekivani službeni podatak Popisa stanovništva provedenog u 2021. godini koji ukazuje na negativnu razliku u demografskim kretanjima, a iznosi 5,8 %. Opći utjecaj negativnih demografskih kretanja na razvoj sporta obrađen je u Planu razvoja a konkretan utjecaj navedenog podatka na pojedine pokazatelje zbog neujednačene dinamike objave ostalih pokazatelja, nije bilo moguće prikazati.

Pri izradi Plana korištena je participativna metoda, te su u izradu, zahvaljujući sudjelovanju u radu koordinacijskog tijela i tematskih radnih skupina, uključeni predstavnici dionika na različitim razinama. Uključivanjem djelatnika Upravnog odjela za kulturu, sport i tehničku kulturu i Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, članova radne skupine za izradu Plana razvoja, dionika i zainteresirane javnosti, osigurana je zastupljenost svih bitnih stajališta u stvaranju zajedničke vizije razvoja sporta i ciljeva. Njihovo poznavanje aktualne situacije pojedinih sportova, kategorija sportskih djelatnosti te stručne i administrativne organizacije sporta bilo je od iznimne važnosti za razumijevanje problematike, donošenje zaključaka i kreiranja ciljeva i mjera za predstojeće razdoblje.

Plan razvoja sastoji se od nekoliko međusobno povezanih cjelina: analize stanja, prepoznavanja strateških razvojnih odrednica, te prioriteta, ciljeva i mjera. Plan uzima u obzir kontinuitet u planiranju razvoja sporta Primorsko-goranske županije, te kvalitetne primjere prakse strateškog promišljanja sporta u svijetu, kao i trendove poticanja percepcije sporta sagledavanjem vezanih društvenih djelatnosti. Plan razvoja obuhvaća zemljopisno/administrativno područje Primorsko-goranske županije. Uz sportske aktivnosti i dionike u izradi su, osim standardnih pokazatelja razvoja sporta, analizirani i dodatni podaci važni za njegov razvoj.

Analiza izvršenja ciljeva postavljenih u prethodnom razdoblju prikazana je u svakom od poglavlja Analize stanja i ukazuje na napredak razvoja sportske djelatnosti, uz uvažavanje danih uvjeta rada. Pritom se prvenstveno misli na pandemiju koronavirusa i promjene metodologije obrade podataka u dijelu promatranih kategorija podataka što je dodatno pojašnjeno tekstom.

Prilikom izrade materijala zadržana su načela vidljivosti korištene dokumentacije, odgovornosti sudionika u izradi, osiguravanja uključenosti dionika, te poštovanja nepovrijeđenosti svakog i etičnosti prema svim dionicima i osobama.

2. ANALIZA STANJA

Analizira stanja obuhvaća razdoblje od 2015. do 2020. godine. Obrazlažu se podaci o prirodnom okruženju, ulaganju u sportsku infrastrukturu, zakonodavni okvir, te pokazatelji razvoja sportske djelatnosti u natjecateljskom sportu i rekreaciji. U analizi se daje usporedba pokazatelja s nacionalnom i regionalnom razinom, dok je usporedba s pokazateljima na razini Europske unije navedena u skladu s raspoloživosti i relevantnom usporedivosti.

2.1. Prirodno okruženje

Poglavlje u prvom dijelu obrađuje zemljopisni položaj i organizacijski ustroj Županije, a u drugom dijelu demografske pokazatelje. Međutim, radi boljeg razumijevanja mogućnosti razvoja potrebno je istaknuti zemljopisne, povijesne i društvene veze s prirodnim okruženjem. Specifičnost zemljopisnog položaja ogleda se u pristupačnosti i kvalitetnoj povezanosti s ostatkom Hrvatske i državama u okruženju. Na položaju i povijesnom razvoju temelji se razvoj turizma i transportnih djelatnosti – dviju za Primorsko-goransku županiju iznimno bitnih gospodarskih grana koje joj, osim ekonomskih prednosti, daju predznak suradnje sa širom zajednicom.

2.1.1. Zemljopisni položaj i organizacijski ustroj

Površina Primorsko-goranske županije je 7.931 km², što čini 8,9 % ukupne površine teritorija Hrvatske, odnosno 0,18 % ukupne površine teritorija Europske unije (EU-27). Površina morskog dijela iznosi 4.344 km².

U fizičko-zemljopisnom smislu Primorsko-goranska županija sastoji se od tri cjeline, odnosno mikroregije koje se znatno razlikuju po svojim prirodnim obilježjima:

1. **Priobalje**, s neposrednim zaleđem zauzima oko 34 % teritorija. Čine ga obalno područje Kvarnerskog zaljeva i zaobalnih flišnih udolina, te predstavlja uzak priobalni pojas od Plomina na zapadu do Sibinja Krmpotskog na istoku. Omeđuju ga masiv Učke, grebeni Grobništine i vinodolska priobalna uzvisina.
2. **Otoci**, koji zauzimaju oko 29 % teritorija. Među najvećim otocima su Krk, Cres, Rab i Lošinj čije obale imaju visoki koeficijent razvedenosti.
3. **Gorski kotar**, s oko 37 % teritorija. Karakteriziraju ga tipični gorski masivi Risnjak i Velika Kapela, a na tom se području nalazi i najviše stalno naselje u Hrvatskoj – Begovo Razdolje (1060 m). Ta područja imaju i kontinentalnu do planinsku klimu.

Radi lakšeg utvrđivanja i usporedbe udjela sportskih pokazatelja u županijskim mikroregijama, koristit će se podjela na Gorski kotar, Priobalje, Otoke i Grad Rijeku koji je, kao gravitirajuće središte Županije, iz Priobalja izdvojen u posebnu cjelinu. Navedena podjela prikazana je u Tablici 1.

Tablica 1. Podjela jedinica lokalne samouprave prema mikroregijama

SUBREGIJE			
Gorski kotar	Priobalje	Otoci	Grad Rijeka
Vrbovsko	Mošćenička Draga	Omišalj	Rijeka
Delnice	Lovran	Malinska-Dubašnica	
Čabar	Bakar	Dobrinj	

Brod Moravice	Novi Vinodolski	Vrbnik	
Skrad	Crikvenica	Krk	
Ravna Gora	Kostrena	Punat	
Mrkopalj	Kraljevica	Baška	
Lokve	Opatija	Cres	
Fužine	Kastav	Mali Lošinj	
	Matulji	Rab	
	Jelenje	Lopar	
	Čavle		
	Klana		
	Viškovo		
	Vinodolska općina		

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Na području Primorsko-goranske županije djeluje 36 jedinica lokalne samouprave (u daljnjem tekstu JLS), od čega 14 gradova i 22 općine te 510 naselja. Grad Rijeka je poslovno, upravno-administrativno, gospodarsko i kulturno središte Županije. Radi jačanja gospodarstva regije, Grad Rijeka sa svojih 10 susjednih jedinica lokalne samouprave čini Urbanu aglomeraciju Rijeka, prvu ustrojenu aglomeraciju u Hrvatskoj.¹

2.1.2. Demografski pokazatelji

Prema procjeni kretanja stanovništva Državnog zavoda za statistiku na dan 30. prosinca 2019. godine, u Primorsko-goranskoj županiji živi ukupno 281.945 stanovnika od čega 136.794 muškarca, i 145.151 žena. Udio ženskog stanovništva (51,48 %) nešto je viši od udjela muškog (48,52 %). Promatrajući odnos muškaraca i žena u ukupnom broju stanovništva prema uzrastu, vidljiva je obrnuto razmjerna veza. Naime, broj muškaraca u odnosu na žene smanjuje se od predškolskog uzrasta do umirovljenih osoba, a broj muškaraca i žena podjednak je u dobi od 25 do 59 godina. Distribucija stanovništva po dobnim skupinama i spolu prikazana je u Tablici 2.

Tablica 2. Ukupan broj stanovnika Županije u 2019. godini, po dobnim skupinama i spolu

Uzrast	Godine	Ukupno	Muškarci		Žene	
Predškolski	0-6	15.426	7.925	51,37 %	7.501	48,63 %
Školski	7-18	28.365	14.575	51,38 %	13.790	48,62 %
Akademski	19-24	16.150	8.440	52,26 %	7.710	47,74 %
Odrasli	25-59	131.580	66.314	50,40 %	66.266	50,36 %
Umirovljenici	>60	90.424	39.540	43,73 %	50.884	56,27 %
Ukupno		281.945	136.794	48,52 %	145.151	51,48 %

¹ Podatak za 2020. godinu. Za razdoblje od 2021. do 2027. godine ustrojena je proširena Urbana aglomeracija Rijeka s ukupno 14 jedinica lokalne samouprave (Grad Rijeka, [Ustrojena proširena Urbana aglomeracija Rijeka za razdoblje od 2021. do 2027.: Europska unija je uvela ITU mehanizam s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja](#), Ekovijesnik, 23. 12. 2021. (preuzeto 5. 1. 2022.)

--	--	--	--	--	--

Izvor: Državni zavod za statistiku, Procjena kretanja stanovništva 30. 12. 2019.

Uspoređujući broj stanovnika u promatranim razdobljima, može se zaključiti kako je u osam godina ostvarena negativna demografska razlika. Najveći negativni trend je u uzrastu od 19 do 24 godine i iznosi -18 %, dok je povećanje isključivo u kategoriji stanovnika starijih od 60 godina i iznosi 15 % ili 11.593 osobe. Ukupna negativna razlika iznosi 14.250 osoba, a indeks promjene 95 %.

Tablica 3. prikazuje usporedbu ukupnog broja stanovnika Primorsko-goranske županije prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine i prethodno navedene procjene Državnog zavoda za statistiku s kraja 2019. godine.

Tablica 3. Usporedba ukupnog broja stanovnika Županije 2011. i 2019. godine, po dobnim skupinama

Uzrast	Godine	2011.	2019.	Razlika	Indeks promjene 2019./2011.
Predškolski	0-6	17.323	15.426	-1.897	89 %
Školski	7-18	30.411	28.365	-2.046	93 %
Akademski	19-24	19.805	16.150	-3.655	82 %
Odrasli	25-59	149.825	131.580	-18.245	88 %
Umirovljenici	>60	78.831	90.424	11.593	115 %
Ukupno		296.195	281.945	-14.250	95 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011. godine i procjena 2019. godine

Trend kretanja ukupnog broja stanovnika u Primorsko-goranskoj županiji već je godinama negativan, a posebno je izražen u gradovima i općinama Gorskoga kotara. Uspoređujući procijenjeni broj stanovnika u razdoblju od 2011. do 2019. godine, pozitivan trend rasta zabilježile su samo općine Malinska-Dubašnica, Viškovo i Grad Krk. Grad Rijeka je u ovom razdoblju izgubio gotovo 9 % stanovnika. Najveće smanjenje ima mikroregija Gorski kotar, gdje je u promatranom razdoblju izgubljeno 13,64 % stanovnika. Za razliku od ostatka Županije i trendova za cijelu Hrvatsku, mikroregija Otoci nema gubitak stanovništva. Trajno negativan trend kretanja broja stanovnika intenzivniji je od 2015. godine, što prati kretanja i na razini Hrvatske i u međusobnom je odnosu s ulaskom Hrvatske u Europsku uniju i dinamikom procesa omogućavanja slobodnog kretanja radne snage u Evropi.

Osim navedenoga procijenjenog smanjenja broja stanovnika, Primorsko-goranska županija bilježi:²

- neprekidno smanjenje **stope nataliteta** (omjer živorođenih na 1.000 stanovnika), odnosno konstantni porast broja stanovnika starije životne dobi uz istodobno smanjenje udjela mlađeg stanovništva. Udio stanovništva iznad 60 godina starosti, u 2019. godini iznosio je visokih 32,07 %.

² Podaci na bazi statističkih pokazatelja iz 2019. godine; izvor DZS i Zdravstveni statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2019. godine; Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, 2020.

- neprekidni negativni trend **prirodnog prirasta** (razlika između nataliteta i mortaliteta)
 - u 2019. godini bio je za 2,2 % manji od prethodne godine, iznosio je -1.689 i bio je najniži u Hrvatskoj
- nizak **vitalni indeks** (omjer živorođenih na 100 umrlih) koji iznosi 54,9
- **očekivano trajanje života** na dan rođenja u 2019. godini u Primorsko-goranskoj županiji iznosilo je 78,9 godina, a u Hrvatskoj 78,3 (nešto je niže od Primorsko-goranske županije), dok je prema posljednjim dostupnim podacima za 2017. godinu u EU-28 iznosilo 81 godinu
- prosječno višu **stopu smrtnosti** (omjer umrlih na 1.000 stanovnika) od prosječne stope u Hrvatskoj koja iznosi 13,30.

Vodeći uzrok **pobola** stanovništva u 2019. godini činile su bolesti dišnog sustava (19,7 %), no kako je velik dio njih sezonskog obilježja, veći problem predstavljale su bolesti mišićno-koštanog sustava i vezivnog tkiva s 10,97 %, i bolesti cirkulacijskog sustava (9,76 %), koje su često kronične. Endokrine, bolesti prehrane i bolesti metabolizma, u strukturi sudjeluju s 4,79 %.

Rezultati obveznih sistematskih pregleda u osnovnim školama ukazuju na izražen problem povećane tjelesne težine (23 % učenika), nepravilno držanje (18,56 %) i spuštenu stopala (28,05 %). U **srednjoj školi** postoci navedenih problema donekle su izmijenjeni i iznose 14,93, zatim 23,88 i 21,06 %.³

Nakon razdoblja negativnih **migracijskih kretanja** od 2015. do 2018. godine, u 2019. godini zabilježen je pozitivan migracijski saldo od 229 osoba. Broj međužupanijskih migracija je od 2015. godine pozitivan, ali se tijekom godina smanjuje. U 2016. godini bilo je 459 međužupanijskih migracija, a u 2019. samo 45. Najveći broj migracija događa se između gradova i općina unutar Županije i taj je trend relativno stabilan. Trend doseljavanja iz ostalih županija nije ujednačen, a najveće pozitivne promjene su u doseljavanju iz inozemstva. Situacija je slična i s trendom iseljavanja, gdje na godišnjoj razini postoje manja odstupanja u migracijama prema ostalim gradovima i općinama unutar Županije te međužupanijskim kretanjima stanovništva. Trend iseljavanja u inozemstvo ima stalnu liniju rasta, značajniju od 2015. godine do danas.

2.2. Sportska infrastruktura

Ulaganja u sportsku infrastrukturu kao rezultat imaju rast sudjelovanja stanovništva svih naraštaja u sportskim aktivnostima. To izravno poboljšava zdravlje populacije, fizički izgled, kvalitetu ljudskog kapitala i tzv. meke vještine važne na radnom mjestu – samodisciplinu, izdržljivost, nošenje sa stresom i timski rad. Svi ti čimbenici važni su i dokazano povećavaju produktivnost radnika na radnom mjestu, a veća produktivnost znači i veće plaće.⁴

Investicijski ciklus Grada Rijeke pokrenut u razdoblju od 2000. do 2015. godine doveo je do kvalitativnog iskoraka u razvoju sportske infrastrukture izgradnjom većeg broja kapitalnih

³ Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Zdravstveni statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2019. godine, Rijeka, 2020.

⁴ Globan T.: Ako želite više plaće, zaposlenost i produktivnost – uložite u sport i rekreaciju, <https://macrohub.net.efzg.hr/analize/10-9-2019-ulaganja-u-sport>, MacroHub 2019. (preuzeto 28. 5. 2021.)

sportskih objekata koji zadovoljavaju uvjete za održavanje natjecanja višeg ranga, kao što su bazeni Kantrida, dvorana Zamet i atletska dvorana na Kantridi. Na županijskoj razini pokrenuta su ulaganja u Regionalni sportsko-rekreacijski i turistički centar Platak i objekte Centra za bazične pripreme Gorski kotar, kao i niz investicija u školske sportske dvorane (8) te sportske dvorane i objekte na području više JLS-a (Delnice, Crikvenica, Kostrena, Mavrinci).

Investicije su nastavljene i u razdoblju od 2016. do 2020. godine. Promatrano po sportovima, posebno se ističu investicije u novu sportsku infrastrukturu i aktivnosti na rekonstrukciji sportskih objekata koje nadilaze standard redovitog održavanja i osuvremenjuju objekte omogućavajući njihovo korištenje u sportu, a gdje je to primjereno i multifunkcionalnost.

Podaci su prikupljeni anketom sportskih saveza i JLS-a⁵, a prikazani su u Tablici 4.

Tablica 4. Pregled infrastrukturnih radova na sportskim objektima u Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju od 2016. do 2020. godine, po sportovima

Sport	Sagrađena infrastruktura u razdoblju 2016. – 2020.	Rekonstrukcija objekata sportske infrastrukture u razdoblju 2016. – 2020.
Atletika	– tartan podloga za 4-6 staza kružne dužine 300 m – Mrkopalj	
Boćanje	<ul style="list-style-type: none"> – četverostazno boćalište bez prateće infrastrukture – Gornja Vežica – dvostazno boćalište – Punat – dograđeno postojeće dvostazno boćalište s još dvije staze – Brod Moravice – novo četverostazno boćalište s pratećom infrastrukturom – Bribir – četverostazno boćalište s pratećom infrastrukturom – Grižane – četverostazno boćalište – u sklopu RSRTC Platak – dvije dvorane namijenjene boćanju – Kastav i Crikvenica (u izgradnji) 	<ul style="list-style-type: none"> – adaptirano postojeće četverostazno boćalište – Čavle, Hrastenica – natkriveno boćalište – Krk – asfaltiran jog u Klani i Studeni
Borilački sportovi	–	– dvorana za borilačke sportove Sušak
Kuglanje	– četverostazna kuglana u Bakru	– kuglana Delnice
Nogomet	– stadion HNK Rijeka na Rujevici	Poboljšana je infrastruktura

⁵ Podatke dostavilo 25 (71,43 %) JLS-a s područja Primorsko-goranske županije.

Sport	Sagrađena infrastruktura u razdoblju 2016. – 2020.	Rekonstrukcija objekata sportske infrastrukture u razdoblju 2016. – 2020.
	<p>s umjetnom travom kapaciteta 8.200 gledatelja</p> <ul style="list-style-type: none"> - kamp HNK Rijeka s četiri pomoćna terena s umjetnom travom - pomoćno nogometno igralište u Crikvenici 	<p>članicama:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uređen travnjak na glavnom igralištu – HNK Goranin - ugrađen poljevač: NK Crikvenica, NK Grobničan, NK Klana, NK Kraljevica i NK Rječina - ugrađene montažne tribine i uređena ograda – NK Halubjan - ugrađene stolice za pomoćni teren – HNK Rijeka - postavljena rasvjeta – NK Vihor - obnovljene svlačionice: NK Grobničan, NK Pomorac 1921. - nabavljeni aluminijski golovi i klupe za pričuvne igrače: NK Mrkopalj, HNK Rijeka s. d. d., NK Crikvenica, NK Grobničan, NK Halubjan, NK Kraljevica, NK Matulji, NK Omladinac, NK Vrbovsko, NK Polet, NK Pomorac 1921, NK Rab, NK Turbina i NK Vinodol <p>Izvedeni rekonstrukcijski radovi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nogometnom igralištu Krimeja - stadionu Kantrida - gradskom stadionu Delnice - travnjaku na nogometnom igralištu Klana i - stadionu Žuknica u Kostreni
Savez školskih sportskih društava PGŽ	<ul style="list-style-type: none"> - nove školske dvorane na Hreljinu, u Dražicama, Puntu, Crikvenici, Baški i Čavlima 	
Sanjkanje	<ul style="list-style-type: none"> - djelomično osposobljena staza za sanjkanje u Lokvama 	

Sport	Sagrađena infrastruktura u razdoblju 2016. – 2020.	Rekonstrukcija objekata sportske infrastrukture u razdoblju 2016. – 2020.
Skijanje/biatlon	<ul style="list-style-type: none"> - sagrađene dvije manje skakaonice 8 i 15 m (u Delnicama) - dovršena izgradnja sustava za zasnježenje zone Radeševo (staze 1 i 2, te zavoj 19) - homologirane staze za skijaško trčanje za međunarodna FIS natjecanja - sagrađena kućica na startno-ciljnom prostoru za mjerenje i obradu podataka natjecanja i idejni projekt Nordijski centar na Vrbovskoj poljani 	
Taekwondo	<ul style="list-style-type: none"> - u dvorani u Ružičevoj osiguran prostor za borilačke sportove grada Rijeke 	
Triatlon	<ul style="list-style-type: none"> - povećan broj plivačkih pruga za potrebe održavanja kvalitetnijega trenažnog procesa na bazenima Kantrida - sagrađena sportska dvorana u kojoj se obavljaju trkački treninzi u Matuljima 	
Ostalo	<ul style="list-style-type: none"> - street workout park Novi Vinodolski i Punat - igralište za djecu i mlade Dražice - polivalentno igralište Dražine u Malinskoj - igralište malih sportova Palit (Rab) koje obuhvaća terene za mali nogomet, rukomet i košarku te tribine s 300-tinjak sjedećih mjesta i manji prateći objekt - dječji didaktički park u RSRTC Platak - šetnica oko akumulacijskog jezera u RSRTC Platak 	<ul style="list-style-type: none"> - sportski centar Jadranovo i Dobreć (Opatija) - igralište malih sportova Novi Vinodolski - Društveni dom Goranka, Ravna Gora - dogradnja igrališta kod Velikog doma na Platku - šahovska plaža u Crikvenici

Sport	Sagrađena infrastruktura u razdoblju 2016. – 2020.	Rekonstrukcija objekata sportske infrastrukture u razdoblju 2016. – 2020.
	<ul style="list-style-type: none"> - sanjkalište – Baby lift u RSRTC Platak - trim-staza na Platku - Bike park Tršće 	

Izvor: Anketa JLS-a i sportskih saveza

Unatoč naporima da se raspoloživim sredstvima riješi što veći broj iskazanih potreba za obnovom i izgradnjom nove sportske infrastrukture, anketa provedena u sportskim savezima ukazuje na mnoge neriješene probleme. Ističe se nedostatak atletskih borilišta, gimnastičkih dvorana, bazena i zatvorenih teniskih terena. Naročito je izražena potreba za teritorijalno ravnomjernijom razvijenošću sportske infrastrukture za pojedine sportove.

Ukoliko se infrastrukturna ulaganja stave u međusobni odnos s brojem sportaša i sportskim rezultatima, praćenje na duži rok ukazuje na snažan utjecaj infrastrukturne kompletiranosti na brojnost članstva u klubovima koji pružaju odgovarajuće uvjete za rad sportaša i stručnih kadrova. Stoga, iako je teško dokaziv izravni utjecaj sportske infrastrukture na sportske rezultate, ona je zasigurno jedan od preduvjeta stvaranja baze sportaša i kvalitete rada. Primjer za to su brojnost članstva u plivačkim klubovima koji koriste bazenski kompleks na Kantridi, unaprjeđenje rada s nogometašima nakon izgradnje kompleksa na Rujevici i atletske dvorane na Kantridi.

Značajni pomaci učinjeni su u ulaganja u opremljenost i stavljanje u funkciju rekreacijskih sadržaja. To se odnosi na projekt Regionalnoga sportsko-rekreacijskog i turističkog centra Platak (u daljnjem tekstu RSRTC Platak) na kojem su u razdoblju analize provedeni infrastrukturni zahvati koji stvaraju pretpostavke za daljnji razvoj te destinacije, pri čemu se ističe akumulacija kojom je omogućen razvoj sustava za zasnježivanje i rekonstrukcija žičare. Sagrađeno je novo bočalište; ugrađen je sustav nadzora naplate žičare; opremljena je trim-staza; napravljeno je sanjkalište pored staze; baby lift; uređen je okoliš akumulacijskog jezera odnosno postavljene su klupice, ležaljke i ljuljačke te kante za otpatke; kupljen je novi trampolin; napravljena je nova niskonaponska mreža zone Radeševo; zamijenjene su motke na vučnici Pribeniš; postavljeno je novo okretno kolo i vučno uže za vučnicu Tešanj.

Ulaganja u razdoblju 2016. – 2020. premašuju 30 milijuna kuna, što je rezultiralo značajnim povećanjem broja korisnika, njihovom dobnom i interesnom diferencijacijom, znatnim smanjenjem sezonalnosti, a posebno povećanjem marketinške vidljivosti izvan regionalnih okvira. Također i pozicioniranje Centra kao značajne hrvatske sportsko-rekreacijske destinacije. Važnost rada RSRTC Platak došla je do izražaja u 2020. godini kada je jedna od posljedica pandemije koronavirusa bio i iznimni interes za korištenje kapaciteta Centra u pandemijskim uvjetima. U zimskoj sezoni 2020./2021. bilo je 65.000 posjetitelja. Ljetna sezona 2021. također se pokazala dobrom i iznimno posjećenom bez obzira na pandemiju koronavirusa i pojavu mišje groznice. Održane su razne već tradicionalne manifestacije i događanja te se ljudi rado vraćaju na „brdo uživanja“. U ljetnoj sezoni RSRTC Platak bilježi oko 30.000 posjetitelja.

Analiziran je i dio sportsko-rekreacijske infrastrukture koji čine poučne staze i šetnice, planinarski putovi te biciklističke rute i staze. Prirodna ljepota i raznolikost te bogatstvo kulturnih znamenitosti i interesnih lokacija dobra su pretpostavka za razvoj tih sadržaja. Mogućnost korištenja europskih fondova i relativna jednostavnost provedbe potaknule su većinu JLS-a na valorizaciju i uređenje postojećih putova i izgradnju novih radi jačanja sportsko-rekreacijske i turističke ponude. Anketa o navedenim sadržajima dala je sljedeće rezultate:

Tablica 5. Poučne staze i šetnice te planinarske staze u Primorsko-goranskoj županiji

Namjena	Broj staza	Dužina u km
Poučne staze i šetnice	69	620
Planinarske staze	367	1.284,3

Izvor: Anketa JLS-a, mrežne stranice turističkih zajednica, podaci HPS-a, obrada autora

Planinarske aktivnosti odvijaju se u organizaciji 25 planinarskih društava Riječkoga planinarskog saveza, Stanice planinarskih vodiča Rijeka i dviju stanica Hrvatske gorske službe spašavanja, u Rijeci i Delnicama. Osim redovite organizacije planinarskih pohoda u Primorsko-goranskoj županiji, državi i inozemstvu, društva brinu i o izobrazbi planinara, planinarskih vodiča i markacista (prosječno se godišnje obrazuje 40 vodiča i 10 markacista). Društva održavaju planinarske objekte i staze u koordinaciji s Hrvatskim planinarskim savezom. Stanice Hrvatske gorske službe spašavanja imaju vlastiti intenzivan program obuke i redovite terenske vježbe. Rad s mladima organiziran je u odgovarajućim jedinicama unutar većih planinarskih društava projektima kao što je npr. Mala planinarska škola Grada Rijeke u organizaciji Riječkoga sportskog saveza i PD Kamenjak, u kojoj sudjeluju učenici osnovnih škola.

Uvažavajući važnost razvoja biciklizma kao sportske i rekreativne djelatnosti, ali i kao turističke ponude, Primorsko-goranska županija je u 2019. godini usvojila Operativni plan razvoja cikloturizma Primorsko-goranske županije sa standardima 2019. – 2020. (u daljnjem tekstu Operativni plan razvoja cikloturizma PGŽ-a). U Županiji postoje sljedeće biciklističke rute:

Tablica 6. Ukupan broj biciklističkih ruta u Primorsko-goranskoj županiji

Subregija	Ukupan broj ruta	Ukupno km
Otoci		
- Krk	28	646,4
- Rab	10	167,3
- Lošinj	10	182,0
- Cres	3	101,0
Riječki prsten	44	898,0
Gorski kotar	66	2.352,0
Priobalje		
Crikveničko-vinodolska rivijera	6	310,0

Opatijska rivijera i PP Učka	15	443,3
UKUPNO	180	5.100,0

Izvor: Operativni plan razvoja cikloturizma Primorsko-goranske županije

Za razliku od ruta, sagrađenih biciklističkih staza je malo. Razlozi tomu su konfiguracija terena, imovinsko-pravni odnosi i financijska zahtjevnost takvih zahvata. Ukupna dužina sagrađenih staza je 18 km (staze Poljana, Dunat, Lopar, Delnice-Lučice i Punat), dok je u tijeku projektiranje i priprema za izgradnju dodatnih 10,6 kilometara.⁶

Ciljevi zadani Strategijom djelomično su ispunjeni. Značajno je premašen cilj povećanja posjećenosti RSRTC Platak, postignuto je ciljano povećanje izgrađenosti (u m² po stanovniku) otvorenih i zatvorenih objekata. Održano je više kvalitetnih motociklističkih i automobilističkih natjecanja na stazi Grobnik. Radovi na Centru za bazične pripreme sportaša Gorski kotar odvijaju se fazno:

- ostvaren je projekt zatvaranja južne strane klizališta
- uveden je klimatizacijski sustav u Dom sportova Delnice
- obnovljena je kuglana i prilagođen pristup Domu sportova osobama s invaliditetom.

Poseban interes i planiranje nastavka razvoja Centra za bazične pripreme goranske su jedinice lokalne samouprave formulirale i u namjeri za kandidaturu za zimsku Univerzijadu 2029. ili 2031. godine u čemu imaju i snažnu podršku Primorsko-goranske županije.

Zbog neusklađenosti prostornih planova gradova i općina s važećim Prostornim planom Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu PP PGŽ) podatak o izgrađenosti građevinskih područja izdvojene sportsko-rekreativne namjene izvan naselja treba uzeti s rezervom. Naime, važećim PP PGŽ-om planiranje građevinskih područja sportsko-rekreativne namjene omogućeno je samo za sportske centre određene u županijskom Planu i za golf-terene, dok se za ostalu sportsko-rekreativnu namjenu ne formira građevinsko područje, već se u prostornim planovima gradova i općina takvi sadržaji planiraju izvan građevinskog područja na građevinskim zemljištima i prirodnim područjima.⁷

2.3. Zakonodavni i strateški okvir na nacionalnoj razini

Sustav sporta u Hrvatskoj utvrđen je zakonodavnim okvirom. **Ustav** kao najviši pravni akt spominje sport u dva članka. Osim što je utvrđeno da država potiče i pomaže skrb o tjelesnoj kulturi i sportu, istaknuto je i da je sport jedan od poslova iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana putem JLS-a.

Zakon o sportu⁸ (u daljnjem tekstu ZOS) temeljni je pravni akt koji regulira sustav sporta. Njime su sportske djelatnosti priznate kao djelatnosti od posebnog interesa za Hrvatsku.

⁶ Primorsko-goranska županija; Operativni plan razvoja cikloturizma Primorsko-goranske županije sa standardima 2019. – 2020., Cikloprom d. o. o., Viškovo, 2019., <https://www2.pgz.hr/doc/dokumenti/savjetovanje-s-javnoscju/2019/cikloturizam/Operativni-plan-razvoja-cikloturizmaPGZ.pdf>

⁷ Stav Zavoda za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

⁸ Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20

Normativni okvir sustava sporta na nacionalnoj razini uključuje [Zakon o sportskoj inspekciji](#)⁹ i [Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima](#)¹⁰, veliki broj podzakonskih (provedbenih) propisa i brojne ostale propise koji uređuju sustav sporta: [Zakon o obveznim odnosima](#)¹¹, [Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i drugim općim propisima](#)¹².

Temeljem ZOS-a, 2019. godine prvi je put u povijesti na nacionalnoj razini donesen strateški dokument za hrvatski sport, [Nacionalni program športa 2019. – 2026.](#)¹³ čime je stvoren nacionalni strateški okvir za zakonom utvrđeno razdoblje od osam godina. Taj strateški dokument predviđa i jedinice područne (regionalne) samouprave – JP(R)S te zajednice sportova na njihovoj razini kao nositelje i/ili provoditelje određenih općih i posebnih ciljeva, mjera, odnosno aktivnosti. Važna područja Nacionalnog programa športa su:

- definiranje načina upravljanja sportom
- stvaranje uvjeta za poticanje ulaganja u sport te transparentno i namjensko trošenje sredstava
- briga o sportskim građevinama izradom mreže sportskih građevina i poticanje izgradnje i održavanja sportskih građevina
- poticanje i reguliranje obrazovanja stručnih kadrova u sportu
- briga o sportašima kao glavnim dionicima sporta
- stvaranje uvjeta za rekreativno bavljenje sportom radi zaštite i poboljšanja zdravlja građana Hrvatske.¹⁴

2.4. Sport i sportaši na području Primorsko-goranske županije

U poglavlju se analiziraju dostupni pokazatelji za promatrano razdoblje pri čemu se izdvajaju podaci o nositeljima sportske djelatnosti i analize registriranih i neregistriranih, te kategoriziranih sportaša. Posebno se obrađuje problematika ljudskih resursa radi njihovog trajnog obrazovanja i stvaranja kvalitetnijih uvjeta rada. Slijedi potpoglavlje o financiranju sporta u kojem se daje osvrt na dostupne izvore i financijske instrumente. Analiza završava pregledom odnosa sporta i odgojno-obrazovnog sustava te sporta osoba s invaliditetom i ostalih ugroženih/ranjivih kategorija stanovništva.

2.4.1. Nositelji sportske djelatnosti

Na području Primorsko-goranske županije registrirane su 1.622 udruge kojima je sport osnovna grupa djelatnosti¹⁵, od čega je 956 aktivnih. 475 udruga udruženo je u strukovne županijske sportske saveze – 26 granskih saveza sportova, Savez školskih sportskih društava Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Savez ŠSD PGŽ), Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Savez sportova osoba s invaliditetom PGŽ) i Savez sportske rekreacije „Sport za sve“ Primorsko-goranske županije (u daljnjem tekstu Savez sportske rekreacije PGŽ).

9 Zakon o sportskoj inspekciji, NN 86/12, 98/19, 34/21

10 Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11

11 Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21

12 Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i drugim općim propisima, NN 121/14

13 Nacionalni program športa 2019. – 2026., NN 69/19

14 Zlatović, D.: Pravni okvir za stratejske dokumente razvoja sporta i sportske rekreacije u Republici Hrvatskoj, Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXIX., 2021., str. 86. – 112., <https://hrcak.srce.hr/file/393609>

15 Registar udruga Republike Hrvatske, stanje lipanj 2021. godine

Najveći broj aktivnih sportskih udruga ima sjedište u Rijeci (366, ili 38,28 %). Od ukupnog broja registriranih udruga aktivno djeluje njih oko 59 %. Granski županijski sportski savezi okupljaju oko 62 % svih aktivnih sportskih klubova i više od 90 % svih registriranih sportaša u Županiji.

U Tablici 7. prikazan je broj sportskih udruga upisanih u nadležne registre po skupinama.

Tablica 7. Broj upisanih sportskih udruga po skupinama

	Registar udruga	Registar sportskih djelatnosti
Udruga olimpijskih sportova	393	304
Udruga neolimpijskih sportova	377	319
Sport gluhih	6	1
Sport osoba s invaliditetom	14	11
Sport studenata	11	3
Sportska rekreacija	137	90
Školski sport	2	0
Nisu u nomenklaturi Hrvatskoga olimpijskog odbora	16	14
Ukupno	956	704

Izvor: Ministarstvo uprave i pravosuđa, stanje lipanj 2021. (Registar udruga RH); Primorsko-goranska županija, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu, stanje veljača 2021. (Registar sportskih djelatnosti)

S obzirom na razlike prikazanih podataka, u nastavku teksta pojašnjava se metodologija rada.

U analizu su uvrštene samo aktivne udruge. U Hrvatskoj trenutno za sustav sporta postoje četiri registra, odnosno upisnika čiji podaci nisu međusobno usklađeni te stoga postoje velika odstupanja. Osim toga, veliki problem jest i njihova „ne-javnost“, netransparentnost i nemogućnost uvida u stvarno stanje.¹⁶

Osim tablično prikazanih upisa u registre, pravne osobe u sustavu sporta upisuju se također u:

- Registar neprofitnih organizacija (koji vodi Ministarstvo financija)
- Registar stvarnih vlasnika (uime Ministarstva financija – Ureda za sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma vodi Financijska agencija)
- Registar profesionalnih sportskih klubova (Ministarstvo turizma i sporta)
- Sudski registar trgovačkih društava za sportska dionička društva (Trgovački sud).

Fizičke osobe upisuju se u Registar sportskih djelatnosti (Ministarstvo turizma i sporta). Ti registri nisu informatički povezani i digitalno usporedivi, što znatno otežava analizu i donošenje zaključaka.

16 Smokvina V., Šamija K.: Nužnost postojanja Jedinstvenog informacijskog sustava u hrvatskom sportu, 6. Međunarodna znanstvena konferencija "Razvoj javne uprave" / Smoljić, Mirko; Belaj, Ivan (ur.). – Vukovar, 2016, Veleučilište
[\(PDF\) Nužnost postojanja Jedinstvenoga informacijskog sustava u hrvatskom sportu \(researchgate.net\)](#)

Za potrebe Plana razvoja sporta izrađena je usporedba dvaju registra koji se smatraju najvažnijima za djelatnost sporta – Registar udruga i Registar sportskih djelatnosti. Iako je upis u Registar sportskih djelatnosti obveza određena Zakonom o sportu, mnoge je udruge nisu obavile. Klubovi/udruge koji nisu u sustavu natjecanja ili ne sudjeluju u programima javnih potreba u sportu lokalnih i regionalnih samouprava i ostalih natječaja, često se iz neznanja ne upisuju u Registar sportskih djelatnosti, iako je to njihov matični Registar. Podaci iz tih registara također se razlikuju jer se u Registar sportskih djelatnosti upisuju i trgovačka društva, odnosno sportska dionička društva koja obavljaju sportsku djelatnost.

Uvid i analiza podataka u oba Registra iznimno je problematičan. Iako je ustrojen dio informatičkog sustava u sportu u kojem se vodi Registar sportskih djelatnosti – a Registar udruga prešao je na novu moderniju informatičku platformu (od 2015. godine, stupanjem na snagu novog Zakona o udrugama) – dojam je da je do sažetih i analitičkih obradivih podataka teško doći. Struktura baza podataka ne daje mnogo mogućnosti dopunskih analiza, a brisanje neaktivnih udruga, odnosno pravnih osoba iz registra, nije odgovarajuće riješeno. Podaci su za potrebe analize dodatno selektirani i obrađeni. U Tablici 8. dane su sportske organizacije u Županiji po pravnoj osobnosti / obliku udruživanja.

Tablica 8. Sportske organizacije u Primorsko-goranskoj županiji po pravnoj osobnosti / obliku udruživanja

Vrsta pravne osobe / oblik udruživanja	Registar udruga	Registar sportskih djelatnosti
Klub – udruga	890	704
Strukovna udruga	12	8
Sveučilišni savez	1	1
Gradski sportski savez	8	8
Županijski sportski savez	30	29
Nacionalni savez	1	1
Sportska zajednica	12	9
Savez udruga	2	
Sportski klub – sportsko dioničko društvo		1
Trgovačko društvo		34
Ukupno	956	795

Izvor: Ministarstvo uprave RH i Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije

U Primorsko-goranskoj županiji djeluje SŠD PGŽ koji udružuje 91 školsko sportsko društvo osnovnih i srednjih škola. Akademski sport organiziran je u Riječkom sportskom sveučilišnom savezu koji okuplja 13 sastavnica Sveučilišta u Rijeci. Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije ima 11 članica, a Riječki sportski savez gluhih djeluje kao njegova pridružena članica i ima 5 klubova.

Tablica 9. daje uvid u broj sportskih udruga upisanih po općinama i gradovima Primorsko-

goranske županije.

Tablica 9. Broj sportskih udruga/klubova upisanih u Registar udruga Republike Hrvatske, po jedinici lokalne samouprave

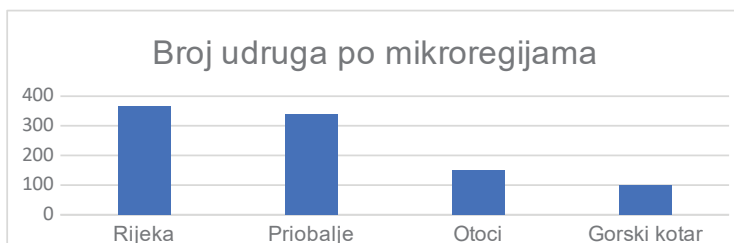
Jedinica lokalne samouprave	Broj udruga	Stanovništvo	Stanovnika po udruzi	Udruga na 1.000 st.
Bakar	21	8.160	389	2,6
Baška	5	1.706	341	2,9
Brod Moravice	4	707	177	5,7
Cres	12	2.907	242	4,1
Crikvenica	44	10.692	243	4,1
Čabar	13	3.131	241	4,2
Čavle	27	7.312	271	3,7
Delnice	27	5.437	201	5,0
Dobrinj	6	2.440	407	2,5
Fužine	9	1.395	155	6,5
Jelenje	17	5.309	312	3,2
Kastav	26	11.021	424	2,4
Klana	7	1.919	274	3,6
Kostrena	22	4.564	207	4,8
Kraljevica	23	4.412	192	5,2
Krk	30	7.030	234	4,3
Lokve	5	893	179	5,6
Lopar	4	1.275	319	3,1
Lovran	14	3.721	266	3,8
Mali Lošinj	34	7.876	232	4,3
Malinska-Dubašnica	7	3.600	514	1,9
Matulji	29	11.164	385	2,6
Mošćenička Draga	3	1.384	461	2,2
Mrkopalj	8	929	116	8,6
Novi Vinodolski	18	4.783	266	3,8
Omišalj	18	3.090	172	5,8
Opatija	51	11.042	217	4,6
Punat	6	1.992	332	3,0
Rab	29	7.850	271	3,7
Ravna Gora	10	2.061	206	4,9
Rijeka	366	115.995	317	3,2
Skrad	5	868	174	5,8
Vinodolska općina	10	3.264	326	3,1
Viškovo	26	16.726	643	1,6
Vrbnik		1.227		0,0
Vrbovsko	20	4.063	203	4,9
UKUPNO	956	281.945	295	3,4

Izvor: Registar udruga RH, lipanj 2021.; Državni zavod za statistiku, procjena stanovništva 31. 12. 2019.

Osim prikaza broja udruga po JLS-u, moguće ih je prikazati i prema mikroregijama kako

slijedi u Grafikonu 1.

Grafikon 1. Broj sportskih udruga u Primorsko-goranskoj županiji po mikroregijama

Izvor: Registar udruga RH, stanje lipanj 2021. godine

Najviše je udruga registrirano u Rijeci (66, ili 38,3 %), a najmanje u Gorskom kotaru što je u skladu s rangom mikroregija po broju stanovnika. Međutim, ukoliko se uspoređi broj udruga na 1.000 stanovnika, uočava se da Gorski kotar ima pokrivenost koja znatno odskaka od županijskog prosjeka (3,4 udruge na 1.000 stanovnika) i iznosi 5,2 udruge. Za mikroregije Primorje i Grad Rijeka ovaj podatak iznosi 3,2, dok je u mikroregiji Otoci 3,7.

Sportski klubovi udruženi su u županijske sportske saveze i lokalne sportske zajednice čime je olakšano i ustrojeno praćenje problematike pojedinih sportova i komunikacija, a regulirana je i podjela sredstava za javne potrebe u sportu. Savezi i zajednice aktivni su u djelatnostima organizacije manifestacija, potpora u obliku obrazovanja i usavršavanja sportskih djelatnika, pomoći pri nabavi sportske opreme, promidžbi sportova, te praćenju sportskih klubova u ostalim organizacijskim aktivnostima. Radi jačanja sustava i ostvarenja bolje suradnje među klubovima istih sportova, bilo bi poželjno osnovati županijske sportske saveze u sportovima u kojima oni nisu osnovani (biciklizam, gimnastika, automobilizam). Osnovati lokalne sportske zajednice bilo bi poželjno barem u jedinicama lokalne samouprave u kojima postoji više od 25 aktivnih sportskih udruga (Crikvenica, Kastav, Čavle, Rab, Krk). Osim što to dopušta i „preporučuje“ ZOS, takve sportske zajednice dižu transparentnost raspodjele sredstava javnih potreba u sportu na višu, željenu razinu.

Usporedba s ostalim županijama prikazana je u Tablici 10. odnosom broja stanovnika i sportskih udruga.

Tablica 10. Odnos broja stanovnika i sportskih udruga po županijama

Županija	Broj sportskih udruga u Registru	Aktivnih sportskih udruga	Broj stanovnika	Stanovnika po udruzi	Udruga na 1.000 st.
Bjelovarsko-bilogorska županija	495	312	105.554	338	3,0
Brodsko-posavska županija	667	368	136.429	371	2,7
Dubrovačko-neretvanska županija	911	520	122.449	235	4,2

Grad Zagreb	4.233	2.067	809.235	392	2,6
Istarska županija	1.400	902	209.955	233	4,3
Karlovačka županija	625	390	114.804	294	3,4
Koprivničko-križevačka županija	470	320	105.886	331	3,0
Krapinsko-zagorska županija	608	423	124.407	294	3,4
Ličko-senjska županija	263	169	44.346	262	3,8
Međimurska županija	599	367	109.130	297	3,4
Osječko-baranjska županija	1.842	1.067	270.877	254	3,9
Požeško-slavonska županija	397	264	65.614	249	4,0
Primorsko-goranska županija	1.622	956	281.945	295	3,4
Sisačko-moslavačka županija	762	483	144.599	299	3,3
Splitsko-dalmatinska županija	2.580	1.474	448.153	304	3,3
Šibensko-kninska županija	671	388	98.899	255	3,9
Varaždinska županija	821	505	165.885	328	3,0
Virovitičko-podravska županija	394	249	72.843	293	3,4
Vukovarsko-srijemska županija	857	510	149.489	293	3,4
Zadarska županija	864	534	168.055	315	3,2
Zagrebačka županija	1.259	730	309.611	424	2,4
UKUPNO	22.340	12.998	4.058.165	312	3,2

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, prema podacima Državnog zavoda za statistiku i Registra udruga RH, lipanj 2021. godine

Primorsko-goranska županija četvrta je po redu u Hrvatskoj po broju aktivnih sportskih udruga (956), nakon Grada Zagreba (2.067) te Splitsko-dalmatinske (1.474) i Osječko-baranjske županije (1.067). Udio broja registriranih udruga Primorsko-goranske županije u ukupnom broju udruga u Hrvatskoj je 7,26 %.

Provedba ciljeva Strategije premašena je brojem osnovanih sportskih saveza, dok je postavljeni cilj osnutka općinskih i gradskih sportskih zajednica ostvaren u 50 % planiranog povećanja njihovog broja (5 novoosnovanih zajednica u Delnicama, Kostreni, Kraljevici, Viškovu i Vrbovskom).

2.4.2. Aktivni sportaši

Za analize provedene prilikom izrade Plana razvoja, metodologija bilježenja registriranih i neregistriranih sportaša izmijenjena je u odnosu na korištenu u Strategiji, što u nekim sportovima može utjecati na usporedivost broja sportaša. Posebno treba istaknuti da su u nogometu, rukometu i košarci nacionalni savezi tih sportova pregledali i uskladili svoje evidencije sportaša (registre) zbog čega je došlo do značajnih razlika u odnosu na podatke objavljene u Strategiji. Dodatno, opća kriza izazvana pandemijom bolesti COVID-19 snažno je utjecala na rad sportskih klubova i velikom broju sportaša praktički onemogućila rad tijekom 2020. godine. Izostankom natjecanja klubovi i savezi zbog smanjenja troškova (registracije, kotizacije, liječnički pregledi i dr.) u većoj mjeri u 2020. godini nisu registrirali sportaše. Iz tih razloga procjenjuje se da podaci nisu u potpunosti kvalitetno usporedivi, no moguće je iščitati neke trendove. Slijedi usporedba pojedinih pokazatelja.

Ukupno aktivnih sportaša u Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini bilo je 19.863. Broj je značajno, za 18,55 % smanjen u odnosu na stanje iz 2015. godine (24.917). Iako je dobar dio uzroka smanjenja broja sportaša vezan na prethodno spomenute razloge, može se zaključiti da su se na ovakvu situaciju zasigurno odrazili i negativni demografski trendovi. Prije svega zbog utjecaja izrazito niskoga prirodnog prirasta i posljedično smanjenog udjela mladog i radno sposobnog stanovništva, ali i višegodišnjega pojačanog iseljavanja radno sposobnog stanovništva.

Tablica 11. Broj sportaša u Primorsko-goranskoj županiji po sportovima u 2020. godini i usporedba s 2015. godinom

Sport	Broj sportaša u primorsko-goranskoj županiji								
	Registrirani 2020.			Neregistrirani 2020.			Ukupno 2020.	Registri-rani 2015.	Ukupno 2015.
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno			
Atletika	141	259	400	465	432	897	1.297	569	1.367
Automobilizam	14	2	16				16	23	178
Badminton	17	17	34				34	35	69
Biciklizam	36	6	42				42	20	50
Boćanje	778	113	891				891	1.371	1.371
Boks	163	53	216	185	70	255	471	126	169
Bridge	33	22	55				55		
Daljinsko plivanje	12	6	18				18	48	48
Disc golf	11	2	13				13		
Dizanje utega	22	4	26				26	34	34
Gimnastika	74	328	402				402	77	300
Hokej na ledu	0	0	0				0		
Jedrenje	500	87	587				587	987	1.447
Judo	269	116	385	35	4	39	424	453	493
Kajak	0	0	44				44		
Karate	445	255	700	10	5	15	715	600	850
Kendo	23	5	28				28		
Kickboxing	223	135	358	166	91	257	615	237	297
Košarka	717	204	921				921	1.043	1.252
Koturaljke	177	145	322				322		
Kuglanje	308	86	394	40	20	60	454	500	500
Nogomet	4.690	73	4763				4.763	6.962	6.962
Odbojka	193	709	902				902	1.213	1.323
Orijentacijsko trčanje	2	0	2				2	116	235
Pikado	239	34	273				273	453	453
Plivanje	299	200	499	499	304	803	1.302	632	1.377
Ronjenje	82	74	156				156	78	98
Rugby	50	0	50				50		
Rukomet	498	268	766	150	110	260	1.026	1.798	1.798
Sanjkanje p/s	0	2	2				2		
Sinkronizirano plivanje	0	94	94				94	67	120
Skijanje	92	106	198	115	105	220	418	227	234

Sport	Broj sportaša u primorsko-goranskoj županiji								
	Registrirani 2020.			Neregistrirani 2020.			Ukupno 2020.	Registri-rani 2015.	Ukupno 2015.
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno			
Skokovi u vodu	19	18	37				37		
Sportski ples	3	11	14				14		
Sportski ribolov n/m	564	211	775				775		
Sportski ribolov s/v	22	2	24	42	11	53	77	63	63
Stolni tenis	103	52	155	90	3	93	248	145	219
Streličarstvo	41	24	65	11	11	22	87	96	261
Streljaštvo	148	89	237				237	340	388
Šah	284	92	376	150	21	171	547	377	377
Taekwondo	95	85	180	55	67	122	302	198	315
Tenis	147	119	266	120	86	206	472	188	428
Triatlon	64	30	94	33	18	51	145	72	140
Vaterpolo	397	32	429				429	332	549
Veslanje	70	21	91				91	105	156
Wushu	15	24	39				39		
Ostali sportovi								330	530
Ukupno	12.080	4.215	16.339	2.166	1.358	3.524	19.863	20.237	24.917
Od tog broja početnici/ sportske škole	1.043	740	1.783	1.583	1.146	2.729	4.512		

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

Po sudjelovanju u broju registriranih i neregistriranih sportaša i dalje se značajno ističe nogomet s ukupnim udjelom od gotovo 24 %. Od momčadskih sportova, rukomet zauzima drugo mjesto s 5,17 %, dok je treća košarka s 4,63 %. Unatoč općoj popularnosti momčadskih sportova, u sva tri najistaknutija sporta zabilježen je značajni pad u broju sportaša i u udjelu u ukupnoj masi. Na ovaj pokazatelj u velikoj je mjeri utjecalo prethodno spomenuto usklađivanje registara. U individualnim sportovima na prvom je mjestu plivanje (6,55 %), druga je atletika (6,52 %) i treće boćanje (4,49 %).

Ukoliko se promatra samo broj registriranih sportaša, uočava se značajni pad u apsolutnim iznosima i u postotnom udjelu kod tradicionalno vrlo popularnih masovnih sportova. Najznačajniji pad u broju registriranih sportaša ima nogomet (2.199 registriranih sportaša manje nego u 2015. godini), slijedi rukomet (-1.032) i boćanje (-480). Najveći postotni pad zabilježen je u rukometu (-57,4 %), jedrenju (-40,53 %) i nogometu (-31,59 %). Pozitivne pokazatelje imaju borički sportovi, tenis i vaterpolo.

Dio razloga za takva kretanja uzrokovan je COVIDOM-19 u 2020. godini, kada je znatno smanjen broj natjecanja (osobito momčadskih sportova), a time i mogućnosti sudjelovanja na njima, odnosno potreba za registracijom sudionika.

Među registriranim sportašima značajna je i stalna razlika u broju sportaša po spolu u korist muških sportaša 75 %, naspram 25 % sportašica; sličan je odnos i u ukupnom broju.

Ukupno gledano trend odnosa broja seniorskih i mlađih kategorija **registriranih sportaša** (Tablica 12.) izrazito je negativan u odnosu na stanje iz 2015. godine (kada je bio 47/53 %) i iznosi 33/67 % u korist mlađih sportaša. Kada se izuzme sportaše u najbrojnijem sportu (nogometu), stanje je slično prethodno promatranom razdoblju (32/68 %). Značenje ovog odnosa prvenstveno se ogleda u činjenici da se njime ukazuje na sklonosti bavljenja sportom gledano kroz generacijsku prizmu. Rezultati upućuju na više problema u zadržavanju sportske aktivnosti sportaša:

- prestanak bavljenja sportom nakon završene srednje škole
- izrazit nesrazmjer (u korist muškaraca) zadržavanja sportske aktivnosti u seniorskim kategorijama
- financijski problemi klubova (visoki troškovi organizacije natjecanja, financiranje programa javnih potreba usmjereno većinom na mlađe dobne kategorije, administrativni troškovi registracije sportaša).

Tablica 12. Odnosi seniorskih i mlađih uzrastnih kategorija sportaša u Primorsko-goranskoj županiji

Opis	Seniori	Mlađi uzrasti
Svi registrirani sportaši	33 %	67 %
Muški nogomet	31 %	69 %
Svi sportovi osim nogometa	32 %	68 %
Svi sportovi osim nogometa – samo žene	15 %	85 %

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

Razlozi navedeni u tekstu pojašnjavaju negativne trendove i odstupanja realiziranog od rezultata koji su očekivani temeljem ciljeva postavljenih u Strategiji.

2.4.3. Sportski rezultati

Slijedi analiza ocjene trendova usporedbom sportskih rezultata u Tablici 13.

Rezultati promatrani u vremenskom slijedu od 2015. do 2020. godine ukazuju na rast ukupnog broja osvojenih plasmana u prve dvije godine, te variranje i pad u sljedećima. Zbog već navedenih razloga, pad je najizrazitiji u 2020. godini, ali tu godinu ne smatramo kvalitetnim pokazateljem zbog smanjene mogućnosti priprema, broja održanih natjecanja i broja sudionika.

Tablica 13. Pregled osvojenih medalja sportaša iz Primorsko-goranske županije na državnim i međunarodnim natjecanjima (plasmani u prva tri mjesta)

Kategorija natjecanja	Ukupno	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Državni kup	204	43	41	47	22	26	25
Državno prvenstvo	5.244	1.007	1029	855	766	898	689
Državna natjecanja	5.448	1.050	1.070	902	788	924	714
Europske igre	1	1					
Europski kup	132	3	25	20	38	10	36
Europska liga	3	1		2			
Europsko prvenstvo	95	27	13	27	13	11	4
Europske sveučilišne igre	18		18				
Liga prvaka	3	1	1			1	
Olimpijske igre	4		4				

Međunarodno natjecanje	171	29	50	26	9	8	49
Prvenstvo Balkana	55	16	22	3	9	2	3
Regionalna liga	5	1	4				
Svjetski kup	111	11	37	26	25	12	
Svjetska liga	9	4		4	1		
Svjetsko prvenstvo	144	40	25	25	30	24	
Međunarodna natjecanja	751	134	199	133	125	68	92
Ukupno medalja	6.199	1.184	1.269	1.035	913	992	806

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

U promatranom razdoblju sportaši su osvojili ukupno 6.199 odličja. Najtrofejniji sport bilo je skijanje s ukupno osvojene 1.023 medalje, a slijede plivanje (830), atletika (598) i kickboxing (575). Najviše plasmana ostvareno je u olimpijskoj 2016. godini (1.269), od čega većinu (84,3 %) na državnim natjecanjima.

U 2020. godini broj plasmana bio je manji (806), a udio mjesta osvojenih na državnim natjecanjima bio je viši (88,6 %). Zbog pandemije COVIDA-19 uvjeti za održavanje natjecanja bili su znatno izmijenjeni, a najtrofejniji sportovi bili su ronilaštvo (145 odličja), atletika (114) i skijanje (97). Rezultati su prikazani u Tablici 14.

Tablica 14. Sportski rezultati: osvojene medalje sportaša i sportskih momčadi na državnim i međunarodnim natjecanjima u razdoblju 2015. – 2020. po sportovima

Sport	Broj medalja	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Atletika	598	59	119	96	94	116	114
Automobilizam	40	20	1	1	2	2	14
Biatlon	22						22
Biciklizam	40			10	8	12	10
Boćanje	259	36	42	33	47	62	39
Boks	108	11	13	22	9	30	23
Daljinsko plivanje	13				13		
Disc golf	1						1
Dizanje utega	42	2		11	2	24	3
Gimnastika	175	17	31	29	26	30	42
Jedrenje	60	11	7	10	4	7	21
Jiu-jitsu	1					1	
Judo	62	13	23	8	11	3	4
Karate	357	88	79	81	63	39	7
Kickboxing	575	117	141	82	157	24	54
Košarka	4	2	1		1		
Kuglanje	193	24	38	44	35	35	17
Mali nogomet	1						1
Nogomet	17	2	2	4	3	2	4
Odbojka	20		2	5	3	7	3
Pikado	28	20	5				3
Plivanje	830	169	146	231	91	160	33
Ribolov	2						2

Sport	Broj medalja	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Ronilaštvo	466	33	126	23	18	121	145
Rukomet	14	4	5	2	2	1	
Samostrel	2					2	
Sanjkanje	12		2				10
Sinkronizirano plivanje	159	35	26	31	20	34	13
Skijanje	1.023	220	181	176	202	147	97
Skokovi u vodu	42	2	4	7	8	5	16
Snowboard	4						4
Sport gluhih	9					9	
Sport osoba s invaliditetom	193	100	81	9	1	2	
Sport studenata	20		20				
Sportski ribolov na moru	90	30	21	22	7	10	
Sportski ribolov (slatke vode)	1				1		
Sportsko penjanje	7	4	3				
Stolni tenis	40	7	14	3	6	3	7
Streličarstvo	141	31	28	20	22	27	13
Streljaštvo	139	40	27	34	10	11	17
Šah	109	18	20	27	18	11	15
Taekwondo	35	3	3	2	5	3	19
Tenis	22	2	2		3	14	1
Triatlon	127	42	34		15	22	14
Vaterpolo	52	18	14	6	3	9	2
Veslanje	43	3	8	6	3	7	16
Ukupno	6.199	1.184	1.269	1.035	913	992	806

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije

Na međunarodnim je natjecanjima od 2015. do 2020. godine ostvaren ukupno 751 plasman na prva tri mjesta. Najviše u 2016. godini (199), a najmanje u 2020. (92). Najuspješniji po dobnim kategorijama bili su seniori s ukupno ostvarenih 36,4 % medalja.

Bez obzira na značajni utjecaj uvjeta rada i natjecanja u uvjetima pandemije COVIDA-19, u 2019. i 2020. godini razvidan je trend smanjenja broja vrhunskih rezultata. On je u uzajamnoj zavisnosti sa smanjenjem broja kategoriziranih sportaša.

2.4.4. Kategorizirani sportaši

U Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini bila su 242 kategorizirana sportaša¹⁷. Ako se taj pokazatelj rangira u odnosu na ostale županije, Primorsko-goranska županija je treća nakon Grada Zagreba i Splitsko-dalmatinske županije u apsolutnom broju sportaša i u broju kategoriziranih na 1.000 stanovnika, koji iznosi 0,86 (Tablica 15.).

Tablica 15. Broj kategoriziranih sportaša po županijama u travnju 2021. godine

¹⁷ Izvor: Hrvatski olimpijski odbor, stanje travanj 2021. godine

Županija	Broj kategoriziranih sportaša 2014.	Broj kategoriziranih sportaša 2021.	Kategorije					
			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Zagrebačka	132	75	7	12	20	16	12	8
Krapinsko-zagorska	19	31	3		5	19	2	2
Sisačko-moslavačka	45	31			7	11	5	8
Karlovačka	69	44			26	9	1	8
Ličko-senjska	5	3			2	1		
Varaždinska	53	98	4	7	17	61	6	3
Koprivničko-križevačka	19	48			19	28		1
Bjelovarsko-bilogorska	28	22	3		17	2		
Primorsko-goranska	307	242	11	15	73	74	28	41
Virovitičko-podravska	1	13			3	7		3
Požeško-slavonska	3	5		1	2	2		
Brodsko-posavska	22	49	5	3	10	23	4	4
Zadarska	48	45	5	3	9	16	7	5
Osječko-baranjska	148	211	10	14	45	115	12	15
Dubrovačko-neretvanska	20	48		5	10	29	1	3
Šibensko-kninska	17	40	2		10	16	1	11
Vukovarsko-srijemska	14	37		1	15	13	3	5
Splitsko-dalmatinska	338	479	44	48	141	155	47	44
Istarska	145	144	12	12	26	47	6	41
Međimurska	53	57	2	4	4	29	4	14
Grad Zagreb	1.641	1.358	111	121	501	288	114	223
Ukupno	3.944	3.080	219	246	962	961	253	439

Izvor: Hrvatski olimpijski odbor, stanje travanj 2021. godine

Ovaj se rang može ocijeniti zadovoljavajućim, ali zabrinjava pad broja kategoriziranih sportaša u odnosu na 2015. godinu (dok je npr. Splitsko-dalmatinska županija bilježila rast od 12,7 %). Međutim, posebno (u negativnom smislu) upozorava podatak o broju vrhunskih sportaša koji je sa 135 u 2015. godini smanjen na 99 u 2020. godini, što je pad za 26,66 %. Stanje ukazuje na zastoj kvalitetnog sporta. Status reprezentativca imalo je 90 sportaša, od čega u kategoriji seniora njih 32 (omjer muškaraca i žena je 50 : 50 %). Stipendije su primala 84 sportaša, uglavnom seniori (68), izvor financiranja u najvećoj su mjeri jedinice lokalne samouprave (31 stipendija)¹⁸.

U skladu s navedenim podacima, ciljevi Strategije nisu postignuti u povećanju broja kategoriziranih sportaša. Također, niti lokalna niti regionalna samouprava nisu utvrdile proračunske norme za stipendiranje sportaša. Pitanje osiguranja sredstava za stipendiranje sportaša u međuvremenu je obrađeno u Nacionalnom programu sporta (Poseban cilj 3.2.), te se očekuje zakonska regulativa toga područja.

2.4.5. Kadrovi u sportu

Kadrovi u sportu mogu se podijeliti u tri osnovne skupine:

18 Podaci su dostupni samo za sportove koji imaju županijske sportske saveze.

- upravljačko-organizacijski
- stručni i
- prateći kadrovi.

Problematiku uz njihove aktivnosti može se sagledati s aspekta:

- zakonskog okvira djelovanja
- radnopravnog statusa trenera i sportskih djelatnika (zaštita prava trenera, osiguranje uvjeta za zapošljavanje trenera)
- rodne neravnomjernosti
- teritorijalne i specijalističke raspoloživosti.

U skladu sa Zakonom o sportu (u daljnjem tekstu ZOS), trener mora imati stručnu spremu najmanje na razini trenera prvostupnika, dok osoba osposobljena za rad u sportu može podučavati građane osnovnoj tehnici pojedinog sporta ili provoditi sportsku rekreaciju građana. ZOS je propisao da poslove trenera može obavljati i osoba koja je za te poslove osposobljena u ustanovi za osposobljavanje kadra na temelju programa za stjecanje licence krovnih svjetskih ili europskih udruženja određenog sporta. Može i osoba koja je osvojila medalju na olimpijskim igrama, svjetskim ili europskim prvenstvima ili koja je poslove trenera obavljala najmanje 15 godina do dana stupanja na snagu ZOS-a, a stručno je osposobljena u ustanovi za osposobljavanje kadrova u sportu.

U dijelu koji regulira stupanj obrazovanja, odnosno osposobljenosti, postojeće su odredbe ZOS-a u praksi teško provedive. Hrvatska je među rijetkim državama s isključivo formalnim obrazovanjem za stručni kadar i istodobno jedna od država Europske unije s najviše godišnje završenih trenera prvostupnika. Klubovi, sportska društva, sportski savezi i sportske zajednice prilagodili su se zakonskim odredbama te su uz pojačane programe školovanja i osposobljavanja pronašli odgovarajuće modele angažiranja trenerskog kadra. Tom procesu znatnu je pomoć dala i sportska inspekcija koja je svojim terenskim nadzorima osiguravala provedbu zakonitosti u radu klubova, poglavito radu trenera i zadovoljavanje njihovih stručnih kvalifikacija.

Analiza rezultata dobivenih anketiranjem sportskih saveza i klubova pokazuje značajni napredak. Ulaganjem u obrazovanje u proteklih pet godina znatno je ojačana kadrovska struktura i povećana usklađenost stupnja izobrazbe sa zakonskim zahtjevima. Pokazatelj nadilazi ciljeve zadane Strategijom razvoja sporta. Zbirno na području Primorsko-goranske županije djeluje 1.291 trener različitog stupnja stručnosti. U razdoblju od 2015. do 2020. godine ukupno je školovano/educirano 559 trenera. Značajno se smanjio udio nekvalificiranih trenera koji sada iznosi 15 %, dok je u 2014. godini taj udio iznosio 47 %. Sportski savezi ukazuju na djelomično zadovoljavajuće stanje i potrebu neprekidnoga ulaganja u daljnju izobrazbu. Neodgovarajuće stanje je prema procjeni matičnih saveza najizraženije u košarci, judu, boćanju i kuglanju.

Prema podacima dobivenim od županijskih saveza i klubova, u 2020. godini zaposlenih je trenera bilo 277, privremeno uposlenih 150 (honorarno), a najviše je njih (217) imalo status volontera (Tablica 16.).

Tablica 16. Broj trenera u Primorsko-goranskoj županiji po radnom statusu

Status trenera	Broj trenera	Udio
----------------	--------------	------

Ugovor o radu, ugovor o profesionalnom treniranju	76	11,29 %
Samostalna djelatnost	201	29,87 %
Honorarno angažirani	150	22,29 %
Volonterski angažirani	217	32,24 %
Ostalo	29	4,31 %
Ukupno	673	100,00 %

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, 2020. godina

Svega 11,3 % trenera može se odrediti profesionalcima, što znači da vrlo mali broj trenera može osigurati materijalnu egzistenciju baveći se trenerskim poslom. Osobe sa stečenom visokom i višom naobrazbom iz područja kineziologije zbog toga se radije usmjeravaju u ostala područja (djelatnosti) u kojima se mogu zaposliti shodno stečenoj stručnoj kvalifikaciji. Takva situacija odvraća trenere da ulažu u svoje školovanje jer smatraju da time ne mogu osigurati egzistenciju trenerskim pozivom.

Zasnivanje radnog odnosa s trenerom za klubove je veliko financijsko opterećenje. Nepovoljni porezni položaj trenera djeluje destimulirajuće.

Sve navedeno pokazuje i dokazuje manjkavosti postojećeg ZOS-a u dijelu stručnih kadrova. Međutim, ukoliko se usporedi broj trenera u Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini s istim podacima iz 2014. godine, vidljiv je značajni napredak u broju angažiranih trenera po klubu (2,4 u odnosu na 2,0) te izraziti napredak (smanjenje) broja sportaša po treneru (15 naspram 31,6 sportaša u 2014. godini).

Tablica 17. Analiza broja trenera u Primorsko-goranskoj županiji po sportovima

Sport	Broj klubova iz RSD-a	Broj sportaša	Broj trenera	Broj sportaša po treneru	Broj trenera po klubu	Udio trenera
Atletika	8	1.297	27	48,0	3,4	2,09 %
Automobilizam	14	16			0,0	0,00 %
Badminton	2	34	4	8,5	2,0	0,31 %
Biciklizam	9	42	2	21,0	0,2	0,15 %
Boćanje	57	891	31	28,7	0,5	2,40 %
Boks	9	471	15	31,4	1,7	1,16 %
Bridž	5	55	1	55,0	0,2	0,08 %
Daljinsko plivanje	1	18	1	18,0	1,0	0,08 %
Dizanje utega	3	26	1	26,0	0,3	0,08 %
Gimnastika	4	402	13	30,9	3,3	1,01 %
Jedrenje	20	587	25	23,5	1,3	1,93 %
Judo	7	424	15	28,3	2,1	1,16 %
Karate	24	715	46	15,5	1,9	3,56 %
Kendo	1	28	0		0,0	0,00 %
Kickboxing	16	615	11	55,9	0,7	0,85 %
Košarka	24	921	51	18,1	2,1	3,94 %
Kuglanje	21	454	24	18,9	1,1	1,86 %

Sport	Broj klubova iz RSD-a	Broj sportaša	Broj trenera	Broj sportaša po treneru	Broj trenera po klubu	Udio trenera
Nogomet	58	4.763	560	8,5	9,7	43,31 %
Odbojka	25	902	59	15,3	2,4	4,56 %
Orijentacijski sport	3	2			0,0	0,00 %
Pikado	17	273			0,0	0,00 %
Plivanje	7	1.302	26	50,1	3,7	2,01 %
Ragbi	1	50	4	12,5	4,0	0,31 %
Ronilaštvo	13	156	3	52,0	0,2	0,23 %
Rukomet	23	1.026	65	15,8	2,8	5,03 %
Sanjkanje	3	2	6	0,3	2,0	0,46 %
Sinkronizirano plivanje	2	94	4	23,5	2,0	0,31 %
Skijanje	12	418	26	16,1	2,2	2,01 %
Skokovi u vodu	1	37	2	18,5	2,0	0,15 %
Sport osoba s invaliditetom	11		28	0,0	2,5	2,17 %
Sportski ples	4	14	7	2,0	1,8	0,54 %
Sportski ribolov na moru	29	775	18	43,1	0,6	1,39 %
Sportski ribolov (slatke vode)	4	77			0,0	0,00 %
Stolni tenis	16	248	22	11,3	1,4	1,70 %
Streličarstvo	3	87			0,7	0,15 %
Streljaštvo	21	237	11	21,5	0,5	0,85 %
Šah	19	547			0,0	0,00 %
Taekwondo	8	302	17	17,8	2,1	1,31 %
Tenis	10	472	120	3,9	12,0	9,28 %
Triatlon	6	145	17	8,5	2,8	1,31 %
Vaterpolo	7	429	25	17,2	3,6	1,93 %
Veslanje	2	91	4	22,8	2,0	0,31 %
Ukupno 2020.	530	19.445	1.291	15,0	2,4	100,00 %
Stanje 2014.	377	23.639	748	31,6	2,0	100,0 %

Izvor: Arhiva podataka Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, 2020. godina

Iznadprosječno zapošljavanje trenera je u klubovima koji imaju sportske škole (tenis, nogomet, vaterpolo), posebno u bazičnim sportovima (gimnastika, atletika, plivanje te nekim boričkim sportovima). Razlog tome je financijski kapacitet klubova, odnosno prihodi od članarina.

Udio osposobljenih trenera u ukupnom broju iznosi 85,2 %. Izrazit je nesrazmjer udjela žena i muškaraca u trenerskom poslu (13,71 naspram 86,29 %), a muški treneri u većem postotku zadovoljavaju propisane kvalifikacije (87,8 u odnosu na 68,93 % kvalificiranih žena).

Rezultat rada na stručnom osposobljavanju trenera je značajno premašen u odnosu na cilj zadan Strategijom (planirano 475, osposobljeno 573), a za 100 % premašen je zadani cilj u zapošljavanju trenera (plan 135, ostvarenje 277).

Većina sportskih saveza ističe potrebu za dodatnim znanjima u upravljačko-organizacijskim poslovima. U skladu s time, Zajednica sportova PGŽ u više je navrata pokušala provesti programe za osposobljavanje te vrste stručnih kadrova sportu (sportska administracija), ali su pokušaji bili bezuspješni. U suradnji s ustanovama za obrazovanje u sportu, pripremljene obrazovne programe nije prihvatila Agencija za strukovno obrazovanje odraslih, te u razdoblju od 2015. godine nije postignut značajniji napredak.

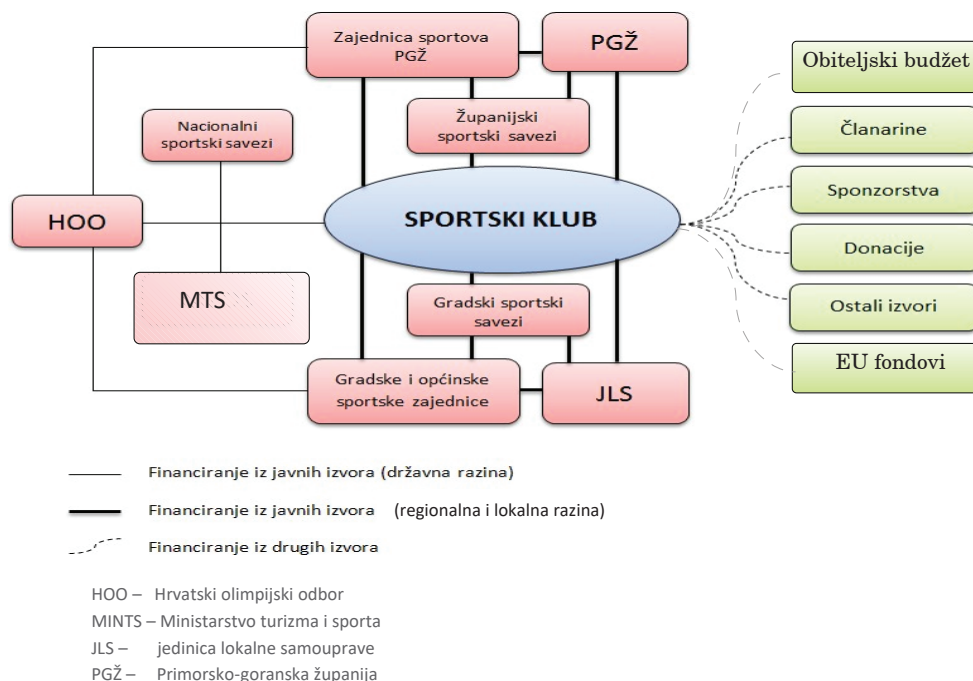
2.4.6. Financiranje sporta

Za potrebe analize izdvojena su četiri osnovna izvora financiranja sporta:

- izdvajanja iz javnih izvora
- fondovi Europske unije
- sponzorstva i donacije
- obiteljski budžeti.

Shema financiranja predstavljena u Strategiji razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020. doživjela je tek manje izmjene te i nadalje kvalitetno predstavlja današnje poveznice dionika u financiranju sporta (Shema 1.).

Shema 1. Sustav financiranja sportskih udruga u Primorsko-goranskoj županiji

Izvor: Zajednica sportova Primorsko-goranske županije

Financiranje s državne razine odvija se putem Olimpijskog odbora, nacionalnih sportskih saveza i nadležnog Ministarstva (Ministarstvo turizma i sporta, u daljnjem tekstu MINTS). Nacionalni sportski savezi komuniciraju s regionalnim savezima i klubovima izravno, a raspodjela sredstava Olimpijskog odbora i resornog ministarstva provodi se natječajem za financiranje tematskih programa. Primjer programskih natječaja i iznos povučenih sredstava subjekata s područja Primorsko-goranske županije u 2020. i 2021. godini prikazan je u Tablici 18.

Tablica 18. Povlačenje sredstava temeljem natječaja Hrvatskoga olimpijskog odbora (za korisnike iz Primorsko-goranske županije) u 2020. i 2021. godini

Natječaji Hrvatskoga olimpijskog odbora u 2020. i 2021. godini				
Program	Broj prijava iz PGŽ-a	Ukupno tražena sredstva (u kunama)	Broj odobrenih programa korisnicima iz PGŽ-a	Ukupno odobrena sredstva (u kunama)
Od sportske škole do Olimpijskih igara	12	368.337,49	4	98.580,50
Aktivne zajednice	5	202.575,75	2	140.000,00
Ukupno u 2021.		570.913,24		238.580,50
Ukupno u 2020.		422.955,20		94.983,75

Izvor: Zajednica sportova Primorsko-goranske županije

U Tablici 19. prikazana su povučena sredstva u 2021. godini u Primorsko-goranskoj županiji temeljem natječaja Ministarstva turizma i sporta.

Tablica 19. Povlačenje sredstava temeljem natječaja Ministarstva turizma i sporta (za korisnike iz Primorsko-goranske županije) u 2021. godini

Natječaj	Broj ukupno odobrenih programa	Ukupno tražena sredstva (u kunama)	Broj odobrenih programa korisnicima iz PGŽ-a	Ukupno odobrena sredstva (u kunama)
Financiranje sportskih programa i poticanje lokalnog sporta i sportskih natjecanja	161	16.081.057,73	11	1.156.356,49
Program obuke neplivača „Hrvatska pliva“	36	3.098.476,65	1	40.000,00
Financiranje izgradnje, građevinskih zahvata i opremanja sportskih građevina	41	na	3	1.600.000,00

Izvor: Zajednica sportova Primorsko-goranske županije

Financiranje sporta na regionalnoj i lokalnoj razini učinjeno je usporedbom konsolidiranih realizacija proračuna hrvatskih županija i JLS-a u Primorsko-goranskoj županiji. U Tablici 20. prikazano je prosječno godišnje izdvajanje po stanovniku u hrvatskim županijama u kunama.

Tablica 20. Ukupna prosječna izdvajanja za sport po stanovniku hrvatskih županija za razdoblje od 2015. do 2019. godine

Županija	Stanovništvo	Prosječno godišnje izdvajanje po stanovniku 2015. – 2019. (u kunama)
Zagrebačka županija	309.611	21
Krapinsko-zagorska županija	124.407	10
Sisačko-moslavačka županija	144.599	12
Karlovačka županija	114.804	14
Varaždinska županija	165.885	4
Koprivničko-križevačka županija	105.886	0
Bjelovarsko-bilogorska županija	105.554	15
Primorsko-goranska županija	281.945	37
Ličko-senjska županija	44.346	10
Virovitičko-podravska županija	72.843	5
Požeško-slavonska županija	65.614	2
Brodsko-posavska županija	136.429	0
Zadarska županija	168.055	12
Osječko-baranjska županija	270.877	23
Šibensko-kninska županija	98.899	18
Vukovarsko-srijemska županija	149.489	19
Splitsko-dalmatinska županija	448.153	9
Istarska županija	209.955	15
Dubrovačko-neretvanska županija	122.449	20
Međimurska županija	109.130	31
Grad Zagreb	809.235	392
Ukupno	4.058.165	91
Ukupno bez Grada Zagreba	3.248.930	16

Izvor: Ministarstvo financija, financijski izvještaji JP(R)S-a, 2015. – 2019. godina

Ukupno je u Hrvatskoj u navedenom razdoblju za sport prosječno izdvajana 91 kuna po stanovniku godišnje. S prosječnih 37 kuna godišnjeg izdvajanja po stanovniku Primorsko-goranska županija zauzima drugo mjesto poslije glavnog grada. Razvidan je značajni utjecaj visokih izdvajanja u Gradu Zagrebu na ukupne statističke pokazatelje, što ne daje realnu sliku jer Grad Zagreb istodobno djeluje kao lokalna i regionalna samouprava. Stoga je dodatno obračun izrađen za ostatak Hrvatske. U ovom rangu Primorsko-goranska županija zauzima prvo mjesto i značajno odskače od državnog prosjeka, bez Zagreba koji iznosi 16 kn/stanovniku. Ukoliko se zbroje izdvajanja Primorsko-goranske županije i svih njezinih gradova i općina, izdvajanje po stanovniku nadilazi ono glavnog grada.

Kada se promatra proračunske pokazatelje na godišnjoj razini, razvidno je da su po tom kriteriju izdvajanja za sport u Primorsko-goranskoj županiji, u apsolutnim iznosima i u postotnom udjelu, znatno viša od svih županija, osim Grada Zagreba. Izdvajanja za sport i rekreaciju prikazana su u Tablici 21.

Tablica 21. Izdvajanja iz proračuna županija za sport i rekreaciju (2015. – 2019.)

Županija	Ostvarenje 2015.		Ostvarenje 2016.		Ostvarenje 2017.		Ostvarenje 2018.		Ostvarenje 2019.	
	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio*	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio
Zagrebačka županija	6.075.000	2,21 %	5.895.000	2,09 %	6.206.500	2,07 %	6.775.000	2,19 %	7.005.000	2,06 %
Krapinsko-zagorska županija	1.148.813	0,79 %	1.094.000	0,71 %	1.186.310	0,76 %	1.253.765	0,78 %	1.304.588	0,74 %
Sisačko-moslavačka županija	1.400.000	0,69 %	1.434.000	0,62 %	1.799.000	0,80 %	1.879.100	0,96 %	2.102.000	0,87 %
Karlovačka županija	1.599.886	1,13 %	1.567.745	1,02 %	1.684.800	1,18 %	1.657.500	1,25 %	1.679.500	1,12 %
Varaždinska županija	615.018	0,30 %	455.000	0,25 %	484.500	0,23 %	797.500	0,39 %	1.343.000	0,53 %
Koprivničko-križevačka županija	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %
Bjelovarsko-bilogorska županija	903.171	0,80 %	985.418	0,87 %	1.032.784	0,90 %	2.274.627	1,51 %	2.470.750	1,65 %
Primorsko-goranska županija	11.070.991	3,49 %	9.994.296	3,24 %	9.369.076	2,93 %	10.525.090	3,05 %	10.857.233	2,91 %
Ličko-senjska županija	428.286	0,52 %	476.807	0,60 %	410.000	0,32 %	370.000	0,28 %	422.000	0,36 %
Virovitičko-podravski županija	238.000	0,19 %	235.000	0,18 %	243.000	0,22 %	460.000	0,32 %	716.700	0,51 %
Požeško-slavonska županija	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	639.000	0,64 %
Brodsko-posavska županija	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %
Zadarska županija	2.032.988	1,18 %	1.837.543	1,02 %	1.892.621	0,84 %	2.169.184	1,09 %	2.413.277	1,10 %
Osječko-baranjska županija	5.916.069	1,60 %	5.902.126	2,08 %	7.338.751	2,62 %	6.278.295	1,93 %	5.642.525	1,52 %
Šibensko-kninska županija	1.899.522	1,73 %	1.775.000	1,63 %	1.771.000	1,36 %	1.772.000	1,44 %	1.771.000	1,32 %
Vukovarsko-srijemska županija	2.503.857	1,53 %	2.637.264	1,56 %	2.699.889	1,29 %	3.300.902	1,39 %	3.376.301	1,41 %
Splitsko-dalmatinska županija	3.358.240	0,83 %	4.046.366	0,94 %	3.879.960	0,85 %	4.296.954	0,94 %	4.580.029	0,95 %
Istarska županija	2.770.000	1,07 %	2.632.280	1,05 %	2.883.000	1,06 %	3.365.900	1,17 %	3.755.200	1,26 %
Dubrovačko-neretvanska županija	2.305.000	1,50 %	2.343.912	1,63 %	2.160.000	1,20 %	2.480.099	1,56 %	2.815.962	1,56 %
Međimurska županija	1.704.178	1,40 %	4.035.744	3,36 %	4.017.872	2,81 %	3.362.695	2,05 %	3.724.646	2,02 %
Grad Zagreb	290.655.585	4,72 %	285.146.511	4,47 %	308.645.535	4,81 %	386.472.048	5,35 %	316.426.260	4,24 %

Ukupno	336.624.604	3,41 %	332.494.012	3,31 %	357.704.598	3,43 %	439.490.659	3,87 %	373.044.971	3,12 %
Ukupno bez Grada Zagreba	45.969.019	1,24 %	47.347.501	1,29 %	49.059.063	1,22 %	53.018.611	1,28 %	56.618.711	1,26 %

Izvor: Ministarstvo financija, financijski izvještaji JP(R)S-a, 2015. – 2019. godina

* odnosi se na udio u proračunu JLS-a

Izdavanja Primorsko-goranske županije su od najviših 3,49 % do 2,91 % ostvarenih u 2019. godini, dok su u apsolutnim iznosima na godišnjoj razini prilično nepromjenjiva i iznose između 10 i 11 milijuna kuna.

Izdavanja iz lokalnih proračuna za stavku „službe rekreacije i sporta“¹⁹ u gradovima i općinama u Primorsko-goranskoj županiji od 2015. do 2019. godine prikazana su u Tablici 22.

Tablica 22. Izdavanja iz lokalnih proračuna za službe sporta i rekreacije u jedinicama lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji od 2015. do 2019. godine

Jedinica lokalne samouprave PGŽ-a	Ostvarenje 2015.		Ostvarenje 2016.		Ostvarenje 2017.		Ostvarenje 2018.		Ostvarenje 2019.	
	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio*	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio	Službe rekreacije i sporta (kn)	Udio
Bakar	1.930.088	3,5 %	2.277.196	5,2 %	2.226.894	4,7 %	2.182.621	4,4 %	2.227.196	4,2 %
Baška	235.836	0,9 %	325.714	1,3 %	410.631	1,7 %	451.980	2,1 %	439.208	1,8 %
Brod Moravice	25.000	1,0 %	41.000	1,2 %	41.000	1,3 %	40.000	1,0 %	42.000	0,9 %
Čabar	230.500	1,7 %	234.800	2,1 %	368.107	3,3 %	189.000	1,1 %	225.821	1,4 %
Čavle	1.269.830	5,0 %	1.165.636	5,5 %	1.083.000	3,5 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Cres	884.177	4,0 %	905.856	3,9 %	928.552	3,9 %	1.115.108	5,0 %	830.000	3,2 %
Crikvenica	3.888.068	5,2 %	4.006.666	4,9 %	3.943.324	4,9 %	4.944.538	5,7 %	9.739.711	10,9 %
Delnice	775.750	3,1 %	778.500	3,6 %	628.280	2,7 %	4.985.371	14,2 %	869.700	2,8 %
Dobrinj	211.999	1,5 %	242.734	1,5 %	292.750	1,9 %	293.026	1,8 %	312.375	1,7 %
Fužine	282.650	2,4 %	323.925	2,9 %	330.108	3,4 %	325.000	3,0 %	298.300	2,0 %
Jelenje	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Kastav	1.447.961	3,9 %	1.156.979	2,7 %	1.355.887	3,3 %	1.456.521	3,4 %	1.213.359	2,8 %
Klana	315.456	4,9 %	159.000	2,6 %	221.701	3,4 %	281.001	4,0 %	218.618	2,9 %
Kostrena	1.829.216	3,8 %	1.591.477	3,6 %	2.176.461	4,9 %	2.144.856	4,3 %	2.297.178	4,5 %
Kraljevica	1.667.668	10,6 %	1.058.346	6,2 %	1.054.538	6,5 %	1.042.705	5,9 %	1.124.500	5,8 %
Krk	1.196.368	2,3 %	1.202.786	2,3 %	2.510.116	4,6 %	1.201.198	2,2 %	1.927.675	3,5 %
Lokve	118.500	3,1 %	165.345	4,0 %	158.639	3,8 %	184.222	3,8 %	29.500	0,5 %
Lopar	114.990	1,1 %	106.253	0,8 %	136.500	1,2 %	334.016	2,3 %	348.925	2,4 %
Lovran	3.742.437	15,6 %	1.227.351	5,1 %	553.543	2,3 %	774.294	2,8 %	567.164	2,2 %
Mali Lošinj	2.071.028	3,4 %	2.694.588	4,3 %	1.996.959	3,1 %	2.480.832	3,9 %	1.669.279	2,4 %
Malinska-Dubašnica	907.033	2,8 %	955.074	2,9 %	847.137	2,2 %	1.192.595	2,9 %	936.747	2,4 %
Matulji	1.943.182	4,2 %	992.167	2,3 %	1.094.819	2,2 %	1.198.250	2,7 %	1.178.007	2,1 %
Mošćenička Draga	310.125	2,9 %	322.461	3,7 %	309.000	3,4 %	333.000	3,4 %	337.000	3,1 %
Mrkopalj	201.663	4,1 %	163.670	3,1 %	286.176	6,1 %	294.294	5,2 %	207.550	2,7 %
Novi Vinodolski	71.641	0,3 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	58.875	0,2 %
Omišalj	816.608	2,7 %	934.380	2,9 %	1.065.279	3,5 %	1.116.578	3,1 %	1.093.794	3,2 %
Opatija	9.429.881	9,6 %	7.157.710	7,4 %	6.891.935	7,4 %	7.032.446	6,7 %	6.378.284	5,8 %

19 Funkcijska klasifikacija. Svaki grad ili općina određuju aktivnosti koje prikazuju pod ovom stavkom.

Punat	162.970	1,0 %	180.718	0,9 %	262.187	1,5 %	280.014	1,6 %	366.224	1,9 %
Rab	824.339	2,4 %	1.452.150	4,3 %	1.556.299	4,1 %	4.464.042	9,5 %	2.443.025	5,7 %
Ravna Gora	396.965	5,0 %	386.638	5,1 %	404.691	5,4 %	629.757	6,7 %	411.945	4,2 %
Rijeka	76.259.271	11,7 %	76.187.848	11,8 %	76.509.466	11,8 %	81.615.464	11,5 %	74.219.352	9,9 %
Skrad	141.000	3,6 %	140.500	3,1 %	145.500	3,1 %	192.500	4,1 %	174.500	2,9 %
Vinodolska općina	341.355	2,5 %	448.057	2,9 %	401.000	2,5 %	343.978	2,2 %	405.905	2,4 %
Viškovo	1.547.071	3,3 %	1.220.867	2,6 %	3.444.564	8,1 %	633.486	1,2 %	1.285.651	2,4 %
Vrbnik	61.241	0,7 %	44.493	0,4 %	43.317	0,5 %	31.908	0,2 %	44.354	0,4 %
Vrbovsko	693.073	4,6 %	838.991	5,6 %	493.803	3,3 %	451.228	2,2 %	781.836	3,0 %
Ukupno	116.344.940	7,3 %	111.089.876	7,0 %	114.172.163	7,1 %	124.235.829	7,1 %	114.703.558	6,2 %

Izvor: Ministarstvo financija, financijski izvještaji JLS-a, 2015. – 2019. godina

* odnosi se na udio u proračunu JLS-a

Iz prikazanog se može zaključiti sljedeće: jedinice lokalne samouprave vrlo različito tretiraju sport u proračunu. Osim Grada Rijeke u čijem je proračunu sport zastupljen s (ovisno o godini) 10 – 12 %, stalnim se natprosječnim izdvajanjima u sportu i rekreaciji ističu još Opatija, Kraljevica i Crikvenica. U isto vrijeme neke općine u proračunu ne izdvajaju ili iznimno malo izdvajaju pod tom stavkom (Jelenje, Novi Vinodolski, Vrbnik).

Općine i gradovi su popunjavanjem anketnog obrasca dostavili²⁰ informaciju o financiranju sporta u širem smislu. Iz prikupljenih anketa vidljivo je da su najveća izdvajanja bila namijenjena za financiranje programske aktivnosti udruga/klubova (redovite djelatnosti) u sklopu JLS-a. Prosječno ukupan broj godišnje financiranih klubova premašuje 500.

Oko 50 % JLS-a izdvaja sredstva za financiranje sportskih manifestacija na svojem teritoriju, a ukoliko se izuzme Grad Rijeka, ovoj aktivnosti najveću pažnju poklanjaju gradovi Opatija i Crikvenica. Stipendije sportašima ne čine značajnu stavku u gradskim i općinskim proračunima. Izdvajanja za tu kategoriju troška prijavilo je samo 6 općina i gradova, a po ukupnim izdvajanjima prednjači Grad Opatija. Trećina JLS-a prepoznaje potrebu nagrađivanja sportaša, no pretpostavka je da se ova stavka kreira u skladu sa sportskim dostignućima u promatranoj godini.

Osim Grada Rijeke, sedam je JLS-a prijavilo ulaganja u školski sport. Potpore akademskom sportu prikazao je samo Grad Opatija jednokratno, dok prema prikupljenim podacima sport osoba s invaliditetom skromnim sredstvima potiču Opatija i u posljednje dvije godine Viškovo. Kategorija sportske rekreacije specifičnim je izdvajanjima prepoznata u tek nekoliko općina, a trajno sa značajnijim iznosima u Općini Klana.

Gotovo sve jedinice lokalne samouprave koje su dostavile ispunjene obrasce redovito izdvajaju sredstva za održavanje sportskih objekata, dok su kapitalna ulaganja u izgradnju sportske infrastrukture sporadična i vezana na prethodno prikazane investicije u sportske objekte.

Fondovi Europske unije

Europska unija prepoznaje mogućnosti doprinosa sportske djelatnosti društvu, poglavito u poboljšanju opće dobrobiti u Europi i pomoći u prevladavanju širih društvenih pitanja, kao što su rasizam, socijalna isključenost i rodna neravnopravnost. Osim toga, sport pruža znatne

²⁰ Podatke dostavilo 25 (71,43 %) JLS-a s područja Primorsko-goranske županije.

gospodarske koristi diljem Europske unije i važan je alat u vanjskim odnosima Europske unije. Financijske su potpore usmjerene k rješavanju izazova, sljedećim instrumentima:

a) Namjenska sredstva za sport. Europski program financiranja za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport – **Erasmus+**:

- proračun za sport 266 milijuna eura (za obračunsko razdoblje 2022. – 2027.)
- prikladan za saveze/udruge/klubove
- potpore aktivnostima koje potiču suradnju, izobrazbu, razmjene iskustava, zadovoljenje potreba ugroženih kategorija sportaša (mladi, stari, invalidi) i promidžbu vrijednosti sporta.

Od korisnika namjenskih sredstava u financijskom razdoblju 2014. – 2020. među prijaviteljima s područja Primorsko-goranske županije brojem ugovorenih projekata posebno se ističe Riječki sportski savez (RSS) koji je od 2015. do 2020. godine u ulozi partnera ili vodećeg partnera projekta sudjelovao ili još sudjeluje u provedbi više od 30 europskih projekata. Projekti su u najvećem dijelu financirani iz programa Erasmus+ Sport, a ukupna ugovorena vrijednost za partnera RSS je 806.000 eura, od čega je do sada povučeno/realizirano više od 50 % (dinamika povlačenja ovisna je o napretku projekta i programskoj liniji). Iako Agencija za mobilnost (nadležna za provedbu programa Erasmus) ne vodi evidenciju korištenja sredstava po subjektima ili županijama, procjenjuje se da je RSS jedan od najaktivnijih sportskih dionika u Hrvatskoj u korištenju fondova Europske unije. Sredstva su korištena za zadovoljenje potreba sportaša i sportskih djelatnika: za razvoj dostupnosti sporta svim kategorijama stanovništva i promicanje rekreacije; izobrazbu i unaprjeđenje vještina sportaša i trenera; međunarodnu suradnju; razmjenu iskustava i dobrih praksi; promicanje vrijednosti sporta i ostale aktualne teme. U skladu s mogućnostima RSS u projekte uključuje ostale sportske dionike iz okruženja i svoja iskustva u radionicama i individualnim konzultacijama prenosi svojim članicama potičući ih na kreiranje vlastitih projekata.

Drugi po snazi je Sportski savez osoba s invaliditetom koji je u promatranom razdoblju ugovorio partnerstva u 26 europskih projekata. Korištena su sredstva programa Erasmus+ Sport i Europskoga socijalnog fonda. Ukupni ugovoreni iznos (za Savez) je 530.000 eura, a aktivnostima projekata promiče se:

- socijalno uključivanje
- važnost odgovarajućih programa tjelesnog odgoja i ulogu sporta u osobnom razvoju te tjelesnoj i mentalnoj dobrobiti jednakim mogućnostima u sportu, te
- ostale teme od interesa za specifičnu kategoriju dionika.

Ovdje valja također istaknuti i udio akademske zajednice u europskom financiranju znanstvenih projekata povezanih sa sportskom djelatnošću. Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci je u promatranom razdoblju bio partner na tri tzv. „policy projekta“ koji su ukupno imali ugovorene iznose od 720.838 eura.

b) Fondovi koji neizravno mogu koristiti dionici(ma) sporta. S obzirom na to da je sport djelatnost koja ima snažnu spregu s ostalim društvenim djelatnostima i „alat“ koji se koristi u promidžbi zdravog načina života, društvene uključenosti i regionalnog razvoja, projekti iz područja sporta mogu dobiti financijsku potporu u različitim

europskim programima financiranja uz uvjet da se poštuje načelo dvostrukog financiranja:

- *Regionalna politika* – projekti trebaju pridonositi regionalnom razvoju, a uključuju i infrastrukturne projekte. Potencijalni prijavitelji su regionalne i lokalne vlasti. Sportski se dionici rjeđe uključuju u partnerstva, ali projekti izravno utječu na kvalitetu uvjeta za razvoj sportske djelatnosti.
- Program *Zdravlje* – projekti trebaju pridonositi tjelesnoj aktivnosti i aktivnom načinu života.
- Program *Prava, jednakost i građanstvo* – projekti trebaju poticati borbu protiv diskriminacije i protiv rasizma, ksenofobije, homofobije i ostalih oblika netolerancije.

Korištenje sredstava Europske unije pretpostavlja postupke prijave i provedbe projekata, te osiguranje uvjeta za njihovu održivost. Sportski klubovi i organizacije često se susreću s problemom stručne potkapacitiranosti u prva dva segmenta, te nedostatkom kapaciteta i partnerske volje za osiguravanje održivosti. Istodobno, prilikom korištenja nenamjenskih sredstava prijavitelji u nedovoljnoj mjeri pitaju za savjet sportske stručnjake i time smanjuju moguće pozitivne neizravne koristi za sportsku zajednicu u njihovoj provedbi.

Sponzorstva i donacije

Službeni podaci o udjelu sponzorskih i donatorskih ugovora u financiranju rada sportskih klubova nisu dostupni. Sponzorstva fizičkih i pravnih osoba mogu biti usmjerena izravno na sportske klubove, namjenska za organiziranje pojedinih sportskih događanja ili potpora za rješavanje infrastrukturnih ili ostalih potreba pojedinog kluba.

Gledano s pozicije onoga koji daje sredstva, sponzorstvo je u prvom redu marketinško ulaganje. Stoga je kvaliteta sportskih rezultata koja izravno utječe na medijsku ekspanziju sportskih klubova od presudne važnosti pri donošenju odluke o sponzoriranju. Umanjenje poslovnog rizika i ulaganje u sponzorstvo koje za svrhu ima prvenstveno društveno dobro, moglo bi se postići primjerenim poreznim olakšicama po uzoru na više europskih zemalja. Prakse su da se poticaj najčešće ostvaruje u obliku odbitka od oporezivog dohotka ili od iznosa poreza na dohodak. U slučaju donacije koja se daje u zakonom utvrđene svrhe, obveznici poreza na dobit često je mogu odbiti od svoje dobiti, čime su stimulirani za financijsko sudjelovanje u sportskim aktivnostima. U nekim državama poduzetnici imaju pravo na porezno izuzeće u slučaju financiranja članarina u sportskim klubovima za svoje zaposlenike i sličnih aktivnosti koje potiču sportske aktivnosti građana.

Sponzorstva i donacije poduzetnika ili privatnih osoba mogu biti motivirana i isključivo željom za doprinos lokalnoj zajednici. Preduvjet za takve vrste potpora, osim navedenih olakšica, u prvom je redu stabilnost i sigurnost poslovnog okruženja u smislu regulative poslovanja i tržišnih kretanja.

Procjenjuje se da taj način financiranja nije dovoljno raširen i stoga postoji prostor za povećanje te vrste suradnje sportskih klubova s gospodarskim sektorom.

Obiteljski budžet

Unatoč spoznaji da je opća dostupnost bavljenja sportom i rekreacijom na svim planskim razinama strateška odrednica, činjenica je da bavljenje sportom podrazumijeva i osobna izdvajanja vremena i financijskih sredstava. Posljednje dostupno sveobuhvatno istraživanje udjela izdvajanja građana Hrvatske za sport i rekreaciju bilo je provedeno 2010. godine, a od

tada se ova problematika sporadično spominje u kontekstu financiranja sporta, bez analitičkih uporišta. Temeljeno na prethodno spomenutom istraživanju, potrošnja po kućanstvu za sportsku rekreaciju od 2008. do 2010. godine, iznosila je prosječno 0,48 % ukupne osobne potrošnje. Postotni udio raste značajno s porastom primanja, odnosno životnog standarda. Promatrane su tri skupine troškova – trajna dobra, oprema i usluge. Istraživanje je nadalje utvrdilo da velik broj domaćinstava (80 %) nije imao izdvajanja za sport i rekreaciju, a kod ostalih 20 % prosječni je postotak izdvajanja bio znatno viši i iznosio je 1,5 %.²¹

„Za većinu stanovništva oblik sportskih i tjelesnih aktivnosti kojima se bave ne zahtijeva nikakve novčane izdatke, a ako izdvajaju određenu svotu novca za sportske, rekreacijske ili druge tjelesne aktivnosti, u prosjeku ona iznosi 120 kuna mjesečno“.²² Manji je postotak onih koji se sportom ili rekreacijom bave uz stručnu podršku trenera i korištenje sportske infrastrukture i opreme gdje je navedeni iznos jedva dovoljan za pokrivanje prosječnog troška klupske članarine. Ovom treba nadodati osobnu sportsku opremu i troškove prijevoza, sudjelovanja na natjecanjima izvan mjesta boravka i sl.

Hrvatski porezni sustav, za razliku od onih u većem broju europskih zemalja, ne poznaje olakšice za djecu sportaše i rekreativce općenito, niti na razini gospodarskog subjekta, niti fizičke osobe. Namjenska sredstva za zadovoljavanje javnih potreba u sportu JLS-a plasiraju se dobrim dijelom izravno klubovima i u strukturi prihoda imaju značajno mjesto. U prilog tezi ide i istraživanje provedeno na teritoriju Grada Crikvenice kojim je obuhvaćeno 28 klubova čiji su programi redovite djelatnosti sufinancirani iz programa Grada. Prosječni je klub iz javnih sredstava namirivao 73,7 % prihoda, od kućanstava 13,6 % i od ostalih izvora 12,7 %.

Cilj utvrđivanja najmanje stope izdvajanja za javne potrebe u sportu zacrtan Strategijom nije postavljen u skladu s nadležnostima dionika na županijskoj razini. Njegova provedba donijela bi manje neizvjesnosti u poslovanje korisnika, no mogla bi imati i suprotan učinak (planiranje budžeta prema najmanjoj zadanoj stopi). Postupak predlaganja i donošenja programa javnih potreba u sportu nije standardiziran i u nadležnosti je lokalnih (regionalnih) vlasti.

2.4.7. Sport i odgojno-obrazovni sustav

Potpoglavlje razmatra pokazatelje sportske djelatnosti u institucijama za odgoj i obrazovanje. Razmatraju se predškolski odgoj, sport u osnovnom i srednjem školstvu i akademski sport. Analize se temelje na pokazateljima prikupljenim anketama u vrtićima i podacima koje su dostavili školski i akademski sportski savezi Primorsko-goranske županije.

Odgojni sustav – predškolski sport

Životne navike koje svakim danom čak i najmlađe članove društva usmjeravaju na intenzivnu konzumaciju medijskih sadržaja i korištenje tehnologije koja ne traži tjelesnu aktivnost, nameću potrebu kreiranja atraktivnih programa koji djecu mogu privući kretanju. Stoga, odgovorne osobe u odgojno-obrazovnom sustavu sve više prepoznaju potrebu za uključivanjem djece predškolskog uzrasta u strukturirane i stručno vođene programe usmjerena tjelesnog vježbanja.

21 Institut za javne financije, Istraživački projekt *Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji*, Zagreb, 2012., https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080508/2_FINANCIRANJE_%20SPORTA_u_RH.pdf (preuzeto 13. 3. 2021.)

22 Nacionalni program športa 2019. – 2026., NN 69/19

Podaci prikazani u analizi prikupljeni su anketom predškolskih ustanova na području Primorsko-goranske županije provedenom u prvoj polovini 2021. godine.²³ Podatke je dostavilo 35 vrtića (77,8 %) u kojima je ukupno upisano 7.214 djece, ili 82,33 % djece upisane u predškolske ustanove na početku pedagoške 2019./2020. godine. Od navedene brojke, ukupno 1.842 djece, ili 25,53 %, uključeno je u neki od sportskih programa.

U razdoblju od 2015. do 2020. godine broj ustanova predškolskog odgoja koje nude ili provode sportske programe povećan je za više od 100 % (s 9 na 19). Programi se provode pod stručnim vodstvom 6 stalno zaposlenih i većeg broja vanjskih suradnika kineziologa ili ostaloga stručno osposobljenog osoblja. Odgojitelji se redovito dodatno obrazuju za samostalnu provedbu sportskih programa što je omogućeno (olakšano) kvalitetnom suradnjom s Učiteljskim fakultetom u Rijeci. Pet vrtića provodi integrirani sportski program 4 do 5 puta tjedno, dok ostalih 14 provode ostale sportske programe 1 do 2 puta tjedno.

Ulaganjem u izgradnju i dodatno opremanje infrastrukture povećan je broj ustanova predškolskog odgoja koje imaju vlastite dvoranske prostore sa 7 na 14, te je standard značajno porastao.

Sve je kvalitetnija i brojnija suradnja vrtića sa sportskim klubovima i anketni podaci ukazuju da je suradnju ostvarilo 23 % vrtića. Riječ je o programima temeljnih sportova (gimnastika, atletika, judo), dok se ostali sportovi predstavljaju različitim programima djeci uključenoj u sportske grupe. Na taj su način ciljevi Strategije u potpunosti ostvareni, čak premašeni.

Obrazovni sustav – osnovno i srednje školstvo

Savez sportskih sportskih društava Primorsko-goranske županije osnovan je radi poticanja i promidžbe učeničkih školskih sportskih aktivnosti, usklađivanja aktivnosti te organiziranja i provedbe sportskih natjecanja školskih sportskih društava, odnosno županijskih i gradskih školskih sportskih saveza na području Primorsko-goranske županije.

Savez provodi „Univerzalnu sportsku školu“ i od 2016. godine program „Vježbaonica“ namijenjene učenicima viših razreda osnovnih škola i učenicima srednjih škola. Program se provodi u 14 osnovnih i 7 srednjih škola, u 23 sportska odjeljenja s 23 sportska voditelja. Savez provodi i program „Turno kretanje“ za osnovne i srednje škole, te „Vrtim zdravi film“ za učenike viših razreda osnovnih škola u čemu je u 10 škola angažirano 10 voditelja.

Program „Univerzalna sportska škola“ koji se kontinuirano provodi od 2008. godine u osnovnim školama namijenjen je učenicima od 1. do 4. razreda i ima 31 sportsko odjeljenje u 22 osnovne škole s 22 voditelja.

Ukupno je 5.733 učenika uključeno u školska sportska društva, a dodatnih 3.000 podnijelo je zahtjev za uključivanje. Stopa uključenosti povećana je s 20,29 % na 22,18 % čime je u uvjetima pandemije koronavirusa gotovo proveden zacrtani cilj.

Od ciljeva zadanih u Strategiji 2016. – 2020. ostvareno je sljedeće:

- povećan je broj školskih sportskih društava u Primorsko-goranskoj županiji (četvrti po broju društava u Republici Hrvatskoj)
- povećan je broj sportova u kojima se održavaju natjecanja osnovnih i srednjih škola u Županiji
- povećan je broj učenika natjecatelja na školskim sportskim natjecanjima

²³ Anketa i obrada rezultata Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

- ostvaruje se kvalitetna suradnja sa sportskim savezima u Županiji
- povećan je broj odjeljenja u „Univerzalnoj sportskoj školi“
- održava se veći broj „Turno kretanja“.

Savez izdaje e-bilten za svaki sport i stupanj natjecanja održanog u tekućoj školskoj godini. U organizaciji Hrvatskoga školskoga sportskog saveza održana su dva simpozija Hrvatskoga školskog sporta na kojem su profesori tjelesne i zdravstvene kulture te voditelji programa „Univerzalna sportska škola“, „Vježbaonica“ i „Vrtim zdravi film“ dobili znanja potrebna za organizaciju aktivnosti i zdravu prehranu učenika osnovnih i srednjih škola.

Aktivnosti su rezultirale ostvarenjem većine ciljeva Strategije, osim povećanja broja školskih sportskih dvorana u srednjim školama. Sagrađene su planirane školske sportske dvorane u osnovnim školama, povećan broj sportsko-rekreacijskih programa koji nemaju isključivo natjecateljski karakter za 5 (plan 4), te utvrđen model stimuliranja voditelja programa. Udio djece uključene u rad školskih sportskih društava u uvjetima pandemije bolesti COVID-19 iznosio je 22,18 % (planirano 22,5 %) što se može smatrati uspjehom. Problem srednjoškolskih dvorana zbog zadanih infrastrukturnih uvjeta (starije zgrade neodgovarajućih prostora ili stabilneta) teško je rješiv, te se za organizaciju nastave tjelesne i zdravstvene kulture koriste zamjenski prostori. Godine 2021. započeli su radovi na izgradnji školske dvorane Medicinske škole u Rijeci.

Sveučilišni sport

Sustavom sportskih natjecanja i rekreativnog vježbanja na Sveučilištu u Rijeci rukovodi Ured za sport Sveučilišta u Rijeci u suradnji s Riječkim športskim sveučilišnim savezom (u daljnjem tekstu: RŠSS), koji okuplja studentska sportska društva sa sastavnica Sveučilišta. Trenutno ima aktivnih 13 članica, uključujući i Udrugu kineziologa Sveučilišta u Rijeci.

Riječki športski sveučilišni savez organizira i provodi natjecanja, uređuje sustav natjecanja, brine o razvoju sveučilišnog sporta, okuplja sveučilišne sportske reprezentacije, organizira i provodi projekte sveučilišnog sporta na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini te brine o aktivnom uključivanju studenata i članova Sveučilišta u masovne sportske aktivnosti. Natjecanja se provode u 16 sportova u kojima 2020. godine aktivno sudjeluje 2.100 studenata sa svih sastavnica što je više od 10 % od ukupnog broja studenata Sveučilišta u Rijeci.

U akademskoj godini 2019./2020., u okviru Unisport lige, organizirano je za studentice i studente Sveučilišta u Rijeci ukupno 10 sportova u 27 sportskih disciplina u kojima je sudjelovalo 1.198 sudionika i sudionica. Sportašice i sportaši imali su priliku natjecati se u šahu (studentice, studenti), stolnom tenisu (studenti, studentice, parovi – M, parovi – Ž), badmintonu (studenti, studentice), squashu (studenti, studentice), futsalu (studenti, studentice), rukometu (studenti, studentice), cageballu (studenti, studentice), košarci (studenti, studentice), tenisu (studenti, studentice, parovi – M) i odbojci (studenti, studentice).

Od ukupno devet sastavnica Sveučilišta u Rijeci (Medicinski fakultet, Tehnički fakultet, Pravni fakultet, Pomorski fakultet, Filozofski fakultet, Učiteljski fakultet, Građevinski fakultet, Ekonomski fakultet, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu), jednog odjela Sveučilišta (Odjel za biotehnologiju) te Veleučilišta u Rijeci, jedino studenti Akademije primijenjenih umjetnosti nisu nastupali u Unisport ligi. Studenti novoosnovanog Fakulteta za

zdravstvene studije natječu se za Medicinski fakultet, a studenti Odjela za matematiku, fiziku i informatiku, natječu se za Odjel biotehnologije jer nemaju svoja društva.

U suradnji sa sastavnicama Sveučilišta, Savez redovito provodi anketu o fizičkoj aktivnosti studenata. Istraživanje o sportskoj aktivnosti studenata provedeno je na uzorku od 2.822 ispitanika, koji su upisali akademsku godinu 2020./2021. na Sveučilištu u Rijeci. Postotak tjelesno aktivnih studenata je 44 %. U tjelesno aktivnoj populaciji studenata, 79 % bavi se sportom rekreacijski. U populaciji koja se bavi rekreacijskim sportom, 70 % bavi se individualno sportskom rekreacijom.

Nastava predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura provodi se u trajanju po dva semestra na šest fakulteta. Postoji ponuda sportskih programa nakon isteka obvezne nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Studenti mogu sudjelovati u rekreativnom natjecanju u sklopu Unisport lige, nizu rekreativnih događanja koji se organiziraju tijekom godine, hodačkim turama, veslanju i natjecanjima u sklopu državnoga sveučilišnog natjecanja. Sveučilište svojim zaposlenicima omogućava sudjelovanje u programu „Uniri se giba“, koji se kvartalno odvija u različitim aktivnostima.

Na razini Sveučilišta nisu propisani posebni uvjeti studiranja kategoriziranih sportaša, već svaki fakultet zasebno određuje uvjete. Također, nisu utvrđeni posebni uvjeti za sport i tjelesno vježbanje studenata s invaliditetom. Sportska infrastruktura većine sastavnica nije odgovarajuća za kvalitetan razvoj sporta.

Ciljevi Strategije nisu ostvareni. Sportska dvorana namijenjena akademskom sportu je u planu, broj studenata sudionika sveučilišnoga natjecateljskog sporta je smanjen za 2 % (čemu je pridonijela pandemija bolesti COVID-19 i značajno smanjenje studentskih aktivnosti općenito). Problem provedbe obveznog kolegija Tjelesna i zdravstvena kultura u perspektivi će, zbog načina organizacije/financiranja voditelja kolegija na svim sastavnicama Sveučilišta, biti dodatno produbljen.

2.4.8. Sport osoba s invaliditetom

Osobe kod kojih su kretanje, sensorika i aktivnost ograničeni, odnosno osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, u većini slučajeva nisu u mogućnosti uključiti se u redovite sportske sadržaje u mnogim klubovima i sportskim društvima. Potreba za poboljšanjem zdravstvenog statusa tjelovježbom te potreba za dokazivanjem i nadmetanjem prisutna je i kod osoba s invaliditetom te je zadaća svakoga modernog društva omogućiti im uključivanje u sportske sadržaje u što većem broju. Na području Županije godinama se već radi na poboljšanju uključenosti i uživanju dobrobiti sporta osoba s invaliditetom. Njima je omogućen pristup u specijalizirane klubove i društva koji svojom tehničkom pristupačnošću i stručnim kadrovima omogućuju redoviti rad i natjecanja u različitim kategorijama invalidnosti.

Sport osoba s invaliditetom i sport gluhih specifične su sportske grane koje, za razliku od tzv. „standardnog“ sporta, uključuju sportske djelatnike koji imaju odgovarajuće kvalifikacije: sportske asistente i sportske klasifikatore za sport osoba s invaliditetom. Sport osoba s invaliditetom i sport gluhih imaju veliku važnost u procesima uključivanja i poboljšanja kvalitete života osoba s invaliditetom.

Prema Izvešću o osobama s invaliditetom u Hrvatskoj, u Primorsko-goranskoj županiji (stanje 3. 5. 2019. godine) živi 20.140 osoba s invaliditetom, odnosno 7,0 % ukupnog

stanovništva Županije, od čega je 11.000 muških (55 %) i 9.140 ženskih osoba (45 %). Na području Županije djeluje Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije u koji je udruženo 11 sportskih klubova osoba s invaliditetom, 5 klubova osoba oštećenog sluha okupljenih u Riječki sportski savez gluhih, te Sportski savez osoba s invaliditetom grada Rijeke. U Tablici 23. dan je prikaz vrsta oštećenja koja uzrokuju invaliditet.

Tablica 23. Prikaz vrsta oštećenja koja uzrokuju invaliditet, ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe u Primorsko-goranskoj županiji (podaci za 2020. godinu)

Vrste oštećenja	Ukupan broj	Postotak od ukupnog broja osoba s invaliditetom	Prevalencija/ 1.000 stanovnika
Oštećenje drugih organa	8.630	42,9	30
Oštećenje lokomotornog sustava	6.071	30,1	21
Mentalna oštećenja	5.235	26,0	18
Oštećenje središnjega živčanog sustava	3.890	19,3	14
Oštećenje vida	1.882	9,3	7
Oštećenje govorno glasovne komunikacije	1.865	9,3	7
Intelektualna oštećenja	961	4,8	3
Oštećenje sluha	908	4,5	3
Prirođene anomalije i kromosomopatije	727	3,6	3
Oštećenje perifernoga živčanog sustava	620	3,1	2
Autizam	239	1,2	1

Izvor: Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije

U registriranim sportskim udrugama osoba s invaliditetom na području Primorsko-goranske županije, sportom se ukupno bavilo 617 osoba (3,1 % broja osoba s invaliditetom na području Županije), od toga je muškaraca 415 (67,3 %), a žena 202 (32,7 %). Najviše je sportaša s tjelesnim invaliditetom, njih ukupno 258 (41,8 %), dok je 199 osoba (32,2 %) s mentalnom retardacijom te 15 (2,4 %) osoba s oštećenjima iz spektra autizma. Sportaša oštećena vida je 45 (7,3 %), dok se sportom bave 84 gluhe osobe (13,6 %). Samo je 16 (2,6 %) sportaša s višestrukim oštećenjem (Tablica 24.).

Tablica 24. Članstvo u Savezu sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije, po spolu i vrstama oštećenja (podaci za 2020. godinu)

Ukupno članova	M	Ž	Tjelesni invaliditet	Mentalna retardacija	Autizam	Oštećenje vida	Oštećenje sluha	Višestruka oštećenja
617	415	202	258	199	15	45	84	16

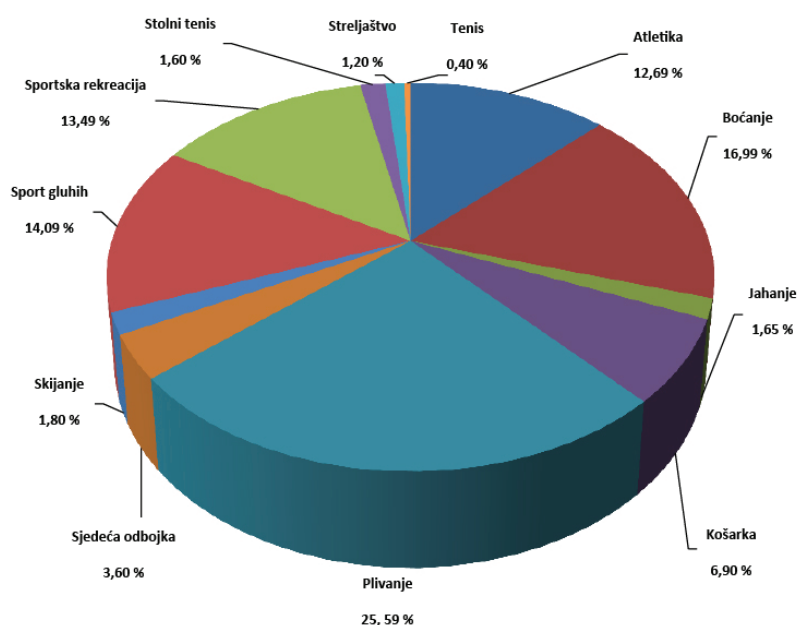
Izvor: Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije

Prema brojnosti sportaša koji nastupaju u seniorskoj konkurenciji, sportaši Primorsko-goranske županije na drugom su mjestu, odmah nakon Grada Zagreba. Iako je Primorsko-goranska županija iznad hrvatskog prosjeka po 14 postotnom udjelu invalidnih osoba u dječjoj dobi (0-19 godina), sportaša mlađih dobnih kategorija, odnosno sportaša koji

nastupaju u kadetskoj i juniorskoj kategoriji, zamjetno je manje. Dio razloga je sigurno i u činjenici da organizirani sustav prijevoza sportaša ispunjava tek manji dio potreba, a problem je dodatno izražen u manjim i ruralnim sredinama Županije. Program koji omogućava uključivanje većeg broja mladih sportaša je „Univerzalna sportska škola“ za mlade osobe s invaliditetom pokrenuta 1. siječnja 2021. godine.

U 2020. godini četiri sportaša s invaliditetom upisana su u Registar kategoriziranih sportaša pri Hrvatskom paraolimpijskom odboru, od čega su njih troje sportaši 1. kategorije, dok je jedan sportaš 2. kategorije. Od njih četiri, jedan sportaš uspio je izboriti plasman i odlazak na Paraolimpijske igre u Tokiju 2021. godine.

Grafikon 2. Grafički prikaz zastupljenosti osoba s invaliditetom u pojedinim sportskim aktivnostima

Izvor: Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije

U ljetnom i zimskom razdoblju svake godine organiziraju se kampovi za sportaše s invaliditetom. U ljetnim se mjesecima organiziraju kampovi za osobe s invaliditetom koje se bave atletikom, plivanjem, stolnim tenisom i dresurnim jahanjem, a tijekom zime za one koje se bave skijanjem, atletikom i plivanjem.

Organizirani su razni tečajevi za trenere, suce i djelatnike u sportu iz područja plivanja, dresurnog jahanja, boćanja i stolnog tenisa.

Stručni kadar u sportu osoba s invaliditetom je zadovoljavajući, posebice zbog određenog broja trenera koji, osim tečajeva Hrvatske olimpijske akademije za sport osoba s invaliditetom i međunarodnih licenci, posjeduju i diplome s medicinskog, rehabilitacijskog i/ili kineziološkog fakulteta. Treneri većinom rade na osnovi honorara ili volonterski, a smatra se da bi se veći učinak ostvario osiguravanjem više sredstava za zapošljavanje trenera.

Stanje sportske infrastrukture i prilagođenosti sportskih objekata na području Grada Rijeke je zadovoljavajuće. Većina objekata je u potpunosti ili djelomično prilagođena sportu osoba s

invaliditetom, što omogućuje da se državna natjecanja, prvenstva i ligaška natjecanja održavaju na području Grada Rijeke.

Ciljevi Strategije u velikoj su mjeri ostvareni, te se 3,1 % ukupnog broja osoba s invaliditetom na području Županije aktivno bavi sportom. Utvrđene su mjere za povećanje broja aktivnih sportaša mlađih od 25 godina, a u velikoj je mjeri osobama s invaliditetom osigurana dostupnost sportskih objekata u vlasništvu JLS-a.

2.4.9. Rekreacija

Unatoč životnim spoznajama o raširenosti rekreacijskog pokreta, te kvaliteti rada Saveza sportske rekreacije „Sport za sve“ Primorsko-goranske županije koji djeluje od 2007. godine, ne postoje kvalitetni pokazatelji o ukupnom broju rekreativaca, a kamoli o njihovom odabiru oblika rekreacije. Razlog tome je visok stupanj individualne percepcije rekreacije kao pojma, (ne)stalnosti odluke o njezinoj redovitoj provedbi, a u posljednjoj promatranoj godini i značajni utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na mogućnost organizacije rekreacijskih aktivnosti. Stoga se mogu analizirati samo procjene za navedene kategorije.

Savez procjenjuje da je u organizirane rekreativne programe (o kojima Savez sportske rekreacije vodi evidenciju) uključeno 12.000 rekreativaca, dok je individualno organizirane rekreacijske aktivnosti (poglavito hodanje, planinarenje i druženje uz aktivne sportsko-rekreacijske sadržaje) teško procijeniti. Informacije s terena ukazuju na znatno pojačanu aktivnost u ovom segmentu za vrijeme trajanja pandemijskih uvjeta.

Savez sportske rekreacije okuplja 16 stalnih i 4 pridružena društva sportske rekreacije/udruge ili kluba s kojima organizira redovite aktivnosti. Posebno se ističu organizacije sportskih škola i sportsko-rekreativnih kampova, liga i manifestacija regionalnog, državnog ili međunarodnog značenja i obuhvata. Osim toga, Savez provodi Festival sportske rekreacije, uključuje se u programske akcije Hrvatskog saveza sportskih rekreativaca („Sport za sve“) i Hrvatskog saveza nordijskog hodanja, te je vrlo aktivan u organiziranju izobrazbi u više oblika tečajeva i sportskog usavršavanja. Ostvarenje ciljeva iz Strategije značajno je i vidljivo u:

- zapošljavanju profesionalnog kadra (s 5 na 8)
- izobrazbi 20 novih voditelja sportske rekreacije
- povećanju broja aktivnosti i manifestacija za 100 %
- povećanju broja članica Saveza (s 8 na 16).

Sportsko-rekreativne aktivnosti redovitog programa Saveza provode se 2-3 puta tjedno u 15-ak objekata uključenih u organizirani sustav rekreacije i na za to primjerenim otvorenim prostorima. S otvaranjem novih specijaliziranih sportskih objekata podiže se i kvaliteta provedbe sportsko-rekreativnog programa. Redovite aktivnosti koje se provode na otvorenom prostoru lokalnih samouprava su pješčačenje i nordijsko hodanje (Tablica 25.).

Tablica 25. Podaci o organiziranim rekreativnim aktivnostima građana u Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini

Dobna kategorija	Muškarci	Žene
Predškolski uzrast	Planinarenje, gimnastika, kretanje u prirodi, škola plivanja, mala sportska škola	Planinarenje, gimnastika, kretanje u prirodi, škola plivanja, mala sportska škola
Školski uzrast	Košarka, planinarenje, nordijsko	Košarka, planinarenje, nordijsko

	hodanje	hodanje, aerobic
Studenti	Stolni tenis, košarka, badminton, planinarenje, mali nogomet, nordijsko hodanje	Aerobic, zumba, rekreacija za žene, badminton, planinarenje, pilates, odbojka, nordijsko hodanje
Odrasli	Sportska rekreacija, nordijsko hodanje	Sportska rekreacija, nordijsko hodanje
Umirovljenici	Nordijsko hodanje, vježbanje u prirodi	Nordijsko hodanje, vježbanje u prirodi

Izvor: Anketa sportskih saveza Primorsko-goranske županije

Povremeni sportsko-rekreativni programi (manifestacije) provode se u lokalnim jedinicama, periodično u povodu obilježavanja značajnih datuma. Brojnošću sudionika ističe se Festival sportske rekreacije Platak na kojem je u 2020. godini sudjelovalo 12.000 sudionika. Značajna se masovnost postiže i na ostalim manifestacijama (Hrvatski festival sportske rekreacije u nordijskom hodanju i pješaćenju, Cross Novog lista dolinom Kupe, Europski kup u badmintonu, ADA LIGA...).

Procjenjuje se da je broj građana koji se tjedno bave sportskom rekreacijom blizu planiranih 40 %. Broj i posjećenost manifestacija sportske rekreacije je značajno povećan, a Savez sportske rekreacije povećao je sukladno planu broj uključenih udruga na 20. Još uvijek nedostaje baza podataka o programima, provoditeljima i infrastrukturi sportske rekreacije.

2.4.10. Posebna područja

Radi praćenja provedbe Strategije, u nastavku se donosi osvrt na područja koja su u strateškim instrumentima izdvojena kao „posebna“, a obuhvaćaju rad volontera, promicanje vrijednosti sporta i izdavačku djelatnost, korištenje novih tehnologija u organizacijske svrhe i kreiranje sportsko-turističkih programa.

Rad volontera i dalje je jedna od osnova za kvalitetnu organizaciju sportskih aktivnosti i organiziranje (naročito) velikih manifestacija. Stalan je problem neodgovarajućeg vođenja evidencije njihovog rada. I u ovoj, kao i u više ostalih kategorija rada sportskih djelatnika, formiranje jedinstvenoga informatičkog sustava za praćenje pokazatelja pridonijelo bi većoj javnosti rada, kvalitetnijoj obradi podataka i njihovom korištenju za uočavanje stvarnih prioriteta.

Izdavačka aktivnost pojačana je radom Zajednice sportova PGŽ i provedbom većeg broja projekata, posebice onih financiranih sredstvima Europske unije, u kojima je promidžba posebno važna kategorija aktivnosti. Također, važno je naglasiti da je u promatranom razdoblju održan i veći broj međunarodnih znanstvenih skupova na temu sustava sporta i sportskog prava. Turistički djelatnici sve češće uvrštavaju sportske manifestacije, zanimljivosti i infrastrukturne kapacitete u svoju redovitu ponudu i programe.

Evidencija aktivnosti organizacije sportskih manifestacija manjkava je zbog nesustavnosti praćenja i velikog utjecaja pandemije bolesti COVID-19 na organizaciju u referentnoj 2020. godini.

Unatoč spoznaji da je referentna 2020. godina bila izrazito nepovoljna za održavanje sportskih manifestacija, tradicionalna aktivnost nije zamrla. Prema podacima koje su dostavili sportski savezi, 122 manifestacije od kojih mnoge tradicionalne, uspješno su održane. Najbrojnije su bile međunarodne manifestacije (60), njih 30 bilo je regionalnih, 21

državna, te ostale manifestacije. Iako podaci o broju sudionika nisu potpuni, najmanje je sudjelovalo 9.000 sportaša i 1.450 klubova/posada.

Procjenjuje se da su u razdoblju od 2015. do 2020. godine ostvareni ciljevi organizacije velikih manifestacija (20), održan je kontinuitet organizacije tradicionalnih manifestacija, ali je trend rasta broja županijskih natjecanja poremećen pandemijom.

Valja istaknuti napore u podizanju kvalitete zdravstvene skrbi o sportašima u Primorsko-goranskoj županiji. Rad Sportske ambulante za pregled registriranih sportaša s područja Primorsko-goranske županije organiziran je zajedničkom inicijativom Županije, Grada Rijeke i Doma zdravlja PGŽ. Troškove rada ordinacije zajednički snose Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka, dok je Dom zdravlja PGŽ osigurao zdravstveni tim.

2.4.11. Pandemija bolesti COVID-19

Razdoblje analize u svom je završnom dijelu (2019. i raspoloživi pokazatelji za 2020. godinu) obilježen izvanrednom dugotrajnom promjenom uvjeta života i rada uzrokovanom pandemijom bolesti COVID-19. Neophodnost provedbe mjera sigurnosti odrazila se na organizaciju svih društvenih aktivnosti i rezultirala značajnim smanjenjem pokazatelja uspješnosti u svim granama djelovanja.

Kriza uzrokovana pandemijom bolesti COVID-19 odrazila se tako i na sport zatvaranjem sportskih objekata, prestankom ili smanjenim obujmom sportskih aktivnosti i natjecanja svih dobrih kategorija, te odgodom ili otkazivanjem sportskih manifestacija. Kriza, odnosno nepovoljne prilike u okruženju, posljedično su utjecale i na planiranje javnih potreba u sportu jer je došlo do smanjenja proračunskih prihoda, a time i izdvajanja za sport.

Redovita djelatnost i sportske manifestacije u 2019. i 2020. godini odvijale su se u skladu s mogućnostima uvjetovanim epidemiološkim mjerama. Sportski klubovi svoje su aktivnosti odrađivali prema epidemiološkim prilikama te je proveden tek dio predviđenog programa.

U većini se JLS-a pandemija bolesti COVID-19 u 2020. godini odrazila na smanjenje prihoda pa se moralo smanjiti rashode po brojnim projektima i programima. Ti su razlozi utjecali na financiranje rada sportskih udruga/klubova. Planirana sredstva za potrebe sportskih udruga znatno su smanjena preusmjerenjem sredstava u potrebnije svrhe. Javne potrebe u sportu smanjene su najvećim dijelom zbog obustave isplata tijekom prvog lockdowna na proljeće, kada su klubovima isplaćivana samo sredstva za održavanje hladnog pogona. U načelu, sredstva za 2021. godinu na razini su planiranih na početku 2020. godine.

Zbog nepovoljne opće zdravstvene i gospodarske situacije u Republici Hrvatskoj uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19 i odlukama Vlade Republike Hrvatske o odgodi naplate poreza na dohodak, turističkih pristojbi, komunalnih naknada i ostalih prihoda, a zbog očekivanoga lošeg priljeva sredstava u proračune gradova i općina za 2020. godinu te ocjene da proračuni neće moći financijski pokriti planirane standarde, smanjena su sredstva osigurana po prioritetnim područjima za dodjelu financijskih sredstava programima i projektima udruga čije su aktivnosti pridonosile zadovoljenju javnih potreba. Mjere Vlade i Središnjega državnog ureda za šport za očuvanje radnih mjesta donesene su na vrijeme i pomogle su očuvanju postojećih radnih mjesta. Zaposleni djelatnici u sustavu sporta zadržali su svoj status, bez obzira na činjenicu da u danom razdoblju nisu imali priliku provoditi redovite aktivnosti.

Cjelokupna situacija života i rada općenito u pandemiji bolesti COVID-19, odrazila se u sportu na navedeni način. Međutim, procjenjuje se da će se posljedice tek dugoročno vidjeti u zdravlju opće populacije zbog smanjenih fizičkih aktivnosti i načina života u stresu i nemogućnosti održavanja zdravih navika bavljenja sportskim aktivnostima.

Protekom vremena i uspostavom pravila za ponašanje uvjetima pandemije bolesti COVID-19, godine 2021. došlo je do normalizacije natjecateljske sezone, ovisno o organizaciji županijskih i nacionalnih sportskih saveza. Pojedini klubovi se natječu, no prisutna je stalna neizvjesnost što značajno utječe na provedbu programa javnih potreba u sportu i u 2021. godini, a ostvarenje za 2020. godinu znatno je manje od prvotnog plana. Nažalost, najveći gubitnici su djeca i mladi kojima je onemogućeno sudjelovanje u sportskim aktivnostima. Osim toga, najveći broj klubova nema profesionalno zaposlene djelatnike već su treneri plaćeni po odrađenim satima. Nemogućnost treniranja utjecala je i na znatno smanjene prihode trenera.

Sredstva planirana za javne potrebe u sportu u većini će ovisiti o financijskim mogućnostima proračuna u 2021. godini. Zbog epidemiološke situacije moguće je da će ostvarenje proračuna biti niže od planiranog.

Uz sve negativne posljedice pandemije bolesti COVID-19 potrebno je zabilježiti i nekoliko pozitivnih reakcija na novonastalu situaciju.

Činjenica je da je pandemija dovela do opće spoznaje o vrijednosti kretanja i boravka na svježem zraku. Pojedince je zabrana održavanja treninga i organizirane rekreacije potaknula na drugačije načine vježbanja. Potrebu za rekreiranjem i korištenjem jednostavnih oblika individualnog rada na zdravstveno usmjereno kretanje (šetnje, trčanje, planinarenje, vožnja biciklom, vježbanje kod kuće...) iskazao je velik broj građana. Nije zanemariva niti činjenica da je značajno povećano korištenje novih tehnologija u razvijanju sportskih i rekreacijskih aktivnosti u komunikacijske i prezentacijske svrhe. Novonastala situacija potaknula je nove oblike u suradnji (trenera, sportaša, rekreativaca) i njihovu kreativnost za prevladavanje izazova. Suradnje više nisu zemljopisno uvjetovane, a komunikacija s partnerima iz udaljenih država (različitih običaja, kultura ili znanja) u najvećoj je mjeri pojednostavljena i predstavlja kvalitetan uvod u predstojeću digitalnu preobrazbu društva i u sportskoj aktivnosti.

Uz to, već sama naznaka mogućnosti normalizacije života rezultirala je iznimnim interesom djece (ali i odraslih) za sudjelovanje u radu sportskih klubova. Hoće li ovaj trend biti održiv i polučiti rezultate, moći će se procijeniti u nekoliko nadolazećih godina, ali trenutno predstavlja priliku za razvoj sporta.

3. PROBLEMI I POTREBE

U analizi stanja uzeti su u obzir pokazatelji dostupni završno s 2020. godinom te je precizno i utemeljeno utvrđeno aktualno stanje sporta na području Županije. Slijedi utvrđivanje problema i potreba, SWOT analiza, te uspostava mehanizama mjerljivosti i praćenja razrađenih posebnim ciljevima i horizontalnim mjerama.

Planom razvoja Primorsko-goranske županije od 2022. do 2027. godine uočeni su problemi i potrebe detaljnije razrađeni i prikazani u Tablici 26. i podijeljeni u pet osnovnih skupina:

- preduvjeti za razvoj sporta
- upravljanje održivom sportskom infrastrukturom

- ljudski potencijali (promatrano kroz utjecaj demografskih trendova i kao skrb o stručnim kadrovima u sportu)
- zdravstvena skrb o sportašima i
- sustav organizacije i upravljanja u sportu.

U ovu posljednju skupinu uvršteni su i problemi koji se odnose na marketinšku djelatnost i izvanrednu situaciju izazvanu pandemijom bolesti COVID-19. Na taj način grupirani problemi i potrebe u uzajamnoj su zavisnosti s općim ciljevima razvoja sporta predstavljenim u Nacionalnom programu sporta 2019. – 2026. Također, dodatno uvažavaju negativne demografske trendove, podizanje svijesti građana za bavljenjem sportom i sportskom rekreacijom te rizik pandemije bolesti COVID-19.

Tablica 26. Identifikacija problema i potreba u sportskoj djelatnosti

PROBLEMI	POTREBE
Preduvjeti za razvoj sporta	
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna svijest građana o važnosti tjelesne aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Promidžba vrijednosti sporta, isticanje važnosti sporta i rekreacije za očuvanje fizičkog i mentalnog zdravlja, poticanje zdravstveno usmjerenoga tjelesnog vježbanja
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatan financiranje sportske djelatnosti iz javnih izvora 	<ul style="list-style-type: none"> • Dodatno sufinanciranje klubova i pronalaženje ostalih izvora financiranja
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljan broj županijskih, državnih i međunarodnih natjecanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja županijskih, državnih i međunarodnih natjecanja
Upravljanje održivom sportskom infrastrukturom	
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak infrastrukture za sport i rekreaciju • Nedostatak prateće infrastrukture • Neodgovarajuće održavanje postojeće infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> • Ravnomjerna izgradnja održive i komplementarne nove i kvalitetno održavanje postojeće sportske infrastrukture i pratećih objekata • Nепrekidno ulaganje u rekreacijsku infrastrukturu
Ljudski potencijali: utjecaj demografskih trendova	
<ul style="list-style-type: none"> • Negativni demografski trendovi koji rezultiraju manjim brojem mladih u sportskim aktivnostima • Teritorijalna i spolna neuravnoteženost bavljenja sportom 	<ul style="list-style-type: none"> • Demografski oporavak • Mjere horizontalne politike za sprječavanje navedenih neuravnoteženosti
Ljudski potencijali: skrb o stručnim kadrovima u sportu	
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak kvalificiranoga stručnog kadra i premalo zaposlenih stručnih osoba u sportu 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja kvalificiranih sportskih djelatnika • Podizanje materijalnih uvjeta rada • Zapošljavanje stručnog i upravljačko-organizacijskoga sportskog kadra

PROBLEMI	POTREBE
Zdravstvena skrb o sportašima	
<ul style="list-style-type: none"> Nemogućnost osiguravanja odgovarajuće medicinske službe tijekom natjecanja Nedostatak specijaliziranih sportskih ambulanti poglavito na otocima i u Gorskom kotaru Nedovoljna promicanje sportske rekreacije sustavom zdravstvene zaštite 	<ul style="list-style-type: none"> Osnutak zdravstvenih timova za praćenje natjecanja Izobrazba kadrova za pružanje specijalizirane zdravstvene skrbi sportašima Osnutak dodatnih sportskih ambulanti Suradnja sa Savezom rekreacije prilikom kreiranja i provedbe programa prevencije
Sustav organizacije i upravljanja u sportu	
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna međusobna povezanost udruga koje organiziraju sportsko-rekreativne aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitetnija komunikacija dionika
<ul style="list-style-type: none"> Otežani dogovori o korištenju sportske infrastrukture u vlasništvu JLS-a 	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitetnije rješenje pitanja najma prostora i opreme u objektima u vlasništvu JLS-a
<ul style="list-style-type: none"> Nemogućnost usklađivanja školskih i sportskih obveza 	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitetnija komunikacija sa sustavom obrazovanja
<ul style="list-style-type: none"> Složenost administrativnih postupaka u upravljanju sportskim klubovima 	<ul style="list-style-type: none"> Pojednostavljenje administrativnih postupaka
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna informiranost građana o postojećim mogućnostima za bavljenje sportskom rekreacijom 	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitetnija promocija sportskih programa za građane
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna primjena sportske rekreacije (u turizmu i programima zdravstvene preventive) 	<ul style="list-style-type: none"> Međusektorska suradnja na valorizaciji dobrobiti sportske rekreacije i njezinom doprinosu razvoju društvenih djelatnosti
<ul style="list-style-type: none"> Trenutna situacija u svijetu vezano uz COVID-19 	<ul style="list-style-type: none"> Mjere za oporavak od štete nanosene sportskim djelatnicima poslovanjem u uvjetima pandemije bolesti COVID-19 Vraćanje organizacije sustava natjecanja na otvorenom gdje god je to moguće

Izvor: Anketa sportskih saveza i JLS-a, obrada Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

U Tablici 27. prikazane su snage i slabosti (unutarnji čimbenici), te prilike i prijetnje (vanjski čimbenici) koje se Planom razvoja sagledavaju, uvažavaju i tumače, što predstavlja poveznicu sa SWOT analizom iz Plana razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027. Predmet analize nisu samo natjecateljski sport, sport u obrazovnom sustavu i rekreacija, već se naglašava povezanost sportske djelatnosti s ostalim društvenim djelovanjima. Navedeno se temelji na iskustvu i izravnoj komunikaciji sa stručnjacima i dionicima, te kvantitativnoj metodi prikupljanja podataka.

Tablica 27. SWOT analiza – sport u Primorsko-goranskoj županiji

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Funkcionalna sportska infrastruktura dostupna za veći broj sportova • Djelotvoran i organizacijski uređen rad udruga i saveza • Organiziran sustav sportskih natjecanja • Razrađen sustav programskog financiranja • Broj kategoriziranih i mladih sportaša i rekreativaca • Trajno postizanje značajnih sportskih rezultata • Iznadprosječna razina obrazovne strukture stanovništva Primorsko-goranske županije unutar Hrvatske • Sigurna regija visoke kvalitete života i zaštite okoliša • Bogatstvo i raznolikost prirodnih i okolišnih resursa • Izvrsna domaća i međunarodna prometna i turistička povezanost s europskim regijama • Iznimno aktivan i razvijen civilni sektor • Visoka razina nadstandarda za zdravlje, socijalnu skrb i obrazovanje • Razvijeno Sveučilište na razini Hrvatske • Uspješno korištenje sredstava fondova Europske unije 	<ul style="list-style-type: none"> • Posljedice pandemije bolesti COVID-19 na stabilnost sustava financiranja sporta • Neravnomjerna raspoređenost i razvoj sportske infrastrukture u pojedinim dijelovima Županije • Nedovoljna iskorištenost dijela postojeće sportske infrastrukture • Nedovoljna povezanost sporta sa znanostu i gospodarstvom • Nedovoljan broj stručnog i upravljačko-organizacijskog kadra • Nedostatak volontera u klubovima • Nedostatna skrb o kategoriziranim sportašima • Nedovoljan broj građana uključenih u sportske i rekreacijske aktivnosti • Nepovoljna demografska kretanja i starosna struktura stanovništva • Preveliki nesrazmjer udjela žena u odnosu na muškarce u registriranim sportašima
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Povezivanje sporta s gospodarskim, turističkim i zdravstvenim sektorom te socijalnom skrbi • Mogućnost prihvaćanja domaćinstva velikih međunarodnih sportskih priredaba • Povećanje svijesti o važnosti bavljenja sportskom aktivnošću • Interes gospodarstva i privatnih osoba (obitelji) za financijsko podupiranje sportskih aktivnosti • Razvoj regionalnih sportsko-rekreacijskih zona i sportske infrastrukture (Platak i Delnice) • Javno dostupna komunikacija sportskih vrijednosti i borbe protiv negativnih konotacija (korupcija, korištenje sredstava koja izazivaju ovisnost...) • Rezultati sportaša na državnoj i međunarodnoj razini • Organizirani pristup marketinškoj promidžbi sporta • Utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na jačanje rekreativne aktivnosti stanovništva i podizanje svijesti o važnosti bavljenja tjelesnom aktivnošću • Značajan interes za ulaganje s obzirom na prirodne i klimatske pogodnosti regije • Raspoloživost značajnih fondova i financijskih instrumenata (bespovratna sredstva, povoljni zajmovi i dr.) • Tehnološka, digitalna preobrazba javnog i privatnog sektora 	<ul style="list-style-type: none"> • Manjkav i nedorečen zakonski i strateški okvir na nacionalnoj razini • Porezni sustav koji ne potiče sport • Neodgovarajuća briga o stručnim kadrovima (u smislu ulaganja u obrazovanje i zapošljavanje, te razvoja dualne karijere) • Nedostatna medicinska skrb o sportašima • Moguće negativno poimanje vrijednosti sporta i sportskog rada • Nedovoljno razvijene rekreacijske i nezdrave prehrabne navike građana • Nepovoljna demografska kretanja u Hrvatskoj i značajne posljedice trenda starenja stanovništva • Prijetnja višegodišnje recesije i usporavanja globalne ekonomije uzrokovana pandemijom bolesti COVID-19, gospodarskom rastu, ključnim sektorima te proračunima JLP(R)S-a u Hrvatskoj • Neravnomjeran razvoj i dostupnost sportske infrastrukture u Primorsko-goranskoj županiji • Neravnomjeran razvoj sportske djelatnosti u Primorsko-goranskoj županiji • Svi sportovi nisu jednako dostupni u svim dijelovima Primorsko-goranske županije

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, 2021.

4. PLANSKI OKVIR

U ovom poglavlju obrazlaže se usklađenost Plana razvoja sporta s hijerarhijski višim dokumentima. Utvrđuje se vizija razvoja sporta i daje prikaz prioritarnih područja, te se obrazlaže povezanost prioritarnih područja.

4.1. Usklađenost Plana razvoja sporta sa strateškim dokumentima

Plan razvoja sporta usklađen je sa sljedećim strateškim dokumentima:

- Zakon o sportu²⁴
- Nacionalna razvojna strategija 2030.²⁵
- Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.²⁶
- Nacionalni program športa 2019. – 2026.²⁷,

te ostalim nacionalnim i europskim dokumentima:

- Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026.²⁸
- Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast – Europa 2020²⁹
- Bijela knjiga o sportu³⁰
- Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.)³¹.

Plan razvoja također slijedi temeljne odrednice Strategije razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020.³² i ostale bitne dokumente.

Zakon o sportu, kojim su utvrđeni djelatnost sporta, temeljni ciljevi, subjekti koji obavljaju djelatnost sporta te financiranje i sustav nadzora, osnovni je zakonodavni okvir.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske 2030., kao temeljni strateški dokument u Republici Hrvatskoj, daje uporište Planu razvoja kroz razvojni smjer (RS), ravnomjeran regionalan razvoj i strateške ciljeve (SC):

RS 2. Jačanje otpornosti na krize

SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život

24 Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20

25 Nacionalna razvojna strategija 2030., NN 13/2021,

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html (preuzeto 20. 2. 2021.)

26 Primorsko-goranska županija, Plan razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2021. –

2027., Rijeka, 2021., [Dokumenti | Primorsko-goranska županija \(pgz.hr\)](#) (preuzeto 27. 1. 2022.)

27 Nacionalni program športa 2019. – 2026, NN 69/19,

[Nacionalni program športa 2019. – 2026. \(nn.hr\)](#) (preuzeto 20. 1. 2019.)

28 Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026., 2021.,

<https://planoporavka.gov.hr/dokumenti-113/113> (preuzeto 15. 12. 2021.)

29 Europska komisija, Europa 2020. Strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Brüssel, 2010.,

[Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf \(strukturnifondovi.hr\)](#) (preuzeto 15. 4. 2019.)

30 Europska komisija, Bijela knjiga o sportu, Brüssel, 2007.

31 Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području

sporta (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.), Službeni list Europske unije C 419/1, 2020.,

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204(01)) (preuzeto 20. 4. 2020.)

32 Ivošević, D. (et al): Strategija razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020.,

Primorsko-goranska županija, 2016.,

[Strategija-razvoja-sporta-PGŽ-2016-2020-Final-1.pdf \(sport-pgz.hr\)](#) (preuzeto 21. 4. 2019.)

RS 4. Ravnomjeran regionalni razvoj

SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti.

Strateški okvir Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027. kao hijerarhijski viši dokument društvenu ulogu sporta utvrđuje u sljedećim prioritetnim područjima:

- **Prioritet 1.** Pametna regija konkurentnog gospodarstva temeljenog na znanju i naprednim tehnologijama – u Posebnom cilju 1.1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na znanju i inovacijama.
- **Prioritet 2.** Djeca i mladi u fokusu – kroz Poseban cilj 2.1. Podrška osnivanju i funkcioniranju obitelji te razvoj sustava brige o djeci i mladima.
- **Prioritet 5.** Ravnomjernim razvojem do europskog standarda i visoke kvalitete života za sve građane – u Posebnom cilju 5.3. Razvoj kulture i sporta te poticanje kreativnosti.

Međutim, namjera je Plana razvoja naglasiti povezanost sporta s ostalim društvenim djelatnostima, njegovu ulogu i mogućnost utjecaja na razvoj različitih društvenih djelatnosti i gospodarstva. Stoga se u okviru istog prioriteta ističe Poseban cilj 5.4. Razvoj civilnog društva i društvene uključenosti, a izravnu vezu nalazi u Posebnom cilju 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života.

U strateškim odrednicama Plana razvoja naglasak se stavlja na sljedeće probleme utvrđene u Planu razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.:

- nedostatna infrastruktura za sport i rekreaciju za sve ciljane skupine građana
- nedostatak stručnog kadra u sportu
- nedovoljno razvijena svijest o bavljenju sportom,

te sljedeće razvojne potrebe:

- povećati svijest za bavljenjem sportom i sportskom rekreacijom
- sagraditi nove sportske objekte prema potrebama Županije
- omogućiti dostupnost sportsko-rekreativnih sadržaja svim kategorijama građana
- osigurati uvjete za školovanje stručnog kadra u sportu.

Dodatno, Plan razvoja sporta naglašava potrebu za međusektorskom suradnjom na svim razinama organizacije društva, uključujući osim nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti i organizacije civilnog društva, volontere i gospodarski sektor, sve radi promidžbe sporta i zdravstveno usmjerene tjelesne aktivnosti. Radi dostizanja željene razine suradnje, Plan razvoja upućuje na potrebu učenja tijekom cijelog života radi unaprjeđenja znanja, vještina i sposobnosti unutar osobne, društvene i gospodarske perspektive. Pritom se ulogu sporta i rekreacije promatra kao ključnu u razvoju javnog zdravlja, a sport kao jedan od pokretača društvenih i gospodarskih aktivnosti.

4.2. Vizija i prioritetna područja

Strategija razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020. odredila je ključne odrednice koje ostaju neupitne i obrazlažu problematiku razvoja sporta u njegovoj polazišnoj

ideji fizičke natjecateljske aktivnosti. Sport je dostupan svim slojevima društva, promiče pozitivne vrijednosti i pridonosi zdravom društvenom okruženju.

Plan razvoja sporta 2022. – 2027. u potpunosti preuzima ove odrednice:

- **vrhunskog sporta** – inspiracija za stalno rušenje granica ljudskih dostignuća, izgradnju natjecateljskog duha i upornosti, pozitivnog karaktera fokusiranog na rezultat i pobjedu, ali i spoznaju vlastitih ograničenja
- **sporta za sve** – iznimnog alata za utjecaj na uključivanje društva i stvaranje zdravih navika koje utječu na fizičku i mentalnu spremu
- **stručnih kadrova u sportu** – nositelja organizacije i provedbe sportsko-rekreacijskih aktivnosti koji svojim stručnim znanjima pridonose kvaliteti učinaka sporta
- **sustava natjecateljskog sporta** – kojim se jača natjecateljski duh i dionici sporta, a njihova dostignuća čine vidljivim široj javnosti
- **sportske infrastrukture** – preduvjeta za razvoj, ne samo sportske djelatnosti, već i kvalitete života, čija je uloga posebno naglašena u dijelovima Županije koji imaju izrazito negativnu demografsku strukturu
- **vrijednosti sporta** – s naglaskom na odgojno-obrazovnu ulogu i preventivu negativnih društvenih trendova (ovisnosti, devijantnih i društveno neprihvatljivih oblika ponašanja).

Međutim, razvoj sporta u suvremenom društvu kreće se u smjeru jačega međusobnog odnosa s okruženjem. To je prepoznala i Europska unija te se uloga sporta uglavnom spominje u sljedećem kontekstu:

„Sportom bi se moglo pridonijeti postizanju općih političkih prioriteta Europske unije, a posebice ciljeva u raznim drugim područjima politika kao što su obrazovanje, zdravstvo, mladi, socijalna pitanja, uključivanje, ravnopravnost, rodna ravnopravnost, urbani i ruralni razvoj, promet, okoliš, turizam, zapošljavanje, inovacije, održivost, digitalizacija i gospodarstvo, te bi se tim područjima politika moglo podupirati promicanje sporta na temelju međusektorske suradnje.“³³

Stoga županijski Plan razvoja sporta dodatno naglašava aspekte i ulogu sporta u sljedećim područjima društvenog djelovanja:

- **zdravstvo**
- **socijalna skrb**
- **turizam**
- **marketing**
- **ostale gospodarske grane.**

33 Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.), Službeni list Europske unije C 419/1, 2020., [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204(01)) (preuzeto 20. 4. 2020.)

Shema 2. Ključne odrednice Plana razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, 2021.

Uloga sporta u razvoju **zdravstvene skrbi** u prvom je redu povezana sa stvaranjem programa preventivnog djelovanja radi sprječavanja razvoja bolesti. Tim je programima potrebno obuhvatiti sve dobne kategorije stanovništva, a kvaliteti programa pridonosi suradnja zdravstvenih i sportskih djelatnika. Drugi element sprege sporta i zdravstva su zdravstvene usluge sačinjene po mjeri aktivnih sportaša i rekreativaca. Korisnici te vrste usluga dolaze iz globalnog okruženja.

Na sličan način djeluje i uspostava suradnje **socijalnih** službi s organizatorima sportskih aktivnosti. Međutim, ciljane vrijednosti u ovom segmentu nisu fizička sprema i otpornost na bolesti, već prvenstveno uključivanje u društveni život socijalno ugroženih kategorija stanovništva, podizanje stupnja njihovog samopouzdanja, svijesti o doprinosu zajednici i mentalnog zdravlja.

Turizam je gospodarska grana koja već sada kvalitetno koristi sport u promidžbenim aktivnostima i uspješno gradi nišu sportskog turizma. Međutim, mogućnosti dodatnog razvoja su, osobito u turistički orijentiranoj Primorsko-goranskoj županiji, daleko veće.

Posredno, sport utječe i na razvoj **ostalih gospodarskih grana**. Jasne su poveznice s graditeljstvom, trgovinom i uslužnim djelatnostima. U proizvodnim industrijama ističu se zdravstvena i farmaceutska industrija, prehrambena industrija i nutricionizam, ali pretpostavljeno su važne i proizvodnja sportske opreme, tekstilnih i ostalih modnih artikala te ostale proizvodne grane. Napredak sporta vezan je i uz korištenje naprednih tehnologija i

digitalizaciju opreme za praćenje sportskih događanja, mjerenje i analizu rezultata te korištenje ostalih naprednih tehnologija. Istodobno, digitalne tehnologije u sportu mogu pronaći nadahnuće za nove projekte, proizvode i tržišta.

Svaka od navedenih poveznica pretpostavlja komunikaciju s dionicima u najširem smislu.

Marketinški jasna i strukturirana komunikacija potreba i mogućnosti sportskog djelovanja pridonosi:

- većoj vidljivosti rada nositelja sportske aktivnosti
- komuniciranju i valoriziranju vrijednosti sporta
- sprječavanju negativnih konotacija³⁴
- povećanju popularnosti, a time i masovnosti sporta i rekreacije
- brendiranju teritorija i podizanju njegove privlačnosti.

Vizija Plana razvoja:

Sportom do kvalitetnijeg života i uspješnijeg društva.

4.3. Prioriteti sporta u Primorsko-goranskoj županiji

Uzimajući u obzir navedeno, Plan razvoja postavlja tri razvojna prioriteta:

1. Poticanje stanovništva na zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje,
2. Dostizanje vrhunskih sportskih rezultata,
3. Jačanje suradnje sporta i gospodarstva,

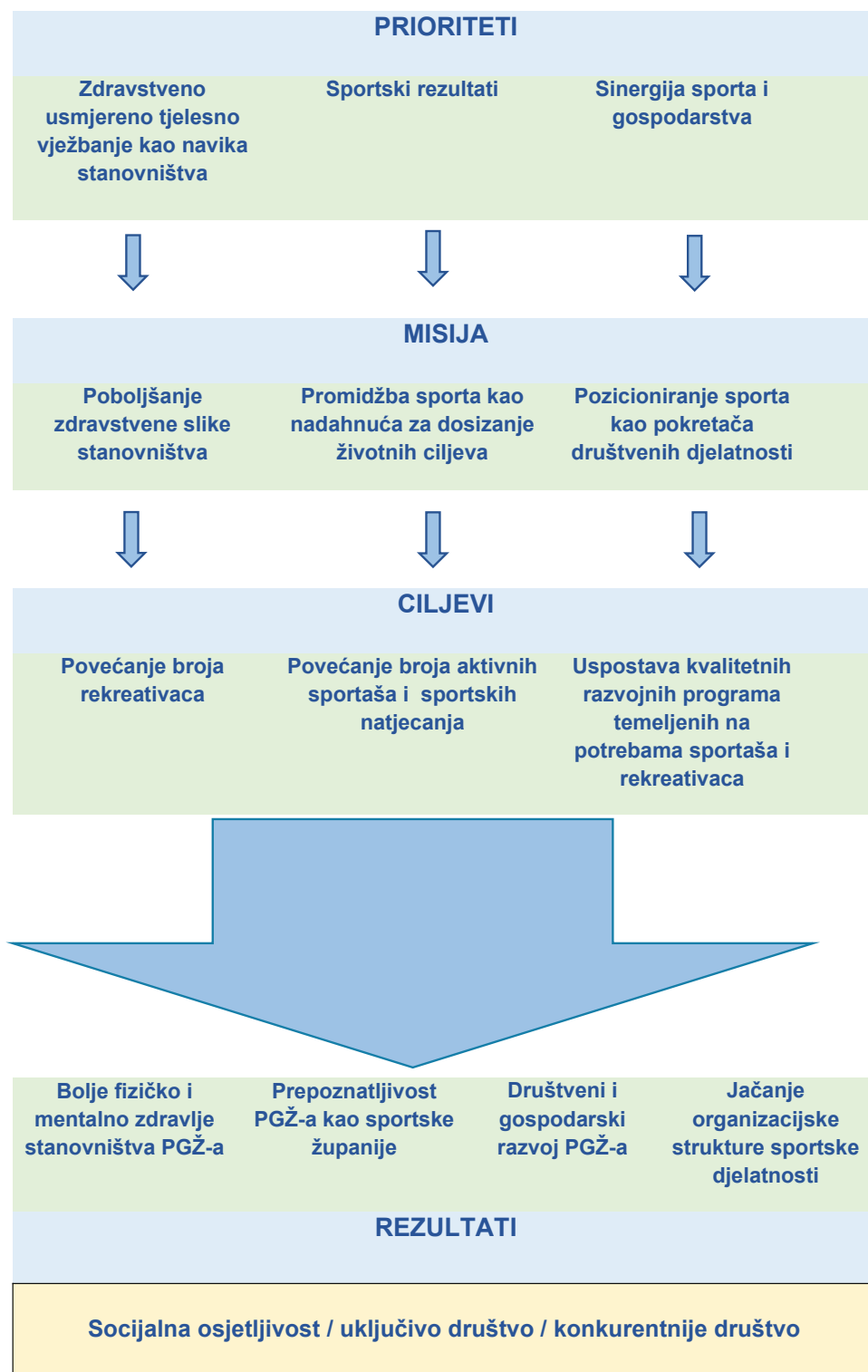
te kao horizontalnu poveznicu

4. Socijalnu osjetljivost / uključivo društvo.

Svaki od odabranih strateških prioriteta utvrđen je dugoročno zadanom misijom i glavnim srednjoročnim ciljem. Ciljevi svih prioriteta, svaki u određenoj mjeri i u skladu sa svojim polazištem, pridonose dostizanju planiranih rezultata. Horizontalne mjere osiguravaju ravnopravni tretman i uključenost svih stanovnika Županije u svaki od utvrđenih elemenata Plana razvoja sporta i s njime povezanih aktivnosti.

³⁴ Kao što su „...komercijalni pritisci, iskorištavanje mladih igrača, doping, rasizam, nasilje, korupcija i pranje novca“, Europska komisija, Bijela knjiga o sportu, Brusel, 2007.

Shema 3. Planski prioriteti razvoja sporta Primorsko-goranske županije

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

4.3.1. Prioritet 1. Zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje kao navika stanovništva

Logika Plana razvoja pretpostavlja da je misija strateške odrednice poticanja stanovništva na tjelesnu aktivnost poboljšanje zdravstvene slike stanovništva Primorsko-goranske županije. U tu svrhu postavlja se cilj povećanja broja rekreativaca što bi trebalo rezultirati njihovim boljim mentalnim i fizičkim zdravljem, ali i pridonijeti prepoznatljivosti Županije kao zdrave i sportske županije i, neizravno, njezinom gospodarskom razvoju.

Unatoč povećanju svijesti o brojnim pozitivnim učincima na zdravlje koje pruža tjelesna aktivnost, oko 60 % odraslih nije redovito aktivno ili je potpuno neaktivno. Zabrinjavajuće je što djeca u Hrvatskoj sve više nisu tjelesno aktivna. Istraživanje o tjelesnoj aktivnosti djece u prvom razredu osnovne škole pokazuje da 19,3 % dječaka i djevojčica dulje od dva sata na dan gleda televiziju, dok istodobno između 12 i 18 % učenika, više od dva sata na dan provodi vrijeme igrajući „igrice“ na računalo. Nadalje, 61,3 % dječaka i 57,4 % djevojčica, jednom ili manje tjedno vozi bicikl (u trajanju 30 minuta ili više). Šetanjem ili trčanjem jednom (ili manje) u tjedan dana, bavi se 19,1 % dječaka i 28,9 % djevojčica.³⁵

Poseban problem su neaktivne osobe starije od 60 godina. Riječ je o populaciji čiji je udio u ukupnom stanovništvu Županije 31,29 %. Udio te kategorije stanovništva raste iznimno brzo (2011. godine 26,61 %, a 2001. godine 22,4 %), i najviši je u Hrvatskoj. Ta je činjenica zabrinjavajuća s više aspekata jer tjelesna aktivnost može pomoći očuvanju mentalnog i fizičkog zdravlja starijih, osigurati njihovu socijalizaciju i time unaprijed zaštititi od nekih problema koje starenje nosi pojedincu i društvu.

Zdrav život koji uključuje tjelesnu aktivnost primjerenu dobi i fizičkim sposobnostima svakog pojedinca, promovira se u obrazovnom sustavu, medijima i društvenim mrežama, u političkim izjavama ili life-style magazinima, ali, generalno gledano zdravstvena slika lokalne populacije ukazuje da se taj model nedovoljno usvaja. Izuzev dijela građana kojima je sport način života, redovitom umjerenom sportskom aktivnošću ili različitim oblicima rekreacije, bavi se nedovoljan broj građana. Ta je činjenica povezana s posljedicama tehnološkog napretka kojima sjedilački poslovi preuzimaju primat u većini zanimanja, što dovodi do problema koji se odražavaju u povećanju tjelesne težine, te povećanju udjela pojedinih bolesti u pobolu i uzrocima smrti stanovništva.

Mogući razlozi za nedovoljnu tjelesnu aktivnost građana vezani su za način viđenja svakodnevice i okruženja:

- nedovoljno ozbiljno shvaćanje ranih tjelesnih tegoba izazvanih nekretanjem
- vrlo dinamična poslovna svakodnevica (manjak vremena)
- gospodarska neizvjesnost (demotivirajući stres)
- visina troška korištenja željenih rekreacijskih sadržaja
- nepostojanje odgovarajuće sportsko-rekreacijske infrastrukture (posebno izraženo u nekim dijelovima Županije)
- nedovoljna lokalna ponuda sportsko-rekreacijskih sadržaja (programa)
- niski udio sadržaja/satnice Tjelesne i zdravstvene kulture u odgojno-obrazovnom sustavu
- manjak broja stručno educiranih sportskih kadrova.

35 Jureša, V. (et al): Prehrana i tjelesna aktivnost kao čimbenici rizika od srčanožilnih bolesti u školske djece i mladih, Medicus, Vol. 19 No. 1_Adolescencija_2, 2010., str. 35. – 40.

Na dio navedenog društvena zajednica može odgovoriti:

- stvaranjem infrastrukturnih preduvjeta, osiguravanjem uvjeta za školovanje i osposobljavanje stručnih kadrova te promjenama u odgojno-obrazovnim kurikulumima
- kvalitetnijim administriranjem postojećih resursa i međusobnom komunikacijom dionika
- popularizacijom, dostupnošću i izobrazbom.

Međutim, u promatranoj kategoriji ključan je utjecaj na pojedinca, njegovu volju da promijeni životne navike i dio svog vremena posveti rekreaciji i sportu. Poticaj može biti:

- isticanje pozitivnih aspekata tjelesne aktivnosti – s obzirom na različite interese i prioritete ova stimulacija treba biti prilagođena pojedinim kategorijama stanovništva u sadržaju i u komunikacijskim kanalima
- kreiranje novih sadržaja prilagođenih korisnicima – praćenje trendova u rekreaciji i sportu, izobrazba trenera za osvježavanje ponude, ciljana promidžba. Osim dostupnosti, potrebno je osigurati sigurnost (minimizirati ozljede) i medicinsku skrb u eventualnom oporavku.

S obzirom na to da istraživanja ukazuju na činjenicu da je redovito bavljenje tjelesnom aktivnošću u djetinjstvu i mladosti u izravnoj relaciji s održavanjem te navike u starijoj dobi, intenziviranje rada s mladima u sustavu obrazovanja, te raznovrsnost i dostupnost ponude sportsko-rekreacijskih sadržaja za mlade, utjecat će na usvajanje zdravih životnih navika.

4.3.2. Prioritet 2. Vrhunski sportski rezultati

„Izazov vrhunskog sportaša stoga nije toliko u trenutačnom naporu, jer suze i znoj – iako teški - zapravo su prolazni, nego u čvrstini, fokusiranosti i volji da i sutra odradiš sve ispočetka. Pa i dan nakon sutra i opet i opet... Sa željom da si uvijek sve bolji i bolji.“³⁶

Jedna od vrijednosti sporta je i njegov pozitivan utjecaj na razvoj osobnosti čime pojedinac postaje samosvjesna osoba koja može pridonijeti jačanju zajednice. Stoga Plan razvoja promovira sport i njegove vrijednosti kao nadahnuće za dostizanje životnih ciljeva. Pritom je potrebno isticati pozitivne primjere sportaša čiji se uspjeh ne mjeri isključivo sportskim, već i životnim uspjesima. Motivacija za bavljenje sportom dovest će do rasta broja aktivnih sportaša te, uz potporu sportske zajednice, povećanja broja sportskih natjecanja. Sportska postignuća (bili to vrhunski rezultati ili pomaknute granice društvenih okvira) učinit će zacrtane rezultate lakše dostižnima.

Broj aktivnih sportaša u Primorsko-goranskoj županiji smanjuje se u posljednjih nekoliko godina. Analiza stanja utvrđuje razloge pada, a kao alati za promjenu trenda predlažu se:

- **popularizacija sporta i njegovih vrijednosti koordiniranim aktivnostima na lokalnoj i regionalnoj razini**

36 Čolak, G.: *Moj život bez zraka: Priča svjetskog prvaka koji bez disanja živi 23 minute i sekundu*, Tportal.hr, 2017., <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/moj-zivot-bez-zraka-prica-svjetskog-prvaka-koji-bez-disanja-zivi-23-minute-i-sekundu-20170331/print> (preuzeto 21. 6. 2021.)

- osiguravanje uvjeta za bavljenje sportom prije svega odgovarajućom infrastrukturom, stručnim vodstvom, pristupačnošću i usklađivanjem s ostalim aspektima života
- kvalitetna institucionalna suradnja
- odgovarajuće demografske mjere.

ZOS regulira javne potrebe u sportu na razini lokalne i područne (regionalne samouprave), odnosno aktivnosti, poslove i djelatnosti od značenja za jedinicu lokalne (regionalne) samouprave.³⁷ Stoga su navedene poticajne mjere vezane uz nadležnost pojedinog tijela javne uprave u aspektima njegove podrške sportu.

Unatoč ovoj činjenici, Plan razvoja ističe natjecateljski i vrhunski sport kao jedan od prioriteta. Stvaranje kvalitetne baze aktivnih sportaša povećava vjerojatnost razvoja vrhunskog sporta, a u razmišljanju svakoga sportskog dionika vrhunski je sport ultimativna ambicija. Uspjesi u vrhunskom sportu najvidljiviji su i njihov je utjecaj najveći u smislu motiviranja pojedinca i promidžbe regije. Poticaj razvoju predviđa se kroz:

- prepoznavanje talentiranih sportaša
- potpore kategoriziranim sportašima (perspektivni, vrsni i vrhunski)³⁸
- pojačanu liječničku skrb i psihološke pripreme.

4.3.3. Prioritet 3. Sinergija sporta i gospodarstva

Plan razvoja sporta vidi sport kao jedan od pokretača društvenih djelatnosti. **Uspostava kvalitetnih razvojnih programa temeljenih na potrebama sportaša i rekreativaca**, cilj je ne samo u razvoju sportske djelatnosti, već su takvi programi prvenstveno shvaćeni kao gospodarski zamašnjak društva.

Jedan od načina je **digitalizacija sustava** na svim razinama, čime se smanjuje netransparentnost poslovanja, a uspostavlja kvalitetna realna baza potreba ili pokazatelja: sportskog djelovanja, infrastrukture, kadrova i (ne)iskorištenosti resursa. Korištenje modernih komunikacijskih tehnologija u funkciji poboljšanja pokrivenosti sportskim ili rekreativnim sadržajima ili kvalitetna prometna povezanost radi ekonomičnijeg korištenja postojeće infrastrukture, neki su od primjera tih programa.

To se odnosi na povezanost gospodarskih projekata sa sportom i ostvarivanje dodatne vrijednosti osiguravanjem sportsko-rekreacijske ponude. U skladu s tim, iznimno je važno **osnažiti kapacitete sportskih organizacija** za djelovanje u suradnji s gospodarskim subjektima. U sagledavanju županijskih interesa, Plan utvrđuje nekoliko bitnih područja:

- sport i turizam

³⁷ Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20 čl. 74. – 76.

³⁸ Hrvatski olimpijski odbor, Pravilnik o kategorizaciji sportaša, 2020.,

<https://www.hoo.hr/hr/sportasi/kategorizacija-sportasa/6419-kriteriji-kategorizacije-sportasa-od-1-siječnja-2021> (preuzeto 20. 3. 2022.)

i Hrvatski olimpijski odbor, Izmjene i dopune Pravilnika o kategorizaciji sportaša, 2021.,

https://www.hoo.hr/images/dokumenti/kategorizacija-sportasa/2021/izmjene_i_dopune_Pravilnika_o_kategorizaciji_sporta%C5%A1a_-_prosinac_2021pdf.pdf (preuzeto 20. 3. 2022.)

- sport i ostale strane gospodarstva
- relacija sporta i zdravstvene djelatnosti,

a sve intenzivno povezano s marketinškim aktivnostima.

Sport i rekreacija su u posljednjih nekoliko desetljeća prerasli natjecateljsko obilježje i postali globalni pokret. Ekonomska sastavnica sporta udaljila se od djelatnosti koja traži trajnu potporu. Generalno je razvila snažno tržište visokih vrijednosti vezano uz transfere i nagrade vrhunskih sportaša, no još su značajnije postale posredne koristi koje od sporta mogu imati brojne gospodarske grane.

4.3.4. Socijalna osjetljivost / uključivo društvo

Uz pretpostavku učinkovitosti javne uprave i samouprave kao okvira za djelovanje dionika sporta, poticaja međusobne i suradnje gradova i općina, te ostvarivanja kvalitetnih suradnji na planiranju razvoja s ostalim društvenim dionicima, doprinos sporta socijalnoj osjetljivosti i stvaranju uključivog društva može biti izniman.

Posebna područja djelovanja odnose se na **rad s marginaliziranim skupinama** (djeca, mladi, starija populacija, invalidne osobe, ekonomski ugrožene osobe) i promidžbu vrijednosti sporta na različitim razinama djelovanja. Već postoje primjeri uporabe europskih fondova za kvalitetno djelovanje u ovom segmentu, a projekti kojima se **smanjuju razlike u društvu** bit će u fokusu rada većeg broja sportskih organizacija/klubova.

Poseban doprinos osiguravanju **javnosti rada djelovanja sportskih dionika**, dostupnosti usluga i boljem uvidu u potrebe stanovništva, osigurat će se programima digitalne preobrazbe koja je i jedan od prioriteta Nacionalnog programa oporavka. Osim uključivanja u programe digitalizacije koji su planirani na državnoj razini, to je područje velikih razvojnih mogućnosti društvenih i gospodarskih poduzetnosti. Financiranje je eventualno zanimljivo različitim dionicima – od javne uprave koja ulaganjem može stvoriti prostor za uštede resursa (energije, prostora, kadrova), privatnih investitora (okrupnjivanje pojedinih sportskih djelatnosti, brža i kvalitetnija razmjena podataka), do korisnika (dostupnost informacija, transparentnost). Kvalitetna evidencija resursa omogućit će bolje planiranje i pridonijeti višoj stopi iskorištenosti uz podizanje zadovoljstva korisnika.

Doprinos bi trebao biti vidljiv i na održivom i **ravnomjernom regionalnom razvoju**. Dostupnost sportskih sadržaja u smislu odgovarajuće lokalne ponude ili mogućnost pristupa sadržajima osiguravanjem virtualne ili fizičke/prometne povezanosti, jedan je od načina kojima se omogućava kvalitetna pokrivenost sportskim sadržajima i na izoliranim ili teže dostupnim područjima. Mogućnost razvoja takvoga sportskog rada najbolje je bila vidljiva u vrijeme poslovanja u pandemijskim uvjetima, a odgovor korisnika i njihova prilagodba primjeni novih tehnologija u službi sporta i rekreacije bili su iznad očekivanja.

5. RAZVOJNE MOGUĆNOSTI

U skladu s postavljenim planskim prioritetima, a uvažavajući okvire djelovanja postavljene Nacionalnim programom sporta, i razvojne trendove u pozicioniranju sporta kojima se vodi Europska unija, u nastavku su dane razvojne mogućnosti za sport u Primorsko-goranskoj županiji koje se ocjenjuju prioritetnima.

Osnovna pretpostavka pri odabiru tih prioriteta bila je uspostava daljnje još intenzivnije i kvalitetnije međusektorske komunikacije radi što učinkovitijeg korištenja postojećih i

planiranja budućih ljudskih, financijskih, prostornih i infrastrukturnih resursa. Pri tome se neprekidno naglašava poveznica sporta i aktivnog načina života sa zdravljem, prehranom i politikama koje reguliraju ova područja, zatim uključivanje civilnog društva, nevladinih organizacija te nacionalnih, lokalnih, regionalnih i međunarodnih tijela u proces razvoja.

„Sport i tjelesna aktivnost pridonose fizičkoj i psihičkoj dobrobiti. Manjak tjelesne aktivnosti nosi negativne posljedice za društvo i zdravlje ljudi, ali i troškove u gospodarstvu. Pritom, s pomoću sporta se mogu poslati snažnije poruke tolerancije i ojačati osjećaj građanstva diljem Europe.“³⁹

U prva dva dijela ovog poglavlja (Sportaši i treneri te Sport i obrazovni sustav) razmatraju se razvojne mogućnosti samog sporta, uvažavajući „primarne“ dionike sporta: sportaše i sportske stručnjake, njihove organizacijske strukture, počevši od klubova preko sportskih saveza, županijskog saveza i njihove komunikacije s tijelima višeg ranga, te potencijale napretka u aktivnostima sportske rekreacije i sporta osoba s invaliditetom.

U nastavku se sagledavaju mogućnosti napretka poveznicom sporta i odgojno-obrazovnog sustava kao najvećeg izvorišta sportaša, te potencijal veze sporta sa sustavima zdravstva i socijale.

Slijedi pregled veza s pojedinim gospodarskim granama s naglaskom na turističku djelatnost, kao i mogućnosti intenzivnijeg korištenja marketinških alata i kanala. Poglavlje završava s temom europskih fondova i pregledom tema koje će biti aktualne u razdoblju od 2022. do 2027. godine.

5.1. Djelatnost sporta

Analiza stanja u dijelovima koji obrađuju pokazatelje broja sportaša, njihove uspjehe i kadrovske kapacitete – broja trenera i organizacijsko-upravljačkog kadra – nažalost nije mogla dati rezultate koji su u potpunosti usporedivi s prethodnim strateškim razdobljem. Međutim, uočeni trendovi i spoznaje sportskih dionika temeljene na svakodnevnoj praksi ukazuju na:

- aktualnost prethodno postavljenih razvojnih ciljeva
- kvalitetne napore sportske zajednice i okruženja za omogućavanje njihovog dostizanja (što je rezultiralo pozitivnim pomacima)
- potrebu za njihovom preinakom postavljanjem novih očekivanih rezultata.

U skladu s tim promatraju se razvojne mogućnosti svakoga pojedinog aspekta rada sportskih djelatnika i njihovih organizacija, te se pretpostavlja da će se njihovim korištenjem odgovoriti na uočene potrebe.

Iako se u strateškom razmatranju dionici sporta i problematika razvoja djelatnosti ne dijele prema sportovima ili broju sportaša zastupljenih u pojedinom sportu, potrebno je napomenuti da posebnu pažnju, zbog zabilježenih negativnih trendova koji su se naglo razvili u momčadskim sportovima, treba posvetiti njihovim razlozima i njihovoj neutralizaciji.

Sustav sporta

39 Schinas M.: Europska komisija pokrenula kampanju Zdrav način života za sve, Ekovjesnik / Europska komisija, 2021., (<https://www.ekovjesnik.hr/clanak/4380/europska-komisija-pokrenula-kampanju-zdrav-nacin-zivota-za-sve>) (preuzeto 30. 9. 2021.)

Promicanje ideje uspostave strukture saveza i lokalnih sportskih zajednica i dalje je aktualno. Dok je dinamika osnutka sportskih saveza usklađena s planom i razvojem pojedinih sportova, gradske i općinske sportske zajednice u većem broju (24) JLS-a nisu osnovane. U općinama i gradovima koji imaju iznimno mali broj sportskih udruga i klubova moguće je opravdati izravno upravljanje sredstvima namijenjenim financiranju javnih potreba u sportu. Međutim, i ZOS i uočena analiza stanja ukazuju na potrebu:

- **osnutka zajednica sportskih udruga u JLS-ima u kojima ima više od 15 sportskih udruga**
- **organiziranja najmanje 3 nova županijska strukovna saveza u razdoblju važenja Plana razvoja.**

Sportaši

Sustavnim praćenjem i usklađenjem metodologije prikupljanja podataka o registriranim sportašima, unatoč velikim razlikama pokazatelja broja sportaša i rekreativaca, može se zaključiti da je velik udio u smanjenju broja aktivnih sportaša rezultat ažuriranja registara (osobito u masovnim sportovima), te je teško utvrditi stvarno smanjenje broja aktivnih sportaša. Procjenjuje se da je smanjenje broja višestruko manje od prikazanog. Stoga se javlja potreba za redefiniranjem ciljeva Strategije te se naglasak stavlja na:

- **održavanje trenutnog broja registriranih sportaša**
- **intenziviranje stručnog rada sa sportašima uključivanjem stručnog kadra iz područja sporta i pratećih djelatnosti (psihologija, medicina)**
- **rad s talentiranim sportašima.**

Potrebno je intenzivirati rad sa sportašima u dobnim skupinama u kojima dolazi do odljeva. Identificirane kategorije su:

- djeca sportaši s naglaskom na:
 - o djevojke koje završavaju osnovnu školu
 - o mladiće na završetku srednje škole, odnosno prelazak u seniorsku kategoriju.

Predložene aktivnosti usmjerene su na postizanje **kvalitetnijih omjera u dobnj i spolnoj strukturi** registriranih sportaša.

Vrhunski sportaši

Broj kategoriziranih sportaša pao je za 21 %. Razlozi su u nepostojanju potrebe kategorizacije sportaša u uvjetima pandemije bolesti COVID-19, nemogućnosti stjecanja kategorije zbog smanjenog broja natjecanja ili u (minimalnom) financijskom izdatku za dobivanje kategorije. Ipak ostaje činjenica da je za osiguranje postizanja vrhunskih sportskih rezultata ovaj podatak izrazito negativan.

Na zadržavanje postojećih i povećanje broja kategoriziranih sportaša izravno utječu uvjeti za njihovo bavljenje sportom koje se može podijeliti u osnovne kategorije:

- **osiguravanje potrebne sportske infrastrukture**
- **osiguravanje stručnih sportskih kadrova koji sportaše prate u njihovom razvoju**
- **osiguravanje materijalnih uvjeta za život i rad sportaša.**

Osim ovih (osnovnih) uvjeta, na odluku o sportskom radu i ostanku vrhunskih sportaša u Županiji izravno utječe i:

- stimulativno sportsko okruženje (kvaliteta ostalih sportaša/članova momčadi)
- mogućnost usklađivanja sportske aktivnosti sa školskim ili radnim obvezama
- perspektiva razvoja karijere nakon okončanja aktivnoga sportskog rada (dualna karijera)
- promidžba sportaša kao značajnih nositelja društvenih aktivnosti u okruženju.

Stoga se, u području osiguravanja odgovarajuće infrastrukture, pretpostavljaju zajednički planirane aktivnosti (investicije) lokalnih i regionalnih vlasti (primjer: zajedničko ulaganje Grada Rijeke i Županije u održavanje nogometnog igrališta,...). Intenziviranje međusobne suradnje lokalnih samouprava, tj. projekti kojima se zajedničkim ulaganjima racionalizira velike investicije i omogućava teritorijalna pokrivenost sportskom infrastrukturom, omogućit će da se izbjegne dupliranje istovrsnih sadržaja, posebice na područjima relativno niske gustoće naseljenosti.

Stručni kadrovi u sportu

Rezultati aktivnosti kojima se u prethodnom razdoblju provelo usklađenje sa zakonskim obvezama stručnosti sportskih trenera, nadmašili su očekivanja. Slijedom toga, nastavak politike izobrazbe kadrova u narednom strateškom razdoblju trebao bi dovesti do zadovoljavajuće stručne strukture. Također, korištenjem mogućnosti za provedbu trenerskog posla registracijom samostalne djelatnosti, znatno je olakšano zapošljavanje trenera.

Još uvijek nije na odgovarajući način riješeno obrazovanje kadrova organizacijsko-upravljačke strukture u sportu, te se ta razvojna potreba ponavlja za novo razdoblje planiranja, uz napomenu da su aktivnosti za osiguranje odgovarajuće izobrazbe zastale na stupnju verifikacije programa što čine nadležne agencije.

Izmjene Zakona o sportu potrebne su i očekuju se. Ublažavanje uvjeta za stjecanje statusa trenera, utvrđivanje uvjeta za cjeloživotno obrazovanje, postupka licenciranja trenera i uloge nacionalnih saveza, uvelo bi više reda u stjecanje statusa sportskih djelatnika.

Mogućnosti razvoja vide se u:

- **povećanju broja kvalificiranih trenera i trenerica**
- **povećanju broja zaposlenih trenera i trenerica**
- **omogućavanju obrazovanja i osposobljavanja kadrova za vođenje organizacijsko-upravljačkih poslova u sportu.**

Sportska rekreacija

Savez sportske rekreacije „Sport za sve“ Primorsko-goranske županije razvoj aktivnosti sportske rekreacije utvrđuje u dokumentu Strategija razvoja sportske rekreacije na području Primorsko-goranske županije 2021. – 2025. te određuje sljedeće razvojne ciljeve:

- **poticanje** građanstva i povećanje broja aktivnih korisnika programa sportske rekreacije primjenom postojećih i ponudom novih programa
- izrada **jedinstvenoga mrežnog portala** (platforma sportske rekreacije), koji će sadržavati sve potrebne informacije o organizaciji sportske rekreacije; time bi se dobila baza podataka kojom bi se povezao rad sportsko-rekreativnih udruga, turističkih zajednica, Zavoda za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Crvenog križa i ostalih medicinskih i drugih ustanova

- briga o **stručnom kadru** omogućavanjem stručnog osposobljavanja i zapošljavanja
- osiguranje odgovarajuće sportsko-rekreativne **infrastrukture**
- provedba sportske rekreacije u turističke sadržaje Primorsko-goranske županije i povezivanje dionika u **sportskoj rekreaciji i turizmu**
- uspostava kvalitetnijih veza sa sustavom zdravstvene zaštite radi stvaranja zajedničkih **programa prevencije zdravlja**.

Sport osoba s invaliditetom

Savez sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije stavlja naglasak na sljedeće razvojne prioritete:

- organizacija sustava **prijevoza** osoba s invaliditetom kako bi im se omogućilo sudjelovanje na treninzima i natjecanjima
- **prilagodba programa školskog sporta** osobama s invaliditetom te uključivanje što većeg broja osoba s invaliditetom u sport sustavnim organiziranjem sportsko-rekreativnih sadržaja
- **zapošljavanje** dodatnog osoblja koje prati sportaše na treninzima i natjecanjima
- organizacija natjecanja i sportskih manifestacija osoba s invaliditetom
- utvrđivanje stanja **dostupnosti sportskih objekata** osobama s invaliditetom i prilagodba postojećih objekata osobama s invaliditetom.

Savez je u razdoblju Strategije učinio kvalitetan odmak u osiguravanju sredstava iz **europskih fondova** što je pridonijelo podizanju standarda usluge i diverzifikaciji područja djelovanja osobito u promicanju vrijednosti sporta za promatranu kategoriju dionika. S obzirom na iskustvo i ekipiranost, očekuje se nastavak ove vrste suradnje.

5.2. Sport i obrazovni sustav

Visok stupanj ostvarenja ambiciozno postavljenih očekivanih rezultata Strategije za razvoj sporta predškolske i školske populacije, ukazuje na povišeni senzibilitet osnivača odgojnih i obrazovnih ustanova za djecu i mladež. Regionalne i lokalne samouprave u definiranju namjene budžetskih sredstava za potrebe odgoja i obrazovanja nerijetko se odlučuju na provedbu programa kojima se osigurava nadstandard, a neki su sadržajno vezani na sportske aktivnosti.

Financijskom se vrijednošću ističu aktivnosti izgradnje i rekonstrukcija infrastrukture i opremanja objekata. Trajno se ulaže i u podizanje uključenosti predškolske i školske djece u organizirane programe vježbanja kojima se želi unaprijediti sposobnosti i zdravlje djece, uz stručni nadzor kvalificiranih sportskih djelatnika. Međutim, još uvijek nedostaje prostora – dvorana (termina), za svu zainteresiranu djecu predškolske i školske dobi.

U predškolskim ustanovama nedostaje prilagodba sportskih programa koji bi omogućili uključivanje većeg broja djece u sportske aktivnosti pod stručnim vodstvom kineziologa i sportskih trenera ili dodatno obrazovanih odgojitelja. Takav pristup omogućio bi vrtićima koji imaju uvjete/dvoranu organizirati ponudu većeg broja sportskih aktivnosti za djecu. Uočena je potreba izobrazbe rukovodećeg kadra predškolskih ustanova o dobrobiti uvođenja tjelesnih aktivnosti za djecu u rad ustanove.

U organiziranom sustavu školskog sporta u Primorsko-goranskoj županiji sudjeluje 90 školskih sportskih društava.

Školski sport velikom broju djece omogućuje prve korake u sustavnom bavljenju sportom, usmjerava ih prema vrhunskom sportu te pruža mogućnost uključivanja u rekreativno vježbanje za djecu koja se ne uspiju uključiti u vrhunski sport. Potrebno je ojačati suradnju škola i lokalnih sportskih klubova. Sustavom školskog sporta želi se potaknuti što veći broj učenika na sustavno i redovito vježbanje. Taj sustav pruža učenicima mogućnost vježbanja, te je važno da škole surađuju i s udrugama za rekreativno vježbanje. Savez školskih sportskih društava Primorsko-goranske županije surađuje sa Savezom sportske rekreacije Primorsko-goranske županije u organizaciji uključivanja djece i roditelja u program boravka u prirodi.

Svake godine povećava se broj djece u natjecanjima, ali još je bitnije da se sve veći broj djece uključuje u dobro osmišljene programe i projekte. Svake godine sve je veći broj djece u programima „Univerzalna sportska škola“ i „Vježbaonica“, a povećava se i broj djece u programu „Turno kretanje“. Za navedene projekte dostignut je maksimum u korištenju programskih sredstava namijenjenih korisnicima iz Primorsko-goranske županije.

Iako su velikim dijelom premašeni očekivani rezultati Strategije, još uvijek treba težiti nastavku rada na **osmišljavanju dodatnih programa** za uključivanje djece u rekreativne i natjecateljske programe. S obzirom na nedostatak termina u postojećim dvoranama, treba **osigurati nove prostore** u kojima se mogu provoditi sportski programi i veći broj programa u prirodi.

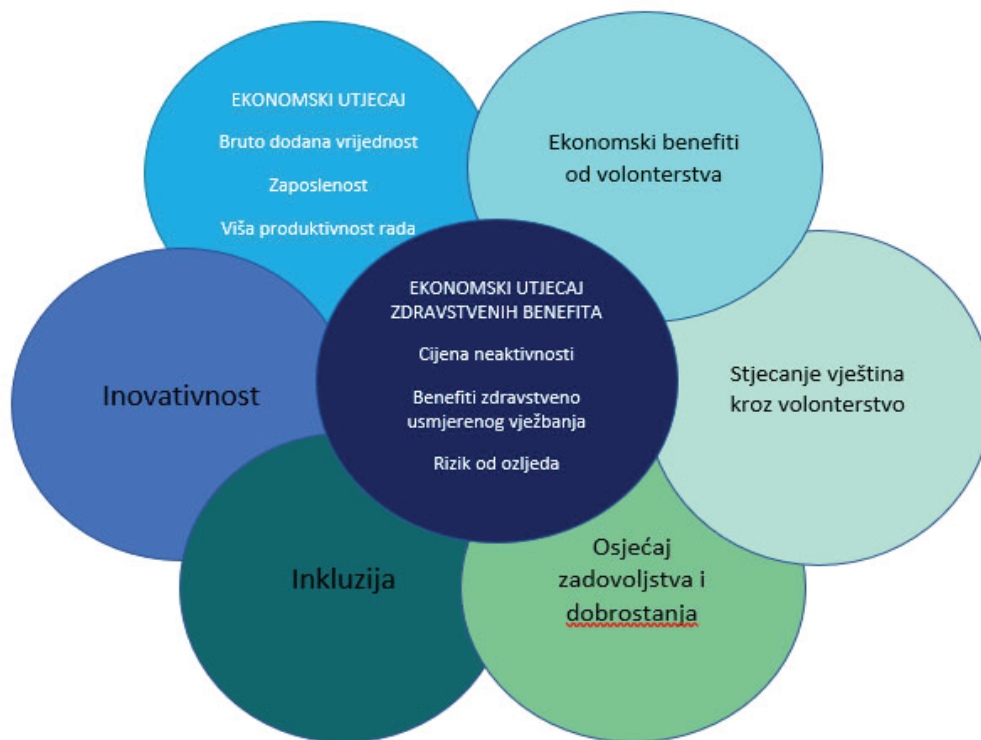
U isto vrijeme, u akademskom sportu, unatoč angažmanu nadležnog Saveza i kvalitetno provedenim aktivnostima, nije se ostvario očekivani porast pokazatelja. U svakom slučaju kvalitetnija rješenja **mogućnosti korištenja sportske infrastrukture** pridonijela bi djelomičnom rješavanju problema. Međutim, najveću dobrobit polučila bi **obveza uspostavljanja kolegija Tjelesna i zdravstvena kultura** na svim sastavnicama Sveučilišta, ali ta problematika nije u nadležnosti regionalne i lokalne samouprave.

5.3. Sport i sustav zdravstva i socijale

Uvodno je (Shemom 4.) prikazan utjecaj sporta na društvo. U središnjem dijelu prikaz uzima u obzir poveznice prednosti tjelesne aktivnosti stanovništva u ekonomskom smislu. Međutim, detaljnije sagledavanje ne zadire samo u gospodarske aspekte, tj. pokazatelje gospodarskog rasta kao što su zaposlenost, produktivnost, bruto dodana vrijednost, već i u šire vrednote sporta i bavljenja njegovom organizacijom. Izdvajaju se dobrobiti od:

- **volonterskog rada – za društvo i pojedinca**
- **horizontalnog utjecaja – za uključivanje i rast inovativnosti**
- **psihološke dobrobiti – za osjećaj zadovoljstva i blagostanja.**

Shema 4. Utjecaj sporta na društvo

Izvor: Studija o investicijama u sport: Smjernice, Sheffield Hallam University, 2020., obrada autora

5.3.1. Sport i zdravlje

„Postoji velika prilika za zdravstveni i sportski sektor da zajedno rade na promicanju tjelesne aktivnosti koja poboljšava zdravlje i sporta za sve. Suradnja može biti osobito povoljna u područjima kao što su aktiviranje skupina u nepovoljnom položaju, starije osobe i osobe s niskom razinom tjelesne aktivnosti te suzbijanje nejednakosti u sudjelovanju u sportu i tjelesnoj aktivnosti. Sport može odigrati ključnu ulogu u prevenciji nezaraznih bolesti.“⁴⁰

Iako suradnja postoji, viši stupanj usklađene aktivnosti dvaju sustava – zdravstvenog i nositelja organizacije sportske djelatnosti – radi osvješćivanja uloge tjelesne aktivnosti na zdravlje čovjeka i usmjeravanje na primjenu tih spoznaja u medicinskoj praksi, u ciljanim bi skupinama zasigurno doveo do:

- jačanja **svijesti o važnosti tjelesne aktivnosti** u zdravstveno-preventivne svrhe

⁴⁰ WHO, Promoting sport and enhancing health in European Union countries: a policy content analysis to support action, 2011.

- višeg stupnja **obrazovanosti populacije** o pravilnim vježbama i nutricionističkim prioritetima zdravog života
- mogućnosti redovite i kvalitetnije uzorkovane **analize zdravstvene slike** i praćenja promjena
- **znanstvenog pristupa** u različitim poveznicama zdravlja i sporta te kreiranju ponude programa preventive
- učinkovitijeg **korištenja postojećih resursa**
- **zajedničkih poticaja** za nabavu potrebne opreme ili izgradnje infrastrukture.

Uočena je potreba organizacije dodatne medicinske skrbi o sportašima. Ističe se potreba za usvajanjem Pravilnika o zdravstvenoj zaštiti sportaša koji bi trebao korjenito poboljšati to pitanje; osigurati trajni nadzor, odnosno usustavljenu skrb o zdravlju sportaša prvenstveno radi sprječavanja kumulativnih ozljeda i iznenadne srčane smrti. Također i brojnih benefita u razvoju sporta koji se mogu dobiti analizom zdravstvenih parametara. Dodatna prepreka u tom poslu je nedostatak specijalista sportske medicine.

5.3.2. Sport i socijalna skrb

„Socijalna pitanja obuhvaćaju dostojanstvena radna mjesta, socijalno osiguranje, socijalnu zaštitu i uključenost, smanjenje siromaštva, rodnu ravnopravnost, osobe s invaliditetom, potrebe djece i obitelji, mlade, starije građane te manjine kao što su Romi, pristup zdravstvenoj skrbi, pravosuđe, obrazovanje, kulturu i sport, volontiranje i aktivno građanstvo. Glavni cilj, zajednički svim potpodručjima, jest osigurati središnji i ravnopravan položaj svih građana kao središnje točke socijalne politike, čiji je glavni politički instrument na razini Europske unije europski stup socijalnih prava“.⁴¹

Plan razvoja pretpostavlja pozitivan utjecaj razvoja sporta i rekreacije na više kategorija socijalnih izazova s kojima se društvo suočava. To su:

- **Zapošljavanje** – intenziviranje gospodarskih aktivnosti, koje kao bazu za stvaranje novih poslovnih prilika uzimaju sport, rezultirat će otvaranjem novih radnih mjesta čime se izravno utječe na problem nezaposlenosti i siromaštva.
- **Volontiranje** – i u sadašnjoj shemi sportskog djelovanja zauzima značajno mjesto. Uočena je potreba kvalitetnijeg vođenja baza volontera i evidencija njihovog rada u skladu sa zakonom. Volonterski rad može biti ponuđen kategorijama stanovništva kojima je potrebno osigurati socijalnu uključenost.
- **Aktivno građanstvo** – u osnovi organizacijske strukture sporta jest građansko udruživanje u sportske udruge i klubove. Sportske udruge imaju iznimno značajan udio u ukupnom broju udruga građana u Primorsko-goranskoj županiji. Njihovo je djelovanje istinski „pokret za sport“. Podržano je programom javnih potreba u sportu na lokalnoj i regionalnoj razini, te izravno od, za ponuđene programe zainteresiranih građana, članarinom i volonterskim djelovanjem.
- **Uključivanje marginaliziranih grupa građana** – pretpostavlja osmišljavanje aktivnosti za postizanje ravnopravnosti svih građana vodeći pritom posebnu skrb o ravnopravnosti manjinskih grupa. Sport u svojoj biti ima ravnopravnost i vrednovanje svakog pojedinca prema njegovom doprinosu timu ili posvećenosti postizanju sportskog uspjeha. Promidžba vrijednosti sporta ujedno je i promidžba zajedništva i ravnopravnosti.

41 Europska komisija, Europski gospodarski i socijalni odbor – Socijalna pitanja, 2020., <https://www.eesc.europa.eu/hr/policies/policy-areas/social-affairs> (preuzeto 15. 10. 2021.).

Stoga je prijeko potrebno intenzivnije povezivati osobe u sustavu sporta i dionika koji sudjeluju u razvoju socijalnih politika i programa. S obzirom na to da programi aktivnosti stvarani za socijalno ugrožene kategorije pretpostavljaju posebna stručna znanja i osjetljivost na specifične probleme, o ovom elementu treba voditi računa pri izobrazbi sportskih stručnjaka. Iako je rješenje problema pristupačnosti sportskim objektima zakonski utvrđeno, Plan razvoja sporta dodatno naglašava nakanu za smanjenje fizičkih barijera.

U skladu s prioritetima Primorsko-goranske županije, kojima je u fokus socijalnih programa stavljen Program za mlade Primorsko-goranske županije 2022. – 2027., Plan razvoja također predviđa intenziviranje **programa rada s mladima**.

5.4. Sport i gospodarstvo

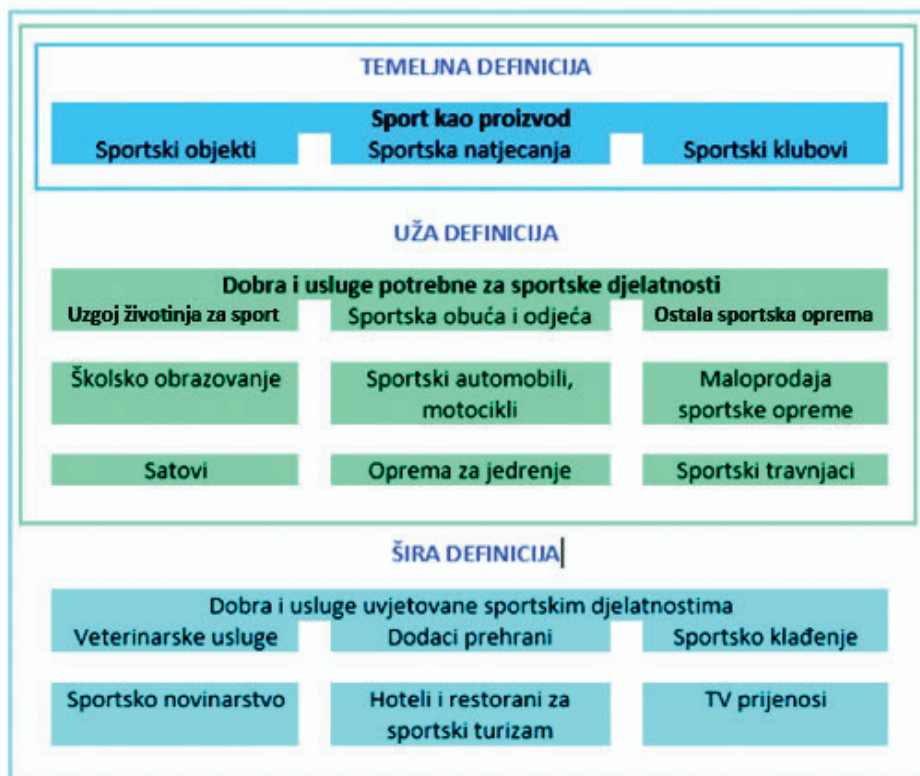
Analizu ekonomskog značenja sporta za područje Republike Hrvatske izradio je Hrvatski olimpijski odbor (2020.), te u materijalu Satelitski račun sporta za Republiku Hrvatsku predstavio sljedeće rezultate:⁴²

„...sport je pridonio bruto dodanoj vrijednosti Republike Hrvatske s 878 milijuna eura u 2015. godini, odnosno 1,39 milijardi eura ukupno (uključujući neizravne učinke u opskrbnim mrežama). Potonja vrijednost odgovara udjelu od 3,75 posto ukupne bruto dodane vrijednosti u Hrvatskoj. Sport je omogućio zaposlenje 44.800 osoba izravno, odnosno 67.100 osoba sveukupno, što odgovara udjelu od 2,88 posto, odnosno 4,31 posto ukupne zaposlenosti u zemlji.“

Iako podaci nisu dostupni za područje Županije, pretpostavlja se da je utjecaj sporta na gospodarske pokazatelje barem srazmjeran njezinim demografskim i gospodarskim pokazateljima. Stoga se u nastavku donosi na razini Europske unije prihvaćenu shemu koja predstavlja obuhvat definicije sporta u ekonomskom smislu (prema tzv. Definiciji sporta iz Vilnusa).

42 Kleissner, A., Grohall, G., Kokolakis T., Papić, A.: Satelitski račun sporta za Republiku Hrvatsku, Zagreb, Hrvatski olimpijski odbor, 2020., <https://isport2020.eu/wp-content/uploads/2020/11/Sport-Satellite-Account-Croatia.pdf> (preuzeto 15. 11. 2021.)

Shema 5. Definicija sporta iz Vilniusa s primjerima djelatnosti i proizvoda povezanih sa sportom

Izvor: Satelitski račun sporta za Republiku Hrvatsku, Hrvatski olimpijski odbor

U nastavku su analizirane razvojne mogućnosti za ona područja gospodarstva koja na teritoriju Primorsko-goranske županije imaju značajan udio u ekonomskim djelatnostima i/ili razvojni potencijal.

5.5. Sport i turizam

„Petina hrvatskog turizma je povezana sa sportskim aktivnostima, oko 600 milijuna eura godišnje.“⁴³

Jedan od prioriteta javne politike koja će pridonijeti razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma definiranih Nacionalnom razvojnom strategijom jest povećanje multiplikacijskih učinaka turizma na područja poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša te **sporta** i kreativnih industrija.

Primorsko-goranska županija jedna je od turistički najrazvijenijih hrvatskih županija. U rekordnoj 2019. godini Kvarner je zabilježio 3,1 milijun dolazaka i 19,1 milijun noćenja. U ukupnom broju turista koji posjete Hrvatsku, u Primorsko-goransku županiju dolazi njih 15,2 %, dok je udio u broju noćenja 16,8 %. U 2020. godini, unatoč teškim uvjetima poslovanja, turizam je u Županiji pokazao u odnosu na ostale jadranske županije visok stupanj otpornosti na tu vrstu rizika (druga nakon Zadarske županije s realiziranim indeksom

43 Mateša Z., konferencija *Sva lica sporta – kompleksna uloga sporta u gospodarstvu*, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2019., <https://www.vecernji.hr/biznis/burilovic-sport-nam-daje-puno-vise-nego-sto-ulazemo-u-njega-1365589> (preuzeto 25. 4. 2021.)

dolazaka 44,6 i noćenja 51,1), te je realizirano 18,9 % turističkih dolazaka u Hrvatsku i 19,2 % noćenja.⁴⁴ Pozicioniranje Kvarnera kao outdoor destinacije utvrđeno je Strateškim planom razvoja turizma Kvarnera 2016. – 2020./2021., a za ostvarenje cilja ključna je međusektorska suradnja.

Dugogodišnji zadatak svih dionika u razvoju turističke ponude jest **smanjiti utjecaj sezonalnosti i produžiti aktivnu turističku sezonu**. Aktivnosti stvorene u tu svrhu temelje se na stvaranju doživljaja koji nadilaze ponudu sunca i mora, tj. kvalitetniji marketing i različitost ponude u pred i posezoni. **Razvoj selektivnih oblika turizma**, trend je kojim tradicionalno turistički orijentirane destinacije, ali i mikrolokacije koje (još) nisu iskoristile razvojne potencijale, sve više pribjegavaju. Kombiniranjem i povezivanjem više oblika selektivnog turizma eksponencijalno rastu gospodarske dobrobiti. Međutim, s obzirom na to da je predmet razmatranja strateški razvoj sporta, ne treba zaboraviti pogodnosti koje nadopunjujući učinak vezivanja s ostalim gospodarskim granama ili društvenim aktivnostima može donijeti sportu ili koristi koje sport nosi na njega vezanim djelatnostima.

Sport ima iznimnu privlačnu snagu za više kategorija posjetitelja što nije iskorišteno u odgovarajućoj mjeri. Sportski turizam određuje se, među ostalim, i kao „turizam u kojem je sport glavni motiv putovanja i boravka turista u turističkom odredištu“⁴⁵. Motiv može biti sudjelovanje na sportskom događanju u ulozi natjecatelja ili promatrača (natjecanja ili sportskih objekata). Osim natjecateljskog i promatračkoga sportskog turizma, postoje i rekreativni, avanturistički (adrenalinski) i prirodnjački turizam. Na taj se način sportski turisti mogu podijeliti u više kategorija: profesionalni sportaši, sudionici masovnih sportova, rekreativci ili pasivni sportski turisti. Osim samih sportaša (bilo koje kategorije), veliki udio u sportskom turizmu nosi dodatno osoblje sportaša, odnosno partneri, obitelj, nutricionisti, podrška na natjecanju, medicinsko osoblje, tehnička služba i, naravno, gledatelji i navijači. Zahvaljujući i njima, ostvaruju se noćenja u destinaciji, promovira se destinacija, raste potrošnja, što su svakako vrlo važni akteri turizma.

Podaci o turizmu koji u svojoj osnovi ima sport, ukazuju na skromne rezultate i mogućnost značajnog rasta u ovoj niši. Sport, biciklizam i planinarenje kao glavni motiv ističe tek 1,1 % turista koji dolaze u Hrvatsku. Za Županiju je taj postotak veći i iznosi 1,7 %, no sport kao jedan od motiva navodi 17,5 % turista (tijekom ljeta), a još veći broj ih se bavi sportsko-rekreativnim aktivnostima – osim plivanja (79,1 %), najviše hodanjem 19,7 %, joggingom 14,2 %, tenisom 10 % i ronjenjem 9,3 %. Stupanj zadovoljstva ponuđenim sportskim sadržajima u Županiji je nizak, i prosječno je dnevno izdvajanje za sport i rekreaciju iznimno skromnih 1,51 euro.⁴⁶ Brojke ukazuju na vrlo velike mogućnosti napretka u korištenju sportsko-rekreativnih aktivnosti za obogaćivanje sadržaja boravka turista na području Županije.

Procjenjuje se da je moguće kvalitetnije profiliranje Županije u suradnji turizma i sporta te su izdvojeni sljedeći turistički profili:

44 Hrvatska turistička zajednica: Turizam u brojkama, Zagreb, 2020.,

<https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/turizam-u-brojkama> (preuzeto 20.10.2021.), analiza Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

45 Bartoluci, M.: Odnos turizma i sporta, Zbornik radova „Menadžment u sportu i turizmu“, Čakovec, 2014., Međimursko veleučilište u Čakovcu

46 Institut za turizam, Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj 2019, Istraživanje TOMAS, Zagreb, 2020., analiza Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

- destinacija za sportska događanja
- regija atraktivna za pripreme sportaša
- raj za rekreativce.

Destinacija za sportska događanja

Regija Kvarner je zahvaljujući svojem zemljopisnom položaju, klimatskim uvjetima i infrastrukturi, pogodna za održavanje raznih sportskih događanja – od profesionalnih do rekreativnih, na vrlo visokoj razini. Dokaz tome su dosad već održana brojna natjecanja, koja su polučila odlične rezultate – od velikog broja sudionika, vrhunskih svjetskih sportaša, do promotivnog učinka destinacije Kvarner.

Godišnje na **postojeća sportska događanja** u Primorsko-goranskoj županiji dolazi sve veći broj sportaša čiji je boravak kvalitetna dopuna u turistički manje učestalim razdobljima u godini. Manifestacije za potrebe ove analize dijele se na one vezane uz promidžbu sportskih i rekreacijskih aktivnosti, program regionalnih, državnih ili međunarodnih natjecanja, ili okupljanja sportskih djelatnika (na kongresima i sl.).

Županija i JLS-i prepoznaju potrebu za ulaganjem u razvoj te kategorije ponude, ali procjenjuje se da poveznica na turističku promidžbu i ponudu lokalne sredine nije u potpunosti iskorištena.

Osim izravnog doprinosa turističkoj ponudi u izvansezonskim razdobljima ovakva, većinom tradicionalna i po dojmu sudionika kvalitetno organizirana okupljanja, pridonose popularizaciji destinacijskoga sportskog turizma i aktivnijem sudjelovanju manjih sredina u njegovom razvoju.

Svjetska iskustva svjedoče o činjenici da je u marketinškom smislu najveći doseg izvještavanja o **velikim i globalno poznatim događanjima**. Broj uključenih sportaša ili timova zanemariv je u odnosu na broj promatrača uživo, posebice onih koji događanja prate virtualnim putem. Takva su događanja pristupačna samo odabranima te organizacijski i financijski zahtjevna. Naglasak je na velikoj promotivnoj i turističkoj vrijednosti, a ciljana su skupina turisti koji takva događanja povezuju s kulturom i stilom destinacije koju odabiru.

Promidžba Županije kao jedne od onih koje mogu organizirati zahtjevna događanja i uporan rad na lobiranju u hrvatskim i međunarodnim sportskim organizacijama, treba i može dovesti do organiziranja takvih događanja. Međutim, od 16 velikih sportskih manifestacija čiju će organizaciju 2021. godine s 14,6 milijuna kuna ili okvirno 2 milijuna eura sufinancirati Ministarstvo turizma i sporta⁴⁷, u Primorsko-goranskoj županiji će (jednim dijelom) biti organiziran CRO Race, međunarodna biciklistička utrka. Potporu projektima kroz program „Sportska Hrvatska“ pruža i Hrvatska turistička zajednica. U programu za 2020. godinu koji je zbog pandemije COVIDA-19 morao biti otkazan, našla su se 24 sportska događanja u Hrvatskoj za podršku kojima su namijenjena ukupna sredstva od 8,1 milijun kuna. Događanja u Primorsko-goranskoj županiji za koja se predviđa da će biti organizirana nakon prestanka posebnih uvjeta vezanih uz pandemiju su: CRO Race, Downhill Mali Lošinj i Mitas 4 Islands.⁴⁸ Osim njih, planirano je i održavanje Adventure race Croatia, te dijela hrvatske utrke Wings for life.

47 Hina, 16. travnja 2021.

48 Hrvatska turistička zajednica: Strateški marketinški projekti, Top događanja i vrhunski hrvatski sportaši., 2020., <https://www.htz.hr/hr-HR/projekti-i-potpore/strateski-marketing-projekti/top-dogadjanja-i-vrhunski-hrvatski-sportasi/sportska-hrvatska> (preuzeto 15. 10. 2021.)

Organizacija događanja prepoznatljivih na svjetskoj razini donosi višekratne koristi:

- **popularizira sport povezan s događanjem**
- **povećava marketinšku vidljivost i prepoznatljivost te sportske djelatnosti i teritorija**
- **kvalitetna organizacija povećava interes (različitih dionika - nositelja, sudionika i gledatelja) za slična događanja**
- **vrijeme događanja donosi jednokratno povećanje turističkog prometa u kategorijama prijevoza, smještaja i potrošnje**
- **pridonosi kreiranju imidža destinacije koji se povezuje sa zdravim i aktivnim životom, prirodnim ljepotama, avanturom i doživljajem, a u slučaju nekih sportova i s luksuzom.**

Mogući izazovi odnose se na:

- **dodatna ulaganja u odgovarajuću sportsku infrastrukturu**
- **nužnost dodatnog angažmana u privlačenju manifestacije (lobiranje, financijski izdaci)**
- **dugotrajnost procesa organiziranja (od ideje do organizacije željene manifestacije)**
- **odgovarajuće i dostatne (turističke) smještajne i infrastrukturne kapacitete.**

Regija atraktivna za pripreme sportaša

Prirodna reljefna i klimatska raznolikost omogućava stvaranje ponude za organizaciju priprema sportaša u različitim sportovima. Postojeći smještajni turistički kapaciteti, pri čemu se prvenstveno misli na hotelske kapacitete, mogu biti stavljani u funkciju suradnjom s djelatnim ili budućim sportskim kampovima. Raznovrsnost postojećih kategorija smještaja može pratiti potrebe različitog ranga/interesa klubova ili reprezentacija zainteresiranih za korištenje navedene ponude. Primjera za takvu djelatnost u Hrvatskoj ima, pri čemu prednjači Istarska županija.

Pripreme sportaša mogu se razvrstati u dvije osnovne kategorije:

- *Rekreativni sportaši* – dolaze na pripreme u destinaciju jer će sudjelovati u nekoj od utrka koja će se odvijati na tom području; radi se o treninzima na istoj stazi, podlozi, terenu na kojem će se odvijati utrka za koju je sudionik prijavljen. Ovisno o terminu održavanja utrke i sportskog događanja, potrebno je imati određeni broj otvorenih hotela ili ostalih smještajnih kapaciteta.
- *Profesionalni sportaši koji biraju regiju Kvarner za pripreme* – u ovoj kategoriji je potrebno sportašima pružiti cjelovitu odgovarajuću infrastrukturu, bez obzira da li se natjecanja održavaju u destinaciji ili ne. Npr. nogometaši će dolaziti na pripreme ako im je, uz smještaj i odgovarajuće ugostiteljske i zdravstvene usluge, osiguran dovoljan broj nogometnih igrališta. Plivači/vaterpolisti će doći na pripreme ukoliko s dovoljnim brojem raspoloživih termina u kojima mogu trenirati, imaju na raspolaganju 50-metarski bazen.

Pretpostavka razvoja je kvalitetna komunikacija Turističke zajednice Kvarnera i JLS-a s većim turističkim kućama i dogovor o ulaganjima u dodatne sportske infrastrukturne objekte, odnosno korištenje postojećih za navedene svrhe.

Analiza prateće sportske infrastrukture kao osnovnog preduvjeta za kreiranje te vrste ponude ukazuje na sljedeće:

- *Grad Rijeka* – Unatoč činjenici da bi sportska infrastruktura mogla zadovoljiti potrebe većine korisnika, upitna je zbog već sada nedostatnih termina za zadovoljenje lokalnih potreba što bi trebalo biti prioritet. Stoga je razvoj moguć ukoliko se grade novi sportski kapaciteti ili koriste postojeći u ostalim gradovima i općinama.

- *Gorski kotar i Platak* – Na tom području postoji manjak smještajne infrastrukture koja bi omogućila značajniji iskorak. Realizirane i planirane investicije u sportsku infrastrukturu Centra za bazične pripreme i planirani ulazak u projekt Zimske univerzijade morale bi potaknuti razvoj odgovarajućih većih smještajnih kapaciteta.

- *Otoci i Priobalje* – Smještajni kapaciteti izvan sezone nisu iskorišteni u dovoljnoj mjeri. Potrebna su značajna ciljana ulaganja u sportsku infrastrukturu, po mogućnosti u suradnji s investitorom, kako bi sportski turizam postao brend ovog područja.

Dodatna pogodnost za poticanje razvoja ove djelatnosti, u Županiji već tradicionalna, a u posljednjih 30 godina vrlo dobro razvijena, jest ponuda zdravstvenih usluga u turističke svrhe. Iako je o poveznici sporta i zdravstva bilo riječi u posebnom poglavlju, ovdje se ističe kvalitetan rad Klastera zdravstvenog turizma i mogućnost prilagodbe ponude zdravstvenih djelatnika specifičnim potrebama sportaša. Neke od zdravstvenih ustanova već su međunarodno renomirane i rade s vrhunskim sportašima iz zemlje i inozemstva (Poliklinika Terme Selce, Specijalna bolnica dr. Nemec...). Stogodišnja tradicija i moderni smještajni kapaciteti u blizini talasoterapija u Opatiji, Crikvenici i Velom Lošinj koriste se u funkciji sporta, ali ne u dovoljnoj mjeri za pozicioniranje u specifičnoj sportsko-turističkoj niši.

Promidžba te vrste ponude kao pretpostavku uzima i komunikacijske kanale u kojima veliku ulogu imaju sportski djelatnici ili klubovi s međunarodnom mrežom kontakata. Također, pri planiranju ponude potrebno je uzeti u obzir specifične potrebe sportaša; stoga se preporučuje suradnja sa sportskim stručnjacima.

Raj za rekreativce

U navedenim pokazateljima nisu prikazane **masovne manifestacije** koje se organiziraju u okviru rekreacijskog sporta, a pridonose popularizaciji zdravog života i poticanju uključivanja različitih kategorija (djece i mladih, starije populacije, osoba s fizičkim i mentalnim oštećenjima, obitelji i sl.).

Ta se vrsta manifestacija organizira s više ciljeva:

- **postizati sportske rezultate**
- **promidžba sporta i rekreacije kao zdravog načina života**
- **osiguravati masovno bavljenje tjelesnom aktivnošću**
- **širiti znanje i informacije o zdravstvenoj preventivi niza bolesti**
- **osigurati uključenost svih kategorija stanovništva u društvene aktivnosti**
- **socijalizacija i kvalitetno osmišljeno slobodno vrijeme.**

Značajna ulaganja u sportsko-rekreacijsku infrastrukturu, i intenziviranje brige o šetnicama, planinarskim stazama i biciklističkim rutama, toj kategoriji turista-sportaša pružaju dodatne sadržaje u osmišljavanju boravka na području Primorsko-goranske županije i potiču ih na

duži boravak i bolje upoznavanje s okolinom. Iznimno je važno osigurati održavanje navedenih objekata kako bi u svakom trenutku njihovo stanje bilo u skladu s promoviranim u turističkim informativnim materijalima. Uočava se nedostatak školovanih kadrova za outdoor turizam (certificiranih planinarskih i biciklističkih vodiča i turističkih vodiča) bez kojih nije moguće zadovoljiti potrebe većih organiziranih turističkih grupa i nedostatak planinarske infrastrukture (planinarskih domova, kuća i skloništa) i odgovarajuće ugostiteljske ponude.

Među županijskim investicijama kojima se osiguravaju preduvjeti za tu vrstu sportsko-turističke aktivnosti, posebno se ističe ulaganje u sportsko-rekreacijsku zonu Platak, a pokazatelji broja posjetitelja iz godine u godinu sve više opravdavaju ovaj projekt. Svakako i ulaganja u Centar za bazične pripreme sportaša Gorski kotar koja područje Gorskog kotara pretvaraju u sportsko-turistički atraktivnu destinaciju.

Jedinice lokalne samouprave su u posljednjih pet godina znatno pojačale aktivnosti na izgradnji i opremanju šetnica, obilježavanju i održavanju planinarskih staza i biciklističkih ruta. Zabilježeno je i više privatnih investicija u objekte koji omogućavaju doživljaj avanture – adrenalinske parkove, zip-line, i sl.

Takva ponuda sportsko-turističkih sadržaja odgovara na potrebe suvremenog turista i omogućuje produženje boravka u našem kraju. Međutim, ponuda se teško može usporediti sa sličnom na bliskim i po prirodnim karakteristikama sličnim turističkim zonama u okolnim državama (Sloveniji, Italiji i Austriji). Stoga je potrebno stvoriti preduvjete za širenje ponude. Postupak provedbe poduzetničkih projekata (javnih ili privatnih) znatno usporavaju neriješeni vlasnički odnosi i složen proces ishodovanja potrebnih dozvola (složeni administrativni postupak).

Veze sa selektivnim oblicima turizma

S obzirom na lokalnu tradiciju zdravstvenog turizma, izgrađenost i opremljenost kapaciteta i kvalitetnu kadrovsku bazu u obje djelatnosti, prirodno se nameće prethodno spomenuta poveznica sportskog i **zdravstvenog turizma**.

Zdravstveni turizam je složeni turistički proizvod koji obuhvaća velik broj specijaliziranih sadržaja i usluga na putovanjima motiviranim potrebom za unaprjeđenjem zdravlja i poboljšanjem kvalitete života. Polazeći od demografskim trendovima i promjenama društvenih vrijednosti uvjetovanoga neprekidnoga rasta potražnje za proizvodima zdravstvene industrije te od usporednih prednosti Hrvatske, uključujući blizinu velikim emitivnim tržištima, očuvane prirodne ljekovite činitelje, konkurentne cijene, dugu tradiciju i dobru reputaciju zdravstvenih usluga, Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. prepoznaje zdravstveni turizam kao jedan od mogućih vodećih turističkih proizvoda Hrvatske. Zdravstveni turizam u svoja tri osnovna oblika (medicinski, lječilišni i wellness-turizam) obuhvaća spektar usluga liječenja, rehabilitacije, prevencije i unaprjeđenja psihofizičkih sposobnosti koje uključuju liječnike i ostalo stručno osoblje (npr. fizioterapeuti, kineziolozi, nutricionisti, kozmetičari) te se odvijaju u medicinskim i nemedicinskim ustanovama (npr. bolnice i klinike, lječilišta i toplice, wellness-centri i hoteli). Usluge te vrste iznimno su bitne u ponudi destinacije za sportaše u treningu ili fazi oporavka od sportskih ozljeda i rekreativce. Osim nekoliko kvalitetnih primjera, ta mogućnost nije dovoljno iskorištena.

Usluge u zdravstvenom turizmu pružaju se tijekom cijele godine, a ponajmanje ljeti. Očigledan je njihov utjecaj na obogaćivanje ponude izvan sezone i privlačenje gostiju u tom

razdoblju. U ovoj poslovnoj niši na ponudu medicinskih usluga vežu se i specifične usluge organizacije putovanja, smještaja, usavršavanja i sl. Koriste se različiti promotivni kanali.

Dosadašnji naponi Županije za osnaživanje Gorskog kotara i profiliranje u turističkom smislu, te snažna sportsko-infrastrukturalna ulaganja i planovi izgradnje objekata kojima upravlja Goranski sportski centar, omogućavaju zajednički razvoj **ruralnog** i sportskog turizma. Od turističkih oblika ističu se **rekreacijski** turizam koji je u ovom okruženju povezan s korištenjem šetnica, planinarskih i biciklističkih staza te vodenih površina. Također i **lovni i ribolovni**, te **sportski**, koji osim navedenog pretpostavlja korištenje sportske infrastrukture. Turisti koji nalaze svoje interese u ovim nišama vole koristiti nutricionistički kvalitetne proizvode **agroturizma**, te općenito cijene kvalitetnu povezanost outdoora s gastronomijom, te sa zdravim načinom prehrane. Razvojni izazov mogu predstavljati ograničeni smještajni kapaciteti.

5.6. Sport i ostale grane gospodarstva

Zdravstvena industrija

Osim prethodno opisane poveznice sporta i zdravstvene slike stanovništva, sport se može sagledati u kontekstu razvoja gospodarskog stajališta ponude zdravstvenih usluga. Kvalitetna baza na županijskoj je razini osigurana povijesnom orijentacijom ka zdravstvenom turizmu (do danas očuvana i dodatno razvijena ponuda talasoterapije), i valorizacijom ovog nasljeđa u sadašnjosti (dodatnim medicinskim uslugama ortopedske bolnice, specijalnih bolnica i poliklinika). Pritom se posebno ističe kvalitetan napredak inicijativa **Klastera zdravstvenog turizma** koje je moguće proširiti osmišljavanjem konkretne ponude za sportaše i rekreativce. Klaster već okuplja većinu važnih dionika u zdravstvu i njihove prirodne partnere u turizmu, te postoji kvalitetna baza specifičnih znanja, opremljenih medicinskih i smještajnih kapaciteta za širenje poslovanja u sportu.

Dodatna mogućnost uočava se u uspostavi suradnje s **farmaceutskom industrijom**. Naime, sportaši uz sve intenzivnije i jače treninge imaju veće potrebe za energijom i sve manje vremena za oporavak organizma zbog čega često koriste razne dodatke prehrani kako bi lakše i brže postigli željeni cilj.

Prioritet treba biti zdravlje sportaša, ali svakako i osiguranje regularnosti u natjecanju te fair-odnosa u sportu. Suradnja s farmaceutskom industrijom može dovesti do bolje izobrazbe sportskih stručnjaka o kvaliteti, po pitanju korištenja, farmaceutskih proizvoda i razvoja novih pripravaka usmjerenih na izlječenje posljedica intenzivnih tjelesnih napora u sportu ili nedovoljno stručne provedbe rekreacijskih aktivnosti. To je u obostranom interesu, a s obzirom na postojanje ambicioznih istraživačkih timova na lokalnom Sveučilištu i razvoj JGL-a, kao jedne od vodećih farmaceutskih tvrtki u Hrvatskoj, pretpostavljaju se značajne razvojne mogućnosti. Osim navedenog, od interesa su područja fitoterapije, prirodne medicine i nutricionizma.

Planiranje prostora, graditeljstvo i održavanje sportskih objekata

Razvoj gradskih četvrti ili dijelova JLS-a za uređenje ili izgradnju sportskih površina/objekata, može značajno utjecati na širu zajednicu. Osim doprinosa kvaliteti sportskih sadržaja, ti prostori postaju mjesta društvenog okupljanja, pružaju mogućnost za razvoj dopunskih aktivnosti i značajno **podizanje standarda života** za sve naraštaje. Primjeri uspješnog spoja sporta i lokalne zajednice gotovo su svi objekti sagrađeni u prethodnom razdoblju. Velik potencijal uočava se u projektima izgradnje/uređenja područja Delte (marina za velike jahte i prateći sadržaji), nastavku ulaganja u Platak i Centar za bazične pripreme sportaša Gorski kotar. Također i u uređenju i izgradnji sportskih dvorana u manjim gradovima i

općinama ili uređenju društvenih domova na način da mogu poslužiti razvoju sporta i rekreacije, gradnji sportskih terena na Kampusu, školskih sportskih dvorana, manjih igrališta i ostalim objektima.

Planiranje gradnje ili prilagodbe sportskih objekata kojima se povećava multifunkcionalnost omogućava povezanost sportskih i rekreacijskih sadržaja s kulturnim i gospodarskim događanjima. Omogućavanje višenamjenske gradnje te povezanosti sportskih i različitih uslužnih djelatnosti, pridonijelo bi interesu za **javno-privatna ulaganja**. Takvu poveznicu promovira i Europska unija u planovima budućih modela financiranja projekata regionalnog razvoja u kojima se ističe model kombiniranja financijskih instrumenata.

Pri planiranju gradnje i uređenja smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta, ali i objekata zdravstvene skrbi, potrebno je voditi računa o **specifičnim potrebama sportaša**, te poticati uključivanje sportskih stručnjaka u proces projektiranja/planiranja objekata koji će u jednom dijelu biti stavljani u funkciju sporta i rekreacije, kako je to opisano u poglavljima o sportu i turizmu ili sportu i zdravstvu.

Sportska infrastruktura investicijski je zahtjevna i u fazi izgradnje i u izdvajanjima potrebnim za njezino kvalitetno održavanje. Isplativost ulaganja je najčešće vezana uz posredne koristi za zajednicu (mogućnost razvoja sportsko-rekreacijskih aktivnosti i njihove dobrobiti za stanovništvo). U isto vrijeme, ona predstavlja priliku za razvoj brojnih djelatnosti potrebnih za njezinu provedbu – projektiranje, izgradnja, opremanje i održavanje objekata.

Ostale gospodarske grane

„Sport je dinamičan sektor koji brzo raste. Njegov makroekonomski utjecaj se podcjenjuje, a može pridonijeti ciljevima rasta i stvaranja radnih mjesta definiranim Lisabonskim ugovorom. Sport može služiti za poticanje lokalnog i regionalnog razvoja, regeneraciju gradova ili ruralni razvoj. Sport već ostvaruje sinergiju s turizmom i može potaknuti unaprjeđivanje infrastrukture te pojavu novih partnerstva za financiranje sportsko-rekreacijskih sadržaja.“⁴⁹

„Sport je jedan od najvećih svjetskih biznisa. Globalna sportska industrija teška je oko 500 milijardi dolara, a procjenjuje se da će do 2022. narasti na više od 600 milijardi. Riječ je o ogromnom financijskom kolaču u kojem Hrvatska ima nesrazmjerno mali udio, u usporedbi sa sportskim rezultatima.“⁵⁰

Broj gospodarskih subjekata na području Primorsko-goranske županije koji su u svojoj primarnoj registraciji istaknuli povezanost sa sportom (R93 – Sportske djelatnosti te zabavne i rekreacijske djelatnosti), iako bilježi stalni rast (od 116 registriranih tvrtki 2015. godine do 151 u 2019.⁵¹) iznimno je nizak i u postotnom udjelu u broju gospodarskih subjekata gotovo nezamjetan. Struktura djelatnosti vezana je poglavito na usluge nautičkog turizma i fitness centara. U usporedbi s Hrvatskom, Primorsko-goranska županija zaostaje u broju tvrtki povezanih sa sportom (prema postotnom udjelu u ukupnom broju poslovnih subjekata). Međutim, veza sporta i gospodarstva šira je tema od statističke evidencije koju definira NKD

49 Europska komisija, Bijela knjiga o sportu, Brussel, 2007.

50 Burilović L., konferencija Sva lica sporta – Kompleksna uloga sporta u gospodarstvu, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2019., <https://www.vecernji.hr/biznis/burilovic-sport-nam-daje-puno-vise-nego-sto-ulazemo-u-njega-1365589> (preuzeto 25. 4. 2021.)

51 Podaci HGK, ožujak 2021., obrada Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

klasifikacija. Glavne kategorije poduzetničke aktivnosti u kojima sport može imati značajnu ulogu su sljedeće:

- **Inovacije** – Jedan od najvećih izazova s kojima se suočavaju sportski dionici (tvrtke, organizacije, klubovi, sportski subjekti) jest praćenje novih trendova, znanstvenih i tehnoloških dostignuća. Inovacije u suvremenom sportu nisu samo potreba, one su postale prijeko potrebne i ključne u njegovom razvoju. Brže promjene tržišnih uvjeta traže sve češće inovacije **proizvoda i usluga, administrativnih procesa i tehnologije**. Ulaganje u inovacije u sportu predstavlja izazov rješavanja globalnih potreba branše i inovativna rješenja moguće je plasirati na velikom tržištu. Aktivnost pretpostavlja suradnju s inovatorima i znanstvenom zajednicom. Područja djelovanja mogu biti primjene novih tehnologija i materijala u sportskoj ili medicinskoj opremi, organizacijski aspekti vođenja sportskih organizacija, inovativni promidžbeni kanali ili korištenje novih tehnologija u različitim sportskim proizvodima/pomagalima/aktivnostima.
- **Proizvodnja** – Razvoj i promidžba sportskih i rekreacijskih aktivnosti doveli su do popularnosti sportske opreme. Osim kvalitete i sigurnosti kao preduvjeta za korištenje u sportskim aktivnostima, ti se proizvodi razvijaju kao brendovi često povezani s luksuzom i prestižem. Uz sportaše i sportske djelatnike, značajni su i rekreativci, ali i ostalo stanovništvo koje sportske artikle koristi u svom dnevnom modnom izričaju. Uključivanje lokalnih poduzetnika u globalnu utakmicu vrlo je teško, ali ima primjera manjih kreativnih iskoraka čiji je plasman orijentiran na online kanale, suradnju u procesu proizvodnje ili individualizirane ponude. Od ostalih proizvodnih mogućnosti, s obzirom na lokalnu koncentraciju brodograđevnih projektnih ureda, njihovu povezanost sa svjetskim tržištima i educiranost kadra, potencijal postoji u **uslugama projektiranja** sportskih plovila i izrade i/ili ugradnje pripadajuće opreme.

Obje niše, i ona inovacijska i proizvodna, u razvoju ponude za sport i rekreaciju, imaju naglašenu potrebu za usvajanjem strateških prioriteta održivosti, korištenjem i razvijanjem naprednih tehnologija i potporom kompetencijama i vještinama za poslove budućnosti. Takav pristup na tragu je prioriteta opće javne politike nacionalnog i regionalnog razvoja.

5.7. Sport i marketing

Poveznica sporta i marketinga dvosmjerna je sprega. U poglavlju Sport i turizam detaljnije je pojašnjena mogućnost korištenja sporta u promidžbi teritorija i snaga njegovog utjecaja. Također, nije upitan velik utjecaj sporta na marketinške aktivnosti gospodarskih subjekata koji su se odlučili za takav pristup, čak i kada njihovi proizvodi i usluge nisu nužno vezani uz sport. Po financijskoj se snazi posebno ističu ugovori prava na prijenose sportskih događanja (s pratećim promidžbenim sadržajima) što je u nekim slučajevima i značajni izvor financiranja takvih sportskih događanja i sporta.

U isto vrijeme, promidžba sporta kao **izvora životnih/društvenih vrijednosti** koje pomažu osobnu i izgradnju zajednice, kvalitetan je marketinški alat. Poveznice sporta s ostalim društvenim djelatnostima ne moraju podrazumijevati sportska događanja, već je sama pojava istaknutih sportaša ili javna podrška klubova dovoljna za promidžbu određene ideje i društvene aktivnosti. Marketinške valorizacije sporta i sportaša često su povezane s vrhunskim sportskim rezultatima.

Međutim, element koji se djelomično zanemaruje, a na koji u provedenoj anketi županijskih sportskih saveza ukazuje veći broj anketiranih, odnosi se na probleme koje sportski savezi i

klubovi kao njihovi članovi imaju u postizanju **vidljivosti njihovog i rada njihovih sportaša**. Korištenjem sporta u marketinške svrhe zadovoljavaju se potrebe različitih društvenih skupina/djelatnosti, ali u marketingu sporta na više se razina javlja velika potreba za kvalitetnijim pristupom.

Ova se tvrdnja odnosi na različite segmente rada sportskih dionika:

- **predstavljanje programa sportskih klubova**
- **najava natjecateljskih događanja, njihovo praćenje u medijima i promidžba rezultata**
- **kreiranje i ažuriranje mrežne stranice programa rekreacije**
- **popularizacija sporta promidžbom uspješnih sportaša.**

Posebno se ističe potreba za vidljivošću i **valorizacijom volonterskog rada** na kojem se u mnogim kategorijama sporta osigurava opstanak djelatnosti. Osobama koje svoje sportsko djelovanje temelje na entuzijazmu i nesebičnom davanju zajednici, potrebno je odati priznanje za njihov rad i time potaknuti, ne samo njih, već i buduće naraštaje volontera na nastavak rada.

Prije je potrebno korištenje različitih **marketinških alata** – objave na društvenim mrežama ili u klasičnim medijima (novine, radio, televizija) ili akcije predstavljanja pojedinih sportova ciljanoj publici (u vrtićima, osnovnoj i srednjoj školi). U aktivnost trebaju biti uključeni i lokalni sportaši i treneri koji u izravnoj interakciji s budućim sportašima mogu pobuditi zanimanje i svojim iskustvima i primjerom ukazati na mogućnosti i vrijednosti koje sport pruža. Prije svega u umnom, čuvstvenom, duhovnom i psihofizičkom razvoju, te činjenici da sport razvija humane kvalitete i promiče autentične ljudske vrijednosti.

Marketinška je aktivnost važna i u postizanju rezultata u borbi s **neželjenim pojavama u sportu**. Jasno određenje protiv korupcijskih afera, korištenja nedopuštenih stimulanata, pojavama nasilja i iskorištavanja djece ili ranjivih skupina, kao i nulta stopa tolerancije za bilo koji oblik diskriminacije i nepravde, jedini su način da se takve pojave suzbiju. Iako su takve pojave u sportu manje prisutne nego u ostalim dijelovima društva, snažna borba protiv njih učinit će sport još sigurnijim i privlačnijim najširoj populaciji.

5.8. Europska unija

„U suvremenom gospodarstvu sport izravno pridonosi gospodarskoj djelatnosti, može se upotrebljavati kao sredstvo za ostvarivanje niza poslovnih i društvenih djelatnosti te ima veliku moć kao sredstvo motiviranja najrazličitijih pojedinaca i skupina. Ukratko, sport i tjelesna aktivnost mogu imati vrlo važne gospodarske i društvene učinke, osobito na lokalnoj ili regionalnoj razini.“⁵²

„Sportom bi se moglo pridonijeti postizanju općih političkih prioriteta Europske unije, a posebice ciljeva u raznim drugim područjima politika kao što su obrazovanje, zdravstvo, mladi, socijalna pitanja, uključivanje, ravnopravnost, rodna ravnopravnost, urbani i ruralni razvoj, promet, okoliš, turizam, zapošljavanje, inovacije, održivost, digitalizacija i gospodarstvo, te bi se tim područjima politika moglo podupirati promicanje sporta na temelju međusektorske suradnje.“⁵³

52 Europska komisija, Studija o doprinosu sporta regionalnom razvoju preko strukturnih fondova, Brusel, 2016.

Jedan od glavnih ciljeva Europske unije u području sporta je i: „putem međusektorske suradnje osigurati svijest u drugim područjima politika Europske unije o važnom doprinosu koji sport može dati društveno i okolišno održivom rastu Europe, digitalizaciji, oporavku od pandemije bolesti COVID-19 te budućoj otpornosti, kao i postizanju ciljeva održivog razvoja.“⁵⁴

Dodatno, pri uspostavi novog mehanizma za uklanjanje posljedica pandemije, Europska unija usvojila je sport kao jedan od prioriteta sektora. To znači da će sport biti jedno od prihvatljivih područja financiranja iz tog mehanizma te se otvara mogućnost povlačenja dodatnih europskih sredstava. Sport može uvelike pomoći da se ublaže posljedice pandemije. Europsko investiranje u sport u sljedećem financijskom razdoblju povezano je i uvjetovano nacionalnom definicijom prioriteta i sportske politike te njihovim vezanjem na europske prioritete.

Nacionalni plan oporavka i otpornosti⁵⁵ utvrđuje **prioritetna područja** u kojima sport može tražiti potpore za oporavak:

- digitalizacija procesa u sportu i rekreaciji na lokalnoj i regionalnoj razini (šifra C2.3. R3-I16)
- provedba i financiranje već razrađenih projekata javnih ulaganja i promidžba privatnih ulaganja za potporu oporavku gospodarstva (temeljem Odluke o usvajanju Programa dodjele državnih potpora u obliku jamstva sektorima turizma i sporta u aktualnoj pandemiji bolesti COVID-19 izazvane novim koronavirusom)
- doprinos razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma (C1.7) regionalnom raznolikošću i specijalizacijom pri čemu se prepoznaje potreba ulaganja u turističku infrastrukturu, sportsko-rekreacijske centre i zone aktivnog turizma
- školska sportska infrastruktura
- jačanje otpornosti zdravstvenog sustava (C5.1.) radi poticanja zdravijeg života; planira se uključivanje u sportske aktivnosti od najranije dobi te ulaganje u bolju povezanost sektora sporta s ostalim granama gospodarstva, uključujući i zdravstvo
- mobilne ambulante (C5.1. R1-I2).

U planskom razdoblju ostali izvori financiranja temeljeni na fondovima Europske unije prate dosadašnju shemu opisanu u poglavlju Izvori financiranja. Pretpostavlja se da će ih svi dionici **intenzivnije koristiti** i da će se kvalitetnije razmatrati problematika i moguće koristi koje uključivanje sportskih stručnjaka i programa mogu donijeti ostalim djelatnostima.

53 Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.), Službeni list Europske unije C 419/1, 2020., [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:42020Y1204(01)) (preuzeto 20. 4. 2020.)

54 ibid

55 Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026., 2021., <https://planoporavka.gov.hr/dokumenti-113/113> (preuzeto 15. 12. 2021.)

6. RIZICI

Sport je, bez obzira na iznimnu važnost, kategorija društvene djelatnosti koja je posebice osjetljiva na svaku promjenu u okruženju. Stoga se u pregledu rizika navode situacije koje su, ili mogu utjecati, na pokazatelje uspjeha provedbe Plana razvoja sporta Primorsko-goranske županije za razdoblje od 2022. do 2027. godine (Tablica 28.).

Tablica 28. Rizici

Opis rizika	Vjerojatnost ⁵⁶	Učinak rizika	Razina rizika	Odgovor na rizik	Opis odgovora
<p>Nastavak negativnih demografskih trendova – rizik predstavlja nastavak negativnih trendova:</p> <ul style="list-style-type: none"> - smanjenje broja stanovnika kao posljedica niskog prirasta - povećani odljev radno sposobnog stanovništva. <p>Rizik ima utjecaj na smanjenje baze iz koje se stvaraju sportaši i rekreativci, pa time i na pokazatelje rasta sportsko-rekreacijske aktivnosti stanovništva, vjerojatnost postizanja sportskih rezultata i jačanje baze za napredak društva.</p>	5	4	5	Ublažavanje	<p>Demografski poticajne mjere za specifične kategorije (mladi, obitelj, ruralna naselja)</p> <p>Kvalitetni i privlačni programi sporta i rekreacije koji pridonose povećanju kvalitete života</p> <p>Promotivne aktivnosti</p>
<p>Recesija i usporavanje globalne ekonomije – rizik se odnosi na globalna ekonomska kretanja i njihov utjecaj na smanjenje pokazatelja gospodarskog rasta. Uključuje i rizik nastavka poslovanja u uvjetima nakon pandemije.</p>	4	5	5	Ublažavanje	<p>Mjere poticanja gospodarske aktivnosti i zapošljavanja</p> <p>Smanjenje davanja i administrativnih opterećenja</p> <p>Osiguravanje sredstava za javne potrebe u sportu u proračunima regionalne i lokalne samouprave</p>
<p>Nepoticajni porezni sustav – rizik se odnosi na stalnost prakse nepostojanja olakšica za davanja za sport ili pravnog reguliranja obveznih izdvajanja iz različitih izvora financiranja</p>	4	3	3	Ublažavanje	<p>Omogućavanje poreznih olakšica za različite oblike financiranja sportske djelatnosti</p>

56 Ocjene vrijednosti, učinaka i razine pojedinog rizika dane su brojevima od 1 do 5 pri čemu 5 označava najvišu, a 1 najmanju vjerojatnost/učinak/razinu rizika.

Opis rizika	Vjerojatnost	Učinak rizika	Razina rizika	Odgovor na rizik	Opis odgovora Definiranje obveznih postotaka izdvajanja za sport iz prihoda od igara na sreću
Manjkav i nedorečen zakonski okvir – rizik se prvenstveno odnosi na produljenje razdoblja donošenja novog Zakona o sportu	4	3	2	Uklanjanje	Donošenje Zakona o sportu
Nedostatak stručnih kadrova – rizik se odnosi na broj raspoloživih obrazovanih kadrova u sportu i organizaciji sportske djelatnosti	3	4	2	Ublažavanje	Osiguravanje uvjeta za školovanje i cjeloživotno obrazovanje, rješavanje problema zaposlenja i odgovarajućih naknada, dvojne karijere sportaša, poboljšanje uvjeta rada
Nedostatna medicinska skrb o sportašima – rizik se odnosi na zadovoljenje specifičnih medicinskih potreba sportaša, kao i teritorijalnu pokrivenost uslugom na financijski prihvatljiv način	3	2	2	Ublažavanje	Osnivanje mobilnog tima Sportske ambulante za zadovoljavanje potreba u Gorskom kotaru i na otocima
Nedovoljno razvijene rekreacijske i zdrave prehrabne navike građana	3	4	3	Ublažavanje	Ciljane promidžbene aktivnosti i izobrazba na svim razinama društva, povećanje udjela obvezne nastave tjelesne i zdravstvene kulture u odgojno-obrazovnom sustavu
Proturječnosti u poimanju vrijednosti sporta i sportskog rada – doping, korupcija, neredi na borilištima i sl.	2	2	2	Ublažavanje	Pravilno komuniciranje vrijednosti sporta, oštre sankcije i društvena osuda prijestupa

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

7. PLANSKI INSTRUMENTI

Temeljem predstavljene sheme prioriteta, te u skladu s rezultatima analize stanja, razvojnih potreba i razmatranih mogućnosti, u nastavku se u Tablicama 29., 30. i 31. za svaki od prioriteta razrađuju mjere i ciljevi, te prikazuju poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata. U Tablici 32. predstavljene su horizontalne mjere razvoja

sportske djelatnosti u razdoblju 2022. – 2027. Pokazatelji temeljem kojih će Plan razvoja biti moguće periodično proanalizirati prikazani su u Tablici 33.

Tablica 29. Prioritet 1.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

PRIORITET 1. ZDRAVSTVENO USMJERENO TJELESNO VJEŽBANJE KAO NAVIKA STANOVNIŠTVA	
Cilj: Povećati broj građana koji se bave sportskom rekreacijom	
Poseban cilj:	Mjere:
1.1. Stvoriti infrastrukturne preduvjete za razvoj rekreacije	Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta za potrebe programa rekreativnih aktivnosti Opremanje sportskih objekata za provedbu programa rekreacije Unaprjeđenje uvjeta za provedbu sportskih programa u odgojno-obrazovnom sustavu
1.2. Promovirati zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje	Promidžba zdravog načina života i cjeloživotne tjelesne aktivnosti Kreiranje novih sadržaja prilagođenih korisnicima Unaprjeđenje organizacije rada za provedbu sportskih programa u odgojno-obrazovnom sustavu
1.3. Osigurati raspoloživost stručnih kadrova	Osiguravanje uvjeta za školovanje i osposobljavanje stručnih kadrova u sportu, rekreaciji i organizacijsko-administrativnim poslovima
Poveznica cilja sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	
Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život SC 9. Održiva mobilnost SC 11. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima SC 10. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 2.1. Podrška osnutku i funkcioniranju obitelji te razvoj sustava brige o djeci i mladima PC 3.3. Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura na cjelokupnom području PC 4.3. Suvremeni regionalni koncept usavršavanja, prekvalifikacija i cjeloživotnog učenja PC 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Tablica 30. Prioritet 2.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

PRIORITET 2. VRHUNSKI SPORTSKI REZULTATI	
Cilj: Povećanje broja aktivnih sportaša	
Poseban cilj:	Mjere:
2.1. Osigurati kvalitetnije uvjete za bavljenje sportom	Unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta i opremljenosti objekata za potrebe sportskih aktivnosti Modernizacija i organizacija zdravstvenih usluga za odgovarajuće praćenje sportaša Podizanje razine kadrovske osposobljenosti i ekipiranosti sportskih stručnjaka i administrativnih djelatnika
2.2. Razvoj institucionalne suradnje	Poticanje unaprjeđenja sustava sporta i sportskih djelatnosti Izgradnja mreže suradničkih institucija
2.3. Potpora perspektivnim sportašima	Marketinška valorizacija sporta i njegovih vrijednosti Promicanje aktivnosti za prepoznavanje talentiranih sportaša Uspostava programa potpore perspektivnim i vrhunskim sportašima
Poveznica cilja sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	
Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi SC 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja Republike Hrvatske SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 3.3. Kvalitetna, dostupna i održiva javna i komunalna infrastruktura na cjelokupnom području PC 4.3. Suvremeni regionalni koncept usavršavanja, prekvalifikacija i cjeloživotnog učenja PC 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života PC 5.3. Razvoj kulture i sporta te poticanje kreativnosti PC 5.4. Unaprjeđenje i daljnji razvoj civilnog društva

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Tablica 31. Prioritet 3.; prikaz ciljeva i mjera te poveznice sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata

PRIORITET 3. SINERGIJA SPORTA I GOSPODARSTVA	
Cilj: Uspostava programa za razvoj sportske djelatnosti	
Poseban cilj:	Mjere:
3.1. Kreirati programe temeljene na potrebama sportaša i rekreativaca	Uspostava sustava za analitičko praćenje sportskih aktivnosti
	Uspostava mreže sportske infrastrukture (izgrađenosti i korištenja)
	Osiguranje dostupnosti sportskih i rekreativnih programa korištenjem suvremenih tehnologija i mobilnosti
3.2. Uspostaviti gospodarske projekte koji uključuju sportsku djelatnost	Poticanje umrežavanja dionika civilnog, privatnog i javnog sektora
	Oснаživanje kapaciteta sportskih organizacija za doprinos društveno-ekonomskom razvoju
	Poticanje razvoja konkurentnih proizvoda i usluga ulaganjem u napredne tehnologije, razvoj, istraživanje i inovacije
Poveznica cilja sa strateškim i posebnim ciljevima hijerarhijski viših dokumenata	
Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030.	SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo SC 9. Održiva mobilnost SC 10. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja sa razvojnim posebnostima SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti
UN ciljevi održivog razvoja	
Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.	PC 1.1. Konkurentno gospodarstvo temeljeno na znanju i inovacijama PC 1.2. Gospodarski rast usmjeren na jačanje izvoza podizanjem produktivnosti i digitalnu preobrazbu PC 5.1. Regija zdravlja i kvalitete života PC 5.3. Razvoj kulture i sporta te poticanje kreativnosti PC 5.4. Unaprjeđenje i daljnji razvoj civilnog društva

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Tablica 32. Horizontalne mjere

HORIZONTALNE MJERE	
–	Prevenција i borba protiv neravnopravnosti, diskriminacije, netolerantnosti, mržnje i svih oblika nasilja
–	Jačanje volonterstva, participacije i suradnje u društvu i zajednicama
–	Digitalizacija sustava sporta
–	Održivi i ravnomjeran regionalni razvoj sportske djelatnosti
–	Povećanje uključenosti socijalno osjetljivih skupina i osoba s invaliditetom u sustav sporta
–	Borba protiv dopinga i korupcije

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

Tablica 33. Pokazatelji

R. br.	Područje rada	Kategorija aktivnosti	Jedinica mjere	Početna vrijednost	Očekivani rezultat	Izvor
1.	Sportska infrastruktura	Stupanj izgrađenosti:				ZS PGŽ*
		Otvoreni objekti	m ² po stanovniku	1,80	1,85	
		Zatvoreni objekti		0,21	0,22	
		Biciklističke staze	km	18	23	
2.	Organizacija sporta	Broj aktivnih:				ZS PGŽ*
		Županijskih sportskih saveza	broj	29	32	
		Općinskih/gradskih sportskih zajednica	broj	8	11	
		Uspostava sustava za identifikaciju i praćenje talenata	da/ne	ne	da (1 sustav u PGŽ-u)	
3.	Sportaši					ZS PGŽ*
		Aktivni sportaši	broj	16.339	16.700	
		Udio žena	%	24	25	
		Kategorizirani sportaši	broj	242	260	
		Omjer broja mlađih kategorija i seniora (bez nogometa)	%	67/33	64/36	
4.	Kadrovi u sportu					ZS PGŽ*
		Treneri (s licencom)	broj	673	740	
		Udio žena	%	13,71	14	
		Zaposleni treneri	broj	277	320	

R. br.	Područje rada	Kategorija aktivnosti	Jedinica mjere	Početna vrijednost	Očekivani rezultat	Izvor
5.	Financiranje sporta					ZS PGŽ*
		Uspostava sustava za financijske potpore sportašima	da/ne	ne	da	
		Poticanje korištenja sredstava fondova Europske unije	broj projekata u kojima je sudjelovao ZS PGŽ	0	5	
6.	Sport i obrazovni sustav					
		Sportske dvorane u vrtićima	broj	14	16	
		Školske sportske dvorane OŠ/sŠ	broj	44/15	46/16	
		Sportski objekt na Kampusu	da/ne	ne	da	
		Udio vrtića koji surađuju sa sportskim klubovima	%	23	30	
		Kreiranje učeničkih programa koji nemaju natjecateljski karakter	broj	5	7	
		Udio školske djece koja sudjeluju u aktivnostima školskih sportskih društava	%	22,18 %	25 %	
		Udio tjelesno aktivnih studenata	%	44 %	50 %	
		Udio studenata koji sudjeluju u sveučilišnim sportskim natjecanjima	%	10 %	14 %	
7.	Sport osoba s invaliditetom	Udio osoba koje se bave sportom	%	3,1	3,3	
8.	Sportska rekreacija	Broj programa ponuđenih u radu Saveza sportske rekreacije	broj	9	12	
		Broj sudionika na manifestacijama u organizaciji Saveza sportske rekreacije	broj/godina	12.000	15.000	

Izvor: Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije

*Zajednica sportova Primorsko-goranske županije – obradom podataka prikupljenih anketiranjem ili korištenjem ostalih bitnih izvora

8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE

Plan razvoja okvir je za oblikovanje i provedbu javnih politika na području Primorsko-goranske županije do kraja 2027. godine radi ostvarenja utvrđenih prioriteta razvoja sporta. Ostvarenje posebnih ciljeva Plana razvoja temeljit će se na provedbi mjera.

Praćenje, vrednovanje i izvještavanje o provedbi Plana razvoja važan je dio procesa strateškog planiranja. Praćenje provedbe Plana razvoja obuhvaćat će proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojim će se sustavno pratiti uspješnost provedbe ciljeva i mjera iz Plana razvoja. Nadležno županijsko upravno **tijelo će jednom godišnje** izvještavati o provedbi Plana razvoja radi pružanja pravovremenih i bitnih informacija kako bi se unaprijedila daljnja provedba ovoga važnoga planskog akta.

Postupak vrednovanja Plana razvoja planira se provoditi u skladu s Pravilnikom o provedbi postupka vrednovanja⁵⁷ i ostalom odgovarajućom regulativom. U skladu s Planom vrednovanja, predviđeno je provoditi ukupno dva postupka vrednovanja navedenog akta:

- vrednovanje tijekom provedbe (srednjoročno vrednovanje) u razdoblju 2024./2025. godine te
- vrednovanje nakon provedbe (naknadno vrednovanje) koje se planira provesti tijekom 2028. godine.

Svaki od tih postupaka rezultirat će Izvješćem o vrednovanju čiji su zaključci o procjeni kvalitete izrade, djelotvornosti i učinkovitosti Plana razvoja i preporuke za poboljšanje primijenjeni ili će se primjenjivati u daljnjoj provedbi Plana razvoja.

9. ZAKLJUČAK

Plan razvoja promatra djelatnost sporta u Primorsko-goranskoj županiji u kontekstu okruženja i mogućih poveznica/utjecaja na društvene djelatnosti, ali i kao izvoriste pozitivnih vrijednosti i poticaja za izgradnju društva kvalitetnijih i zadovoljnjih pojedinaca.

Stoga Plan razvoja počiva na tri jednakovrijedna stupa:

- Prvi postavlja sport kao osnovu za postizanje kvalitetnije zdravstvene slike građana. Razvoj rekreacije kao načina života vidi kao instrument za provedbu ove misije.
- Drugi je orijentiran na sâm sport, sportaše i stručne kadrove koji, u mogućim sve boljim uvjetima za rad, streme k vrhunskim sportskim rezultatima. Njihovi uspjesi poticaj su budućim naraštajima za uključivanje u sport.
- U trećem, zajedništvo s gospodarskom i akademskom zajednicom stvara nove prilike za ekonomski prosperitet društva vodeći pritom računa o potrebama i mogućnostima sportskih dionika.

Posebnu pažnju Plan razvoja stavlja na promicanje usporednih vrijednosti – promidžbu socijalne osjetljivosti prema marginaliziranim skupinama građana i borbe protiv svakog oblika neravnopravnosti i nasilja.

U svim dijelovima razvoja riječ je o dugotrajnim procesima. Primorsko-goranska županija k postavljenim ciljevima ne kreće od početka. Analiza ukazuje da je strateški određeni razvoj sportske djelatnosti u posljednjih pet godina doveo do kvalitetnih odnaka od nacionalnih prosjeka u više promatranih kategorija. Rad sportskih struktura na čelu sa Zajednicom

⁵⁷ Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja, NN 66/19

sportova Primorsko-goranske županije i njezinim članicama, sportskim savezima, opće je prepoznat. Izdvajanja Županije za sport neprekidno su znatno viša od onih na ostalim teritorijima Hrvatske. Projekti za osiguravanje sportsko-rekreacijske infrastrukture, unatoč brojnim izazovima u gospodarski nestabilnim uvjetima, provode se. U svakodnevnom životu velik ih broj građana prepoznaje kao destinacije za organizaciju kvalitetnoga slobodnog vremena u druženju.

Međutim, nesrazmjer postignutog i potreba, još uvijek je snažan poticaj na promjene. U predstojećem razdoblju izazov će predstavljati dodatni naponi na uspostavi uravnoteženoga županijskog razvoja sporta, na izgradnji i opremanju sportske i rekreacijske infrastrukture, u izobrazbi stručnih kadrova i unaprjeđenju statusa sportaša. Poveznice s gospodarskim sektorom još uvijek nisu dovoljno razvijene. Iako neki od dionika kvalitetno koriste mogućnosti koje im pružaju europski fondovi, većina sportskih organizacija nije dovoljno educirana za jače uključivanje u taj oblik rada.

Osim na nacionalnoj razini planirane digitalizacije sustava sporta kao jednog od glavnih alata za postizanje kvalitetnije organizacije, promovira se korištenje novih tehnologija na svim razinama rada, a iznad svega intenzivna partnerska i međusektorska suradnja.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-48

Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić

POPIS LITERATURE

1. Bartoluci, M.: Odnos turizma i sporta, Zbornik radova „Menadžment u sportu i turizmu“, Čakovec, 2014., Međimursko veleučilište u Čakovcu
2. Čolak, G.: Moj život bez zraka: Priča svjetskog prvaka koji bez disanja živi 23 minute i sekundu, Tportal.hr, 2017., <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/moj-zivot-bez-zraka-prica-svjetskog-prvaka-koji-bez-disanja-zivi-23-minute-i-sekundu-20170331/print> (preuzeto 21. 6. 2021.)
3. Grad Rijeka, Ustrojena proširena Urbana aglomeracija Rijeka za razdoblje od 2021. do 2027.: Europska unija je uvela ITU mehanizam s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja, [Ustrojena proširena Urbana aglomeracija Rijeka za financijsko razdoblje od 2021. do 2027. godine – Grad Rijeka](#), Grad Rijeka. (preuzeto 5. 1. 2022.)
4. Europska komisija, Bijela knjiga o sportu, Brusel, 2007.
5. Europska komisija, Europa 2020. Strategija za pametan, održiv i uključiv rast, Brusel, 2010.
6. Europska komisija, Europska komisija pokrenula kampanju Zdrav način života za sve, Ekovijesnik, 2021. <https://www.ekovjesnik.hr/clanak/4380/europska-komisija-pokrenula-kampanju-zdrav-nacin-zivota-za-sve> (preuzeto 28. 9. 2021.)
7. Europska komisija, Europski gospodarski i socijalni odbor – Socijalna pitanja, <https://www.eesc.europa.eu/hr/policies/policy-areas/social-affairs> (preuzeto 15.04.2021.)
8. Europska komisija, Studija o doprinosu sporta regionalnom razvoju preko strukturnih fondova, Brusel, 2016.
9. Globan T.: Ako želite više plaće, zaposlenost i produktivnost – uložite u sport i rekreaciju, MacroHub, 2019., <https://macrohub.net.efzg.hr/analize/10-9-2019-ulaganja-u-sport> (preuzeto 28. 5. 2021.)
10. Hrvatska gospodarska komora, Sva lica sporta – kompleksna uloga sporta u gospodarstvu, konferencija, Zagreb, 2019.
11. Hrvatska turistička zajednica: Strateški marketinški projekti, Top događanja i vrhunski hrvatski sportaši, 2020., <https://www.htz.hr/hr-HR/projekti-i-potpore/strateski-marketinški-projekti/top-dogadjanja-i-vrhunski-hrvatski-sportasi/sportska-hrvatska> (preuzeto 15. 10. 2021.)
12. Hrvatska turistička zajednica: Turizam u brojkama, Zagreb, 2020., <https://www.htz.hr/hr-HR/informacije-o-trzistima/analize-s-podrucja-turizma/turizam-u-brojkama> (preuzeto 20. 10. 2021.)
13. Hrvatski olimpijski odbor, Izmjene i dopune pravilnika o kategorizaciji športaša, Zagreb, 2021.
14. Hrvatski olimpijski odbor, Pravilnik o kategorizaciji športaša, Zagreb, 2020.
15. Institut za javne financije, Istraživački projekt: Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji, Zagreb, 2012.
16. Institut za turizam, Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj 2019, Istraživanje TOMAS, Zagreb, 2020.
17. Ivošević, D., Jurešić, V., Kušenič, B., Stojković Hinić, S.: Strategija razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2016. – 2020., Rijeka, 2016., Primorsko-goranska županija

18. Jureša, V., Musil, V., Majer, M., Petrović, D.: Prehrana i tjelesna aktivnost kao čimbenici rizika od srčanožilnih bolesti u školske djece i mladih, *Medicus*, Vol. 19. No.1_Adolescencija_2, 2010., str. 35. – 40.
19. Kleissner, A., Grohall, G., Kokolakakis T, Papić, A.: Satelitski račun sporta za Republiku Hrvatsku, Zagreb, Hrvatski olimpijski odbor, 2020.
20. Nacionalna razvojna strategija 2030, NN 13/2021
21. Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026., 2021., <https://planoporavka.gov.hr/dokumenti-113/113> (preuzeto 15. 12. 2021.)
22. Nacionalni program športa 2019. – 2026., NN 69/19
23. Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Zdravstveni statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2019. godine, Rijeka, 2020.
24. Primorsko-goranska županija; Operativni plan razvoja cikloturizma Primorsko-goranske županije sa standardima 2019. – 2020., Cikloprom d. o. o., Viškovo, 2019.
25. Primorsko-goranska županija, Strategija razvoja Primorsko-goranske županije 2016. – 2020. – Projekti, Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije, Rijeka, 2016.
26. Primorsko-goranska županija, Plan razvoja Primorsko-goranske županije za razdoblje 2021. – 2027., Rijeka, 2021.
27. Pravilnik o provedbi postupka vrednovanja, NN 66/19
28. Rezolucija Vijeća i predstavnika vlada država članica o planu rada Europske unije u području sporta, (1. siječnja 2021. – 30. lipnja 2024.), Službeni list Europske unije (2022/C 170/01)
29. Sheffield Hallam University, Studija o investicijama sport: Smjernice, Sheffield, 2020.
30. Smokvina, V., Šamija, K.: Nužnost postojanja Jedininstvenog informacijskog sustava u hrvatskom sportu, 6. Međunarodna znanstvena konferencija "Razvoj javne uprave" / Smoljić, Mirko; Belaj, Ivan (ur.), Vukovar, 2016., Veleučilište
31. WHO, Promoting sport and enhancing health in European Union countries: a policy content analysis to support action, 2011.
32. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i drugim općim propisima, NN 121/14
33. Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21
34. Zakon o sportskoj inspekciji, NN 86/12, 98/19, 34/21
35. Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20
36. Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11
37. Zakon o udrugama, NN 74/14, 70/17 i 98/19
38. Zlatović, D.: Pravni okvir za strategijske dokumente razvoja sporta i sportske rekreacije u Republici Hrvatskoj Zbornik radova Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, br. XXIX., 2021., str. 86. – 112.

POPIS TABLICA

Tablica 1. Podjela jedinica lokalne samouprave prema mikroregijama.....	9
Tablica 2. Ukupan broj stanovnika Županije u 2019. godini, po dobnim skupinama i spolu.....	10
Tablica 3. Usporedba ukupnog broja stanovnika Županije 2011. i 2019. godine, po dobnim skupinama.....	10
Tablica 4. Pregled infrastrukturnih radova na sportskim objektima u Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju od 2016. do 2020. godine, po sportovima.....	13
Tablica 5. Poučne staze i šetnice te planinarske staze u Primorsko-goranskoj županiji.....	16
Tablica 6. Ukupan broj biciklističkih ruta u Primorsko-goranskoj županiji.....	17
Tablica 7. Broj upisanih sportskih udruga po skupinama.....	20
Tablica 8. Sportske organizacije u Primorsko-goranskoj županiji po pravnoj osobnosti / obliku udruživanja.....	21
Tablica 9. Broj sportskih udruga/klubova upisanih u Registar udruga Republike Hrvatske, po jedinici lokalne samouprave.....	22
Tablica 10. Odnos broja stanovnika i sportskih udruga po županijama.....	24
Tablica 11. Broj sportaša u Primorsko-goranskoj županiji po sportovima u 2020. godini i usporedba s 2015. godinom.....	25
Tablica 12. Odnosi seniorskih i mlađih uzrastnih kategorija sportaša u Primorsko-goranskoj županiji.....	27
Tablica 13. Pregled osvojenih medalja sportaša iz Primorsko-goranske županije na državnim i međunarodnim natjecanjima (plasmani u prva tri mjesta).....	28
Tablica 14. Sportski rezultati: osvojene medalje sportaša i sportskih momčadi na državnim i međunarodnim natjecanjima u razdoblju 2015. – 2020. po sportovima.....	29
Tablica 15. Broj kategoriziranih sportaša po županijama u travnju 2021. godine.....	31
Tablica 16. Broj trenera u Primorsko-goranskoj županiji po radnom statusu.....	33
Tablica 17. Analiza broja trenera u Primorsko-goranskoj županiji po sportovima.....	33
Tablica 18. Povlačenje sredstava temeljem natječaja Hrvatskoga olimpijskog odbora (za korisnike iz Primorsko-goranske županije) u 2020. i 2021. godini.....	37
Tablica 19. Povlačenje sredstava temeljem natječaja Ministarstva turizma i sporta (za korisnike iz Primorsko-goranske županije) u 2021. godini.....	37
Tablica 20. Ukupna prosječna izdvajanja za sport po stanovniku hrvatskih županija za razdoblje od 2015. do 2019. godine.....	38
Tablica 21. Izdvajanja iz proračuna županija za sport i rekreaciju (2015. – 2019.).....	39
Tablica 22. Izdvajanja iz lokalnih proračuna za službe sporta i rekreacije u jedinicama lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji od 2015. do 2019. godine.....	41
Tablica 23. Prikaz vrsta oštećenja koja uzrokuju invaliditet, ili kao komorbiditetne dijagnoze pridonose stupnju funkcionalnog oštećenja osobe u Primorsko-goranskoj županiji (podaci za 2020. godinu).....	49
Tablica 24. Članstvo u Savezu sportova osoba s invaliditetom Primorsko-goranske županije, po spolu i vrstama oštećenja (podaci za 2020. godinu).....	50
Tablica 25. Podaci o organiziranim rekreativnim aktivnostima građana u Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini.....	52

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Broj sportskih udruga u Primorsko-goranskoj županiji po mikroregijama.....	23
Grafikon 2. Grafički prikaz zastupljenosti osoba s invaliditetom u pojedinim sportskim aktivnostima.....	50

POPIS SHEMA

Shema 1. Sustav financiranja sportskih udruga u Primorsko-goranskoj županiji.....	36
Shema 2. Ključne odrednice Plana razvoja sporta Primorsko-goranske županije 2022. – 2027.....	63
Shema 3. Planski prioriteti razvoja sporta Primorsko-goranske županije.....	65
Shema 4. Utjecaj sporta na društvo.....	75
Shema 5. Definicija sporta iz Vilnusa s primjerima djelatnosti i proizvoda povezanih sa sportom.....	78

NOSITELJ IZRADE

Primorsko-goranska županija
Zlatko Komadina, župan

KOORDINATORICA IZRADE

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije

IZRAĐIVAČI**Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije**

Vedran Kružić
Sanda Filipović
Mirjana Kovačić

Radni tim

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, voditeljica

Ljudevit Krpan, Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima Primorsko-goranske županije, član

Vedran Kružić, Javna ustanova „Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije“, član

Veljko Karabaić, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, član

Tematska radna skupina

Sonja Šišić, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, voditeljica

Ljudevit Krpan, Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima Primorsko-goranske županije, član

Edita Stilin, Upravni odjel za odgoj i obrazovanje Primorsko-goranske županije, članica

Mladen Brajan, Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj Primorsko-goranske županije, član

Đulija Malatestinić, Upravni odjel za zdravstvo Primorsko-goranske županije, članica

Zdravko Ivanković, Odjel za sport i tehničku kulturu Grada Rijeke, član

Irena Peršić Živadinov, Turistička zajednica Kvarner, članica

Vladimir Mozetić, Klaster zdravstvenog turizma Kvarnera, ravnatelj Doma zdravlja Primorsko-goranske županije, član

Snježana Prijić-Samaržija, Sveučilište u Rijeci, članica

Vanja Smokvina, Pravni fakultet u Rijeci, član

Slaviša Bradić, Riječki sportski savez, član

Alen Udovič, Goranski sportski centar d. o. o., član

Igor Butorac, Rijeka sport d. o. o., član

Ivica Malatestinić, financijski stručnjak za sport, član

Ester Samaržija Ivanovski, Sportska ambulanta, članica

Samir Barač, Klub riječkih olimpijaca, VK Primorje Erste bank, član

Darko Ivošević, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, član

Miljenko Butković, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, član

Fernando Kirigin, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, član

Katja Luketić, Izvršni odbor Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, članica

Davor Juriša, Izvršni odbor Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, član

Dalibor Korenić, Izvršni odbor Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, član

Zoran Pjevalica, Izvršni odbor Zajednice sportova Primorsko-goranske županije, član

Roberta Dragičević, Zajednica sportova Primorsko-goranske županije, članica

Sanda Filipović, Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, članica

Suzana Badurina, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu Primorsko-goranske županije, članica

SADRŽAJ

1. UVOD I METODOLOGIJA.....	1
2. ANALIZA STANJA.....	3
2.1. Prirodno okruženje.....	3
2.1.1. Zemljopisni položaj i organizacijski ustroj.....	3
2.1.2. Demografski pokazatelji.....	4
2.2. Sportska infrastruktura.....	6
2.3. Zakonodavni i strateški okvir na nacionalnoj razini.....	12
2.4. Sport i sportaši na području Primorsko-goranske županije.....	13
2.4.1. Nositelji sportske djelatnosti.....	13
2.4.2. Aktivni sportaši.....	18
2.4.3. Sportski rezultati.....	21
2.4.4. Kategorizirani sportaši.....	23
2.4.5. Kadrovi u sportu.....	24
2.4.6. Financiranje sporta.....	28
2.4.7. Sport i odgojno-obrazovni sustav.....	36
2.4.8. Sport osoba s invaliditetom.....	39
2.4.9. Rekreacija.....	42
2.4.10. Posebna područja.....	43
2.4.11. Pandemija bolesti COVID-19.....	44
3. PROBLEMI I POTREBE.....	45
4. PLANSKI OKVIR.....	49
4.1. Usklađenost Plana razvoja sporta sa strateškim dokumentima.....	49
4.2. Vizija i prioritetna područja.....	50
4.3. Prioriteti sporta u Primorsko-goranskoj županiji.....	53
4.3.1. Prioritet 1. Zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje kao navika stanovništva.....	55
4.3.2. Prioritet 2. Vrhunski sportski rezultati.....	56
4.3.3. Prioritet 3. Sinergija sporta i gospodarstva.....	57
4.3.4. Socijalna osjetljivost / uključivo društvo.....	58
5. RAZVOJNE MOGUĆNOSTI.....	58
5.1. Djelatnost sporta.....	59
5.2. Sport i obrazovni sustav.....	62
5.3. Sport i sustav zdravstva i socijale.....	63
5.3.1. Sport i zdravstvo.....	64
5.3.2. Sport i socijalna skrb.....	65
5.4. Sport i gospodarstvo.....	66

5.5. Sport i turizam.....	67
5.6. Sport i ostale grane gospodarstva.....	73
5.7. Sport i marketing.....	75
5.8. Europska unija.....	76
6. RIZICI.....	78
7. PLANSKI INSTRUMENTI.....	80
8. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE.....	85
9. ZAKLJUČAK.....	85
POPIS LITERATURE.....	87
POPIS TABLICA.....	89
POPIS GRAFIKONA.....	90
POPIS SHEMA.....	90

216.

Na temelju članka 75. stavka 1. alineje 4. i članka 78. Zakona o koncesijama („Narodne novine“ broj 69/17 i 107/20), članka 28. točke 23. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 - pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13 – pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici održanoj dana 22. i 29. rujna 2022. godine donijela je

SREDNJOROČNI PLAN
davanja koncesija na pomorskom dobru
na području Primorsko-goranske županije za razdoblje od 2023. do 2025.
godine

Članak 1.

Srednjoročni Plan davanja koncesija na pomorskom dobru na području Primorsko-goranske županije za razdoblje od 2023. do 2025. godine (dalje u tekstu: Srednjoročni plan) sadrži:

- a) planirani broj koncesija,
- b) predviđene vrste i predmete koncesija,
- c) rokove na koje se koncesije planiranju dati,
- d) pravnu osnovu za davanje koncesije,
- e) procijenjenu godišnju naknadu za pojedinu koncesiju,
- f) popis ugovora o koncesiji koji istječu u godini na koju se plan odnosi s napomenom za koje se koncesije planira provedba novog postupka davanja koncesije, te obrazloženjem razloga za eventualno neplaniranje davanja nove koncesije.

Članak 2.

Primorsko-goranska županija planira u razdoblju od 2023. do 2025. godine dati koncesije na pomorskom dobru kako slijedi:“

1. Prijedlog Plana davanja koncesija na pomorskom dobru na području Primorsko-goranske županije za 2023. godinu:

Redni broj	Vrsta koncesije Koncesija na pomorskom dobru	Zakonska osnova za davanje koncesije	Gospodarski razvojni planovi sektora	Vrijeme davanja koncesije i trajanje	Procjena godišnje naknade za koncesiju
1.	za gospodarsko korištenje plaže Sunčana uvala, Grad Mali Lošinj	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	100.000,00 kn
2.	za gospodarsku djelatnost dizanja i spuštanja plovila, na dijelu Podvorska, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	15.000,00 kn

3.	za gospodarsko korištenje plaže Galboka, Grad Mali Lošinj	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	30.000,00 kn
4.	za gospodarsko korištenje športske lučice Stara voda, Općina Kostrena	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	20.000,00 kn
5.	za gospodarsko korištenje plaže ispred autokampa Krk, Grad Krk	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	160.000,00 kn
6.	za gospodarsko korištenje luke posebne namjene brodogradilišta Kantrida, Grad Rijeka	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	30.000,00 kn
7.	za gospodarsko korištenje dijela plaže i ugostiteljske terase Veli Mel, Grad Rab	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	75.000,00 kn
8.	za gospodarsko korištenje plaže ispred hotela Belveder, Grad Opatija	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	110.000,00 kn
9.	za gospodarsko korištenje plaže ispred hotela Bristol, Općina Lovran	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	35.000,00 kn
10.	za gospodarsko korištenje plaže ispred hotela Excelsior, Općina Lovran	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	20.000,00 kn
11.	za gospodarsko korištenje ugostiteljskog objekta i terase „Bella Vista“, Grad Opatija	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	500.000,00 kn
12.	za gospodarsko korištenje ugostiteljske terase ispred caffe bara „Hemingway“, Grad Opatija	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	100.000,00 kn
13.	za gospodarsko korištenje plaže ispred kampa Pila, Općina Punat	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	50.000,00 kn
14.	za gospodarsko korištenje plaže ispred Ville Castello, Općina Lovran	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	210.000,00 kn
15.	za gospodarsko korištenje plaže Rova, Općina Malinska - Dubašnica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	24.000,00 kn
16.	za gospodarsko korištenje plaže Balustrada, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	300.000,00 kn
17.	Za gospodarsko korištenje plaže Kvarner, Općina Lovran	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	250.000,00 kn
18.	Za gospodarsko korištenje plaže Tunera sa ugostiteljskim objektom, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	120.000,00 kn

2. Prijedlog plana davanja koncesija na pomorskom dobru na području Primorsko–goranske županije za 2024. godinu:

Redni broj	Vrsta koncesije Koncesija na pomorskom dobru	Zakonska osnova za davanje koncesije	Gospodarski razvojni planovi sektora	Vrijeme davanja koncesije i trajanje	Procjena godišnje naknade za koncesiju
1.	za gospodarsko korištenje dijela autokampa i plaže Oštro, Grad Kraljevica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	100.000,00 kn
2.	za gospodarsko korištenje plaže i terase ispred hotela Ika, Grad Opatija	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	55.000,00 kn
3.	za gospodarsko korištenje izložbenog prostora tradicijske brodogradnje u drvu i sportsko-rekreativne djelatnosti na akvatoriju područja Portič, Općina Malinska Dubašnica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	15.000,00 kn
4.	za gospodarsko korištenje plaže Podvorska 2, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	30.000,00 kn
5.	za gospodarsko korištenje športske luke Grčevo, Pećine, Grad Rijeka	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	15.000,00 kn
6.	za gospodarsko korištenje plaže Podvorska 1, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	110.000,00 kn
7.	za gospodarsko korištenje plaže u uvali Scott, Grad Kraljevica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	45.000,00 kn
8.	za gospodarsko korištenje plaže Rokan, Selce, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	220.000,00 kn
9.	za gospodarsko korištenje plaže ispred autokampa Škrila, Stara Baška, Općina Punač	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	150.000,00 kn
10.	za gospodarsko korištenje športske luke Bakar, Grad Bakar	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	15.000,00 kn
11.	za gospodarsko korištenje privezišta u Gonaru ispred restorana More, Grad Rab	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	25.000,00 kn
12.	za gospodarsko korištenje sidrišta u uvali Balvanida, Grad Mali Lošinj	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	10.000,00 kn
13.	za gospodarsko korištenje športske luke Kantrida, Grad Rijeka	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	20.000,00 kn
14.	za posebnu upotrebu pomorskog dobra za dva podmorska cjevovoda, Mala Sršćica (Kostrena) - Rt Oštro (Kraljevica)	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	83.000,00 kn
15.	za gospodarsko korištenje sidrišta u uvali Jadrišćica, Mali Lošinj	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	40.000,00 kn

16.	za gospodarsko korištenje ugostiteljskog objekta i terase ispred hotela Lostura, Klenovica, Grad Novi Vinodolski	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	15.000,00 kn
17.	za gospodarsko korištenje plaže Poli mora, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	200.000,00 kn

3. Prijedlog plana davanja koncesija na pomorskom dobru na području Primorsko-goranske županije za 2025. godinu:

Redni broj	Vrsta koncesije Koncesija na pomorskom dobru	Zakonska osnova za davanje koncesije	Gospodarski razvojni planovi sektora	Vrijeme davanja koncesije i trajanje	Procjena godišnje naknade za koncesiju
1.	za gospodarsko korištenje plaže luke posebne namjene Y/C Marina, Grad Mali Lošinj	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	200.000,00 kn
2.	za gospodarsko korištenje plaže od crkve sv. Mikule do vile Kimen, Grad Cres	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	12.500,00 kn
3.	za gospodarsko korištenje nudističke plaže Kandarola, Grad Rab	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	100.000,00 kn
4.	za gospodarsko korištenje marikulture u uvali Veli Bok, Grad Cres	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	220.000,00 kn
5.	za gospodarsko korištenje plaže ispred hotela Royal, Grad Opatija	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	85.000,00 kn
6.	za gospodarsko korištenje plaže Kaštel, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	55.000,00 kn

Sastavni dio ovog Plana je standardni obrazac Ministarstva financija za davanje koncesija za razdoblje od 2023. do 2025. godine.

Članak 3.

U razdoblju od 2023. do 2025. godine planiraju se dati koncesije na pomorskom dobru, koncesije temeljem inicijativa fizičkih/pravnih osoba, te koncesije za posebnu upotrebu pomorskoga dobra za instalacije odvodnje i druge objekte komunalne infrastrukture.

U razdoblju od 2023. do 2025. planiraju se provesti i postupci davanja koncesija na pomorskom dobru za lokacije sadržane u planovima iz prethodnih godina za koje postupak nije proveden ili je u tijeku.

Provesti će se postupci davanja koncesije ukoliko budu ispunjeni uvjeti propisani u odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama uz uvjet upisa pomorskoga dobra u zemljišnoj knjizi, razriješenih imovinsko-pravnih odnosa na području koje se daje u koncesiju, , te usklađenosti s prostorno-planskom dokumentacijom.

Članak 4.

Za provedbu Srednjoročnog plana novčana sredstva se osiguravaju u Proračunu Primorsko-goranske županije.

Članak 5.

Za stručno-administrativne poslove provođenja Srednjoročnog plana zadužen je Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze Primorsko-goranske županije.

Članak 6.

Ovaj Srednjoročni plan stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-50

Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić

217.

Na temelju članka 75. stavka 1. alineje 4. i članka 78. Zakona o koncesijama („Narodne novine“ broj 69/17 i 107/20), članka 28. točke 23. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 - pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13 – pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici održanoj dana 22. i 29. rujna 2022. godine donijela je

PLAN
davanja koncesija na pomorskom dobru na
području Primorsko-goranske županije za 2023. godinu

Članak 1.

Plan davanja koncesija na pomorskom dobru na području Primorsko-goranske županije za 2023. godinu (dalje u tekstu: Plan) sadrži:

- a) planirani broj koncesija,
- b) predviđene vrste i predmete koncesija,
- c) rokove na koje se koncesije planiranju dati,
- d) pravnu osnovu za davanje koncesije,
- e) procijenjenu godišnju naknadu za pojedinu koncesiju,
- f) popis ugovora o koncesiji koji istječu u godini na koju se plan odnosi s napomenom za koje se koncesije planira provedba novog postupka davanja koncesije, te obrazloženjem razloga za eventualno neplaniranje davanja nove koncesije.

Članak 2.

Primorsko-goranska županija planira u 2023. godini dati koncesije na pomorskom dobru kako slijedi:

Redni broj	Vrsta koncesije Koncesija na pomorskom dobru	Zakonska osnova za davanje koncesije	Gospodarski razvojni planovi sektora	Vrijeme davanja koncesije i trajanje	Procjena godišnje naknade za koncesiju
1.	za gospodarsko korištenje plaže Sunčana uvala, Grad Mali Lošinj	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	100.000,00 kn
2.	za gospodarsku djelatnost dizanja i spuštanja plovila, na dijelu Podvorska, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	15.000,00 kn
3.	za gospodarsko korištenje plaže Galboka, Grad Mali Lošinj	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	30.000,00 kn
4.	za gospodarsko korištenje športske lučice Stara voda, Općina Kostrena	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	20.000,00 kn
5.	za gospodarsko korištenje plaže ispred autokampa Krk, Grad Krk	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	160.000,00 kn
6.	za gospodarsko korištenje luke posebne namjene brodogradilišta Kantrida, Grad Rijeka	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	30.000,00 kn

7.	za gospodarsko korištenje dijela plaže i ugostiteljske terase Veli Mel, Grad Rab	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	75.000,00 kn
8.	za gospodarsko korištenje plaže ispred hotela Belveder, Grad Opatija	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	110.000,00 kn
9.	za gospodarsko korištenje plaže ispred hotela Bristol, Općina Lovran	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	35.000,00 kn
10.	za gospodarsko korištenje plaže ispred hotela Excelsior, Općina Lovran	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	20.000,00 kn
11.	za gospodarsko korištenje ugostiteljskog objekta i terase „Bella Vista“, Grad Opatija	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	500.000,00 kn
12.	za gospodarsko korištenje ugostiteljske terase ispred caffe bara „Hemingway“, Grad Opatija	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	100.000,00 kn
13.	za gospodarsko korištenje plaže ispred kampa Pila, Općina Punat	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	50.000,00 kn
14.	za gospodarsko korištenje plaže ispred Ville Castello, Općina Lovran	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	210.000,00 kn
15.	za gospodarsko korištenje plaže Rova, Općina Malinska - Dubašnica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	24.000,00 kn
16.	za gospodarsko korištenje plaže Balustrada, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	300.000,00 kn
17.	za gospodarsko korištenje plaže Kvarner, Općina Lovran	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	250.000,00 kn
18.	za gospodarsko korištenje plaže Tunera sa ugostiteljskim objektom, Grad Crikvenica	Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (čl. 18.) i Zakon o koncesijama (čl. 7.)	Razvojna strategija i Prostorni plan Primorsko-goranske županije	od 5 do 20 godina	120.000,00 kn

Članak 3.

Tijekom 2023. godine planiraju se dati koncesije koji ističu u 2023. godini, koncesije temeljem inicijativa fizičkih/pravnih osoba, te koncesije za posebnu upotrebu pomorskog dobra za instalacije odvodnje i druge objekte komunalne infrastrukture.

Tijekom 2023. godine planiraju se provesti i postupci davanja koncesija na pomorskom dobru za lokacije sadržane u planovima iz prethodnih godina za koje postupak nije proveden ili je u tijeku.

Provesti će se postupci davanja koncesije ukoliko budu ispunjeni uvjeti propisani u odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama uz uvjet upisa pomorskoga dobra u zemljišnoj knjizi, te razriješenih imovinsko-pravnih odnosa na području koje se daje u koncesiju, te usklađenosti s prostorno planskom dokumentacijom.

Članak 4.

Za provedbu Plana novčana sredstva osiguravanju se u Proračunu Primorsko-goranske županije za 2023. godinu.

Članak 5.

Za stručno-administrativne poslove provođenja Plana zadužen je Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze Primorsko-goranske županije.

Članak 6.

Ovaj Plan stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-51

Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić

218.

Na temelju članka 11. stavka 5. Zakona o pravu na pristup informacija („Narodne novine“ broj 25/13, 85/15 i 69/22), članka 28. točke 22. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13–pročišćeni tekst, 5/18, 8/18–pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13–pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije je na 12. sjednici održanoj 22. i 29. rujna 2022. godine donijela

PLAN**o II. izmjeni i dopunama Plana savjetovanja tijela Primorsko-goranske županije s javnošću u 2022. godini****I.**

U Planu savjetovanja tijela Primorsko-goranske županije s javnošću u 2022. godini („Službene novine“ broj 32/21 i 8/22; dalje u tekstu: Plan savjetovanja) u Tablici „Plan savjetovanja tijela Primorsko-goranske županije s javnošću u 2022. godini“ mijenja se točka 8. i glasi:

Redni broj	Naziv akta ili dokumenta	Nositelj izrade nacrt prijedloga akta	Očekivano vrijeme donošenja akta	Okvirno vrijeme provedbe internetskog savjetovanja	Ostali predviđeni načini provedbe savjetovanja / očekivano vrijeme	Donositelj akta
8.	Plan razvoja turizma Kvarnera do 2030. godine	Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj	IV. kvartal 2022.	IV. kvartal 2022.	/	Županijska skupština

II.

U Planu savjetovanja u Tablici „Plan savjetovanja tijela Primorsko-goranske županije s javnošću u 2022. godini“ iza točke 13. dodaju se nove točke 14. i 15. koje glase:

Redni broj	Naziv akta ili dokumenta	Nositelj izrade nacrt prijedloga akta	Očekivano vrijeme donošenja akta	Okvirno vrijeme provedbe internetskog savjetovanja	Ostali predviđeni načini provedbe savjetovanja / očekivano vrijeme	Donositelj akta
14.	Odluka o odvodnji otpadnih voda na području aglomeracije Rijeka	Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša	IV. kvartal 2022.	15. listopada – 15. studenog 2022.	/	Županijska skupština
15.		Upravni				

	Program mjera za razvoj poduzetništva	odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj	IV. kvartal 2022.	IV. kvartal 2022.	/	Županijska skupština
--	---------------------------------------	--	-------------------	-------------------	---	----------------------

III.

Ovaj Plan o II. izmjeni i dopunama Plana savjetovanja stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6
UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-55
Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić

219.

Na temelju članka 19. stavka 5. Zakona o savjetima mladih („Narodne novine“ broj 41/14), članka 18. stavka 4. Odluke o osnivanju Savjeta mladih Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 22/14), članka 28. točke 22. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 - pročišćeni tekst, 5/18, 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine PGŽ“ broj 26/09, 16/13, 25/13 - pročišćeni tekst i 4/21), Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici od 22. i 29. rujna 2022. godine donijela je

ODLUKU

o davanju odobrenja na Program rada Savjeta mladih Primorsko-goranske županije za 2023. godinu

Članak 1.

Odobrava se Program rada Savjeta mladih Primorsko-goranske županije za 2023. godinu kojeg je Savjet mladih Primorsko-goranske županije donio na sjednici od 01. rujna 2022. godine.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu prvog dana od dana njezine objave u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6
UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-57
Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Županijska skupština
Predsjednik
Marko Boras Mandić, v. r.

220.

Na temelju članka 23. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama („Narodne novine“ broj 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16 i 98/19), članka 14. stavka 3. točke 1. i članka 16. stavka 1. Zakona o koncesijama („Narodne novine“ broj 69/17 i 107/20), članka 28. točke 17. Statuta Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 23/09, 9/13, 25/13 – pročišćeni tekst, 5/18 8/18 – pročišćeni tekst, 2/20 i 4/21) i članka 84. Poslovnika Županijske skupštine Primorsko-goranske županije („Službene novine“ broj 26/09, 16/13, 25/13 – pročišćeni tekst i 4/21) Županijska skupština Primorsko-goranske županije na 12. sjednici održanoj 22. i 29. rujna 2022. godine, donijela je

ODLUKU

o imenovanju Stručnog povjerenstva za koncesije na pomorskom dobru u Primorsko-goranskoj županiji

Članak 1.

Ovom Odlukom imenuje se Stručno povjerenstvo za sve koncesije na pomorskom dobru na području Primorsko-goranske županije.

Članak 2.

U Stručno povjerenstvo za koncesije na pomorskom dobru u Primorsko-goranskoj županiji (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) imenuju se:

1. izv.prof.dr.sc., Iva Tuhtan Grgić, predsjednica, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci
2. prof.dr.sc. Dario Derđa, zamjenik predsjednice, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci
3. prof.dr.sc. Dora Smolčić Jurdana, članica, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci
4. Daria Perčić Petretić, dipl.iur., članica, Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze Primorsko-goranske županije

5. Vana Rodin Kružić, dipl.ing.arh., članica, Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

6. Branimir Galović, dipl.oec., član, Ministarstvo financija

7. Nenad Bugarin, član, Lučka kapetanija Senj, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture.

Članak 3.

Članica Povjerenstva Daria Perčić Petretić posjeduje važeći certifikat u području javne nabave te je dužna certifikat redovito obnavljati za vrijeme mandata na koji je imenovana.

Članak 4.

Na temelju članka 16. stavak 12. Zakona o koncesijama („Narodne novine“ broj 69/17 i 107/20 – u daljnjem tekstu: Zakon) zadaci Povjerenstva su:

1. suradnja s davateljem koncesije pri izradi studije opravdanosti davanja koncesije, odnosno analize davanja koncesije, pri pripremi utvrđivanja uvjeta za davanje koncesije određenih posebnim zakonom i izradi dokumentacije za nadmetanje te pri definiranju uvjeta sposobnosti i kriterija za odabir najpovoljnije ponude

2. analiza koncesije za radove i koncesije za usluge radi utvrđivanja sadržava li koncesija i obilježja javno-privatnog partnerstva u skladu s člankom 26. Zakona

3. pregled i ocjena pristiglih ponuda i/ili zahtjeva za sudjelovanje, u skladu s pravilima postupka davanja koncesije

4. prije sklapanja ugovora o koncesiji, utvrđivanje prijedloga odluke o davanju koncesije, prijedloga odluke o izmjeni odluke o davanju koncesije, prijedloga odluke o poništenju postupka davanja koncesije, prijedloga odluke o izmjeni odluke o poništenju postupka davanja koncesije te obrazloženja tih prijedloga

5. prije početka postupka davanja koncesije, obavještanje nadležnog državnog odvjetništva o namjeri davanja koncesije čija djelatnost će se obavljati na nekretnini u vlasništvu Republike Hrvatske ili koncesije koja se odnosi na opće dobro ili drugo dobro za koje je zakonom određeno da je dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, a nadležno državno odvjetništvo će na temelju svojih evidencija izvijestiti stručno povjerenstvo za koncesiju ako su u tijeku upravni ili sudski postupci ili ako postoje druge zapreke za pokretanje postupka davanja koncesije, u okviru nadležnosti državnog odvjetništva

6. predlaganje vrste i vrijednosti pojedinog jamstva

7. za koncesije iz područja javne infrastrukture procijenjene vrijednosti jednake ili veće od praga iz članka 4. stavka 4. Zakona provodi se analiza utjecaja davanja koncesije na javni dug Republike Hrvatske

8. obavljanje svih ostalih radnji potrebnih za provedbu postupka davanja koncesije.

U postupcima izmjena i dopuna odluka o koncesiji, prijenosu koncesije, oduzimanja koncesije, potkoncesijama, i sl., a nakon sklapanja ugovora o koncesiji, Povjerenstvo daje svoje mišljenje.

Članak 5.

Način rada Povjerenstva propisuje se Poslovníkom o radu.

Članak 6.

Članovi Povjerenstva imenuju se na mandat od 4 (četiri) godine i mogu se ponovno imenovati.

Članak 7.

Članovi Povjerenstva imaju pravo na naknadu u visini koju je posebnom odlukom odredio Župan.

Članak 8.

Tehničke, stručne i administrativne poslove za Povjerenstvo obavlja Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze Primorsko-goranske županije.

Nadležni upravni odjel iz stavka 1. ovog članka može u ime Povjerenstva obavijestiti i zatražiti očitovanje u okviru nadležnosti državnog odvjetništva, kao i drugih tijela.

Članak 9.

Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o imenovanju Stručnog povjerenstva za koncesije na pomorskom dobru u Primorsko-goranskoj županiji („Službene novine Primorsko-goranske županije“ broj 8/20) te se razrješuju i prestaju s radom članovi Stručnog povjerenstva imenovani predmetnom Odlukom.

Članak 10.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja i objavit će se u „Službenim novinama Primorsko-goranske županije“.

KLASA: 024-04/22-01/6

UR.BROJ: 2170-01-01/5-22-59

Rijeka, 29. rujna 2022.

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
Županijska skupština

Predsjednik

Marko Boras Mandić, v. r.